

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת בהעלותך תשפ"ו
(לחול"ל)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנס'י

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

חולין. פרק שני - השוחט דף לא עמוד ב - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

תוספות

וכי תימנ ביושב ומצפה מאי למימרא - פירוש: אי אמרת בשלמא דלא מיירי ביזבש ומצפה, אלא סתמא ברכתני - אתי שפיר, דמשמע דאשמועינן דחולין לא בעו כונה, אבל אי איכא למיודא דאירי ביושב מצפה, מאי למימרא: דליכא למימר דאתא לשאשמועינן דבעו כונה, דהא לא משמע עמו דאירי ביושב מצפה, וסתמא קתני: "ונפל", ודמשמע טפי בלא יושב ומצפה, והרב

רבינו יהודה כחן פירש: מאי למימרא - דליכא למימר דאתא לשאשמועינן דבעו כונה, דהא כונה, סתודה, משמע דקולא אתא לאשמועינן. גזירה משום חרדילת של גשמים - פירש בקונטרס: ואין טובלין בחרדילת, משום דתנן (סדרות פ"ח מט'): הניצוק הקטפרס אין חיבור, ואין כאן ארבעים סאה במקום אף אף על פי שיש חיבה למעלה לטובה. ובתנן פירש כן דאפילו שי כמה סאין באותו מדרון אסור לטבול בו, בדקוק אינו מותר, וחולין, בהרניא בתורת דבתנן: "אין מעין ובר" וגו', אי גמ מעין מעין 9 בוחלין אף מקום בו תלמוד לומר: "אין מעין ובר", מעין מטרה בוחלין ומקדק באשבורן, ובקונטרס הביאה פר"ח במה אשה" (שבת סהב, 10 וסב).

דתנן מטבילין בראשין - קצת תימה: דאי משנה היא, מה צריך לשאשמועינן חיי זמני דמטבילין בראשין? וסמא הוא דמטבילין בראשין ארבע מאדאורייתא, ודמיא דאין מטבילין בכיפין דהיי מאדאורייתא, ובהדיא דגל שנתלש לשאשמועינן דאפילו מדרבנן לא חגיגין. ופירות הרי חיי בן יוחנן - היינו לאחר שהעלב. דכל זמן שכן מחזירין במים לא מיחשיב, כדתנן בבבסא מכושרין (פ"ד מ"ז): נדה שריתה מדיחה עטא במדה - טורח, העלתהו כל שהוא - כן פירש: וזה הדיבור, והא דאמר פרק אמא דפסחים (ט"א), דאיכא תרי קראי לענין הכשר, חד בתלושין וחד במחוברין, ויריבין - היינו שפגלו במחוברין, ומטבילין לאחר שהעלב, ואף על פי שאו הדיבור, משל מקום אשטריק, משום דבתחת דיובוק היו במים מחזירין. הוא סבר דיהויי קא מרדי ליה פגפ דק ואשכח דתני כו' - ואם תאמר, אמאי סבר מרדי ליה וכל הלא הוא דקריק מן המסב דקתני ידיו סתורות, ומה מרקד יתיר מבחייתא וזו היש לומר דרש חילוק בין טבילת כל גופו לטבילת ידים, טבילת גופו אמריא טפי, וכן צריך לומר בסמוך, דפריך מסתם משנה לרבי יוחנן, ומשני שחיטה אפילו רבי יוחנן מודה. ואבתי תקשי ליה משום דמסכת מכשירין (פרק 46 דמשנה ז) אלא טבילת ידים שאני, וכל בעינן כונה לוביחה - פירוש: להתייר בוביחה זו, לחתיכה מיהא בעינן, פירוש: לחתיכה סימנא, בדפרישית.

נשחטה

"וחתיכה"? "ובחתי" כתיב, אי בעינן פוּגְוָה לחתיכה, אפילו לוביחה נמי ליבעי, אי לא בעינן פוּגְוָה לוביחה - לחתיכה נמי לא ליבעי! הכי דמי נדה שגאנאנא ומבילת? אי אלימא דאנאנא חבירתה ואטבילה, פוּגְוָה דחבירתה פוּגְוָה מעלייתא היא! ועוד, בתרומה נמי אכלה, דתנן: החרשת, והשוחטה, והסומא, והשנמרפה דעתה, אם יש להן פקחות מתקנות אותן - אוכלות בתרומה! אמר רב פפא: לרבי נתן - שנפלה מן הגשר, ולרבנן - ששרדה להקר. אמר רבא: שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה - לרברי הכל פסולה

טבילה שחיטה, וקדרשי "ובכוס שנית", ובשחיטה קרא קדרשי לחבשר, כדאמרין: מדגלי רחנאן מתעסק בו, ולרבנן - דבעו כונה לוביחה לחתיכה, ודכותה טבילה, כמשר רב אליבייהו. כשריה להקר - ולא לטבול, ונפלה כולה לתוך המים. שחט - פרה אדומה, ושחט אחרת עמה - חולין שנבטול לה. דביי הכל - פסולה פסולה מחמת מלאכה האחרת, ובהמה כשרה. הכי גרסינן: שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה דברי הכל פסולה נשחטה בהמה אחרת עמה לרבי נתן פרה פסולה בהמה כשרה לרבנן פרה כשרה בהמה פסולה.

הכי גרסינן: וכלים דומיא דאדם מה אדם דבר כוונה הוא - אף כלים דקמיוכו לכו אדם. חרדילת של גשמים - זרם גשמים המוקלח מן החר בבבא, ואין טובלין בו, דהניצוק והקטפרס אינו חיבור, ולא זרם מקדק דארבעים סאה, שהיי אף ארבעים סאה במקום אחד, ואף על פי שיש חיבה למטה למעלה, הא קתני: אינו חיבור (סדרות פ"ח מט'), חרדילת היינו

קטפרס, מדרון, ורב האי גאון גרס "חרדילת", שבאין מרדיו של הר. נגזור ראשון אפוי ביפין - דתנן: מטבילין כלים בראש הגל, והנחלש מן הזרם והלך למרוחק ובא לארץ - נכנס אדם תחת ראשו ומקבל, דהיי טבילה זו במחובר לקרקע, ואין מטבילין בכיפין - שלא ירוק כלים בכיפי הגל, והיינו באמצעותו שהוא עשור ככיפה, וטעמא דמכשירי: מפני שהיא טבילת אויר ואין מטבילין בארץ. קא שמע לן לרבי נוריין - לישן קושטא הוא: ודלא בעינן כונה לחולין נעלז? ידיו סתורות - דלא בעינן כונה לחולין, אינן בני יוחנן - דלא אשכח להו נפילה, ואם נשכיל שיהוהו ידיו - נתבוין לטול את הפירות מן המים. ידיו סתורות - לא שכן, שנתבוין. ופירות היי חיי בן יוחנן - ומקבלין סתמא כמאן אידך. ואחשבה להו נפילת פירות לטול לרבי בהבחה, והוה ליה משקה שסופו לרצון, ותנן מכשירין (פרק א משנה א), כל משקה שסופו לרצון, אף על פי שאין תחתלו לרצון - מכשיר. לחולין - לאבול חולין. חוזק - נתבוין בשעת טבילה לרבי הכי קאמר - שלטול חולין לא בעו כונה, והאי תנאן בהו חוזק - דאיצטריך לשאשמועינן דאף על גב דאיכובן טבילת סתרה, לא הויא כונה חולין כונה למעשר. רבי יוחנן - דתני לעיל: אף לבייתה לא טבילה, נגעי בגדיה כתיב בהו שי בכוסים, תכבוסת ראשונה: "ובכוס את אשר בו הנגע והסגר" וגו' ויקרא יג) לראות אם יפשה או יעמוד או יכה, וכיבוס שני אחר הסגר שאחר כיבוס ראשון: "והבגד או השתר או העבר או כל כלי העור אשר תכבס" בראשונה קודם הסגר, "וסר מהם הנגע" כימי הסגר, "ובכוס שנית" לשום טבילה, "וטרה" מה תלמוד לומר שנית - פשטא דשנית הוא! מקיש תכבוסת שנייה - שהיא לשם טבילת סתרה. לתכבוסת ראשונה - שהיא להסגיר. מה ראשונה לדעת, אדם, דכתיב: "וצהה הכהן ובכסו" ושם, אף שנית לדעת - ולא שיפול במים מאילו, מי אמר רבי יוחנן - דחולין בעו כונה? תנא תחילת רחנאן מתעסק בקדרשי - שחט קדרשי שלא בכוונה, דפסולין, דכתיב: "לרצונכם טובח" - לדעתכם וכוהו, בפרק קמא חולין י"א), ורבנן - דאמר לעיל: ובחיים פסולין, ובגזו - נצוק, כלומר, בואת גראין דבריו מדבריהם. מתקנות - ברוקת אותן בשעת וסתן, ומטבילות אותן בשעת טבילתן, לרבי נתן - דאמר: לא בעינן כונה אפילו לחתיכה, ודכותה הבא קאמר רב אליביה: שנפלה מן הגשר, שלא נתיבה אפילו לחתיכה, ורבי יוחנן לא מדמי

נשחטה

נשחטה בהמה אחרת עמה - בלא מתכוין. לרבי נתן - דמכשיר שחישת חולין בלא כוונה, בהמה כשרה ופרה פסולה. ואף על גב דשלא בכוונה לא מסח דעתיה, ולא מיקרי מתעסק במלאכה אחרת, הואיל ושחישתו כשרה מיפסלא משום "ושחט אותה" - ולא אותה חבירתה. **רלבנן פרה כשרה** - דהא שחישת בהמת חולין לאו שחיהה היא. ומשום מלאכה ליכא למיפסל, דשלא במתכוין לא מיקרי עסק במלאכה אחרת, דטעמא דמלאכה אחרת אישון דמסח דעתיה מפרה הוא, והיבא דלא מיקרי מלאכה אחרת ליכא היסח הדעת. והכי אמרינן שחישתו נתחבה דלעת עמה דברי הכל כשרה. **פשיטא** - אבתי לא משמעין דכל העוסקים בפרה פוסלין אותה במלאכה. נשחטה בהמה חסרת לרבי נתן **איצטריכא** ליה - דכיון דמלאכה לא מיקריא שלא בכוונה, הא אמרינן לקמן: נתחבה דלעת עמה דברי הכל כשרה, משום שחישת חבירתה נמי, אף על גב דשחיהה שלא בכוונה נמי שחיהה - הוה אמינא לא הפסול, ד"ושחט אותה" משמע: ולא אותה חבירתה, והכי כדמי. כגון ששחט את פרות אדמות בודי דדי, אף משמע לן - דחולין נמי משמע. אבל ירשא דנתכוין לא אצטריכא, ודודי נמי דאותה חבירתה משמע שחיה פרות אדמות, מיהו, כיון דנתכוין למלאכה אחרת מיפסלא משום היסח הדעת, דלא גרעה מחתיבת דלעת. תהך דלעת עמה דברי הכל פסולה - דהא מלאכה אחרת, נתחבה דלעת עמה דברי הכל כשרה - דשלא בכוונה לא מיקרי עסק במלאכה. וירשא לרבי נתן טעמא, דכתיב "ושחט אותה" - ולא חבירתה עמה, ושלא בכוונה נמי שחיה שחיהה. נפלה סבין ותבניה - ושחיה בהגבהה וכו' - בלוי - בגדיה. או ששחיהו את הסבין - קודם שחיהה. וכו' - נתיגע, ושחיהתו ליה שחישת לא היה בו רעה, ופסק שחישתו, ובא עסק ושחט. כדי ביקור - מפרש בגמרא **מאי ביה שחיהה** אמר כדי שחישת בהמה אחרת. ולא תימא: כדי שיגמר שחישתו ותו לא. ובהמה לבהמה ועוף לעוף - כדי שחישת בהמה אחרת משערך לשהיית שחישת בהמה, וכדי שחישת עוף אחר משערין לשהיית שחישת עוף. או דילמא **אפילו** - כבדי שחישת בהמה משערין לשהיית שחישת העוף. והיינו קולא. אמר הוה לא הוה בדיחא כהכביז דאישילית - לא היה דעתי גסה בדודי רבי חייא שלמתינו הלהה וכו'. ולא היה סביר פנים עמי שאשאלנו דבר זה. רב בר אחיה ובר אחתיה רבי חייה הוה. אף בהמה לעוף - כולה היא, שנתנו לעוף שיעור שחישת רוקחא ופעמים קרובה. **עומרת** - כאן ומוחסרת הטלה לארץ. **איבא** - בין רבי חנינא לרבי יוחנן, רבי יוחנן משער בשחיה לחודה. ורבי חנינא בעי הטלה ושחיהה. רקח לרקח - לשהיית בהמה דקה משערין כבדי שחישת בהמה דקה וכוונה. ואף על גב דרב רבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן, כיון דקיס ליה רבי יוסי רב רבי חנינא בשתייה דרב, דאמר: דקה לרקח וגסה לרקח, ממילא משמעין: ועוף לעוף, ובכדין לחומרא. **בבבן רעה** - בבבן חידודה חותך יפה. **אפילו** כל היום כולו - ומאריך ושוהה בשחיהה אותה. **כשרה** - והאילוב שנה הוא מוליק ומכילא הפסקי בשחיהה. שחיהו מוה **שיצטרפי** - הפסקי שחישתו פעמים בשחיהה אותה, ושוהה בין שלשתן כדי שיעור שלם. **מדידיה** - השוחט בסבין רעה, אלמא לא מצטרפי. דקא סלקא דעתין ואפילו הפסקי קאמר, אלא שלא שחיה בפעם אחת כשיעור. **התם גמרא** שחיה - כלל. **כמיעוט סימניו** - שחט הרוב, ושוהה במיעוט האחרון, וגמר שחישתו. מוה - מוה אמרינן: מוה רבדב ליה רובא - אבנשר, או דלמא כיון הדודי ובריה אחרת - כולה דקה שחיהה היא? **תיקו** - ולחומרא. **במיעוט קמא**, או דגרגרת - לאו מידי בעיד וכל שחיהה היא, או דיושחט ונתבחה במשוה - משטרפא ומתח נפשך, דהא כיון שרשה אויל ליה מעשה תיקו. והוה ליה נקב בעלמא וטרפה. והדחשח רוב סימניו והשליך מידו, והעוף שחיה למות - אסור לחזור ולתחך המיעוט בתורת שחיהה. דמוטב שיבה על הדבור בסבין, או ימתח עד שמתו. כדי ביקור **הכס** - בדיקת סבין. **לשיעורין** - פעמים דחכם רוקח ופעמים קרוב. **מבא חכם** - שוה השוחט חכם הוא. **ופסק את הגירנת** - היינו עיקור. ובהמה קאי. **התח השני** - בין הסימן לצואר. **ופסקו** - מלמטה למעלה. **ישב** - שם חכם, וכן הוא דבריה הימים (א כד) חכם במחורות.

נשחטה בהמה אחרת עמה לרבנן פרה כשרה - ואם תאמר: "ראתה" ולא אותה חבירתה. לרבנן למה לוי אי לשוחט בהמה אחרת עמה - תיפול ליה משעם מלאכה, כמו חתך דלעת עמה? ויש לומר: דאיצטרך לשוחט שתי פרות נתכוין לשחוט, דמשום מלאכה אחרת לא מפסלו, כיון דשחישתו לשם פרה. **אבל** פרה דחולין אימא לא קא משמע לן - ואם תאמר, דאמר בריש ובהים (זא). שחט אחת על ש שמוחיה חטא - פסולה, על מי שמוחיה עולה - כשרה, דכתיב "וכפר עליו" ולא על חבירו, חבירו דומיא דיהה שמוחיה חטא כמותו. והכא נמי יגמא: "אותה" ולא אותה חבירתה, דומיא דמיתו ליה לומר: דהחם "וכפר עליו" משמע: עליו מכפר ולא על חבירו מכפר - על המוחיה חטא כוה, דשיכא ביה כפרה זו.

נשחטה בהמה אחרת עמה, לרבי נתן - פרה פסולה, בהמה כשרה; לרבנן - פרה כשרה, בהמה פסולה. פשיטא! - נשחטה בהמה אחרת לרבי נתן **איצטריכא** ליה, **שחיהה אחרת**: **אמר רבנא** - **ולא אותה וחבירתה, והכי דמי? כגון ששחט שתי פרות בתרי הדדי, אבל בהמה דחולין אימא לא, קא משמע לן, תהך דלעת עמה - דברי הכל פסולה, נתחבה דלעת עמה - דברי הכל כשרה. משנה נפלה סבין ותבניה, נפלו פלוי ותבניה, השחיה את הסבין ועף, בא חבירו ושחט, אם שחיה פרי שחיהה - פסולה. רבי שמעון אומר: אם שחיה פרי ביקור. **נמרא** מאי פרי שחיהה? אמר רב: פרי שחישתו בהמה אחרת. אמר ליה רב פנא ורב אסי לרבא: כדי שחישתו לבהמה לעוף, או דלמא אף בהמה לעוף? אמר ליה: לא הוה בדיחא ביה כהכביז דאישילית. **אמר רב: פרי שחישת בהמה לבהמה ועוף לעוף, ושמואל אמר: אפילו בהמה לעוף. וכן פי תאמר רבין אמר רבי יוחנן: אפילו בהמה לעוף. רבי חנינא אמר: פרי ששחיה בהמה אחרת ושחוטו. יביא אפילו מעלמא? נתח דקרין לשיעורין! אמר רב פפא: עומרת להטיל איבא ביניהו. אמרין במערבא משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא: פרי ששחיהה וירביצהה ושחוט, דקה לרקח וגסה לרפה. אמר רבא: השוחט בסבין רעה, אפילו כל היום כולו - כשרה. **בעי רבא: שהיות מהו שיצטרפו?** - ותפשוט לה מדידיה! - התם כדילא שחיה. **בעי רב הונא בריה דרב נתן: שהיה כמיעוט סימניו, מהו? תיקו.** "רבי שמעון אומר: אם שחיה". **מאי פרי ביקור?** אמר רבי יוחנן: פרי ביקור של חכם. - אף כן, נתח דקרין לשיעורין? - אלא, פרי ביקור טבח חכם. **משנה** שחיה את הוושט ופסק את הגירנת, או פסק את הגירנת ואחר כך שחיה את הוושט; או שחיה אחד מהן והמתין לה עד שמתה; או שהחליד את הסבין תחת השני ופסקו - רבי ישכב אומר: **נבלה**, רבי עקיבא אומר: טרפה. **כלל אמר רבי ישכב** משום רבי הושע: **כל שנפסקה בשחיהה - נבלה**; **כל ששחיהה פראו, ודבר אחר גרם לה ליפסל - טרפה.** והודה לו רבי עקיבא. **נמרא** שחט את הוושט וכו', והודה לו רבי עקיבא. ורמינהו, אלו טרפות בבהמה נקובת****

ושמואל אמר אף בהמה לעוף - רבינו חננאל פסק בשמואל רבי יוחנן, דאמר: בהמה לעוף, ובקונטרס פסק לחומרא כרב, דאמר: עוף לעוף. דקיימי אמוראי מטרבא כוותיה, דאמר: דקה לרקח וגסה לגסה, וכל שכן עוף לעוף, ודיותר חלוק עוף מבהמה ממה שחולקין דקה גוסה. וגם הלכות גידולת פסק: גסה לרקח ודקה רעף ורעף **כדי** ביקור טבח חכם - ובסבין הראייה לאותה בהמה חותך לצואר כמלא צואר. **ורמינהו** אלו טרפות במבהמה פסוקת הגררת - ואם תאמר: נבלה היא מכל מקום לא פקע מינה איסור טרפות, ויחייב אף משום טרפות, דכמישע בשמעתיך דמסוכנת (חולין לזא). הוא דאמר בפרין (שחית העוף ובהים טסב). אלא עוף טמא אפילו במינה טרפה - לא משום דלא שייכא ביה שחיהה, ואפילו שחיהה תריא נבלה ופקע מינה איסור טרפה כי תאמר איסור נבלה. אלא פירוש שאן כי במינה טרפה - היינו טרפה לחודה. דאף כי נשחט לק אף משום נבלה? ויש לומר, דהכי פריך: דאי תאמר דלא מתיבא ביה שחיהה הויא פרה? נבלה - לא הוה ליה למיתני "אלו טרפות", אלא הוה ליה למיתני "ואלו נבלות", שזוה עיקר האיסור. ואם תאמר: נקט איסור טרפה, לא משמעין שאם חתך בזה בשר מחיים לרקח אף משום טרפות? ויש לומר דמתניתין ד"אלו טרפות" משמע ליה לאחד שחיהה, מדקתי סיפא "כל שאן במה היה", ולא קתי "כל שאן היה".

ולישב וקובת **את הגירנת, או פסק את הגירנת ואחר כך שחיה את הוושט; או שחיה אחד מהן והמתין לה עד שמתה; או שהחליד את הסבין תחת השני ופסקו - רבי ישכב אומר: נבלה, רבי עקיבא אומר: טרפה. כלל אמר רבי ישכב** משום רבי הושע: **כל שנפסקה בשחיהה - נבלה**; **כל ששחיהה פראו, ודבר אחר גרם לה ליפסל - טרפה.** והודה לו רבי עקיבא. **נמרא** שחט את הוושט וכו', והודה לו רבי עקיבא. ורמינהו, אלו טרפות בבהמה נקובת

חולין. פרק שני - השוחט דף לב עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינלדץ)"

תוספות

וּלְיִחְשׁוּב נָמִי דְחֻקָּהּ — ואם תאמר אמאי לא פריך, וליחשוב דועירי דאמר (תולין כ.ב.) שגריה מפרקת ורוב בשר נעשה נבלה ויש לומר: דאינה נבלה אלא אם כן נפסק גמי חוט השדרה, והא תני לה, בדנפסק חוט השדרה לחוד אסור. אבל מחזיקה פריך שפיר, דמבשלת ליה גיטסרא ונבלה אפילו חוט השדרה קיים, כגון נעקרה צלע כמאן וצלע כמאן חוט השדרה נבלה.

קדרי ליה רב גיטסרא ב"אלו טרפות" (תולין כ.בא.) אי נמי, ששגאה גיטסרא למטע מבין הפרשות, דלא מיטרפא בפסיקת חוט השדרה. ואם אמתא: אמאי קשיא ליה דניחשוב דחוקה דרבי אלעזר? והא לבקמן ב"אלו טרפות" (מ.ב.) מפרש דלא חשיב כסג"ד ושב שנתתא. משום דאיתא ב"זה הכלל: כל שארן כמות חיה — "טרפה" (תולין) היינו טרפה? אלא "אלו טרפות", דאמר: אלו אסורות קתני ויש לומר: דלא משמע ליה לרבינו נבלה מ"זה הכלל" דקתני: כל שארן כמות חיה, דמשמע עליון דרבינו? והא חיה, אלא קשיא ליה דליתיה עליון משום טרפות. ואם תאמר, אמאי פריך? וליחשוב דרבי אלעזר? והא בהמה שנתחבו רגליה מן הארכובה ולמעלה אתי ב"זה הכלל", היינו כסג"ד, ואם כן שפיר משנתנין מבינה ניטל היין וחלל שלה דאסורה, ולא צריך למחשבה? ויש לומר: דלמאן דזמן הארכובה ולמעלה דאסורה — היינו סמוך לצומת הגידים, אבל למעלה ברובו שרי. וכן נשבר שנתחבו רגליה דאמר בפרק "בהמה המקשה" (תולין ע"ב) דהויא טרפה בשעת עור ובשר חופין את רובו — שמה היינו בעצמי שני, אבל בעצם שליש מחבור לנוף לא מיטרפא שום ביתר העצם גרידא. ומיהו בפרק קמא (תולין כ.א.) פירש הקונטרס: ניטל היין והבשר העור חופין עור חצי היין או שלישו חצי טרפה. והדר ביה רבי זירא — פירש הקונטרס, ממה שחשקה? מה לי בריאה מה לי בניי מעיים. אלא טעמא — משום דכמואן דנמחא בדיקולא דמיא. ופירש, הא דבעי נקבו בני מעיים בין סימן לסימן — דהיינו בין קנה לזושט, דאי נשחט הוושט תחלה — הוו בני מעיים כמאן דנמחא בדיקולא דמיא. ונראה דפעת הקונטרס שאין צריך לומר דרבי זירא לא דעית ליקוש. וקשה: ד"נקבו בני מעיים בין סימן לסימן" משמע אפילו בין וושט לקנה? ועוד, דמשנת: ובי זירא לבריה דרבי קאמר ליה, והא דלא לימיר "ויקבעא היין!" ועוד, דקאמר — הדר ביה רבי זירא, מדבעי בני זירא נקבו — לא הוה ליה למימר טפי, אלא: והדר ביה רבי זירא. ודעי רבי זירא בו! אבל מדתקם "והדר ביה רבי זירא" משמע מן דבעי חוט בו. והכי פריך. דמקשה ליה: מה לי בריאה מה לי בני מעיים, שבכל מקום יש להתייר — שמע מינה דסבר דאין טרפות לחצי חיות, ולא שייך למבעי נקבו בני מעיים בין סימן לסימן. ומתחלה מביעי ליה נקבו אפילו נשחט הוושט תחלה. דהוי פשיטא ליה דיש טרפות לחצי חיות. ומשני: לעולם לא חוט חזק. ואליבא דבא שהתייר בריאה פריך. כיון דהוי נביקה בריאה אחר שחוט חזק — זה אי אפשר אלא מטעם שאין טרפות לחצי חיות, ואם כן גם בבני מעיים תתייר.

ואמרנין לאו היינו דבעי ואלא — לכך הוצרך כאן לחביא ראייה מאילפא משום דרבי זירא סתם דבריה, ולפי אלא אמר אלא "מי מצטרף סימן ראשון לסימן שאו לא", ו"לטהרה מיד נבלה" — נמירא הוא דקאמר לה. לכך מדרקין, מןאמרי: לאו היינו דבעי אילפא — שמע מינה דלטהרה מיד נבלה קמבעי עליה.

לאיצטרופי לשני לטהר, אבל שני לא מצוי אצטרופי בהדי ראשון לחיות. הכי גרסינן: **ואמרנין** לאו היינו דבעי אילפא הוציא העובי אתו יוד בין סימן לסימן **מי מצטרף סימן ראשון בו** — והאי דאילפא ב"בהמה המקשה" (תולין סח.ב.) עובר נתייר בשחיטתו אבל הוציא יוד קודם שחיטה. אמרינן התם דאדון אבר דין טרפה שחוטתו של יו, שאינו מטמא, ומדוניה ליה שחיטה לטהרה. דתנן התם: שחט את אמו ואחר כך תחבה — מגע נבלה. דברי רבי מאיר, והכמיס אומרם: מגע טרפה שחוטתו. וקבעי אילפא (ש"ט,א.) הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן מהו? סימן ראשון נשחט להתייר ולטהרה, וסימן שני לא בא לאותו אבר אלא לטהרה.

נקבות הוושט — אלמא טרפה היא ולא נבלה, וכיון דחור רבי עקיבא, הויא ד"אלו טרפות" מני? ששחט — את הוושט, ולבסוף פסק את הגרגרת. **כרבי אחר גרם לה דמיא** — דהא קודם שתתחיל בשחיטה נפסל, אף על גב דבדא שעתא היא. **פסק את הגרגרת בו** — אלמא. אפילו פסק ולבסוף שחט קיי ליה רבי שבב נבלה. והודה ליה רבי עקיבא **אלא** — הויא ד"אלו טרפות" לאו טרפות דקאן קאמר, אלא: אלו אסורות קאמר. ויש מהן נבלות כגון נקבות הוושט ופסוקת הגרגרת, דאיתרע מקום שחיטה דידהו. ואיני הוו טרפות. וליחשוב נמי דחוקיה — דכיון דאמרת נבלות מיתנה התם, לחישוב נמי דך? **נבלה** — ואפילו מברכת. רבי שמעון בין לקיש **אמר** — לאו תתני אלו אסורות, אלא אלו טרפות, ולא תיקשי. **כאן ששחט במקום התך** — מתנינן דהכא — ששחט במקום חתך, במקום שפנסק רוב הגרגרת כבר. ואחר כך נקיבה הריאה — בין שחיטת קנה לשחיטת הוושט. **אלמא** — כיון דריאה תלויה בקנה, ונשחט הקנה — הווי כמו שניטלה כולה מן הבשמה ומונחת בסל, ותו לאל מיטרפא בה בהמה. וגבי פסק ולבסוף שחט נמי, כיון דרובא נפסקה, דהא פסוקת הגרגרת ברובא הוא — היא לה כממחא בדיקולא, ושוב אין לחבמה זו ישעת שחיטה אלא סימן אחד, ובה אינה יוצאת מיד נבלה **אלא אמר רבי יוחנן** — משנה זו ד"אלו טרפות" רבי עקיבא אמר קודם שחור בו, ומשנתיר דקתני: והודה ליה רבי עקיבא — ולתני חזרה. ומשנה — ד"אלו טרפות" אחר שנשנית בבית המדרש לא זזה ממקומה, לא שכחה הונאים לבי עקרה ומשנתנם, אף על פי שחור בו רבי עקיבא, וחורו ושנו וקבעו במשנתם אף לארץ החזרה. ואף על פי שזו קומת לוו — אין סדר למשנה. ואף על גב דבדא מסכת אמרינן ב"לפני אידיה" (עבודה זרה ז.א.) שסדר לטעמייהו, הני מילי סתם ואחר כך מחולקת, אין מחולקת מאחר כך סתם, שהקפידו החכמים בסודרו, ואחר כך מחולקת ואחר כך סתם הלכא כסתם. אבל בבבלי אחרנייתא לא קפדינן אסידרא. **אבל בבני מעיים** — אם נקבו בני מעיים בין קנה לזושט אחר שחיטת הקנה — טרפה, דחיותא דבני מעיים ליה בקנה תלי אמר בוושט. לעולם דרך קנה לישחט תחלה לפי שהוא סמוך לעור, הוושט סמוך למפרקת. התייר — דסבירא ליה כיון דמקצתה אשתחיתו תו לא מיטרפא, שאין טרפה לחצי חיות. דהא לא איתר לרבי זירא דטעמא משום דאמרנין כמאן דנמחא בדיקולא דמיא. והדר ביה רבי זירא — מהאי טעמא, ואודי דטעמא משום דנמחא בדיקולא דמיא בריאה, אבל בבני מעיים — מיטרפא. שחושט עדיין קיים. ומנלן דהדר ביה? ומדבעי רבי זירא: נקיבו בני מעיים בין סימן לסימן, הווא לעולם ראשון, מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרה מיד נבלה או לא — מי אמרינן: סימן ראשון נשחט לשני דברים — (לחיות) אכילה ולטהרה מיד נבלה, וסימן שני לא בא להתייר באכילה, ולא לטהרה, וכיון דאין שחט — אין שחיטתן מצטרפות, ואף על גב דהוי ראשון לטהר מיד נבלה נמי נשחט. או דלמא. כיון דראשון אף לטהרה מיד נבלה נשחט, מצטרף לשני? **סימן ראשון לסימן שני** — גרסינן. ולא גרסינן "סימן שני לסימן ראשון", דראשון הוא דביצי אשתחיתו תו לא מיטרפא, אבל הוציא יוד קודם שחיטה. אמרינן התם דאדון אבר דין טרפה שחוטתו של יו, שאינו מטמא, ומדוניה ליה שחיטה לטהרה. דתנן התם: שחט את אמו ואחר כך תחבה — מגע נבלה. דברי רבי מאיר, והכמיס אומרם: מגע טרפה שחוטתו. וקבעי אילפא (ש"ט,א.) הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן מהו? סימן ראשון נשחט להתייר ולטהרה, וסימן שני לא בא לאותו אבר אלא לטהרה.

נקבות הוושט, ופסוקת הגרגרת! אמר רבא, לא קשיא: כאן ששחט ולבסוף פסק, כאן שפסק ולבסוף שחט; שחט ולבסוף פסק - נפסקת בשחיטה היא, פסק ולבסוף שחט - פי דבר אחר גרם לה ליפסל דמיא. איתביה רב אחא בר הונא לרבא: שחט את הוושט ופסק את הגרגרת, פסק את הגרגרת ואחר כך שחט את הוושט - נבלה! - אימא: וכבר שחט את הוושט מעיקרא. אמר ליה, שתי תשובות בדבר: הרא, דהיינו קפיינא; ועוד, הא תני: ואחר כך? אלא אמר רבא: אלו אסורות קתני, ויש מהן נבלות ויש מהן טרפות. וליחשוב נמי דחוקיה, דאמר דחוקיה: גשאה גיטסרא - נבלה! וליחשוב נמי דרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: ונלך וידך והלך שלה - נבלה! - פי קתני נבלה ללא מטמאה מוים, אבל נבלה דמטמאה מוים לא קתני. רבי שמעון בן לקיש אמר: כאן ששחט במקום התך, כאן ששחט שלא במקום התך; שחט במקום התך - נפסקה בשחיטה היא, שלא במקום התך - פי דבר אחר גרם לה ליפסל דמיא. ומו אמר רבי שמעון בן לקיש הכי? והאמר רבי שמעון בן לקיש: שחט את הקנה ואחר כך ניקבה הריאה - משרה; אלמא כמאן דנמחא בדיקולא דמיא, תכא נמי - כמאן דנמחא בדיקולא דמיא! אלא אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן, לא קשיא: כאן קודם חזרה, כאן לאחר חזרה, ומשנה לא זוהי ממקומיה. גופא, אמר רבי שמעון בן לקיש: שחט את הקנה ואחר כך ניקבה הריאה - משרה. אמר רבא: לא אמר רבי שמעון בן לקיש אלא פריאה, הואיל ויהי רבי תלויה בקנה, אבל בבני מעיים לא. מתוקף דהי רבי זירא: **מאתר שגולדו - ויהי סוכנו מרפה התייר, מה לי פריאה מה לי בבני מעיים! **והדר ביה רבי זירא: דבעי רבי זירא: ניקבו בני מעיים בין סימן לסימן, מהו?****

מי

מי מצטרף ראשון לשני - הואיל וגם הוא לטהר נשטו, או לא. ופשט החם: אם מצטרף סימן ראשון לסימן שני להחירי שאר העובר באבילה, לא יצטרף עמו לטהר אותו אבר מדי נבלה? ולענין נקבו בני מעיים נמי תפשוט דמצטרף, ולא מנהי חילוק לפסול שחשטה, הואיל ובסימנין לא אינוליד ריעותא. עד כאן לא איבעמי כו' - והשטא אחרדנין לשמעתיין דאמרנין: הדר בני רבי זירא מיהיא דלעיל. מדבעי: מהו לטהרה מידי נבלה - מכלל דפשטא ליה דאסרפא בנקבה בינה בינה לא הדר ביה - ופשטא בינה לרבי זירא דאף באבילה שריא, דאין טרפה לחצי חיות. והא דבעי רבי זירא לענין טומאה, לדיכוי דרבא - דאמר ריש אבא ריש אבא ריש אבא, אבל בבני מעיים טרפה, מיבעיא ליה לרבי זירא אם טהרה מיהא מידי נבלה לא. ומדיש לקיש - דאמר: כיון שנתחן קנה הוי ריאה כמנאח בדיקלא, שמע מינה אין ממננין גוי על בני מעיים, משהו שריא, דהוי כפי שהוציאה מן הבמה בתורה מפיכתא. וגי לא שחשטה תלי היתר אבילה דידיה, שלא הזכרה ואין יוצאה לחן מידי אבר מן החי עד שמתוא. אבל לרש"א יצאנו מידי אבר מן החי על ידי שחשטה. הוה יתיבנא קמיה רב אחא - כי אמר להא מילתא. ולא אמרי ליה - ותנחמיה בעצמי ולא הקשיתי לה. הרוצה לאכול כו' - משום מדוע, כדאמר לקמן בסמוך: הרוצה שיבריא. ובית השחיפה - שאינו מחוסר הפשט, מוכיל לחובנו מיד קודם יציאת הפשט. ומנחמיה לחן עד שתצא נפשה, דאמרנין כ"בארבע מיתות" (סנהדרין ט"א). מנחן אסור לאכול מן הבמה קודם שתצא נפשה? התלמוד לומר: "לא תאכלו על הדם". אחד גוי כו' - ולא אמרנין במיתה תליא מילתא. והוא אבר מן החי לגבייה. והוא דלא כרב אחא. ומדחייה יפה יפה - ממני שפירין נבלה דדם וטריה יפה יצא. בידים מסואבות - כלומר, בלא נטילה, ודורו עליהם לחיות עניות. ובגמרא פרק: אפילו הוכשרו בני אדם, אין שני עושה שליש בחולין; הוכשרו בשחיפה - מנו דשריא שחטה לחך בשר מידי אבר מן החי, משויא ליה גמי אכילה לגבי טומאה. כי לא יצא מוח דכורה - בחמיה. ותיקת דהא דשריא להו, דכתיב (דברים יב): "ודם ובחך ושפי", והדר: "והבשר תאכל". שאינו מכשיר - אף נבל על הורעים. דכל הנשפך במים - הוי כמיל דקיימא לן חיבת הקדש מבשרתן - למיהוי אובלא ולקבולי טומאה, תנאי בפסחים (לה.א): "ואשר - לרבות עניו ולבונה, דאף על גב דהוה אובלא ציטתו, דהובת הקדש משויא להו אובלא. ככסף מעשר - בירושלים, דכתיב (דברים יד): "ונתת הכסף" וגו', ואשמועינן דשני עביד בהו שליש, דלא כרבי מאיר.

מולחו יפה יפה ומדיוהו יפה יפה - דלא דאכר הדחה מיימא - כגון דחלליה ביטוה, כדאמר בפרק "כל הבשר" (חולין ק"ג). אי גמי, משום דארייזי בשבר בית השחיטה, ולא הוצרך להכיר. ולקריה איירי. אי גמי, מידי לעיל. אף על גב דלעיל לא בעי מליחה, שאני הבא שנתחן קודם שתצא נפשה מבית השחיטה. ועדיף מבשרא דאסרפא בפרק "ביצד צולין" (פסחים ע"ב). אחד גוי ואחד ישראל מותרין - בשמע דטעמא משום דליבא מידי דלישראל שרי ולגוי אסור. ותימיה, דברפק "ארבע מיתות" (סנהדרין ט"א). פתיך אף איכא פתיך ותואף ומשני: שאני גוים דלאו בני כיבוש ניהו. הבא גמי, שאני גוים דלאו בני שחיטה ניהו, כדאמר לעיל: לא הקשהוהו דאמר פתיך "ארבע מיתות" (שם נ"ב). גוי שחט חיה איכא פתיך, וכן העוסק בתורה. דבדבר שהוא מצוה לישראל לעשות לא שייך למימה: "מי איכא מידי דלישראל שרי" וגו'. ואף על גב דאמר, לא אמר, ששבת שבעי בשבת חייב, מכל מקום לא אמר, הואיל ויש מצות שביחה לישראל כמו בשבת. ואף על גב דבן נהר על ידי העוברים כדאמר דהם, וישראל רגדו. נהי נפסור מכל מקום לא שרי. ואם תאמר: דברפק "גיד הנשה" (חולין קאמרנא). דפליגי אם נהא אבר מן החי בטומא, ואמרנין: מלחוקת טומאה, אבל בבני נהר דבית הכל מהודור על הטמא כשחורין. ושמע לרבנן, אף על גב דאין ישראל מוזהר על אבר מן החי דטמא, מכל מקום אסור ליה משום טמא, ולא אשבתח דלישראל לא ולגוי אסור. אלא לרבי מאיר דאמר אדרה גאלא בבמהא טהרה בלבד, הא איכא אבר מן החי דחיות ועופות השחורין, ולישראל שרי ולגוי אסור וכו' תמוא ליה חישנין, כיון דסתם אבר מן החי אסור לישראל. אם כן מאי פתיך החם בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין ט"א). מנגול דפחות משה פרסויה ויש לומר: דמכל מקום אבר מן החי ידירוהו אסור משום דביעא שחיטה. אף על גב דגוי אסור במשוה בשר וגידים ועצם, ואמר רבי יוחנן דחצי שיעור אסור מן התורה ולרזי לקיש דאמר חצי שיעור מותר מן התורה - דלמא לית ליה הווא כללא, אלא סבר לה כמאן דאמר הבא: אין מומנין גוים על בני מעיים.

מולחו יפה יפה ומדיוהו יפה יפה - דלא דאכר הדחה מיימא - כגון דחלליה ביטוה, כדאמר בפרק "כל הבשר" (חולין ק"ג). אי גמי, משום דארייזי בשבר בית השחיטה, ולא הוצרך להכיר. ולקריה איירי. אי גמי, מידי לעיל. אף על גב דלעיל לא בעי מליחה, שאני הבא שנתחן קודם שתצא נפשה מבית השחיטה. ועדיף מבשרא דאסרפא בפרק "ביצד צולין" (פסחים ע"ב). אחד גוי ואחד ישראל מותרין - בשמע דטעמא משום דליבא מידי דלישראל שרי ולגוי אסור. ותימיה, דברפק "ארבע מיתות" (סנהדרין ט"א). פתיך אף איכא פתיך ותואף ומשני: שאני גוים דלאו בני כיבוש ניהו. הבא גמי, שאני גוים דלאו בני שחיטה ניהו, כדאמר לעיל: לא הקשהוהו דאמר פתיך "ארבע מיתות" (שם נ"ב). גוי שחט חיה איכא פתיך, וכן העוסק בתורה. דבדבר שהוא מצוה לישראל לעשות לא שייך למימה: "מי איכא מידי דלישראל שרי" וגו'. ואף על גב דאמר, לא אמר, ששבת שבעי בשבת חייב, מכל מקום לא אמר, הואיל ויש מצות שביחה לישראל כמו בשבת. ואף על גב דבן נהר על ידי העוברים כדאמר דהם, וישראל רגדו. נהי נפסור מכל מקום לא שרי. ואם תאמר: דברפק "גיד הנשה" (חולין קאמרנא). דפליגי אם נהא אבר מן החי בטומא, ואמרנין: מלחוקת טומאה, אבל בבני נהר דבית הכל מהודור על הטמא כשחורין. ושמע לרבנן, אף על גב דאין ישראל מוזהר על אבר מן החי דטמא, מכל מקום אסור ליה משום טמא, ולא אשבתח דלישראל לא ולגוי אסור. אלא לרבי מאיר דאמר אדרה גאלא בבמהא טהרה בלבד, הא איכא אבר מן החי דחיות ועופות השחורין, ולישראל שרי ולגוי אסור וכו' תמוא ליה חישנין, כיון דסתם אבר מן החי אסור לישראל. אם כן מאי פתיך החם בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין ט"א). מנגול דפחות משה פרסויה ויש לומר: דמכל מקום אבר מן החי ידירוהו אסור משום דביעא שחיטה. אף על גב דגוי אסור במשוה בשר וגידים ועצם, ואמר רבי יוחנן דחצי שיעור אסור מן התורה ולרזי לקיש דאמר חצי שיעור מותר מן התורה - דלמא לית ליה הווא כללא, אלא סבר לה כמאן דאמר הבא: אין מומנין גוים על בני מעיים.

השוחט בחמה היו ועוף ולא יצא כו' - משמע דדם היה ועוף מכשירין. וקשה לרוב רבינו יעקב מאוריליני: שבגמרא דרש דדם קדשים אינו מכשיר מדכתיב: "על הארץ תשפכו במים" - דם הנשפך במים מכשיר כו'. ובפרק "כספי הדם" (חולין פ"א), אמרנין לרבי אמינין בחמה בכלל חיה לבסוף, משום דכתיב "על הארץ תשפכו במים", מה מים לא בעי כסוי - אף האי גמי לא בעי כסוי, אלא מים חיים היו ועוף דכתיב כסוי לא הוי בכלל 'תשפכו במים' ויש לומר: דכל דם הנשפך על הארץ שאין מקבליה אותו בכל, כגון דם חיה ועוף, הוקשה למים, בין לענין הכשר בין לענין פסור כסוי. אלא דלענין כסוי גלי רובנא דדם חיה ועוף בעי כסוי, אבל מכל מקום הוקש למים לענין הכשר, כיון דנשפך על הארץ.

ונאכלין בידים מסואבות - לעיל איירי, דלא דלמא מותרין בידים מסואבות. ואם כן אבילה דכתיב גבי דם היא אבילה גמשה.

בר אבונה: הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

הקא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינו, ודלא פרבי מאיר; דתנן: כל

במי פירחין רבנו יעקב מאוריליני: שבפרק "כך שעת" (פסחים כ"ב). ופרקי דרבי אליהו, דתבת רבנא בנהא. "כל שעת זכב מכם לא תאכלו דם", ותנן: אלו ואלו מתערבין באמה ורוצחין לנחל קדרון ונמכרים לגננין ולזבלי ומשני: אמר קרא "על הארץ תשפכו במים", מה מים מתערבין בנהא. אף דם מותר בנהא. והשתא היכי דיקי היתר

ודלמא עד כאן לא פליגי אלא באבילה — אף על גב דנטק לשון "דלמא", נראה שכן הוא האמת. וברייתא מוכחת כן, ד"אסורין במעשר" משמע באבילה. ובפרק "חומר בקדש" (תורה יח,ב) לא גריס "דלמא" בשום ספר. ו**באבילה** דהולין לא פליגי — אלא היה עירוב דאבילה דחולין, אלא אגב דנטקיש חביבה גיגיה (יח,ב) נקטיה בטא. **והא** נגייעה היא מן מלתינו ואוכלין,

— ואם תאמר: ואפילו אם היה תנן "אוכלין" יכול לדרק בבגדיה אחריו. דאי בגדיה שרי — אמאי לא יאכל כשיצא מהם דם, כיון דאין גופו טעם ומותר ליגעו ויש לומר: הדימיהו וזכמיהו וזכמיהו שלא לאכול כשיש לו דיים מסואבות אף על פי דמותר ליגעו.

דבולי עמב ביאה במקצת לא שמה ביאה — ואפילו לרשע דאמר (ובדמס לב,ב) טעמא שהנביס ידיו לפנים בלבד — היינו דוקא במקדש, דרדשיש מדרבתי ביה קדש לא נתע עמב בהקדש ולא טעמא עד למלתי מן מדרה/ מה נגיעה במקצת שמה נגיעה — אף ביאה במקצת במקדש שמה ביאה. **הני** מילי בטומאה דאורייתא אבל בטומאה דרבנן לא — תימה: דברק מביה דרסה (ל,א) אמר רבי אסי: רבי מאיר ורבי יהושע סברי אין שני עושה שלישי בחולין, רבי מאיר — דתנן: כל הטעון ביאת מים מביה טופרין בו ומותר בחולין. ומאי ראיא דמרי מיניה: דאמר רבי עקיבא מודה בטומאה דרבנן כדאמר רבא. דמשמע דאתא לאפקי מדרב קעיאב דאמר התם ליעיל: שני עושה שלישי בחולין ויש לומר: דרבי אסי לית ליה דחיה דהבא. והשתא דרבי אסי, ההיא דפרק קמא שבת (ג,ג) דאלו פוסלין את התרומה. דמשמע תרומה ולא חולין — אתא עד לא כרבי עקיבא, אמר רבי טומאה דרבנן סבר דשני עושה שלישי בחולין. **האוכל** אוכל ראשון ראשון — בפרק קמא שבת (י,א) מפרש טעמא: משום דדימנן דאבילין אוכלין טעמא דמאן ומקמי דתרומה ושדי בפומיה. ואם תאמר: ואי לא ראשון בשני סגו וכל תימא: משום מעשר שני דאין שני פוסלה. והוא אפילו משקם חולין עששים ראשונים על ידי שני ויש לומר: דרבי אליעזר משוה מדותיו לעשות אוכל כמאכל לגמרי.

מאן

מילי במומא דאורייתא, אכל בדרבנן לא. אמר רבי אליעזר אמר רבי הושעיא: הקא בחולין שגעשו על סהרת הקדש עסקינו, ודלא כרבי יהושע, דתנאי. רבי אליעזר אומר: האוכל אוכל ראשון — ראשון, שני, שלישי — שלישי. רבי הושעיא אומר: האוכל אוכל ראשון ושני — שני, שלישי — שלישי. שני לקדש ואין שני לתרומה, בחולין שגעשו על סהרת תרומה — אין, על סהרת הקדש — לא, קסבר: חולין שגעשו על סהרת הקדש לית בהו שלישי. בחולין

חולין. פרק שני - השוחט דף לג עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

כל הטעון ביאת מים מדברי פוסרים — כל שהוא מן התורה טהור, וטופרו גזרו עליו טומאה, כגון הידים והכלים שנטמאו במשקן, והבא ראשו ורובו במים שאובין, וכל האמורים ב"ציצית השבת" ושבת יג,ב) אצל שמונה עשר דבר — כולם טומאת את טלומאה גזרו עליהם, ומטמא את הקדש עד שעושהו שלישי, וטמא הוא, שעושהו רביעי. **ופוסל את תרומה** דשלישי בתרומה פסול, ולא עביד רביעי. במסכת סוטה (טז,א) נפקא לן מטבול יום בלק וחומר. **וחכמים** מבייבי **כמעשר** אלמא, שאני מעשר מוחלין. **מאי** — לפת מדרבנן דשני עושה שלישי במעשר? **דלמא** עד כאן — לא קאסי רבנא אלא דאסור לאכול מי שידיו מטמאות. **וא** הא במים שאובים לא יאכל במעשר, ד"אסורין בחולין מודה, ובנגיעה דמעשר נמי לא אסרי. ומתניתין אלא ולו אפילו בנגיעה. **מיקתה** נאכלין — דהא קתני: "אוכלין מי שידיו מטמאות", נידוק ממה: הא יצא דם לא אכלם. אלא: נאכלין דאחרים על ידי מי שידיו מטמאות. דקפשי ליה תבריה — ובהא דייקני: הא הוכשרו — אין נאכלין לאחרים, אלמא פסלא בהו נגיעה שני, והא ליבא למנא דאמרו מי לא עסקינו בו — כלומר, מי לא משמע נמי נאכלין לאחרים, ואפילו זככי דייק מתניתין: הא יצא מהן דם אין נאכלין בהא — מתניתין דייק: הא הוכשרו פסלא וכל נגיעה דיים מטמאות — לאו בידים שניות קאמר, אלא בידים תחלות. ולקמיה מפרש די נגינה דיים תחלות. ומתניתין דקאמר דידים תחלות הוכשרו אלא לדיות ארשות לחולין — רבי שמעון בן אלעזר

כל הטעון ביאת מים מדברי פוסרים - מטמא את הקדש ופוסל את התרומה, ומותר בחולין ובמעשר, דברי רבי מאיר, וחכמים אופרים במעשר. מחקה לה רב שמי בר אשי: מומאי? דלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי מאיר אלא באבילה מעשר, אבל בנגיעה דמעשר ואבילה דחולין לא פליגי. והא - נגיעה היא, מודקתני: נאכלין בידים מטמאות, מי לא עסקינו דקא ספי ליה תבריה? אלא אמר רב פפא: הקא בידים תחלות עסקינו, ורבי שמעון בן אלעזר היא: דתנאי: אין ידים תחלות לחולין, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: ידים תחלות לחולין ושניות לתרומה. תחלות לחולין אין, לתרומה לא? - הכי קאמר: תחלות - אף לחולין, שניות - לתרומה אין, לחולין לא. וכו' איפא ידים תחלות? אלא, דתנאי: הכנים דיוו לבית המנוגע - דיוו תחלות, דברי רבי עקיבא, וחכמים אומרים: דיוו שניות. דבולי עמבא ביאה במקצת לא שמה ביאה, והקא בגזירה דיוו אפיו גופו קא מופלגי, מר סבר: דיוו בגופו שוניהו רבנן, ומר סבר: ידים פרידים דעמבא שוניהו רבנן. - ולקמיה כרבי עקיבא, דאמר: דיוו תחלות חולין? - דלמא פי קאמר רבי עקיבא - הני מילי בתרומה וקדשים שניות, אבל לחולין שניות חולין. - ולתוין נמי שניות, דהא שגעונו ליה לרבי עקיבא דאמר: שני עושה שלישי בחולין! דתנן, בו ביום דרש רבי עקיבא: "וכל פלי חרש וגו' וימא", קמא לא נאמר, אלא "טמא" - לטמא אחרים, לימד על כפר שני שהוא עושה שלישי בחולין! - דלמא הני מילי במומא דאורייתא, אכל בדרבנן לא. אמר רבי אליעזר אמר רבי הושעיא: הקא בחולין שגעשו על סהרת הקדש עסקינו, ודלא כרבי יהושע, דתנאי. רבי אליעזר אומר: האוכל אוכל ראשון - ראשון, שני, שלישי - שלישי. רבי הושעיא אומר: האוכל אוכל ראשון ושני - שני, שלישי - שלישי. שני לקדש ואין שני לתרומה, בחולין שגעשו על סהרת תרומה - אין, על סהרת הקדש - לא, קסבר: חולין שגעשו על סהרת הקדש לית בהו שלישי. בחולין

ידיו גזרו רבנן שידיו תחלות כגופו אם נבנס שם, דהוי ראשון מדאורייתא. כידים דעלמא - ונפקא מנה. דאפילו נטלו ומיד הכניסו, ולא נגעו בשום דבר - הוו עובדי סתמי ביאת. ותקומה - למתניתין כרבי עקיבא. דהא תימתיאה הוא. ורובא דסתמי אליבא דרבי עקיבא. דסתם משנה רבי מאיר וסתם ספרא רבי יהודה וכולוהו אליבא דרבי עקיבא וסתהדרין פו,א. וכיון דלשמה לרבי עקיבא דאמר דיוו תחלות, אוקי במדינה אבל לחולין שניות ידים - הלכך מוקי לה כרבי שמעון בן אלעזר, דאמר כדדי: אין לחולין תחלות. ורחיבין נמי שניות - ואמר עקיבא ממומא שפיר. **הא** שמעין ליה דאמר שני עושה שלישי בחולין - הלכך, יצא מהם דם - פסלו בהו ידים. דתנן - בפרק "בשם שהמים" (סוטה כז,ב). **בו ביום** - יום שנטמא את רבי אלעזר בן עזריה לשיא. וכל היבא דתני "בו ביום" סתמא הווא יומא הוה. והכי באמרינן בברכות (כח,א), שרץ שנפל לאויר תנור, והרי הוא ראשון, והתנור מטמא מה שבתוכו והוי שני. וכתבי "טמא", ומשמע: יטמא, אלמא עביד שלישי. **על כפר** - דסתם תנור ככרות בתוכו. **בשפמא את השלישי** - וקרא משמע בין חולין ובין תרומה. **בטומאה דאורייתא** - כגון שרץ. **אבל בטומאה דרבנן** - כגון ידים. דמרבנן הוא הדיוק שניות. **על סהרת הקדש** - כגון אדם הרגיל לאכול קדשים, ורוצה להיות רגיל תדיר בשמירת סהרתו, ושומר אף חולין מכל טומאות הפוסלות בקדש. ואשמעינן עבדי בהו עבדי עבדי שלישי. **דאמר: חולין שנעשו על סהרת הקדש לא פסלו בהו שלישי, בטמאה דרבנן** - כגון ידים. דמרבנן הוא הדיוק שניות. **נעשה גופו ראשון להיות מגעו שני, והאוכל אוכל שני** - נעשה גופו שני להיות מגעו שלישי, והאוכל שלישי - שלישי. ולקמיה מפרש טעמא דרבי אליעזר דמשיי אוכל כמאכל עצמו. ודוקא אטבל חצי פרס. שהו שיעור אוכלין טמאין לפסול את הגוייה, וכן שתי ביצים כדאמר בעירובין (פ,א) אבל בנגיעה לא טמא אוכל אדם. שאין אדם וכלים שוטקאן אלא מאי טומאה. **רבי הושעיא אומר: האוכל אוכל שני** - או אוכל שני - או שני. דסבירא ליה שיש לרבי הושעיא דלא מטמא אוכל אדם. ולקמיה מפרש פי אבל אוכל שני אמאי מושו ליה שני. שלישי שני - האוכל מנאכל שלישי נעשה גופו שני לקדש. ועבד שלישי רביעי. ולקמיה מפרש טעמא. ואין שני לתרומה - דאין נגע לתרומה - לא פסל לה. אבל מכל תרומה אסור, דשלישי מיהא הוי ליאסר באבילה. דאף על גב דאמר רבי יהושע: אין אוכל נעשה כמאכל - הני מילי באוכל אוכל ראשון, דלא הוי ראשון למיעבד שני, אבל לאיתסורי באבילה מודה דשלישי עבדי האוכלו שלישי. והכי נמי באמרינן לקמן (חולין לד,ב) בשמעתין. בחולין

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63

תוספות

1 לדיבא כותב בבדי אבילת פרס - דהייב אובל תרומה טומאת הגוף לא היו
2 אלא בכזית. ואין שום אכילה כשעור מצטרפת, בין כזית דכל איסורין ובין
3 ככותב ליום הכפורים, אם שהה מוחלת אבילת הישעור ועד סופה יותר מבדי
4 אבילת פרס. שכך נתנה תורה ישעור להשיית אבילה בבית המנוגע. שהקפדה
5 תורה בשוהה בו שער אבילה לטמא
6 בגדים, ואותה אבילה נשתערה בחצי ככר
7 של שיעור. והיא ארבע ביצים. ובנידו הדמע
8 תבלי תרומה מוטעין, ובי אביל מן המקפה
9 פרס - לא אכל מן החבלין כותב עד דאכל
10 מן המקפה טפי מאבילת פרס. ובטפי לא
11 בטמא. אבל ראשון ושני אין ואכל בניד
12 הדמע. דאפילו בחולין מן החבלין כותב שני. ועד דשני
13 פסיל ליה לתרומה דפתיבא ביה. כך
14 שמתע. ודפסיל ליה מכל מקום. היכי ספנין
15 לא מדי דקטיל לגופיה לתרומה? והא
16 מותר דלא מלפסול את גופה. דאמרינן בפרק
17 שמני דימא (פ.ב.) "אל טמאו בהם
18 ונתמחם בם" - מנאן לטומאת גייה
19 דארייתא ואפילו למאן דאמר דרבנן -
20 איסורא מיהא איכא ועד, לישנא דהתלמוד
21 דפרקי: "ספנין ליה מדי דפסיל ליה לגופיה",
22 משמע דלאו מבלי תרומה פריך. אלא
23 מדספנין ליה שליש של חולין ונראה ל:
24 בדחולין גרידא קאי רשא במתינת:
25 הראשון שבחולין כו'. והשלישי נאכל,
26 אפילו הוא נידו הדמע ועד בשני לטומאה,
27 והוה ליה שליש - מותר לאוכלו. והא
28 הכא. כיון דנידו הדמע הוא - על כרחין
29 שנעשה על טהרת תרומה בעי למכילה,
30 והוה ליה חולין שנעשה על טהרת תרומה. ואי
31 אקמה דהייב אבילת פרס. והאני למיכל תרומה אבתריה?
32 הנה לנידו הדמע לדיבא כותב בבדי אבילת פרס. הלכך לאו חולין שנעשה על
33 טהרת תרומה הוא. דאמאי קרית ליה טהרת תרומה - משום תבלין דפתיבא ביה.
34 גהוה ליה כותב תרומה בבדי אבילת פרס. הלכך לאו בעי למיכליליה
35 ונתן (וחתן) איירי בשלישי תרומה עצמה. הני מילי - דאמרינן: נפסל
36 תרומה, והוה ליה חולין גרידי. **אסור לאכול** - בתרומה. ונותר ליגעו
37 והיינו נמי כדעולא, אלא דעולא איירי בשלישי דחולין שנעשה על טהרת תרומה,
38 ורבי (וחתן) ונתןן איירי בשלישי תרומה עצמה. הני מילי - דאמרינן: נפסל
39 לאכול, דמשמע: אבל מותר ליגע - היכא דשלישי שחבלה הוא חולין, אבל
40 תרומה. ואני מאביל פרס. אלא עבד רביעי מקדש - אלא אם הוה שליש של קדש
41 מקדש. דהאי שליש עביד רביעי בקדש - מעלה היא דרבנן, דהא גבי מעלות
42 ד"חומר בקדש" קתיי ליה (חגיגה כ.ב.) בחמש מעלות אחרונות, דאמרינן התיב שדש
43 (כ.א.) לית לה דראא דטמא מארייתא, וכל תקנו רבנן - דאמרינן קדש
44 מקדש הוא דתקון. ואף על גב דמיתיתין ליה בקל וחומר ממוסר כופרים - לאו
45 קל וחומר דארייתא הוא, דהא משלישי תרומה הוא דמיתיתין, והיא גופה לאו
46 כתיבא בתיבא ואסמכתא כתיבא כתיבא הוא. תוע' דהא גבי מעלות חומר, וקל וחומר
47 כותיבא אמרינן אסמכתא סוטה בפרק (ט.ט.) דאמרינן קל וחומר
48 הבא ממת טבול ע"ד רביעי רביעי בקדש. והוא גופיה אלא מתכב כתיב, ולא בקל
49 וחומר אתי. קדש פקדש - קדש גמור שקדש גופו, כגון בשר קרבן, והלות
50 התודה שנשחט חובב עליהם, ומנחת פקדש בכלי. אבל שליש של קדש
51 מקדש פקדשה פה - לא. והכי משכח בשיעורא ומסכת טהרות בפרק חולין
52 ובין דלא עביד רביעי - לא. פסיל לגברא. וקאי סלקא דעתין: וכל שכן חולין
53 שנעשה על טהרת תרומה. והוא לאו קדש מקדש הוא - ושלישי ליה לגברא,
54 ואפילו שני נמי עביד ליה. וטמאה היא אצל הקדש - ושלישי דידיה מספיקין
55 ליה בשני לגבי קדש, ומשום הכי פסיל לגברא. מורס לפרושי - היו חן אצל
56 פרושין כבודם קדש, דמטמא אדם, והני נמי מטמו להו מדרבנן. פרושין - אוכלי
57 חולין טהרה.

1 **אבל** תרומה בניגעה נמי אסור - אף על גב דאין עושה רביעי. והא אמאי אפילו ליגע,
2 דגורנין שלא יבא לאכול. **האוכל** שליש של חולין שנעשה על טהרת הקדש
3 טהור לאכול בקדש - ממו שאינו עושה רביעי. והא נדקט אוכל ולא קטמ מעו, שאינו
4 עושה רביעי אם נגע בקדש - רבותא נקט, דהאוכל חמור ממוע. והא אוכל את שליש
5 קדש שני לקדש, והא תשרי לענין מאי הוי
6 שליש? כיון דאוכלו הוי טהור אפילו לאכול
7 בקדש, והגו אם נגע בקדש אינו עושה רביעי?
8 ונראה, דקמא מינה ליה (והתנן) (דתינא) שאלו
9 בפרק נפסול וטהרות דהוי טהור מטמא שלשה
10 ופסול אחד בקדש. באיזה קדש אמרו - בקדש
11 מקדש, כמו חלות תודה ורקיקי נידו שנשחט
12 עליהן חובב, והמנחות נשחט בכלי, אבל חלות
13 תודה, ורקיקי נידו שלא נשחט עליהן חובב,
14 ומנחות שלא קדשו בכלי - אינן לא בקדש ולא
15 בחולין, אלא הוי חן בתרומה, והתריץ מטמא
16 בהן שנים ופסול אחד. והשתא לענין דאין שכן
17 שליש, שדבן אף שחוטין עליהם חובב, ואין
18 מקדשין המנחות בכלי, דתו לא חזו לקדושת
19 הגוף, ואם תאמר: רבי יצחק במאן? אלא כרבי
20 אליעזר ולא כרבי יוחנן דלרבה בר בר חנה,
21 לרבי יוחנן דאין בהן שליש כלל. ולעולא, אלא
22 דקאמר רבי יוחנן: שליש שני לקדש - היינו
23 אף לחולין שנעשה על טהרת הקדש. ואין כרבי
24 יצחק בלעזר - אלא אמרו: שליש שליש ונראה
25 ליה, דקסבר רבי יצחק דרבי אליעזר רבי יוחנן
26 לא איירו אלא בשלישי של חולין שנעשה על
27 טהרת תרומה, שהתרתה טומאה היא אצל
28 הקדש, אבל אוכלן שליש של חולין שנעשה
29 על טהרת הקדש - טהור לאכול בקדש. ואם
30 תאמר: תקשה מתניתין וטהרות לרבי יצחק,
31 דקתי: שליש שבתרומה פוסל, ופירשתי: לעיל דארייזי בענישה על טהרת הקדש ויש
32 לומר, ומסקינן: תנאי היא.
33 **אין** לך דבר כר אלא קדש מקדש בלבד - מה שפירש בקונטרס דרביעי בקדש מעלה
34 דרבנן היא. מדקתינה לא בחמש מעלות אחרונות בחומר בקדש, דאמר תהם גזילתו ליה
35 דראא דטומאה דארייתא - אין נראה, היא חשיב נמי בחמש מעלות אחרונות כלי
36 מנטרין מה שבחובב לקדש, ויצחקו היו דארייתא לרבי יוחנן דפרק שמיני פסדחים
37 (ט.א.) ואפילו רבי חייא בר אבא דפליג עליה תהם. ואמר: צירוף דרבנן הוא - דהא איהו
38 מוקף ליה כרבי עקיבא, ורבי עקיבא סבירא ליה שליש בחולין דארייתא. ואם כן רביעי
39 בקדש נמי דארייתא. דקרי כאן (ה"בשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל". והא דקרי לרביעי
40 בקדש בפרק 'כל שעה' (כ.ב.) מעלה בעלמא - לאו משום דהוי מדרבנן, דהא הביא
41 כפרתו אוכל בקדשים קרי ליה נמי תהם מעלה, אף על גב דהוי דארייתא, כדרשינן
42 ב"הערב" (בבמות ע"ב). וקאמר נמי תהם ד"דבשר דמנחת" לרבות עציץ ולבנה דהוי מעלה,
43 ולקמן (חולין כ"א.) מוכיח מינה הידיבת תרומה דארייתא. וארייתא. הוא מקדש בפרק
44 (לפי הפסולות) (בבית לז.) "בית ממאי", ובחיים (ל.א.) גבי "הבשר" לרבות עציץ ולבנה
45 לפסולא בעלמא - לאו פסולא בעלמא דרבנן, אלא למימר דלאו למלקות ד"לא יאכל"
46 מרבה ליה, אלא לומר מקדש טומאה, ולעילעל פסולא דארייתא. והא
47 דאמר בפרק "חומר בקדש" (תיגנה כ.א.) ומקדש אחרונות ליה דראא דטומאה
48 דארייתא רביעי ונחטל לאו גרס דארייתא. ואפילו רישין "דארייתא" יכתי פירושה,
49 כדכתיב גונא בחולין ליבא דראא דטומאה דארייתא. דרוחוק הוא מטומאה. ומה שמדקדק
50 בקונטרס פסחיים. אלא משכח רביעי בקדש למאן דאמר טומאת משקח טמא אוריס
51 לאו דארייתא. ואין אוכל מעלה אוכל. דהאיך יכול לבא דהוי רביעי שרץ של שפיר על
52 אוכל, ואוכל משקח - הוה אין כאן אלא שלשה. ואין הוה קושיא, דמשכחת ליה שפיר על
53 ידי עציץ ולבנה. ואף על גב דרש לקדש מביעי ליה לקמן אי מהני חובת הקדש למינמו
54 רהא ראשון ושני, והוא אמורא דאמר בפסחיים דאין אוכל מטמא אוכל סבר מובנין בו
55 ראשון ושני, ורש לקדש סבר דאוכל מטמא אוכל. **בחוץ** שנעשה על טהרת תרומה
56 ואמאי הוא לאו קדש מקדש הוא - נראה ליה, דהאי מקשה סבר דטעמא הוא דהאוכל
57 שליש שני הוי. משום דכיון דלא נודח לישומי מליטמא וליגע בשני - איכא ספקא נמי
58 דלמא נגע בראשון. וסבר כעולא, דבענישה על טהרת הקדש נמי שליש שני מטמא טעמא,
59 ורבי יצחק טמאה היא אצל קדש, אלא שמירת תרומה חשיבא לשמיהא אצל קדש, והוה
60 דטהרתה טומאה היא אצל הקדש, אבל שליש הנעשה על טהרת הקדש הוה אוכלו שני
61 קאמר: "ממא תימרא", דממאי דשלישי שני אין להוכיח לפי סברת המקשה. ומייתי מגבוי אוכלי
62 תרומה מדרס לאוכלי קדש, ואין נראה לו לחלק בין מדרסות לפירי. ורביא מדיש

שמו

1 ולית ליה טהרתה של תרומה טמאה היא אצל קדש, אלא שמירת תרומה חשיבא לשמיהא אצל קדש, והוה
2 דטהרתה טומאה היא אצל הקדש, אבל שליש הנעשה על טהרת הקדש - הוה אוכלו טהור לאכול בקדש, כמו שאינו עושה רביעי. ולדידיה תרומה טהורה נמי מטמאה קדש. ולהכי
3 קאמר: "ממא תימרא", דממאי דשלישי שני אין להוכיח לפי סברת המקשה. ומייתי מגבוי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קדש, ואין נראה לו לחלק בין מדרסות לפירי. ורביא מדיש
4 לחלק, ולא חיישינן בפירי שגא נגע במדרס. נראה ליה.

שמו

שְׁמָא תשב עליהן אשתו הודו — אבגרי עם הארץ מדרס פירושין צריך נמי האי טעמא, דעם הארץ אינו עושה מדרס ולא מטמא בהיטט, כדתנן בהדיא במסכת סוהרות בפרק שביעי (משנה ו) הגנבים שבנוכו לבית — אינו טמא אלא מקום רבלי הגנבים, ומזה הם מטמאים; אובלין ומקשין וכלי חרס פתוחים, אבל לא המשכבות המושבות וכלי חרס המופקצ צמיד פתיל, ולא שיתן דמי נוי האי אשה

— הכל טמא. משמע בהדיא דעם הארץ אינו עושה מדרס ומטמא ובטמא בהיטט. ובה"ה (הנהניקין) (גמט אסטי) נמי פריך בגי מוקף צמיד; ליתישו מן הארץ אשתו נדה משמע דהוא עצמו אין מטמא בהיטט. וצריך ליתן טעם, דמאי שאנ דלענין צינורא שלו עשאוהו כזב שחייב טהרה כדמטמא בדרמשעו פתוחים נהו (גמט אסטי) ובפירי "חומר בקדש" (תגינה בגא), ולענין מדרס והיטט לא ששאוהו כזב; ונראה, ודעמא משום דאין גורחן גזירות על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולין לעמוד בהם, ובצינורא לא אפשר ליה, אבל חומרא יתירה כגון משכב ומנושב בהיטט לא רצו הללמים לחלמימי. ויתרי "גזרות תוחים" (הא דבגא) ש חולשין ופירי, וכלי באן.

ואם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן — ואם תאמר: היש יאכל כהן תרומה, כיון קדש מעובר בה? ויש לומר: דלי ידי בירדה, קדשה רביעית שאני עתיד להפרשיה יתי קדש. **הטמא** תרומה לקדש — ואם תאמר: שאני הבא בשמיה על סתרת קדש, ונמזה נפשי, כיון דמהמנית ליה אקדש — מה דימין נמי תארומוהו ותי לומר, ודסלקא דעתך: כיון דתרומת חבר נמי מטמא קדש, משום דטהרתה טומאה אצל קדש — לא שייך הבא להימניה לעם הארץ משום שא לא יבנה במה לעצמו. אי נמי פריך, דהיה ליה למיחש שמא נתן קדש בחבית אחר שתתן בה תרומה. **שחיטה** מכשרת ולא דם — וטעמא, משום דמתרת בשר באכילה, וכן פירש בגמרות.

דם המת אינו מביש — פירש בקורטוס: בהמה שמתה ממאילה, ובסמון נמי בידם מגפתו אינו מביש, פירש בסמון, דם מכת בהמה וקשיא לרבינו תם, דאם כן הוה ליה למימר ד"ם מיהה" ד"ם מגפתה" ועוד, דביי אדם נתן לה במסכת מכשירין (פרק ו משנה ו), והכי איתא לה: הוה: אלו משמאין ומכשירין, וזכו ורזיקו שכבת ודעו ומימי גרליו ורביעית דם מן המת ודם הנדה בו, רבי שמעון אומר: דם המת אינו מביש, ועוד, דם מגפתה של בהמה אפילו רבנו גוריו דלא מדרס. דאמר רבי "חבית" (שבת מצודה) לא אם טמא חלב אשה שלא לרצון, שכן דם מגפתה טמא, שימא חלב בהמה שלא לרצון, שדם מגפתה טהור; ומסתמא כרבנן אית, דלא מסתבר לאוקומי כרבי שמעון ולא כרבנן, ועוד, דאי שייך דם חללים בהמה, מאי שניא גבי אדם דאמר "מה לי טעלה בולה מה לי טעלה פלגא" ודעו מגפתו, מכשיר, ומאי שניא גבי בהמה דלא אמרינן גביה, ונפח "הערז הרובע" (חולין דא, א) אמר: שונין, ישראל בטמאה ונוי טהורה — יצויי משבחה (בה) וחכשר ממקום אחר, ואנאי לא מכשר מטעם דם חללים מיהו, פירש בקורטוס שם דלא מפרקי דם חלל אלא על ידי גיסטרא ומנואר, כדאמר בסוטה ומה: "לית אתוח על חללי צוארי רשעים" ויחזקאל בא, ואין רגאה, ודאי לצד בתי השחיטה הוא אדריקו צואר בהמשבע

בשר קמא (חולין טו, ט), לכך נראה לרבינו תם, בדולה משמעתא איירי בדש דריש ביה דם חללים, וכן בהמה. ואין רגאה, ודאי לצד בתי השחיטה הוא אדריקו צואר בהמשבע דמה ענין או אצל, ולא אתרי צואר נפק לרבנן, דעו — חרשית — מה משפכנו במים? וכן קשה בסמון ביה דם מגפתו ויש לערך ודסלקא דעתך לאו כן, אי לא דנפקא לן שחיטה מה משפכנו במים" הוה אמינו דם חללים דוקא מכשיר, דהיינו שנהרג ולא מת מאלו, דלא אמרינן: מה לי טעלה איהו מה לי טעלה מלאך המת, דאין לך בו אלא חייושו, ולא מעיני דם מביש אלא דם חללים, אבל השתא דם חרשית מכשיר — לא הוי חידוש מאי דנמשך דם חללים, ואמרין: מה לי טעלה בו? וכן בסמון. **למישרי** זמן דפסולי המוקדשין — ולרבי אבהו דברק "כל כעה" (פסחים בא, ב) (פסחים בא, ב) דא תאכלו" משמע איסור הנאה, איצטרך למישרי כל דם, והבא קטל פסולי המוקדשין — משום דחוקיה דפליג עליה ואמר דלא תאכלו" לא משמע ליה איסור הנאה, הוה מצי נמי למימר דאיתא קרא לדם בהמה דלא בעי כשר, כדבארמאי קרא לדם בהמה דלא בעי קבורה ולא כסוי, אבל הכשר לא שייך מדיד לשיפכי, על גב דאן היקש למחצה — לא מסתבר ליה לרבי שמעון מיתשפכנו במים" אלא לענין שפיכה, דלא בעי קבורה ולא כסוי, אבל הכשר לא שייך מדיד לשיפכי.

שְׁמָא תשב — שמא ישבה, ואף על גב דאובלי תרומה מוזהריה בין שפיר, מיהו לגבי קדש לא הויה שמירה, וחישינן, הואיל וטומאה מצויה היא, אבל בפירי — דאין טומאתן מצויה, היא שמירת תרומה שמירה לקדש למאי דנתייר, דאם כן, תרומה טהורה נמי טמאת דמטמא קדש. **ואם אמר** הפרשתי לתוכה בו" ב"חומר בקדש" (תגינה בגא), תנן: ביהודה נאמנין עמי הארץ על סתרת יין לנסכים, אם אמרו סתרו חוץ הן, והימנורו רבנן כדי שלא יהא כל אחד הולך ובונה במה לעצמו ושוף פרה אדורה לעצמו, אבל על התרומה אין נאמנין אלא בשעת הגיתות והבדים, עברו הגיתות והבדים והביאו לו הבית של יין תרומה — הרי זה לא יקבל הזמנו, ואם אמר לו הפרשתי לתוך הבית זה רביעית לנסכים — נאמן על כולם, ומקבלם כהן ושותה, בחיבורין — שנידיהם בכלל אחד תמיד, מפאם משקה חולין — שנידיהם בכלל לעיל (חולין ד, א), ועבדי דהוה תלתא, והשלישי — שחולין, בחולין שנעשו בו" — כלומר, באלו חולין אמרו — כשנשבעו על סתרת הקדש, וקנהו ועבדי רביעי קדש הרי הן בחולין — ואין באין לכלל שלישי, והרי הן בתרומה — כדמפרשי: לטמא שנים ולפסול אחד, כלומר, הראשון והשני טמא בהן, השלישי פסול, ואינו טמא לעשות רביעי אפילו בקדש, וכיון דאשמועינן בדידהו ולא שייך בהו רביעי — תו לא מקרי שלישי ידוהו "טמא", אלא "פסול", ולא עבדי רביעי בקדש, והאי תנא סברא, ליה כרבי יצחק, ותנא דמתניתין קמיתא פליג עליה, כדבית: ופוסל אובלי קדש, שחיטה מכשרת — ולא הכשר לטומאה דמשויא ליה אובלא, ואת ביה — ונפקא מינה, דאילו נפל דם שחיטה על הורעים — אי הוכשרו, ולא מקרי דם שחיטה משקה, אף שחיטה — היכא דלכא, דם ולעולם כן איכא אב נמי משחיט את הורעים, דם המת — בהמה שמתה מאלו, דם חללים — שנהרגה, ולקמיה מפרש טעמא, לשמענין דם שחיטה ולא מכשר — ואף על גב דאיתקוש למים, דכתיב: "על הארץ תשפכנו במים" ודברים יב, סלקא דעתך

אמינא — דם המת עדיף, ודאי כדם חללים, ומה לי טעלה איהו ודאי, אבל דם שחיטה לא מקרי חלל אלא זבוח, כבאן בגלך, כלומר דם מכת בהמה, אינו מכשר — דלא מקרי משקה אלא דם חללים, דכתיב "שתחה" דפסולי המוקדשין — לאויר שפירו, מה מים מותרים בהנאה — אף דם פסולי המוקדשין מותרים בהנאה, דדאי קרא בפסולי המוקדשין מוקמנין ליה בספרי, הואיל

שְׁמָא תשב עליהן אשתו נדה, אבל בפירי לא אמרינן. ורבי יצחק בפירי נמי אמר: כותיב רבי ורמיה מדיפתיה: וימי אמרינן בפירי? והתנן: אם אמר "הפרשתי לתוכה רביעית קדש" — נאמן, ולא קא מטמא ליה תרומה לקדש; ואי אמרת: כהרתה טומאה היא אצל הקדש, הטמא תרומה לקדש! אמר ליה: טומאה כהבדורין קאמרת? טומאה כהבדורין שאני, דמגו דמחוימן אקדש — מחוימן נמי אתרומה, כותיב רב הונא פר תתן: השני שפחולין מטמא משקה חולין ופוסל אובלי קדשה, והשלישי מטמא משקה קדש ופוסל אובלי קדש, בחולין ששעשו על סתרת הקדש! וכן תנאי היא, דתניא: חולין שעשעו על סתרת קדש — הרי הן בחולין; רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: הרי הן בתרומה, לטמא שנים ולפסול אחד. "רבי שמעון אומר: הוכשרו בשחיטה" אמר רב אסי, אומר הוה רבי שמעון: שחיטתו מכשרת, ולא דם. לימא מסייע ליה, רבי שמעון אומר: הוכשרו בשחיטה; מאי לאו בשחיטה ולא בדם? — לא, אף בשחיטה. — תא שמע, אמר להן רבי שמעון: וכן הדין מכשירי? והלא שחיטה מכשרת! — הכי קאמר להן: וכן דם בלבד מכשירי? אף שחיטה נמי מכשרת. תא שמע, רבי שמעון אומר: דם המת אינו מכשיר; מאי לאו הא דם שחיטה מכשירי? — לא, הא דם חללים מכשיר. — אבל דם שחיטה מאי, לא דם שחיטה? דם שחיטה וכל שכן דם המת! — דם המת איצטרך ליה, סלקא דעתך אמינא: מה לי קטליה איהו מה לי קטליה מלאך המת, קא משמע לן, תא שמע, רבי שמעון אומר: דם מגפתו אינו מכשיר; מאי לאו הא דם שחיטה מכשירי? — לא, הא דם חללים מכשיר. — אבל דם שחיטה מאי, לא מכשירי? לשמענין דם שחיטה וכל שכן דם ליה, סלקא דעתך אמינא: מה לי קטליה ופולה מה לי קטליה פלגא, ומאי שניא דם חללים דמכשירי? דכתיב: "ודם חללים ישחרה", דם שחיטה נמי כתיב: "על הארץ תשפכנו במים"! — והוה למישרי דמן דפסולי המוקדשין בהנאה הוא דתנא;

הואיל סלקא

סלקא

חלוין. פרק שני - השוחט דף לו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

רש"י

1 **סלקא** דעתך אמנא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה כו - תוספות: גיזה עלמא שריא
2 כשעבר וגזו. ד"חוב"ח ולא תגזו קאמר, כדתנן בפרק "הלווקא בחמה" (בבורות
3 כהא.א): שער כבוד בעל מום ששער הניזון בחילוק ואחר כך שחטו, עקביא כו מהללאל
4 מתיר. ובתלוש נמי פליגי, כדמוכח התם בסוף פירוקן (כוא.א) ואפילו רבנן דאסירי, מפרש
5 התם תנאים: גיזה משום דלגמא אתי לאשחוי,

6 אבל מדאורייתא שרי. אם כן, אפילו אם שיצא
7 מחיים קודם שחטת הרוב למאי יאסיר? וכל שכן
8 אחר שחטתו, דאז שרי אפילו לגזו, כדמשמע
9 בפרק שני בבבורות (טו.טו) אצל כהן - וזלמו: דסלקא
10 דעתך למיסר דם משום דרשינו: "בשר" - ולא
11 חלב, והוא הדין דהיה דרשינו: ולא דם, ולא דמי
12 לגיזה דשריא, דהיא גיזה מ"חוב"ח נפקא, דמשמע
13 תחוב לא תגזו, אבל כהן - "ואכלת בשר"
14 כתיב, משמע: בשר - ולא חלב ודם, ולאסור אף
15 בדנאה אתא. אף על פי דאין דורשה מישבת
16 על דם כמו על חלב דשרי באכלת, מכל מקום
17 דם נמי רב אכלת הוא. והא דלא מכלית הבא
18 "בשר" ולא חלב - הרישא דמילתא נקט. אי נמי,
19 הכי פירושו: הואיל ואסירי בגיזה ועבודה,
20 ואפילו לעזין מלקוח, כמו קודם שנפסלו, כדתנן
21 (בבורות טוב.א) הגזו תודעב: ד סופג א

22 הארבעים. וכיון דהתמידיה תורה כל כך, ראו
23 לדרוש נמי: בשר ולא דם. וכן משמע בפרק קמא
24 בבבורות (ו.א) דלאסור חלב אתא קרא, ר"ל
25 לאסור לחלבו. דבעי למידק מיניה דחלב חולץ
26 שרי, מדאצטרך לאסור חלב בפסולי המוקדשין
27 "בשר" ולא חלב. וד"ם חללים ישתה פרט
28 לדם קילוח - פירש הקונטרס, וד"ם חללים"
29 משמע שהיא נעשית חלל ממנו, דם קילוח אף
30 הנפש יוצאה בו, אלא מסיפה המשרתת ואילך.
31 שהוא אחר הקילוח. וקמ"ט דבבבירות (כב.א),
32 משמע ללאמאן דאמר מסיפה המשרתת ואילך
33 לא אתא למעוטי דם הקילוח! והכי איתא התם
34 בפרק "דם שחיטה" (שם) איתור: איהו דם
35 הקוד שהתעשה ויוצאה בו? ר"ל אומר: כל זמן
36 שנקלטה, ריש לקיש אבוי. מסיפה המשרתת
37 ואילך. מיתביה: איהו דם הקוד שהתעשה ויוצאה
38 בו - כל זמן שנקלטה, יצא דם התמיצית מפני
39 שחטו שוות. מאי לא אסור אפילו ראשון ותאחזק?
40 לא, למעשה מסיפה המשרתת, ואי לריש לקיש
41 למעוטי דם קילוח קאתי, לעולם תקשי ליה
42 ברייתא אבוי: לבולי עלמא דם קילוח שנמה
43 בריצתו, דם הקוד, בתחלה יוצא שחור ואחר
44 כך יוצא ארום. חלב בלא קילוח, ולבסוף מקלח
45 ואחר הקילוח מתמטע שוות ויורד בסתנו.

46 רכל זמן שמקלח? דאמר ר' יוחנן - היינו
47 אמצעי, ולריש לקיש ודי דם שתשחטתו כולו
48 בו מכלשה המשחר ומתחיל להארים, אף על
49 לבקש מברייתא דקתני: יצא דם התמיצית מפני
50 שחטו שוות, והכא נמי שוות! ומעט: לוי

51 למעוטי דם המשחר, והכא לגבי הכשר זרעים לכן אינו מבכשיר - משום דדם חללים" כתיב, ולא מיקרי דם חלל אלא אתו שיצא אחר מיתה. שנעשה כבר חלל, פרט לכל קילוח
52 שאינו לאחר מיתה. וכן פירש הקונטרס בברייתא (כב.א). ודם שחיטה הוא איכפא, ולא תשיב דם שחיטה אלא דם שהתעשה ויוצאה בו, אבל לאור מיתה אינו קריד דם. כדאמר בפרק
53 קמא דפסחים (טו.ב) ודרי' דם התמיצית שנתפס במים אינו מבכשיר אומר ליה: דהא לזת התמיצית, דאפילו בחולצין נמי לא מבכשיר, דאמר קרא: "כי היום הוא הנפש" - דם שהנפש
54 יוצאה בו קריד דם רובי. "צריך" של מנחות מנוקב כו - פירש בקונטרס: קמח העבומר בבנחה, ואין שמן נכנס לתוכו, ואם תאמר: ויזרסוך כ"ל היום הכשר כבילו הויכשר כולו
55 כמו שמצריך לענין טומאה, מכתבי"ב "כף אחת" דרשינו: עשה החתוב לכל מה שבכף אחת (פסחים יט.א)! דנמחה נבללת בכלי שרה, כדמוכח בפרק קמא דמנחות (ט.א). דאמר רבי
56 יוחנן: בללה רז - ששרת, חרוץ לחומת העיר - פסולה. ומפרש טעמא, דכיון דקודשת מלי היא, נזי' וכוונה לא בעי, פנים מראה בעיא, ועוד, ולא שייך חבלי הכשר אלא היבא
57 והתאדמר בבבלי שרה, כדמוכח בריש "מנחות הנוסכים" (שם ק.א). דאמר: לעצם כל כמה לא משהי ליה בגיזורין ולא מבכשירי, ולבונה נמי כל כמה דלא מקחם שרה לא מבכשירא.
58 שנתקשר בחבלי פירקא (ק.ב) אף על דכל העומר לשחוף בשחור דמי והוא ענברא, ודמי חובת הקודש שחטו ליה, אוכל, ולמה ליבא קודש בלי? אשני
59 פרה, הואיל ועשו בה שחיטה והואה כעין קרבן, וגם משום חומרא דפרה, החמירו שתהיה לה חיבת הקדש? ויש לומר: דמיירי הכא בשלא נתן עדיין שמן בבנחה בתחלה כשהסולת
60 בביסה, וכמאן דאמר מרת יבש בתקדשה, והיא מנחה קודשה בלא שמן, או במנחת חטא או במנחת קאטור, דליכא שמן, ותקדשה הסולת בכלי ולא נתן בו מים כלל. ומיהו לשון
61 "צריך" משמע: מקצתה לחה ומקצתה יבשה. והוא הדין דהיה מצי למיבעי בבשר קודש שלא בא במים, דדם קודשים לא מבכשיר.

62

1 **הואיל ואסירי בגיזה ועבודה** - דכתיב ודברים יב: "חוב"ח" - ולא גיזה, "בשר"
2 - ולא חלב, בפרק שני בבבורות (טו.א). **פרט לדם קילוח** - שמקו את הבהמה,
3 בתחלה הדם שותת מסיפה אתה או שרתי, ואחר כך הוא מקלח, ואחר כך הוא
4 משיח, והכי קיימא לן בברייתא (כב.א), ותניא איתור: דם היקו שנתפס
5 יוצאה בו - מיטפה המשרתת ואילך, אבל

6 **סלקא דעתך אמנא: הואיל ואסירי בגיזה ועבודה**
7 - דמן לבעי קבורה, **קמשמע לן**. **תנא דבי רבי**
8 **ישמעאל: "ודם חללים ישתה"** - **פרט לדם קילוח,**
9 **שאינו מבכשיר את הויעים.** **תנו רבנן: השוחט והתזו**
10 **דם על הדלעת** - **רבי אומר: הוכשר, רבי תייא**
11 **אומר: תולין.** **אמר רבי אושעיא: מאחר שרבי אומר**
12 **הוכשר, ורבי תייא אומר תולין, אנו על מי נסמך?**
13 **באו ונסמך על דברי רבי שמעון, שהיה רבי שמעון**
14 **אומר: שחוטא מבשורת לדם דם.** **אמר רב פפא: הפל**
15 **מודים, היכא דאיתיה לדם מתחלה ועד סוף - פולי**
16 **עלקא לא פליגי דמכשירי.** **פי פליגי - בנתקנה דם**
17 **פין סימן לסימן, רבי סבר: ישנה לשחוטא מתחלה**
18 **ועד סוף, והאי דם שחיטה הוא; רבי תייא סבר:**

19 **אינה לשחיטה אלא בסוף, והאי דם מכה הוא, ומאי**
20 **תולין? תולין תדבר עד גמר שחיטה, אי איתיה דם**
21 **בסוף שחיטה - מבכשיר, ואי לא - לא מבכשיר.** - ומאי
22 **"באו ונסמך על דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא**
23 **מכשיר, לרבי תייא מבכשיר!** - **בנתקנה מיהו אשיו**
24 **להרדי, מר לא מבכשיר ומר לא מבכשיר, הוה ליה**
25 **רבי חר, ואין דבריו של אחד במקום שנים.** **רב אשי**
26 **אמר: "תולין" - לעולם משמע, ונתקנה לרבי תייא**
27 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
28 **לא אובלין ולא שורפין.** - ומאי "באו ונסמך על
29 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מבכשיר, לרבי**
30 **תייא ספקא! - לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
31 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תייא: בנות זאת**
32 **תולין, לא אובלין ולא שורפין.** **בעי רבי שמעון בן**
33 **לקיש: צריך של מנחות, מונין בו ראשון ושני, או**
34 **אין מונין בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

35 **לא**

36 **לאפסולי גופיה, למומא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
37 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל הפא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
38 **- לא הוכשר. - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל הפא בפנים? - רבי שמעון בן**
39 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל הפא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
40 **מיתורי קראי קאמר, מפרו פתוי: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
41 **לא**

42 **לא**

1 **הואיל ואסירי בגיזה ועבודה** - דכתיב ודברים יב: "חוב"ח" - ולא גיזה, "בשר"
2 - ולא חלב, בפרק שני בבבורות (טו.א). **פרט לדם קילוח** - שמקו את הבהמה,
3 בתחלה הדם שותת מסיפה אתה או שרתי, ואחר כך הוא מקלח, ואחר כך הוא
4 משיח, והכי קיימא לן בברייתא (כב.א), ותניא איתור: דם היקו שנתפס
5 יוצאה בו - מיטפה המשרתת ואילך, אבל

6 **סלקא דעתך אמנא: הואיל ואסירי בגיזה ועבודה**
7 - דמן לבעי קבורה, **קמשמע לן**. **תנא דבי רבי**
8 **ישמעאל: "ודם חללים ישתה"** - **פרט לדם קילוח,**
9 **שאינו מבכשיר את הויעים.** **תנו רבנן: השוחט והתזו**
10 **דם על הדלעת** - **רבי אומר: הוכשר, רבי תייא**
11 **אומר: תולין.** **אמר רבי אושעיא: מאחר שרבי אומר**
12 **הוכשר, ורבי תייא אומר תולין, אנו על מי נסמך?**
13 **באו ונסמך על דברי רבי שמעון, שהיה רבי שמעון**
14 **אומר: שחוטא מבשורת לדם דם.** **אמר רב פפא: הפל**
15 **מודים, היכא דאיתיה לדם מתחלה ועד סוף - פולי**
16 **עלקא לא פליגי דמכשירי.** **פי פליגי - בנתקנה דם**
17 **פין סימן לסימן, רבי סבר: ישנה לשחוטא מתחלה**
18 **ועד סוף, והאי דם שחיטה הוא; רבי תייא סבר:**

19 **אינה לשחיטה אלא בסוף, והאי דם מכה הוא, ומאי**
20 **תולין? תולין תדבר עד גמר שחיטה, אי איתיה דם**
21 **בסוף שחיטה - מבכשיר, ואי לא - לא מבכשיר.** - ומאי
22 **"באו ונסמך על דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא**
23 **מכשיר, לרבי תייא מבכשיר!** - **בנתקנה מיהו אשיו**
24 **להרדי, מר לא מבכשיר ומר לא מבכשיר, הוה ליה**
25 **רבי חר, ואין דבריו של אחד במקום שנים.** **רב אשי**
26 **אמר: "תולין" - לעולם משמע, ונתקנה לרבי תייא**
27 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
28 **לא אובלין ולא שורפין.** - ומאי "באו ונסמך על
29 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מבכשיר, לרבי**
30 **תייא ספקא! - לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
31 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תייא: בנות זאת**
32 **תולין, לא אובלין ולא שורפין.** **בעי רבי שמעון בן**
33 **לקיש: צריך של מנחות, מונין בו ראשון ושני, או**
34 **אין מונין בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

35 **לא**

36 **לאפסולי גופיה, למומא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
37 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל הפא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
38 **- לא הוכשר. - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל הפא בפנים? - רבי שמעון בן**
39 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל הפא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
40 **מיתורי קראי קאמר, מפרו פתוי: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
41 **לא**

42 **לא**

חולין. פרק שני - השוחט על דל עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

רש"י תוספתא

כל מהניא חיבת הקדש לפסולי גופיה - משהו מסקין קמביעיתא קמביעי ליה, אבל מדרבנן מודו דמונין בו ראשון ושני. וכן משמע נמי פרק "המנחות הנסכים" (מנחות ב.ק.א) דקאמר: נותר שפירא בעלמא הוא. אמאי סמנא סומאט אטילק? ומשנה בחיבת הקדש. תפשוט דבעי ריש לקיש כו', ומשנה קמביעיתא ליה דאורייתא, כי אמרינן דרבנן. והא דאמר רבקה קמא דפסחים (כ.א) בני מוט שנמצאת בבשר - הבשר (כ.א) האי בשר דאתכשר בשאיני' אי חיבית קדש, אימר מדמיני חיבת הקדש לפסולי דגופיה, למימני ביה ראשון ושני מי מהני? וכן יתמא בני - תפשוט האי דבעי ריש לקיש כו', הוה מצי לשנויי: האי דריש לקיש מדאורייתא בעי, אלא שפיר משני שני. כגון שהעבירה בנדה, ועוד, משום דלמיני יוסק דלמא בעי נמי מניה מדרבנן. ואם תאמר: תפשוט דריש לקיש מדברי יוסי ברבי זבאי דאמר: משקי בית המשכמים אינו מכשר, והא מדמי חיבת הקדש למימני ביה ראשון ושני, ונמי נפקא מניה בהעברתו וש לומר: דנפקא מניה לענין כמה דברים שהיו מכיאים בעודה, וגם חולין יהי מביאים לאכול עם המנחה והזבחים ושי שיהיו נאכלים על השבוע, כדאמר ב"קמץ יבד" (מנחות כ.א.ב). השוחט את המסוכנת - אפילו לכתחלה שיר. ונקט לשון דבעי משום דבעי למימני "עד שפרכס" שאינה חיה לא תאכל - ברש "אלו טרפה" (חולין כ.א.ב). דריש מציאי קרא דטרפה אינה חיה, והיניו לפי המסקנא דשפתעין, דלא יתירוקמא בסוכנת. השתא מחיים אסורה לאחור מיתה מביעאי - השתא סבר דסתם נבלה מסוכנת היא קודם מיתה, ולחיבי זיק שפיר, דאי קודם מיתה אסורה - פשיטא דמיתה לא שריא לה, כדפירש בקונטרס. ומיני הוה מצי דלמא ללמא אתי קרא ונבלה דלא מכח מסוכנת, ובגין שפשיטא גיטסראו אלא דנטר עד סוף דמסקנא. אבל אין לפרש, דאפילו אפטר נבלה שלא היתה מסוכנת בעיקרה, מכל מקום דייק דמדאסר רחמנא מסוכנת משום דקדובה למיתה - כל שכן בחמה שנתה לגמרי, דאף על גב דאסר רחמנא טרפה, אפילו הכי איצטריך לאסור נבלה משום דטרפה מחסרא. אין לפרש כן, דאם כן אמאי פריך במסקנא: דלמא אתא קרא דין נבלה דלא מכח מסוכנת - משום דמסקנא, דאין לפרש דאסר רחמנא טרפה, דאין זה קל וחומר, דאיסור מסוכנת מהיר, דהלל מחיים. כדאמר בובחים בפרק "חטאת העוף" (ע.א) דלא ליפנין נבלה מטרפה מחסרא, דאין דאסרה מחיים, והא אמר: למאי דפרחי, אי אמרת נמי מסוכנת שריא - תקשי: אמאי אצטריך קרא לאסור נבלה? הא אסורה מחיים משום שנתה שאינה זבחה, דרחמנא אמר

מאי? כי מהניא חיבת הקדש לפסולא דגופיה, אכל למימנא ביה ראשון ושני לא, או דלמא לא שניא? תיקו. משנה השוחט את המסוכנת - רבן שמעון בן גמליאל אומר: עד שתפרכס ביד וברגל, רבי אליעזר אומר: דיה אב ויזקה. אמר רבי שמעון: השוחט בגללה, ולמחר השכים וימצא פתלים מלאים דם - כשרה, שזיזקה, וקמדת רבי אליעזר; והכמים אומרים: עד שתפרכס או ביד או ברגל, או עד שתכשפש בזבחה. אחד בידה דקה ואחד דכמה גסה. בהמה דקה שפשיטה ידה לא החיורה; פסולה, שאינה נבלה נפש בלבד. במה דברים אמורים - שאינה נבלה חיותא נפש אבל אם היתה בחוקת בריאה, אפילו אין בה אחד מכל הסימנים הללו - כשרה. גמרא מסוכנת כמאי דשריאי? - וממאי תיסק אדעתין דאסריא? - דכתיב: "ואת החיה אשר תאכלה", חיה - אכול, ושאניה חיה - לא תאכל, והא מסוכנת אינה חיה. - מדאמר רחמנא נבלה לא תאכל - מפלל דמסוכנת שריאי; דאי סלקא דעתך מסוכנת אסריא, השתא מחיים אסריא, לאחר מיתה מיבעיא? - ודלמא היינו נבלה היינו מסוכנת! לא סלקא דעתך, דכתיב: "וכי ימות מן בהמה אשר היא לכם לאכלה הניגע בגבולתה", לאחר מיתה הוא דקרייה רחמנא נבלה, מחיים לא אקרי נבלה. - ודלמא לעולם אימא דך: היינו נבלה היינו מסוכנת, מחיים בעשה, לאחר מיתה - בלא! אלא מדאמר רחמנא טרפה לא תאכל - מפלל דמסוכנת שריאי; דאי סלקא דעתך מסוכנת אסריא, השתא מסוכנת דלא מחסרא אסריא, מרפה מיבעיא? - ודלמא היינו נבלה היינו מסוכנת, מרפה עליו בעשה ולא תעשה: ואם בן נבלה דתב רחמנא למה לי? ומה מחיים קאי עלה בלא ועשה, לאחר מיתה מיבעיא? - ודלמא היינו נבלה היינו מרפה! אלא מהכא: "וחלב נבלה וחלב מרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו", ואמר מר: למאי הלכתא? אמה התורה: יבא איסור נבלה וחול על איסור חלב, יבא איסור מרפה וחול על איסור חלב, ואי

מאי - לגופיה הוא דאמינן, אבל דליטמי איהו אצטריי לא, או דלמא לא שניא. משנה עד שתפרכס - דאי לא מפרכס, קים להו לרבנן דנטולה נשמתה קודם גמר שחיטתה, כדאמרינן בגמרא. אם יזקה - כדרך שהבמות נפחות בגורנם והדם מקלף ומזנק בכח. יזוק - קילוח. השוחט בלילה - בחמה מסוכנת שצריכה פירכוס, ולא ידע אי פירכהו. ולמחר השכים ומצא פתלים - בידת שחיטת הצואר מלאים דם - כשרה, מפני שזיזקה, ובמדת רבי אליעזר - דמכשר לה בזיזקה בריה שמעון. אחד כמה דקה ואחד כמה גסה - שצריכות פירכוס אם היא מסוכנת. שפשיטה ידה - בגמר שחיטתה. ולא החיורה - פסולה אם היתה מסוכנת, לפי שאין זה פירכוס, אלא כן דרכה בשעת צאת הנפש. אבל גסה לא אורח בהכי. גמרא כמאי דשריאי - ואפילו בפירכוס. ומזהרין: וממאי תיסק אדעתין? - למיסרי, דבעי קרא למשראי? לאו חיה היא - ואפילו מפרכסת, ומנא לן דשריאי? מדאמר רחמנא נבלה לא תאכל - וסתם נבלה מסוכנת הואי קודם מיתה. מכלל - דקודם מיתה, כי הוה מסוכנת - שריא. דאי קודם מיתה אסריא? מציאות חיה, לאחר מיתה מיבעיא? מיתה מי שריא לה? ופרכין: דלמא היינו נבלה היינו מסוכנת - וקודם מיתה משנסתכבה קודם דלא נבלה, ואשמעינן רחמנא קדאי עלה בלאו נמי, דאי מציאות - לאו הבא מכלל עשה עשה. מחיים לא אקרי נבלה - והלכך למה לי דאזכוריה עלה דבבלה? פשיטא! דאיסור מסוכנת להיבא אולי? דלמא לעולם היינו נבלה היינו מסוכנת - כלומר, לעולם כדאמר, דנבלה היינו בחמה שנסתכנה ונאסרה קודם מיתה, ואפילו הכי איצטריך בריאה, דאילו מחיים איסור מסוכנת עשה בעלמא הוא, ואשמעינן קרא דלאחר מיתה קאי נמי בלאו. טרפה - יזק קרום של מוח או נחתה ברגליה, מחוסרת היא. ואי סלקא דעתך מסוכנת - מחמת חולי, דלא מחסרא - אסורה, דדרשינן: שאינה חיה לא תאכל. מסוכנת טרפות שחיטת שחיטה היא מיבעיא - דרך טרפה מיה אינה חיה, אלא מדאצטריך למיסר טרפה - בענע מניה מסוכנת מחמת טרפות דמיחסרא אסורה, אבל שאר מסוכנת שריא, דלא דרשינן: שאינה חיה לא תאכל, ודלמא היינו טרפה חיינו מסוכנת - ובין מחסרא ובין לא מחסרא, משע שאינה חיה - טרפה קרי לה, ו"טרפה" לאו מסוכנת היא. כלומר, קרובה למוט. ואצטריך לעבור עליו בעשה דשאינה חיה, ולא תעשה דטרפה. אם כן נבלה - דאוקמא לעיל דמשום לעבור עליה בלא נמי אצטריך. למה לי טרפה מחיים - שהיא מסוכנת, קרייה רחמנא טרפה, וקאי עלה בלאו עשה, וקיימת מסוכנת - כלומר, אפילו נבלה שנתה לאחר שטרפה ונסתכנה מצית מוקמת לה. ואפילו הכי לא צטריך, ולמסקי עלה לאחר מיתה בשני לאון - לאו דנבלה ולא דטרפה, ועשה דחיה אצטריך ואמר מר - בובחם פכר "חטאת העוף" (ע.א). למאי הלכתא כלומר, האי "ואכל לא תאכלהו" אי עריך, דהא כתיב (ויקרא ג): "כל חלב ודם שלם לא תאכלו", ומשום דתנבלה או טרפה מי אויל ליה איסור חלב? ולמאי אצטריך? אלא התורה אמרה דחייב משום שני לאון, משום לא דחלב ומשום לאו דטרפה, בלא נמי אצטריך. למה לי טרפה מחיים -

ובוחת"ז וזו לא נשחטהו דממה בפשך קאי לאחר שנתבלה איכא בעי דשאינה זבחה, כדמשמע בפרק "כל שעה" (פסחים ל.א) ובפרק קמא דנדר (ד.א), דרבי שמעון אומר: דאכול נבלה ביום הפירוסים פטור, משום דאין איסור חל על איסור, כשמיני: אפילו נתבלה ביום הפירוסים פטור משום דאין איסור חל על איסור, והשתא, כשמיני פקעה איסור אבר מן היות, אמאי לא חל איסור על הפירוסים עם איסור חלב בבת אחת? אלא דואי, לשלם איכא איסור דשאינה זבחה, ולחיבי לא חיל עליה איסור יום הפירוסים, מהמים נמי הוה בה איסור זה ובאתי לא פקעו ויש לומר: הוה מצי למימר "ולטעמן". דלמא היינו נבלה היינו מסוכנת - אין לפרש כדחייב דבסמך, דהשתא כפי למימר דקודם מיתה מסוכנתה, דאין לפרש דהשתא מחיים אסורה טרפה מיבעיא - וכי תמא: אצטריך לטרפה דלא מחסרא, כגון דיתירי כיון דכל יתר

בנטול דמי, הא נמי מחסר, ונפלה נמי חשובה במחסרא. ודלמא היינו טרפה היינו מסוכנת - הא פירוש כדחייב דלעיל, דהשתא בעי למימר דכל מסוכנת קרי לה "טרפה", ד"טרפה" לשון מסוכנת, כלומר קרובה למוט, בין מחסרא בין לא מחסרא. וקצת קשה, דלעיל דפריך: היינו נבלה היינו מסוכנת, לא קאמר: לעבור עליו בעשה ולא תעשה, כדאמר הבא ומד

אי

1 **וְיָמָה** בחייה אתי איסור טרפה וחילוי איסור חלב — פירש בקונטרס: מזה מחיים. דאיסור
 2 מסוכנת אינו אלא מחמת קירוב מיתה — על הל איסור חלב, נבלה גופה מביעאי?
 3 ומדיאיטריך לאשמועינן נבלה — מכלל דמסוכנת לאו טרפה מקרי. ואיטריך?
 4 לאשמועינן בדרך נבלה דאתיא מכח מסוכנת ולא אתיא אלא טרפה. ומה טרפה קודם
 5 לכן, דתרייהו חלב. ומסקל חובב דטרפה

6 לא אתיא, דטעמא דטרפה לאו משום קירוב
 7 מיתה הוא, אלא משום חסרון, כדמצינן
 8 לתרייהו בובחים בפרק "חטאת העוף" (ע"א),
 9 וקשה דתרישה: דאמאי לא ליפקנ שפיר שחיול
 10 איסור נבלה על איסור חלב מקל וחומר דטרפה?
 11 דאי משום דטרפה מחסרא, נבלה נמי, כיון
 12 דתהי — אלא חסרון גדול מזה ועוד, מאי
 13 קרי דתרייהו חילוי? ולדמא איטריך קרא לנבלה
 14 דלא אתיא מכח מסוכנת? הדיא נמי אתיא מקל
 15 וחומר לעיל? ועוד קשה: נהי נמי דמסוכנת לא
 16 קרא בלאו דטרפה, מכל מקום תתרייהו בעשה
 17 מיהו ד"דאית הדיח", כגון טעמא חסרי חיה לא
 18 תיכול ומיהו, בה יש לומר: אי הוה מוקמא קרא
 19 "דאית הדיח" במסוכנת לאיסור, הוה מסתבר
 20 ליה נמי לאוקומי בה לאו דטרפה, וכי היכי
 21 דעשה "דאית הדיח" מתוקמא בתרייהו,
 22 דתרייהו מיקרו "אינה חיה" — הכי נמי לאו
 23 דטרפה מתוקמא בתרייהו, ואם כן נבלה דכתיב
 24 "על כל איסור חלב למה לוי רבועו תע מפרש
 25 דחיב קאמר: ומה טרפה מדחיים לא מטמא —
 26 חיל על איסור חלב, נבלה לדרור מיתה מטמא
 27 מביעאי? וליכא חסרון כדפריך בפרק "חטאת
 28 העוף" (שם) לטרפה חסרה, דחילוי איסור
 29 מחיים. דהתם קאמר לפי המסקנא דהכא
 30 דמסוכנת שריא, אבל למאי דבעי למימר
 31 השתא, דאיסור נבלה נמי מתחיל איסור שלה
 32 מחיים, דאי אפשר שלא יהיה מסוכנת,
 33 ומסוכנת אסירא מטעם נבלה מחמת קירוב
 34 מיתה, ואפילו אם נאמר שלא יהא מסוכנת אלא
 35 אשח — לא שייך למיפריך "מה לטרפה
 36 שכן מחיים בלא", כיון דמכל מקום איסור נבלה
 37 מחיים שפיר הוה ידעינן לה שחיול על איסור
 38 חלב מקל וחומר דטרפה. אבל השתא דמסוכנת
 39 שריא, שייך שפיר למיפריך: מה לטרפה שכן חל
 40 אסירא שלה מחיים, כיון דאמר נבלה שאין כאן
 41 איסור מחיים כלל והשתא פריך שפיר בתר הכי,
 42 דלעולם אימא ק"ל מסוכנת אסורה, ואיטריך
 43 קרא שבא איסור נבלה וחיל על איסור חלב
 44 ונבלה דלא הוי מסוכנת מעיקרא. כגון שעשאה
 45 גיטסרא, דהדיא לא נאסר מחיים ולא אתי בקל
 46 וחומר דטרפה. ורבינו גיטסו חיה מפרש: ומה
 47 מחיים אתי איסור טרפה חיל איסור חלב, אף
 48 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא

49 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 50 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 51 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 52 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 53 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 54 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא
 55 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 56 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 57 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 58 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 59 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 60 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא
 61 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 62 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 63 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 64 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 65 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 66 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא

1 **וְאִי סֶלְקָא דַּעְתָּךְ מַרְפָּה הַיַּיִנוּ מְסוּפְּנָתָא, לְתַבּוֹחַ רַחֲמָנָא**
 2 **"חֵלֶב נְבֵלָה יַעֲשֶׂה לְכָל מְלֹאכְהוּ, וְחֵלֶב מַרְפָּה לֹא**
 3 **הִתְאֲלָהוּ", וְאַנָּא אָמַיְנָא:** וְיִמָּה פְּתִיחִים אֶתִּי אִיסוּר
 4 **מַרְפָּה חֵייל אִיסוּר חֵלֶב, לְאַחַר מִיתָה מִיּוֹפְעֵינָא? אִלָּא**
 5 **מִדְּרַבְתָּ רַחֲמָנָא נְבֵלָה - מְפַלֵּל דַּמַּרְפָּה לְאוּ הַיַּיִנוּ**
 6 **מְסוּפְּנָתָא. מִתְקַיֵּוּ לָהּ מִר פִּר רַב אִישִׁי, וְדִלְמָא לְעוֹלָם**
 7 **אִימָא לָךְ: הַיַּיִנוּ מַרְפָּה הַיַּיִנוּ מְסוּפְּנָתָא, וְדִקְאָמְרַת:**
 8 **נְבֵלָה דְרַבְתָּ רַחֲמָנָא לְמָה לִּי - לְהַךְ נְבֵלָה דִּילָא**
 9 **אֶתִּיא מִכַּח מְסוּפְּנָתָא, וְהִיכִי דְמִי? שְׁעִישָׂה גִיטְסָרָא! -**
 10 **הַתָּם נְמוּ, אִי אֶפְשָׁר דִּילָא הָוִי שׁוֹפְעֵתָא פּוּרְתָא מִקְמִי**
 11 **לְפִיסקָא לְרוּבָא. וְאִיפְעִיתָ אִימָא: אַם כֵּן, לִימָא: "חֵלֶב**
 12 **נְבֵלָה וְיַמְרָפָה", וְ"חֵלֶב" לְמָה לִּי? זֶה הִיא שְׁחֵלְבָה חֵלּוּק**
 13 **לְחֵבָה חֵלּוּק מְבַשְׂרָה, וְיֵשׁ לָךְ אַחֲרֵת שְׁחֵלְבָה חֵלּוּק**
 14 **מְבַשְׂרָה, וְאִיזוּ? זֶה מְסוּפְּנָתָא. וְאִיפְעִיתָ אִימָא, מְהֵבָא:**
 15 **"וְאָמַר אֶתֶּה ה' אֱלֹהִים הִנֵּה נִפְשִׁי לֹא מִמְטָאָה**
 16 **וְנְבֵלָה וְיַמְרָפָה לֹא אֶכְלְתִי מְנַעְרִי וְעַד עַתָּה וְלֹא בָא**
 17 **בְּפִי בֶּשֶׂר פְּגוּל", "הִנֵּה נִפְשִׁי לֹא מִמְטָאָה" - שְׁלֹא**
 18 **הִרְרַחְתִּי בַּיּוֹם לְבָא לְיַדִּי טוּמְאָה בְּלִילָה, וְנִבְנְלָה**
 19 **וְיַמְרָפָה לֹא אֶכְלְתִי מְנַעְרִי" - שְׁלֹא אֶכְלְתִי בֶּשֶׂר**
 20 **כּוּם כּוּם מְעוֹלָם, "וְלֹא בָא בְּפִי בֶּשֶׂר פְּגוּל" - שְׁלֹא**
 21 **אֶכְלְתִי מִבְּהֵמָה שְׁחוּרָה בְּהַ חֵבָב; מִשּׁוּם רַבִּי נְתָן**
 22 **אָמְרוּ: שְׁלֹא אֶכְלְתִי מִבְּהֵמָה שְׁלֹא הוֹרַמּוּ מִתְּנִיחָתִּיהּ.**
 23 **אִי אַמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא שְׂרָא - הַיַּיִנוּ רְבוּתִיהּ דִּיחֻקְאָל,**
 24 **אִלָּא אִי אַמְרַת אֶסְרִיא, מָאי רְבוּתִיהּ דִּיחֻקְאָל?**
 25 **הִיכִי דְמִי מְסוּפְּנָתָא? אָמַר רַב הִיְהוּדָא אָמַר רַב: כֵּל**
 26 **שְׁמַעְמִידִין אֶתֶּה וְאִינָה עוֹמְדַת. רַב חֵינַיָּא בַּר שְׁמַיָּא**
 27 **מְשַׁמֵּיהּ דְּרַב אָמַר: אֶפְּלוּ אוֹכְלַת בְּקַעֲיֹת. רַמִּי בַּר**
 28 **יְחֻקְאָל אָמַר: אֶפְּלוּ אוֹכְלַת קוֹרוֹת. בְּסוּרָא מַתְּנֵי חֵבִי.**
 29 **בְּפּוּמְבִידָתָא מַתְּנֵי חֵבִי: הִיכִי דְמִי מְסוּפְּנָתָא? אָמַר רַב**
 30 **הִיְהוּדָא אָמַר רַב: כֵּל שְׁמַעְמִידִין אֶתֶּה וְאִינָה עוֹמְדַת,**
 31 **וְאֶפְּלוּ אוֹכְלַת בְּקַעֲיֹת. רַמִּי בַּר יְחֻקְאָל אָמַר: אֶפְּלוּ**
 32 **אוֹכְלַת קוֹרוֹת. אֲשַׁפְּחִינְהוּ שְׁמוּאֵל לְתַלְמִידֵי דְרַב, אָמַר**
 33 **לְהוּ: מָאי אָמַר רַב בְּמְסוּפְּנָתָא? אָמְרוּ (לֵיה) חֵבִי אָמַר רַב:**
 34 **גוּעָה**

35 אסירא — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 36 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 37 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 38 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 39 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 40 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא
 41 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 42 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 43 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 44 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 45 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 46 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא
 47 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 48 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 49 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 50 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 51 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 52 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא
 53 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 54 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 55 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 56 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 57 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 58 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא
 59 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 60 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 61 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 62 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 63 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 64 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא

1 **אִי סֶלְקָא דַּעְתָּךְ מַרְפָּה הַיַּיִנוּ מְסוּפְּנָתָא** — רב רחמנא "חלב נבלה יעשה
 2 לכל מלאכה" לאשמועינן דלא מטמא חלב משום נבלה, ולשחוק מאוחרת
 3 אבילותו. ובולב טרפה מסוכנת לחודא לכרוב "לא תאכלוהו" לאשמועינן דחיל
 4 איסור מסוכנת חלב חובב דטרפה, ואנא דיענא דכל שכן דכי מייחא אתי נמי איסור
 5 נבלה דחיל עליה. ומה טרפה? דאיסור

6 מסוכנת אינו אלא מחמת קירוב מיתה,
 7 ואתי וחילוי איסור חלב, נבלה גופה
 8 מביעאי? אלא — ומדיאיטריך לאשמועינן
 9 נבלה דאיסור נבלה חילוי איסור חלב
 10 מכלל דמסוכנת לאו טרפה מיקרי —
 11 ואיטריך לאשמועינן בדרך נבלה דאתיא
 12 מכח מסוכנת ולא אתיא מכח טרפה, שלא
 13 נטרפה קודם לכן, ותחילוי איסור חלב
 14 ומקל וחומר דטרפה דאמרין "ומה מחיים"
 15 ככלל חילוי איסור חלב, טעמא דטרפה
 16 לאו משום קירוב מיתה הוא. אלא משום
 17 חסרון, כדמצינן לתרווייהו בובחים בפרק
 18 "חטאת העוף" (ע"א). כגון שעשאה גיטסרא
 19 — והיא עדיק, מפרסכת, דאמר בפרק קמא
 20 (חולין ע"ב). עשאה גיטסרא — נבלה. דווי
 21 לא נסתבה קודם נבלותה, ואיטריך
 22 לאשמועינן דתחילוי איסור נבלה איסור
 23 חלב שעשאה גיטסרא — ונחבה לשנים
 24 לרחבה. אם כן — ומסוכנת אסירא. לימא
 25 קרא חלב נבלה ומרפה וגי' —
 26 ולאשמועינן דאתי איסור נבלה וטרפה
 27 וחילוי איסור חלב, למה לי למכתב "וחלב
 28 טרפה" — למידרשה איתר, ולמימר
 29 דטרפה הוא דקאמינא לך דהיא וחלבה
 30 אסוריה, ובדמורגאן לך דחילי איתר.
 31 טרפה אהלב, אלא שני איסורים יש בה.
 32 אבל יש לך אחרת שהיא קרובה למיתה
 33 כזו, ואין כל אלא איסור חלב לבדו.
 34 שחלבה חלוק מבערה — שאיסור חלב
 35 נהוג בה בשגולתה, ותו לית בה איסורא
 36 אחרגא. הנה נפשי לא מטמאה — יחוקאל
 37 קאמר ליה להקדוש ברוך הוא. לפי שהיה
 38 אומר לה: קח לך חטים ושעורים וגו' והגת
 39 שעורים תאכלנה והיא בגללי אהרם
 40 תעגינה לעיניהם". מקרה יום ומקרה
 41 לילי" לא כתיב בקרא. ולא גרסינן ליה.
 42 לויי שומאה — קרי. כוס כוס — שחוט
 43 שחוט, שלא תמות. לפי ששטוכנה היא.
 44 נבלה ממש ליכא למימר, דאם כן מאי
 45 רבותיה. שהורה בה הכס — שגולד בה
 46 ספק והוצרך לשאלו לחכם להתירו.
 47 מנותיה — הורוד והלחיים והקבה, ואף

48 אסירא — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 49 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 50 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 51 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 52 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 53 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא
 54 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 55 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 56 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 57 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 58 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 59 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא
 60 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 61 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 62 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 63 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 64 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 65 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא
 66 איסור — חילי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה.
 67 דאיכא למימר: מהו דחילי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילי נמי איסור חלב
 68 לא מביעאי? דאני ומדיאיטריך קרא לנבלה — מכלל דמסוכנת נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי.
 69 והשתא פריך שפיר: ודלמא איטריך לעשאה גיטסרא, דליכא מנו, שחרי לא היתה
 70 מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דאיכא למיפריך (חולין
 71 על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילי אתיא

או מה אילו ואילו מיוחדין שדרכן לידלק, אף אין לי אלא דבר שדרכו לידלק! ליחקה נירו סיפספא אבניו.

ודף כ"ט ע"א]

מניין? תלמוד לומר: או השדה.

ויאמר: "קוצים" "קמה" "שדה", ואל יאמר "גדיש"! על דעתיה דרבי יודן ניהא דאמר: משלם כל מה שבתוכו. ועל דעתיה דרבנן דאמר: אינו משלם אלא גדיש הפסים וגדיש שעורים, לאי זה דבר נאמר שדה, ולאי זה דבר נאמר גדיש?

עברה גדר שגובהה ארבע אמות או דרוך הרבים או נהר – פטור. אמר רבה: בקודחת היא מתניתא, אבל במקטפת – דברי הכל: חייב. רבי יוחנן אמר: במקטפת היא מתניתא, אבל בקודחת – פטור.

הלכה ז' מתני' המדליק בתוך שלו, עד כמה תעבור הדלקה? רבי אלעזר בן עזריה אומר: רואין אותה כאלו היא באמצע בית כור. רבי ליעזר אומר: שש עשרה אמה בדרוך הרבים. ורבי עקיבא אומר: חמשים אמה. ורבי שמעון אומר: שלם ושלם המבעיר את הבעירה – הכל לפי המדליק.

גמרא תני: מעשה, שעברה דליקה את הירדן, שהיתה קשה.

עד כמה תעבר הדליקה?

רבי ליעזר אומר: שש עשרה אמה בדרוך הרבים. בשעת הרוח – שלשים אמה.

רבי יהודה אומר: שלשים אמה. בשעת הרוח – חמשים אמה.

רבי עקיבא אומר: חמשים אמה. בשעת הרוח – מאה אמה.

מעשה בערב, שקפץ האור יותר משלש מאות אמה.

אימתו? בזמן שקפץ, אבל אם היו עצים מצויין לפניו, או שהיה מספסוף והולך, אפילו עד מיל – חייב.

עברה נהר או שלולית רחבין שמונה אמות – פטור.

הלכה ז' מתני' המדליק את הגדיש והיו בו פלים – רבי יהודה אומר: ושלם כל מה שבתוכו. וחכמים אומרים: אינו משלם אלא גדיש של הפסים או גדיש של שעורים.

תיה גדי כפות לו, ועבד סמוך לו, ונשרף עמו – תיב. עבד כפות לו וגדי סמוך לו, ונשרף עמו – פטור. ומודין חכמים לרבי יהודה: במדליק את חבירה – שהוא משלם כל מה שהיה בתוכה, שדרך בני אדם להניח בפתים.

גמרא רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מודין חכמים לרבי יודן בכלי גורן, שדרכן להטמין.

מחלפה שיטת רבי יודן! תמן הוא אומר: פרט להטמון. והכא הוא אומר: לרבות הטמון. ולית רבי יודן דריש הכא? אלא גדיש, לאי זה דבר נאמר גדיש? שמשלם כל מה שבתוכו.

[דף כ"ט ע"ב]

מחלפה שיטת רבני! תמן אמרין: לרבות טמון. וכא אמרין: פרט להטמון! ולא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מודין חכמים לרבי יודן בכלי גורן שדרכו ליטמון.

אמר רבי הושעיה: בשאינ עדים, אכל אם יש עדים – כל עמא מודו על הדא דרבי יודן.

דתני כן: תיה גדיש חטים מחופה שעורין, או גדיש שעורין מחופה בהיטין – נותן לו גדיש שעורין. כהדא חד בר נש אפקד גבי חבירה חד שק צרור, ואירעו אונם, אהן אומר: סיגין הוה מלא, ואהן הוה אומר: מטקסין הוה מלא – הרי זה נשבע ונטל.

רבי יוחנן בעא: מהו שיטענו לו דבר שאין ראויין לו? נישמעניה מן הדא: דאריסיה דבר זיזא אפקד גבי חד בר נש ליטרא דהב. מית בר זיזא, ומית אריסיה דבר זיזא, אתא עובדא קומי רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אומר: מאן הוא דלא ידע דכל מאי דאית לאריסיה דבר זיזא, לבר זיזא אינון, יתייחבון לבנוי דבר זיזא!

הוון לבר זיזא בנין רבכין ובנין דקוקין, אומר: יסבון רבכביא פלגא, וכד רבו דקוקיא – יסבון פלגא. דמד רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אתא עובדא קומי רבי תיה, אומר: אין מן הדא לית שמע מינה כלום, יתייחבון לבנוי דאריסא.

אמר ליה מריה דפיקדונא: כבר יהבית פלגא. אומר ליה: מה שנתתה – על פי בית דין נתתה, ומה שאתתה נותן – על פי בית דין אתתה נותן.

[דף ל' ע"א]

מהו דנימרון בגוי דאריסיה דבר זיזא לבגוי דבר זיזא: וביז לזן מה דנסתו? וכלין מימר לזן: מה שנעשית – על פי בית דין נעשה.

מהו דנימרון דקיניא לרב רבייא: ניפלוג עימכו? וכלין מימר לזן: מיציאה מצאנו.

אמר רבי יצחק: לית פין רב רבייא לדיקניא אלא כמי שניתן להן מתנה.

הלכה ח' מתני' גין שיצא מתחת הפטיש ויצא והזיק – חייב. גמל שהוא טעון פשתן ועובר ברשות הרבים. נכנסה פשתנו לתוך החנות ונדלקה בגרו של חנוני והדליק את הבירה – בעל הגמל חייב. הניח החנוני את גירו מבחוץ, החנוני – חייב. רבי יהודה אומר: בגר הנכה – פטור.

גמרא תני: רבי יודן, בגר חנוכה – פטור, מפני שהוא רשות. וחכמים אומרין: בין כך ובין כך – חייב.

בגזן אילו שהן עושין סוכות בפיתחי חניותיהם ברה, מפני שהוא רשות, וכא אחר והיוזק בהן – חייב:

הדרן עלה פרק המונס צאן לדיד

פרק שביעי

הלכה א' מתני' מרבה מדת תשלומי כפל ממדת תשלומי ארבעה וחמשה, שמדת תשלומי כפל נוהגת בדבר שיש בו רוח חיים ובדבר שאין בו רוח חיים, ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד, שנאמר (שמות כא, לו): כי יגנב איש שור או שה וגו'.

אין הגנב אחר הגנב משלם תשלומי כפל, ולא המוכר ולא המזכר אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה:

גמרא מניין תיתי ליה? מאם המצא תמצא וגו' (שמות כב, ג). אין לי אלא שור וחמור ושה, כשהוא אומר: חיים – לרבות כל בעלי חיים. הגניבה – לרבות את המיטלטלין. ולמה שור וחמור ושה? אם דבר שיש בו הנזיה למזבח, ניתני שור ושה!

תני רבי ישמעאל: יצאו קרקעות שאין מיטלטלין.

[דף ל' ע"ב]

יצאו עבדים שאין להם בהון אלא תשמיש. יצאו שטרות שאין להם בהון אלא ראיה.

רבי אבהו שאל: למה לא שנינו, שמידת תשלומי כפל נזהגת במזעזעז טענת גנב, בשותפין, מה שאין כן בתשלומי ארבעה וחמשה.

תני: וגונב מבית האישה (שמות כב) – ולא מבית האשה. כל עצמו אין פתיב רעהו אלא בשואל, ותימר הכין? אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

גנב ונגנבה מפניו, ותפשו בעלים את השני, ונשבע להו, אין תימר מוציאין מן השני – מביא קרבן על השבועה. אין תימר אין מוציאין מן השני – אינו מביא קרבן שבועה.

גנב ונגנבה מפניו, ונמלך השני להחזיר, אין תימר יחזיר לבעלים – פעמים שאין מודיעין לגנב. אין תימר יחזיר לגנב – פעמים שאין מודיעים לבעלים. ביצד יעשה? יחזיר לבעלים בפני גנב:

הלקה ב' מתני' גנב על פי שנים, ומכר ומכר על פיהם או על פי שנים אחרים – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. גנב ומכר בשבת, גנב ומכר לעבודה זרה, גנב ומכר ומכר ביום הכפורים, גנב משל אביו

[דף ל"א ע"א]

ומכר ומכר ואחר כך מות אביו – משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

גנב ומכר ומכר ואחר כך הקדיש – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. גנב ומכר ומכר לרפואה ולקבלים. השוחט ונמצא טרפה. השוחט חולין בעזרה – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. רבי שמעון פומר בשני אילו.

גמרא ולא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: הויד בחלב ושגג בקרבן – מתריז בו ולוקח ומביא קרבן!

רבי בון בר הניה בשם רבי שמואל בר יצחק: כדי רשעתו (דברים כה, ב), שני דברים מסורין לבית דין, התופש אחר מהן – יצא דבר שמוסור לשמים.

הלקה ג' מתני' גנב על פי שנים, ומבחה ומכר על פיהם, ונמצאו זוממין – משלמין לו את הכל. גנב על פי שנים, ומבחה ומכר על פי שנים אחרים, אילו ואילו נמצאו זוממין, הראשונים – משלמים תשלומי כפל, והאחרונים – משלמין תשלומי שלשה. נמצאו האחרונים זוממין, הוא – משלם תשלומי כפל, והן – משלמין תשלומי שלשה. אחד מן האחרונים זומם – במלה עדות שנייה. אחד מן הראשונים זומם – במלה כל העדות, שאם אין גניבה – אין טביחה ואין מכירה.

גמרא אמר רבי זעירא: הדין אמרת: עד זומם – אין נפסל בבית דין, אלא מעצמו נפסל.

[דף ל"א ע"ב]

פתר לה בהתרייה.

ותני כן: אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים? בשתי עדיות ובשתי התריות, אבל בעדות אחת ובתתרייה אחת – כל עדות שבמלה מקצתה במלה בולה.

מהו שבמלה מקצתה במלה בולה? היו עומדין ומעידין עליו בעשרה בניסן: שגנב שור באחד בניסן, מבחה ומכר בעשרה בניסן. הוזמו בתמשה עשר בניסן, כל עדות שהעידו מעשרה בניסן עד תמשה עשר בניסן – למפריעה הרי אילו פסולות.

אמר רבי בא בר מפול: תיפתר, במעידין עליו בכרף אחד, ולית שמעת מינה לכלום.

[דף ל"ב ע"א]

ותני כן: הן היו ראשונים והן היו האחרונים. הוזמו בראשונה – אין בכרף בלום. בשנייה – הרי אילו עדות אחד. שלישית – הרי אילו שתי עדות,

והיכי דמי? אם במעידין עליו בכרף אחד, ולית שמע מינה בלום. לא אתיין דא אלא על ידי עדות סניא.

עד כדון, בשבאו עידי גניבה ועידי טביחה פאתת. באו עידי גניבה ולא קיבלום, ואחר כך באו עידי טביחה, אמר להן: הוו יודעין שבכר באו עידי גניבה ולא קיבלום, ועל ידיכם אנו מקבלין אותן, נמצאו עידי טביחה זוממין – משלמין על ידי עידי גניבה.

רבי תנקה לא מר בן, אלא עד כדון בשבא עידי גניבה ועידי טביחה באחת. באו עידי טביחה ולא קיבלו אותן, ואחר כך באו עידי גניבה, אמר להן: הוו יודעין שכבר באו עידי טביחה ולא קיבלנום, ועל ידיכם אנו מקבלין אותן ונמצאו זוממין, עידי גניבה משלמין על ידי עידי טביחה.

[דף ל"ב ע"ב]

הלקה ד' מתני' גנב על פי שנים, ומכח ומכר על פי עד אחד או על פי עצמו – משלם תשלומי כפל, ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

גנב ומכח ומכר בשבת, גנב ומכח ומכר לעבודה זרה, גנב משל אביו, מת אביו ואחר כך טבח ומכר. גנב והקדיש, ואחר כך טבח ומכר – משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

רבי שמעון אומר: קדשים שהוא חייב באחריותן – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. ושאינו חייב באחריותן – פטור.

גמרא לא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מזיד בחלב ושונג בקרן – מתרין בו ולוקה ומביא קרבן.

מאן תנייה, רבי שמעון אומר: קדשים שחייב באחריותן – משלם תשלומי ארבעה וחמשה, ושאין חייב באחריותן – פטור.

רבי יוסטא בי רבי מתון שאל: הפודה בלבלה מיד הגזבר,

[דף ל"ג ע"א]

מהו שתיטבל למעשרות.

מתיב ריש לקיש: והתנינן: גנב והקדיש ואחר כך טבח ומכר! כמה דאת אמר תמן: המקדיש – אינו כמוכר. ודכוותה, הפודה – אינו פלוקח.

מילתיה דריש לקיש אמרה, מכירה – כפדיון. אמר: ראוי הוא לפדותו ולאכולו.

אמר רבי לעזר: ראו אותו שחט שור שחור ביער – תזקה, גנוב הוא. חש לומר שמה ראוי רבוי, תיפתר: כשראהו מושד.

יש במזבח מה שאין במוזב, ויש במוזב שאין במזבח. שהמזבח בשבת – תיב, והמוזב בשבת – פטור.

אמר רבי ינאי בי רבי ישמעאל: מצנינו, שהמכירה חייבין עליה בשבת, הניע עצמו, באומר לחבירו: "תלוש מן הפרקע הזה וקנה אותו" – לא קניי?!

אמר רבי יוסי בי רבי בון: תלישה הוא שמתיבתת אותו, ולא מכירה.

הלכה ה' מתני' מכרו חוץ מאחד מפאה שבו, או שהיתה לו בו שתפות. השוחט ונתנבלה בידו. הנזחר, והמקטר – משלם תשלומי כפל, ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

גנב ברשות הפעלים, טבח ומכר חוץ מרשותו. או שגנב חוץ מרשותו, וטבח ומכר ברשותו. או שגנב וטבח ומכר חוץ מרשותו – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. אבל אם גנב וטבח ומכר ברשותו – פטור.

גמרא רבי זעירא בעי: מכרה חציין מהו? מכר חצייה לזה וחצייה לזה מהו?

[דף ל"ג ע"ב]

נישמעיה מן הדא: מכרה חוץ מידה, חוץ מרגלה, חוץ מקרנה, חוץ מגיזתה – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. רבי לעזר בי רבי שמעון אומר: חוץ מקרנה – משלם תשלומי כפל. חוץ מגיזותיה – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. רבי אומר: חוץ מדבר שהנשמה תלויה בו – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. חוץ מדבר שאין הנשמה תלויה בו – פטור.

הלכה ו' מתני' היה מושכו ויוצא ומת ברשות הפעלים – פטור. הגביהו או שהוציאו חוץ מרשות הפעלים ומת – חייב. נתנו לככורת בנו, לבעל חובו, לשומר הנם, ולשואל, לנושא שקר, ולשוכר, היה מושכו ויוצא ומת ברשות הפעלים – פטור. הגביהו או שהוציאו חוץ מרשות הפעלים ומת – חייב:

גמרא אמר רבי מנא: מאן דמר לי הדא מילתא אגא נסיב בגריתיה. מהו פטור? נפטר מחובו? נפטר מגניבה?

הלכה ז' מתני' אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל, אבל מגדלין בסוריא, ובמדברות שבארץ ישראל. אין מגדלין תרנגולין בירושלים, מפני הקדשים. ולא כהנים בארץ ישראל, מפני התהרות.

ולא יגדל ישראל חורין בכל מקום. ולא יגדל אדם את הכלב, אלא אם בן תיה קשור בשלשלת. אין פורסין נשבין ליונים, אלא אם בן תיה רחוק מן הישוב שלשים רים.

גמרא אמר רבי בא: בגון מהיר שיהיא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל.

תני: אין מגדלין תרנגולין בירושלם, מפני הקדשים. ולא כהנים בארץ ישראל, מפני הטהרות. יכול אף בירושלם בן? או יבא פני דמר רבי יהושע בן לוי: ירושלם הבנויה וגו' (תהלים קכב) – עיר שמתחברת ישראל זה לזה.

בתיב (ויקרא יא, ב): טמאים הם לכם. מה תלמוד לומר: וטמאים יהיו לכם? אלא, אחד – איסור אכילה. ואחד – איסור הנגיה.

כל דבר שאיסורו מדברייהן – מותר לעשות בו סהורה.

[דף ל"ד ע"א]

והרי חמור! למלאכתו הוא גדל. והרי גמול! למלאכתו הוא גדל.

לא יגדל אדם את הכלב אלא אם בן קשור בשלשלת. אמר רבי יוסי בי רבי חנינה: כל המגדל כלב רע בתוך שלו – עליו הכתוב אומר (איוב ו, יד): למס מרעהו הסד וגו'.

אין פורשין נשבין ליונים, אלא אם בן תיה רחוק מן הישוב שלשים רים. ולחלץ את אמר: חמשים אמה! אמר רבי יוסי בי רבי בון: לריעות – מריעה חמשים אמה. לפרוח – פורחת אפילו ארבעת מילין.

הדרן עלון פירק מרובה

פירק שמיני

הלכה א' מתני' החובל בחבירו – תייב עליו משום חמישה דברים: בגזק, בצער, ברפוי, בשבת, וכבושת.

בגזק ביצד? סמא את עינו, קטע את ידו, שבר את רגלו – רואין אותו באלו הוא עבד נמפר, כמה תיה יפה, וכמה הוא יפה.

צער, כְּוִיּוּ בַשְּׁפוּד אוּ בַמַּסְמָר. אֲפִילוּ עַל צְפוּרְנוּ. מְקוּם שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה חֲבוּרָה – אוֹמְדִים כְּמִה אָדָם פּוֹצֵא כְּזֶה רוֹצֵחַ לְפָל לְהִיּוֹת מוֹצְטֵר כּד.

גמרא תְּנִי: הַחֹבֵל בְּחֵבִירוֹ חֲמִשָּׁה – נוֹתֵן לוֹ חֲמִשָּׁה. אַרְבַּעַה – נוֹתֵן לוֹ אַרְבַּעַת. שְׁלֹשָׁה – נוֹתֵן לוֹ שְׁלֹשָׁה. שְׁנַיִם – נוֹתֵן לוֹ שְׁנַיִם. אֶחָד – נוֹתֵן לוֹ אֶחָד.

וְהִיכִי? הִכְהוּ עַל יְדוֹ וְקָטְעָה – נוֹתֵן לוֹ חֲמִשָּׁה; נָזַק, צַעַר, רִיפּוּי, שְׁכֵת וּבֹשֶׁת.

הִכְהוּ עַל יְדוֹ וְצָבֵת – נוֹתֵן לוֹ אַרְבַּעַת; צַעַר רִיפּוּי שְׁכֵת וּבֹשֶׁת.

הִכְהוּ עַל רֵאשׁוֹ וְצָבֵת – נוֹתֵן לוֹ שְׁלֹשָׁה; צַעַר, רִיפּוּי, שְׁכֵת.

בְּמְקוּם שְׂאִינוּ נִרְאָה – נוֹתֵן לוֹ שְׁנַיִם; צַעַר, רִיפּוּי.

בְּמוֹמוֹם שְׁבִידוֹ – נוֹתֵן לוֹ אֶחָד; בּוֹשֶׁת.

רַבִּי יִרְמְיָהּ בְּעֵי: קָטַע יְדוֹ, וְחָזַר וְקָטַע יְדוֹ מִמַּעַלָּה, מַהוּ שְׂיִתָּן לוֹ צַעַר שֶׁל שְׁעָה רֵאשׁוֹנָה?

כְּתִיב (שְׁמוֹת כ"א): עֵינַי תַּחַת עֵינָי, שֵׁן תַּחַת שֵׁן, וּבְמְקוּם אֶחָד הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים י"ט): וְלֹא תַהוּם עֵינַיִךְ – אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מְזִיד.

יֹאמֵר שׁוֹגֵג וְאֵל יֹאמֵר מְזִיד! שְׂאִילוֹ נֶאֱמַר שׁוֹגֵג וְלֹא נֶאֱמַר מְזִיד, הֵייתִי אוֹמֵר: שׁוֹגֵג – יִשְׁלַם מְמוֹן, מְזִיד – לֹא יִשְׁלַם כְּלוּם,

[דף ל"ד ע"ב]

תְּנִי, צוּרָךְ לֹאמֵר שׁוֹגֵג, וְצוּרָךְ לֹאמֵר מְזִיד.

שְׂאֵם הִיָּה סוּמָא, וְסִימָא אֶת עֵינָיו. קִיטַע, וְקִיטַע אֶת יְדוֹ – הַאיִךְ זֶה מִתְקַיִם וְעֲשִׂיתֶם לוֹ כְּאֲשֶׁר זָמַם לְעֲשׂוֹת לְאַחִיו? מוֹגִיד, שְׂאִינוּ מִשְׁלַם אֵלָא מְמוֹן.

צַעַר, כְּוִיּוּ בַשְּׁפוּד אוּ בַמַּסְמָר, אֲפִילוּ עַל צְפוּרְנוּ, מְקוּם שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה חֲבוּרָה.

כְּתִיב (שְׁמוֹת כ"א, כ"ב): כְּוִיָּה תַחַת כְּוִיָּה וְגו'. הִיכִי דְמִי? אִם בְּשִׁפְצָעוֹ וְהוֹצִיא דְמוֹ, כְּכֹר כְּתִיב: פָּצַע תַּחַת פָּצַע, מַה תְּלַמּוּד לֹאמֵר חֲבוּרָה? אֵלָא שְׂאֵם כְּוִיּוּ בַשְּׁפוּד עַל כַּף יְדוֹ וְצָבֵת, עַל כַּף רִגְלוֹ וְצָבֵת, אוּ שְׁהִטִּיל עָלָיו שְׁלַג אוּ צִינַיִם בְּמְקוּם שְׂאִינוּ נִרְאָה – תְּיִיב לְרִפּוּתוֹ.

אומרים פמה אדם ביוצא בנה רוצה ליטול להיות מצמער בכך. אמר רבי זעיריה: חמיי בר נש ואמרין ליה, פמה את בעי למיתן ולא ייאבד אהן צערא. ומה דהוא אמר – יהבין ליה.

אמר מר עוקבא: פמה אדם רוצה ליטול היא מתניתא, ותימר אבן, אלא חמיי בר נש ואמרין ליה, פמה את בעי מיסב וייאבד אהן צערא, ומה דו אמר – יהבין ליה.

תני: בן עזאי אומר: נותנין נכאי מזון. מהו נכאי מזון? בקדמיתא הוינא אכל מלופחין וירק, וכדון לית בי מיכל אלא ביעין ותרגולין. ומה דו אמר יהבין ליה. אמר רבי יוסי בר יעקב: אהן רומיי פד מיבאש לא נפיק לקרבא, עד דייכול מה דהסר יומין ביומין.

הלכה ב' מתני' רפוי, חכהו – חייב לרפאותו.

עלו בו צמחים, אם מחמת המכה – חייב. שלא מחמת המכה – פטור.

חיתה ונסתרה, חיתה ונסתרה – חייב לרפאותו.

חיתה כל צורכה – אינו חייב לרפאותו.

גמרא רבי ירמיה בעי: עלו בו צמחין סביבות

[דף ל"ה ע"א]

המכה ונסתרה מחמת המכה מהו? מן מה דכתיב (שמות כא, יט) ורפא ורפא – שאם עבר על דבר ורפא.

תני חורין: ורפא ורפא – שאם עלת גרגותני – חייב לרפאותו.

תני: רבי יוסי בי רבי יודן אומר: עלו בו צמחים סביבות המכה, אף על פי שנסתרה המכה – חייב לרפאותו, ואין חייב ליתן לו דמי שבתו.

רבי שמעון אומר: הידוש הידש הכתוב בפירשה הזאת שיתן לו שבת ורפוי, רק שבתו יתן ורפא ורפא:

הלכה ג' מתני' שבת, רואין אותו פאלו שומר קשוואין, שפבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו.

בשתי, חבל לפי המכויש והמתבייש.

המבייש את הערום, המבייש את הסומא, המבייש את תישן – תייב. וישן שבייש – פטור.

גפיל מן הגג, והזיק ובייש – תייב על הנזק ופטור על הבשת. שגאמר (דברים כה, יא) ושלחה ידה והחזיקה במבשיו – אינו תייב על הבושת עד שיהא מתכוין.

גמרא הקא את מר: רואין אותו פאילו שומר קישואין. והקא את מר: היה עושה מנה ביום – נותן לו מנה. סלע – נותן לו סלע.

אמר רבי יצחק: תרין שבתין אינו, הכהו על ידו וקטעה – אין רואין אותו פאילו עושה מנה ביום, אלא רואין אותו פאילו היגר יושב ושומר קישואין, שפבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו.

שאם כוין על כף ידו וצבת, על כף ראשו וצבת, או שהטיל עקיו שלג או צונן במקום שאינו נראה – תייב לרפותו.

[דף ל"ה ע"ב]

תני: ושלחה ידה – ולא אשת שליח בית דין. תני חורין תני: ושלחה ידה – לרבות אשת שליח בית דין.

מאן דמר ושלחה ידה ולא אשת שליח בית דין – בשתהו ברשות. מאן דמר לרבות אשת שליח בית דין – בשתהו שלא ברשות.

תני: לא אשת שנים.

הלכה ד' מתני' זה חומר באדם מבשור, שהאדם משלם את הנזק, צער, רפוי, שבת, ובושת. ומשלם דמי ודלות. ושור אינו משלם אלא נזק, ופטור מדמי ודלות.

המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה, החובל בחברו ביום הכפורים – תייב בכלן.

החובל בעבד עברי – תייב בכלן חוץ מן השבת, בזמן שהוא שלו.

החובל בעבד פגועי של אחרים – תייב בכלן. רבי יהודה אומר: אין לעבדים בושת.

גמרא תני: והעדים שאמרו: מעידין אנו על פלוני שסימא שתי עיניו פאחת, שהפיל שתי שיניו פאחת – אינו נותן לו כלום. זו אחר זו – יוצא לחירות בראשונה ונותן לו דמי שנייה. רבי אבהו בשם

רבי יוחנן: זאת אומרת: שמין לעבדים בושת.

רבי לא בלשם רבי יוחנן: המקדיש מעשה ידי עצמו כולן – קידש. וְחֹר וְתָנָא: המקדיש מעשה ידי עבדו – יוציא לו מהן פְּרֻנְסָתוֹ. וְהִשְׁאָר – הקדש.

הָכָא אֵת אָמַר: הִשְׁאָר הַקֹּדֶשׁ. וְהָכָא אֵת מַר: כּוּלָּא קֹדֶשׁ!

אָמַר רַבִּי אֶהָא: מִצְוִיִּים יִשְׂרָאֵל לְפָרְנָם בְּגֵי חוּרִין יוֹתֵר מִעֲבָדִים.

לֹא כֵן אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: הַקּוֹטֵעַ יְדֵי עֶבֶד חִבְרֵוֹ – רַבּוּ נֹטְלִי נְזִקוֹ צָעֲרוּ רִפְיוֹ שְׁבַתוֹ בּוֹשְׁתּוֹ, וְהִלָּה – יתְפָּרְנָם מִן הַצְּדָקָה!

אָמַר רַבִּי אֶהָא: מִצְוִיִּין יִשְׂרָאֵל לְפָרְנָם עֲבָדִים קוֹטְעִין יוֹתֵר מִן הַשְּׁלִימִין.

וְהָא רַבִּי יוֹחֲנָן אָכֹל קוֹפֵד וְיִהִיב לְעֲבָדִיהּ, שְׁתֵּי חֲמֹר וְיִהִיב לְעֲבָדִיהּ, וְקָרִי אֲנַפְשִׁיהּ (אִיּוֹב לַד) הִלָּא כְּבִטָּן עוֹשֵׁנִי עֲשֵׂהוּ. אָמַרִי: תִּפְזֵן – בְּמִידַת הַדִּין, בְּרַם הָכָא – בְּמִידַת רַחֲמִים.

[דף ל"ו ע"א]

הַלְבָּה ה' מַתְנִי' חֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן – פְּגִיעַתָּן רַעָה. הַחֹבֵל בְּהֵן – חַיִּיב. וְהֵן שְׁחָבְלוּ בְּאַחֲרִים – פְּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה – פְּגִיעַתָּן רַעָה. הַחֹבֵל בְּהֵן – חַיִּיב. וְהֵן שְׁחָבְלוּ בְּאַחֲרִים – פְּטוּרִין. אָבֵל מִשְׁלָמִין לְאַחַר זְמַן. גִּתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה, וְנִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד – חַיִּיבִין לְשָׁלֵם: הַמִּכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ וְעֲשָׂה בְּהֵן חֲבוּרָה, וְהַחֹבֵל בְּחִבְרֵוֹ בְּשֶׁבֶת – פְּטוּר מִכֶּלֶן. מִפְּנֵי שֶׁהוּא גָדוֹן בְּנַפְשׁוֹ. וְהַחֹבֵל בְּעֶבֶד בְּנַעֲנֵי שְׁלוֹ – פְּטוּר מִכֶּלֶן.

גַּמְרָא תְּנִי: וְהַעֲדִים שְׁאֲמָרוּ מְעִידִים אָנוּ עַל פְּלוֹנֵי שְׁסִימָא עֵין עֲבָדוֹ וְהַפִּיל שִׁינוֹ, שְׁכֵן הָרַב אֹמַר, וְנִמְצְאוּ זִמְמִין – מִשְׁלָמִין לְעֶבֶד וְכוּ'.

מִן אֵהָן עוֹבְדָא מִימַר בְּזוּ? אָמַר רַבִּי נָסָה: וַיִּנּוּן דְּמָרוּן בְּזוּ, מְעִידִין אָנוּ עַל פְּלוֹנֵי שְׁנַבְנָם תַּחַת יְדוֹ שְׁלָם, וַיִּצָּא חֲבוּל בְּשֶׁתִּים – יוֹצֵא לְחִירוֹת בְּרֵאשׁוּנָה, וְנוֹתֵן לוֹ דְּמֵי שְׁנֵינִיהּ.

הַלְבָּה ו' מַתְנִי' הַתּוֹקֵעַ לְחִבְרֵוֹ – נוֹתֵן לוֹ סְלַע. רַבִּי יְהוּדָה אֹמַר מִשׁוּם רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי: מְנָה.

סְטָרוֹ – נוֹתֵן לוֹ מְאֹתִים זָוִן.

לְאַחַר יְדוֹ – נוֹתֵן לוֹ אַרְבַּע מְאֹת זָוִן.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פְּרָק שְׁלֹשָׁה עָשָׂר

מדברי רבי יהושע, שרבי אליעזר השווה את מדותיו, ורבי יהושע חלק.

ג. הממאנת באיש, והחזירה אליו ומת - או חולצת או מתיבמת. גרשה והחזירה לו - או חולצת או מתיבמת. רבי אליעזר אומר: חולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת. מודים חכמים לרבי אליעזר, בקטנה שהשיאה אביה, וגרשה, והחזירה אליו ומת - שחולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת, מפני שגרשיה גרושין גמורים, ואין חזרתה חזרה גמורה. במה דברים אמורים? בזמן שגרשה קטנה והחזירה קטנה, אבל גרשה קטנה והחזירה גדולה, או גרשה קטנה והחזירה קטנה, וגדלה תחתיו ומת, או חולצת או מתיבמת, משום רבי אליעזר אָמרו: חולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת.

ד. זה הכלל: גט אחר מאון - אסורה לחזר לו, מאון אחר גט - מתרת לחזר לו. רבי שמעון בן גמליאל, ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ורבי יהושע בן קרחה אומרים: בין כך ובין כך, הואיל ויצאתה הימנו בגט - אסורה לחזר לו. מעשה באחת שנשאת יתומה, וגרשה, והחזירה אליו, ומאנה בו ונשאת לאחר, ומת. ובאו ושאלו את רבי יהודה בן בבא: מהו שתחזר לראשון? ואמר להן: בין כך ובין כך, הואיל ויצאתה הימנו בגט - אסורה לחזר לו.

ה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אם מאנה - מאנה, אם לאו - תמתין עד שתגדיל ותחליץ, ותצא הלזו משום אחות אשה. שני אחין נשואין שתי יתומות, קטנה וחרשת, מת בעלה של קטנה - חרשת יוצאה בגט, וקטנה תמתין עד שתגדיל, ותחליץ. מת בעלה של חרשת - קטנה יוצאה בגט, וחרשת אסורה לעולם. ואם בא עליה - יוצאה בגט והותרה.

ו. מי שהיה נשוי שתי יתומות קטנות ומת. בא יבם על הראשונה, וחזר בא על השנייה

יג,א בראשונה היו כותבין שטרי מאון: לא שפיה ליה¹, ולא רעיה ליה², ולית היא צביא לאיתנסבא ליה³. בית הלל אומרים: בבית דין ושלא בבית דין, ובלבד שיהו שלשה. רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אומרים: אפלו בשנים. כיצד מצות מאון? אומרת: 'אי אפשי בפלוני בעלי, אי אפשי בקדושין שקדשני אַמא או אחי'. אפלו היא יושבת באפריון והלכה אצל מי שנתקדשה, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי זה' - אין מאון גדול מזה! רבי יהודה אומר: אפלו נכנסה לטול חפץ מחנוני, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי' - אין מאון גדול מזה! יתר על כן אמר רבי יהודה: אפלו אורחין מסבין, ואמרה בפניהם: 'אי אפשי בפלוני בעלי' - אין מאון גדול מזה! קטנה שקדשה את עצמה, והשיאה את עצמה בחיי אביה - אין קדושיה קדושין, ואין נשואיה נשואין.

ב. הממאנת באיש - אין לה כתבה. נתן לה גט - יש לה כתבה. רבי אליעזר אומר: אין מעשה הקטנה כלום. אין בעלה זכאי - לא במציאתה, ולא במעשה ידיה, ובהפרת נדריה, ויורשה, ומטמא לה. כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאה הימנו במאון. רבי יהושע אומר: בעלה זכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה, ויורשה, ומטמא לה; כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאת ממנו במאון. אמר רבי ישמעאל: חזותי על כל מדת חכמים, ולא מצאתי אדם שמדתו שונה בקטנות, חוץ מרבי אליעזר, ורואה אני את דברי רבי אליעזר

¹ לא שקט לו.

² ולא רצון בו.

³ ואין היא רוצה להנשא לו.

פקח ואחד חרש. וכן שני אחין: אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי אָחיות, אחת פקחת ואחת חרשת, פקחת לפקח וחרשת לחרש - אין כאן לא חליצה ולא יבום, אלא אשתו עמו והלזו תצא משום אָחות אשה. אם היו נכריות - יכנסו. אם רצה להוציאה - יוציא, ואם רצה לקיים - יקיים.

מַסַּכַת יְבָמוֹת פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר

א. האשה שאמרה: 'גרשני בעלי, חלץ לי יבמי, נתיבמתי ליבמי, ומת' - הרי זו אינה נאמנת. כל אלו שאינן נאמנות להעידן - אף היא אינה נאמנת להעידן.

ב. עד אומר 'מת', ועד אומר 'לא מת'. אשה אומרת 'מת' ואשה אומרת 'לא מת' - הרי זו לא תנשא. רבי מנחם ברבי יוסי אומר: עד אומר 'מת' ועד אומר 'לא מת' ונשאת, וכא אחר ואמר 'לא מת' - הרי זו לא תצא, אבל בתחלה, עד אומר 'מת' ועד אומר 'לא מת', אשה אומרת 'מת' ואשה אומרת 'לא מת', אף על פי שנשאת - תצא, אחת אומרת 'מת' ושתיים אומרות 'לא מת' - הרי שתי נשים כאיש אחד. רבי נחמיה אומר: כל מקום שהכשירו חכמים עד אחד - הלך אחר רב דעות, ועשו שתי נשים לאשה אחת כשני אנשים לאיש אחד. שנים אומרים 'מת' ומאה אומרים 'לא מת' - הרי מאה כשני עדים.

ג. קדש אחת מחמש נשים, ואין ידוע איזו קדש, וכל אחת ואחת אומרת: 'אותי קדש'. לקח אחד מחמשה, ואין ידוע מאיזה מהם לקח, וכל אחד ואחד אומר: 'ממני לקח'. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבה, על שקדש אחת מחמש נשים ואינו ידוע איזו מהן קדש - שמניח דמי כתבה ביניהם ומסתלק. על מה נחלקו? על שבעל. ולא נחלקו על שלקח מקח מחמשה בני אדם, ואין ידוע מאיזה מהם לקח - שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק, על מה נחלקו? על שגזל; שרבי טרפון אומר: מניח גזלה

- נאסרו שתיהן עליו. וכן שתי חרשות, קטנה וחרשת, בא יבם על הקטנה, וחזר ויבא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת - נאסרו שתיהן עליו. חרשת יוצאה בגט, וקטנה יוצאה בגט וחליצה.

ז. פקחת וחרשת. בא יבם על פקחת וחזר ויבא על חרשת, או שבא אחיו על חרשת - נאסרו שתיהן עליו. חרשת יוצאה בגט, פקחת יוצאה בגט וחליצה. גדולה וקטנה, בא יבם על הגדולה וחזר ויבא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה - נאסרו שתיהן עליו. קטנה יוצאה בגט, גדולה יוצאה בגט וחליצה. רבי אליעזר אומר: בכלן מלמדן את הקטנה שתמאן בו.

ח. יבמה שאמרה בתוך שלשים יום: 'לא נבעלתי', בין שאמר: 'בעלתי', בין שאמר: 'לא בעלתי' - כופין אותו שיחליץ לה. אחר שלשים יום - מבקשים הימנו שיחליץ לה. היא אומרת: 'נבעלתי', והוא אומר: 'לא בעלתי' - הרי זה יוצאה בגט. הוא אומר: 'נבעלתי', והיא אומרת: 'לא נבעלתי', אף על פי שחזר ואמר: 'לא בעלתי' - הרי זה יוצאה בגט. רבי יהודה אומר: נדרה שלא תתיבם, אפלו בחיי בעלה - מבקשים הימנו שיחליץ לה.

ט. כיצד מוציא ברמיה? רמז ונתן לה גטה, פקחת לפקח ולו אח פקח, פקחת לחרש ולו אח פקח - או חולץ או מיבם. פקחת לפקח ולו אח חרש - כונס ואינו מוציא לעולם. פקחת לחרש, ולו אח חרש, חרשת לפקח ולו אח פקח, חרשת לפקח ולו אח חרש, חרשת לחרש ולו אח פקח, חרשת לחרש ולו אח חרש - כונס. אם רצה להוציא - יוציא. אם רצה לקיים - יקיים.

י. שני אחים חרשים נשואין שתי אָחיות פקחות, או שתי אָחיות חרשות, או שתי אָחיות, אחת פקחת ואחת חרשת. וכן שתי אָחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין, או לשני אחין חרשין, או לשני אחין: אחד

בניניהם ומסתלק. ורבי עקיבא אומר עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד. ומונדה רבי טרפון, באומר לשנים: גזלתי את אחד מכם מנה, ואין ידוע איזהו, או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה, ואין ידוע איזה - נותן לזה מנה ולזה מנה; שהודיה מפי עצמו.

ד. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת, וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליבמין - התרו לכל אדם. האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה: 'מת בעליך', והיה לו אח, ויבמה ומת, ואחר כך בא בעלה - אסור בה ומת בצרתה. אסור בה ומת באשת אחיו.

ה. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליבמין - התרו לכל אדם.

ו. שתי נשים, לזו עדים ובנים, ולזו אין עדים ובנים - שתיהן מתרות. נפל לבור אריות - אין מעידין עליו. לתוף כבשן האש - מעידין עליו. מעידין על המגיד, ואין מעידין על צלוב. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף על המגיד אין מעידין, מפני שייכול לכנות ולחיות.

ז. נפל לגוב אריות - אין מעידין. בור שמלא נחשים ועקרבים - מעידין עליו. רבי יהודה בן בתירה אומר: אין מעידין עליו, שמא חבר הוא. נפל לתוף כבשן האש - מעידין עליו. ליורה מלאה יין ושמן - מעידין עליו. משום רבי אחא אמרו: של שמן - מעידין עליו, מפני שהוא מבעיר, ושל יין אין מעידין עליו - מפני שהוא מכבה. אמר לו: תחלתו מכבה וסופו מבעיר. אליעזר בן מהבאי אומר: מעידין על השומא. מת פלוני, אבד פלוני, נהרג פלוני, אין פלוני בעולם, אין ממנו כלום, הנשא אשתו - אין מעידין עליו.

ח. נפל למים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף - אשתו אסורה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת. מים שאין להם סוף - אשתו אסורה. שמא גל טורד אותו ומעלה אותו ליבשה. אמר רבי עקיבא: כשהייתי בא בים, ראיתי ספינה שטבעה בים, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבתוכה. וכשבאתי למדינות פוטקיא, וראיתו, בא וישב ודן לפני בהלכה, נמתי לו: 'בני! היאך עלית מן הים?' גם לי: 'טרדני גל לחברו, וחברו לחברו, עד שהגעתי ליבשה'. אמרתי: 'כמה גדולים דברי חכמים! שאמרו: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת, מים שאין להם סוף - אשתו אסורה'.

ט. אמר רבי, מעשה בשני בני אדם מכמרים ממורין⁴ בירדן, ונכנס אחד מהם למחילה של דגים, ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה, ושקה חברו עליו כדי שתצא נפשו, ובא והודיע בתוף ביתו. לשחרית זרחה חמה, והכיר פתחה של מחילה, ובא ומצא הספד קשור בתוף ביתו. אמר רבי מאיר: מעשה באחד שנפל לבור גדול, ועלה לאחר שלשה ימים. אמרו לו: אין מזכירין מעשה נסים.

י. אפלו שמע קול מקוננת שמזכרתו בין המתים - אין עדות גדולה מזו. שמע בית דין של ישראל, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת' או 'נהרג' - תנשא אשתו. שמע בקונטרסין⁵ של מלכים, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת', או 'נהרג' - לא תנשא אשתו.⁶ משיאים על פי בת קול. מעשה שעמד אחד על ראש ההר, ואמר: 'איש

4 פורסין מצודות לצוד דגים.

5 הממנים להרג אצל מלכי הגוים.

6 כי יש בהם שמקבלים שחד ומניחים אותו

פְּלוּנִי בֶן פְּלוּנִי, נִשְׁכּוּ נֶחֱשׁ וּמֵת! הֲלָכּוּ וּמִצְאוּ שֶׁתִּפְּחוּ עֵינָיו, וְהִשְׂיֵאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. וּבְעוֹבֵד כּוֹכְבִים, אִם הִיָּה מִתְּכַוֵּן לְהַעֲדִיד – אֵין עֲדוּתוֹ עֲדוּת. אֲבָא יוֹדֵן אִישׁ צִידוֹן אוֹמֵר: מַעֲשֵׂה בְיִשְׂרָאֵל וְכוּתִי אֶחָד, שֶׁהָיוּ מְהֻלְכִין בְּדֶרֶךְ, וּבָא כּוּתִי וְאָמַר: 'חֻבֵּל עַל אוֹתוֹ יְהוּדֵי שֶׁהָיָה עִמִּי בְּדֶרֶךְ, וּמֵת בְּדֶרֶךְ, וּקְבֻרוֹהוּ! וְהִשְׂיֵאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֵׂה בְּקוֹלֵר שֶׁל בְּנֵי אָדָם⁷ שֶׁהֲלָכּוּ לְאַנְטוֹכְיָא⁸, וּבְחֻזְרֵתָן אָמְרוּ: 'נְהַרְג מִמֶּנּוּ אִישׁ פְּלוּנִי יְהוּדִי', וּבָא מַעֲשֵׂה לְפָנָי חֲכָמִים וְהִשְׂיֵאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. וְשׁוּב מַעֲשֵׂה בְּשֵׁשִׁים בְּנֵי אָדָם שֶׁיָּרְדוּ לְכַרְכּוֹם בֵּיתֵר⁹, וְלֹא עָלָה אֶחָד מֵהֶם, וּבָא מַעֲשֵׂה לְפָנָי חֲכָמִים, וְהִשְׂיֵאוּ אֶת נְשֵׂיהֶם.

טְרַפּוֹן לְהַעֲדִיד עֲדוּת אִשָּׁה. אָמַר לוֹ: 'בְּנֵי! הִיאֲךָ אֲתָה יוֹדֵעַ לְאִשָּׁה זֹאת עֲדוּת זוֹ? אָמַר לוֹ: 'אֲנִי וְהוּא הֵינּוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ, וְרִדְף אַחֲרֵינוּ גַּיִס, וְנִתְּלָה בִּיחּוּר תְּאֵנָה וּפְשָׁחוּ, וְהַחֲזִיר אֶת הַגִּיס לְאַחֲרָיו'. אָמַרְתִּי לוֹ: 'מִשְׁבַּחְךָ אֲנִי אֲרִיָּה! אָמַר לִי: יָפֵה אָמַרְתָּ, כּוֹנֵת לְשָׁמַי, שֶׁכָּךְ קוֹרְאִים אוֹתִי בְּעִירֵי – 'יוֹחֲנָן בֶּן יוֹנָתָן אֲרִיָּה דְּמַכְפָּר שִׁיחִיא'. לְיָמִים חָלָה וּמֵת, אָמַר לוֹ: 'כֶּךָ אָמַרְתָּ לִי יוֹחֲנָן בֶּן יוֹנָתָן מַכְפָּר שִׁיחִיא. אָמַר לִי: 'לֹא, אֲלֵא כֶּךָ אָמַרְתִּי לָךְ. אָמַר לִי: לֹאוּ רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹחֲנָן אֲרִיָּה דְּמַכְפָּר שִׁחֲרָא, אֲלֵא יוֹחֲנָן בֶּן יוֹנָתָן אֲרִיָּה דְּמַכְפָּר שִׁיחִיא'. בְּדִק רַבִּי טְרַפּוֹן לְעֲדוּתוֹ שֶׁלְּשֵׁה פְּעָמִים וּנְמִצָּאת מְכוּנָת, וְהִשְׂיֵאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. מִכָּאן וְאֵילָךְ הִנְהִיגוּ, שִׁיְהוּ בּוֹדְקִים לְעַדֵי הַנְּשִׂים בְּדַרְיִשָׁה וְחֻקִּירָה. אָמַר לָהֶם רַבִּי עֲקִיבָא: לְכַשְׁתְּהָא פּוֹנְדְּקִית¹² – תְּהָא נְאֻמָּנָת.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק רִאשׁוֹן

א מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: 'בְּתוּלָה נִשְׂאת לַיּוֹם הַרְבִּיעִי? שְׂאֵם הִיָּה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, הִיָּה מִשְׁכִּים לְבֵית דִּין. אִם כֵּן, תִּנְשָׂא בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת? אֲלֵא כְּדֵי שִׁיתְקַן צְרָכָיו כֹּל יְמוֹת הַשַּׁבָּת, הַתְּקִינוּ שִׁיְהָא נוֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּרַבִּיעִי, וּמִסְכָּנָה וְהֵילֵךְ, נְהַגוּ הָעָם לְכַנוֹס בְּשִׁלְיִשִּׁי, וְלֹא מַחוּ בִידֵם חֲכָמִים. רְצָה לְכַנוֹס בְּשַׁנִּי – אֵין שׁוּמְעִין לוֹ, אִם מִפְּנֵי הָאֲנָס – מִתָּר. וּמִפְּרִישִׁין אֶת הַחֲתָן מִן הַכֶּלֶה לִילֵי שַׁבָּת תְּחִלָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חֲבוּרָה. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: 'אֲלֻמָּנָה נִשְׂאת בְּחַמִּישִׁי? שְׂאֵם נוֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּאֶחָד מִכָּל יְמוֹת הַשַּׁבָּת – מְנִיחָה וְהוֹלֵךְ לְמִלְאֲכָתּוֹ. הַתְּקִינוּ שִׁיְהָא נוֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּחַמִּישִׁי, שִׁיְהָא בָּטַל שֶׁלְּשֵׁה יָמִים: חַמִּישִׁי, וְעָרַב שַׁבָּת וְשַׁבָּת – שֶׁלְּשֵׁה יָמִים בְּטָלָה, נִמְצָא שֶׁמַּח עֲמָה שֶׁלְּשֵׁה יָמִים.

ב. גְּדוּל הַבָּא עַל הַקְּטָנָה, וְקָטָן שֶׁבָא עַל הַגְּדוּלָה, וּמַכַּת עֵץ – כְּתוּבָתָה מְאֻתָּם. מִשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן אֲגָרָא אָמְרוּ: אִיזוּ

יא. אֵין מְעִידִין עָלָיו, עַד שִׁיְהִיו מְזַכְרִין שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו, שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ. אֲבָל אִם אָמַר: 'אֶחָד יֵצֵא מֵעִיר פְּלוּנִי' – מִפְּשָׁפְשִׁין¹⁰ בְּאוֹתָהּ הָעִיר. אִם לֹא יֵצֵא מִשָּׁם אֲלֵא הוּא – תִּנְשָׂא אִשְׁתּוֹ. מַעֲשֵׂה בְּשָׁנִים שֶׁהָיוּ רָצִים אַחֵר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים, וְנִתְּלָה אֶחָד בְּזֵית, וּפְשָׁחוּ¹¹, וְרִדְף אֶת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים. וְאָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: 'יִישֵׁר כַּחַךְ אֲרִיָּה! אָמַר לוֹ: 'מִנֵּין אֲתָה מַכִּיר בִּי שְׂאֲרִיָּה שְׁמִי? כֶּךָ אֲנִי נִקְרָא בְּעִירֵי – יוֹחֲנָן בֶּן יוֹנָתָן אֲרִיָּה דְּמַכְפָּר שִׁיחִיא'. לְיָמִים חָלָה וּמֵת, וְהִשְׂיֵאוּ רַבִּי טְרַפּוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ.

יב. אֵין בּוֹדְקִין עַדֵי נְשִׂים בְּדַרְיִשָׁה וּבְחֻקִּירָה; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר: בּוֹדְקִין לְעַדֵי נְשִׂים בְּדַרְיִשָׁה וּבְחֻקִּירָה. מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁבָא לְפָנָי רַבִּי

⁷ חֲבוּרַת אֲנָשִׁים.

⁸ וְהָיוּ בְּנֵינֵיהֶם יְהוּדִים וְגוֹיִם בְּיַחַד.

⁹ כְּאִשְׁרֵי הָעִיר בֵּיתֵר הִיָּתָה בְּמִצְוֹר.

¹⁰ בּוֹדְקִים וּמְחַפְּשִׁים.

¹¹ נִתַּק אֶת עֵץ הַזַּיִת, כְּדֵי לְרַדְף בּוֹ אֶת הָעוֹבֵד

כּוֹכְבִים.

¹² הֵינּוּ שְׁתֵּתִיָּה מְסִיחָה לְפִי תַפְּחָה כְּמוֹ פּוֹנְדְּקִית.

שׁוֹשְׁבֵינִין, אֶחָד מִשָּׁל בֵּית חֲתָן, וְאֶחָד מִשָּׁל בֵּית כְּלָה. וְאִף עַל פִּי כֵן לֹא הָיוּ מַעְמִידִין אֶלָּא לְנִשׂוּאִין, וּבִגְלִיל לֹא הָיוּ נוֹהֲגִין בֵּן. בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, הָיוּ שׁוֹשְׁבֵינִין יִשְׁנִין בְּמָקוֹם שֶׁחֲתָן וְכְלָה יִשְׁנִין. וּבִגְלִיל לֹא הָיוּ נוֹהֲגִין בֵּן. וְכָל שְׁלֹא נִהַג כְּמִנְהַג זֶה – אֵינוּ יָכוֹל לְטַעַן טַעֲנַת בְּתוּלִין.

ז. כְּנֶסֶה רֵאשׁוֹן לְשֵׁם נִשׂוּאִין, וְיֵשׁ לָהּ עֵדִים שְׁלֹא נִסְתְּרָה, אוֹ אֶפְלוּ נִסְתְּרָה, וְיֵשׁ לָהּ עֵדִים שְׁלֹא נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ כְּדִי בִיָּאָה – אֵין הַשְּׁנִי יָכוֹל לְטַעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִין. לְפִיכָךְ, אֵין כְּתַבְתָּהּ אֶלָּא מְנָה. טַעֲנַת בְּתוּלִין כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִם נִסְתְּרָה מִיָּד, לֹא נִסְתְּרָה אֶפְלוּ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים.

ח. הַמוֹצִיא שֵׁם רַע וְנִמְצָאוּ עֵדָיו זוֹמְמִין – הוּא לוֹקֵה וְנוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. וְהַזּוֹמְמִין מְקַדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה. וְאִם הָיְתָה יְתוּמָה – הוּא לוֹקֵה וְכַתְּבָתָה קִימָת. וְנוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. וְהַזּוֹמְמִין מְקַדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה, לֹא אִמְר לְעֵדִים שְׁיַעֲדוּ, אֶלָּא שֶׁהֵם בָּאוּ מֵאֲלֵיהֶן וְהַעֲיִדוּ – הוּא אֵין לוֹקֵה וְאֵין נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז, וְהַזּוֹמְמִין מְקַדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה. זִנְתָה כְּשֶׁהָיָה נַעֲרָה, וּמִשְׁבַּגְּרָה הוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רַע – הוּא אֵין לוֹקֵה, וְאֵין נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז, וְהֵיא זוֹמְמִין מְקַדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה.

ט. הָיְתָה מַעֲבֵרַת, וְאָמְרוּ לָהּ: 'מָה טִיבוֹ שֶׁל עֵבֶר זֶה?' – 'מֵאִישׁ פְּלוֹנִי, כִּהֵן הוּא!' רַבֵּן גְּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים: נֶאֱמַנְתְּ; שְׂזוּ עֵדוֹת שֶׁהָאִשָּׁה כְּשֶׁרָה לָהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵינָה נֶאֱמַנְת. אִמְר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֵי אַתֶּם מוֹדִים בְּשִׁבּוּיָהּ, וְיֵשׁ לָהּ עֵדִים שְׁנִשְׁבִּית, וְהֵיא אוֹמֵרַת: 'טְהוּרָה אָנִי' שְׁאֵינָה נֶאֱמַנְת? אָמְרוּ לוֹ: לֹא! אִם אִמְרַת בְּשִׁבּוּיָהּ שְׁנִשְׁבִּית לְבִין הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, שְׁיֵשׁ לָהּ עֵדִים, תֹּאמַר בְּזוֹ שְׁאֵין לָהּ עֵדִים? אָמַר לָהֶם: וְכִי מָה עֵדוֹת גְּדוּלָה מְזוּ, שֶׁהָרִי כְּרִסָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁרַב כּוֹתֵים פְּרוּצִים בְּעֵרִיוֹת. אָמַר לָהֶם: אֵין

קְטָנָה וְאֵיזָה קְטָן? קְטָן פְּחוֹת מִכֵּן תִּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, קְטָנָה פְּחוֹתָהּ מִבֵּת שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. הָרוּצָה לְעִשׂוֹת כְּדָרְךָ שֶׁהַכֹּהֲנִים עוֹשִׂים, כְּגוֹן בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן, וּבֵת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל – עוֹשִׂין. הַנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּכַהוּנָה, וְהַנּוֹתֵן בָּהּ תִּקְנָה שֶׁהִתְקִינוּ בֵּית דִּין, בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן בֵּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל – נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז.

ג. פִּקֻחַ שְׁנִשְׂא חֲרֻשָׁת, אוֹ שׁוֹטָה – כְּתַבְתָּן מֵאֲתִים, מִפְּנֵי שְׁרוּצָה לְהַחְזִיק לָהֶם אֶת הַנְּכָסִים. חֲרֻשׁ וְשׁוֹטָה שְׁנִשְׂאוּ פְּקוּחוֹת, אִף עַל פִּי שֶׁחֲזַר חֲרֻשׁ וְנִתְפַקַח, שׁוֹטָה וְנִשְׁתַּפְּחָה – אֵין לָהֶם כְּתַבָּה. רְצוּ לָקִים – נוֹתְנִין כְּתַבָּה מְנָה. עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְעוֹבֵד הַבָּא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל, אִף עַל פִּי שֶׁחֲזַר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְנִתְגַּיֵר, הָעוֹבֵד וְנִשְׁתַּחֲרַר – אֵין לָהֶן כְּתַבָּה. רְצוּ לָקִים – נוֹתְנִין כְּתַבָּה מְנָה. יִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַשְּׁפָחָה וְעַל בֵּת עוֹבֵד כּוֹכְבִים, אִף עַל פִּי שֶׁחֲזָרָה הַשְּׁפָחָה וְנִשְׁתַּחֲרָרָה, בֵּת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וְנִתְגַּיֵרָה – אֵין לָהֶם כְּתַבָּה. רָצָה לָקִים – נוֹתֵן כְּתַבָּה מְנָה.

ד. בּוֹגְרַת וְאֵילוֹנִית – כְּתַבְתָּן מֵאֲתִים. נִשְׂאָת בְּחֻזְקָתָה שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה, וְנִמְצָאָת אֵילוֹנִית – אֵין לָהּ כְּתַבָּה. רָצָה לָקִים – נוֹתֵן כְּתַבָּה מְנָה.

ה. הַבָּא עַל הַחֲרֻשָׁת, וְעַל הַשׁוֹטָה, וְעַל הַבּוֹגְרַת, וּמִכַּת עֵץ – אֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין. סוּמָא וְאֵילוֹנִית – יֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין. סוּמְכוּס אָמַר מִשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סוּמָא – אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִין.

ו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ מְפַשְׁפְּשִׁין¹³ אֶת הַחֲתָן וְאֶת הַכְּלָה שֶׁלֹּשָׁה יָמִים קֹדֶם כְּנִיסַתָּן לַחֲפָה, וּבִגְלִיל לֹא נִהְגוּ בֵּן. בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, הָיוּ מִיַּחֲדִים אֶת הַחֲתָן וְאֶת הַכְּלָה שְׁעָה אַחַת קֹדֶם לַחֲפָה – כְּדִי שִׁיחָא לְבוֹ גַּס בָּהּ. וּבִגְלִיל לֹא נִהְגוּ בֵּן. בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, הָיוּ מַעְמִידִין שְׁנֵי

¹³ בּוֹדְקִים.

ד. מאתים לבתולה ומנה לאלמנה, נזק וחצי נזק, תשלומי כפל תשלומי ארבעה וחמשה - כלן אף על פי שאין כתובין בשטר גובים מנכסים משעבדין.

אפוטרופוס לעריות. במה דברים אמורים? בעדות אשה בגופה, אבל עדות אשה בבתה - דברי הכל שהולד שתוקי.

מסכת כתבות פרק שני

ה. האשה שאמרה: 'אשת איש אני', וחזרה ואמרה: 'איני אשת איש' - נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אמרה: 'נשפית וטהורה אני, ויש לי עדים שטהורה אני' - אין אומרין נמתין עד שיבואו עדים ויתירוה, אלא מתירין אותה מיד, אם משהותרה באו עדים, ואמרו: נשפית היא - הרי זו לא תנשא, נשפית וטמאה היא, אף על פי שיש לה בנים - תצא. עד אומר: נשפית וטמאה היא, ועד אומר נשפית וטהורה היא. אשה אומרת: נשפית וטמאה היא, ואשה אומרת נשפית וטהורה היא - הרי זו לא תנשא, ואם נשאת - לא תצא.

א. עדים שאמרו: 'מעידין אנחנו בפלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה, עובד כוכבים נתין וממזר' - עד שלא נחקרה עדותן בבית דין, אמרו: 'בדאין אנו' - הרי אלו נאמנין. משנחקרה עדותן בבית דין, אמרו: 'בדאין אנו' - אין נאמנים. זהו כללו של דבר: עדים שהעידו לטמא, לטהר, לרחק ולקרב, לאסור ולהתיר, לפטור ולחייב, עד שלא נחקר עדותן בבית דין אמרו: 'בדאין אנו' - הרי אלו נאמנין, משנחקרה עדותן בבית דין אמרו: 'בדאין אנו' - אין נאמנין.

ו. שתי נשים שנשבו, זאת אומרת: 'אני טמאה וחברתי טהורה', וזאת אומרת: 'אני טמאה וחברתי טהורה' - נאמנת. 'אני טהורה וחברתי טמאה' - אינה נאמנת. 'אני וחברתי טמאות' - נאמנת על עצמה ואינה נאמנת על חברתה. 'אני וחברתי טהורות' - נאמנת על חברתה ואינה נאמנת על עצמה.

ב. יפה כח שטר מכח עדים, ויפה כח עדים מכח שטר. יפה כח שטר - שהשטר מוציא אשה מבעלה, מה שאין כן בעדים. יפה כח עדים - שהעדים שאמרו: 'מת פלוני' תנשא אשתו. כתוב בשטר: 'מת פלוני' - לא תנשא אשתו. אם אמרו: מה שכתוב בשטר זה שמענו ושכחנו - תנשא אשתו. כותב אדם עדותו בשטר ומעיד עליה אפלו לאחר מאה שנים.

ז. וכן שני אנשים שנשבו, זה אומר: 'חברי כהן', וזה אומר: 'חברי כהן' - נותנין להן. אבל לחזקה אין נאמנין, עד שיהיו שלשה, כדי שיהיו שנים מעידין על זה ושנים מעידין על זה. רבי יהודה אומר: אף אין נותנין להן עד שיהיו שלשה, כדי שיהיו שנים מעידין לזה, ושנים מעידין לזה. מעלין לכהנה לזיה וישראלים על פי עד אחד, אבל אין משיאין אלא על פי שנים. רבי יהודה אומר: אף אינו נאמן להאכילו בתרומה, עד שיהיו שלשה, שנים מעידין לזה ושנים מעידין לזה.

ג. יפה כח שטר מכח כסף, ויפה כח כסף מכח שטר, שהשטר גובה מנכסים משעבדים, מה שאין כן בכסף. יפה כח כסף שהכסף פודה את הערכין ואת החרמין ואת ההקדשות ואת מעשר שני, מה שאין כן בשטר. יפה כח שטר וכסף מכח חזקה, וכח חזקה מכח שטר וכסף. יפה כח שטר וכסף, ששטר וכסף קונים עבד עברי, מה שאין כן בחזקה. יפה כח חזקה, שאם מכר עשר שדות, בין שהחזיק באחד מהם - קונה את כלם. אבל לא נתן לו אלא דמי אחת מהן, או לא כתב לו אלא על אחת מהן - לא קנה אלא אותה שדה בלבד.

ח. אמר רבי אליעזר: אימתי? בזמן שיש עוררין, אבל בזמן שאין עוררין - מעלין לכהונה על פי עד אחד, איזהו ערער? אם אמרו: 'האיך קפץ פלוני לכהונה, שלא

נָשָׂא כפיו מימיו, שלא נטל כפיו מימיו? !
 - אין זה ערער. 'שהוא בן גרושה או בן
 חלוצה, עובד כוכבים, נתין וממזר' - הרי
 זה ערער. רבי העלה לכהונה על פי עד
 אחד, רבי יוסי העלה לכהונה על פי עד
 אחד.

ט. נפלה לעזה בעיר¹⁴. רבי יוסי אומר: אין
 לעזה ראיה, אלא כל שיש לו ערער - יבא
 ויאמר. רבי שמעון בן גמליאל אמר משם
 רבי שמעון בן הסגן: מעלין לכהנה על פי
 עד אחד, ולא על פי עד אחד בלבד אמרו,
 אלא אפלו אשה, לא כשתבא אשה לבית
 דין, אלא לכשתאמר, ויתנו לו¹⁵.

מסכת כתובות פ"ק שלישי

א. שתי חזקות לכהונה בארץ ישראל -
 נשיאות כפים וחלוק גרנות. ובסוריא ועד
 מקום ששלוחי ראש חדש מגיעים -
 נשיאות כפים אבל לא חלוק גרנות. ובבל
 בסוריא. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אף
 אלכסנדריא של מצרים בראשונה, מפני
 שבית דין קבוע שם. רבי שמעון בן אלעזר
 אומר: כשם שהתרומה חזקה לכהנה
 בחלוק גרנות, כך מעשר ראשון חזקה
 ללויה בחלוק גרנות, והמחלק בבית דין -
 אין לו חזקה לכהנה.

ב. הכל נאמנים להעידה, אפלו בנה אפלו
 בתה, חוץ ממנה ומבעלה, שאין אדם מעיד
 על ידי עצמו. אמר רבי זכריה בן הקצב:
 המעון הזה! לא וזה ידה מתוך ידי משעה
 שנכנסו עובדי כוכבים לירושלים ועד
 שיצאו, ואף על פי כן, יחד לה בית
 בחצרה, וכשהיא יוצאה - יוצאה בראש
 בניה, וכשהיא נכנסת - נכנסת בסוף בניה,

¹⁴ יצא לעזו בעיר שהוא פסול מן הכהונה, אבל
 אותו לעזו יצא רק בעיר, ולא החזק בבית דין.

¹⁵ אם היא אומרת על איש שהוא חוץ לבית
 שהוא כהן, שומעים לה ויתנו לו את תרומתם.

והיתה נזונת מנכסיו. לא נתיחדה עמו אלא
 על פי בניה.

ג. נאמן אדם לומר: 'כך אמר לי אבא -
 משפחה זו טמאה ומשפחה זו טהורה,
 שאכלנו בקצצה של בת פלוני לפלוני¹⁶,
 ושאמר לו רבו לפלוני: 'צא וטבול
 לתרומתך, ושהיינו מוליכין חלה ומתנות
 לפלוני כהן על ידי עצמו', אבל לא על ידי
 אחר, וכלן, אם היה כותי ונתגיר, עבד
 ונשתחרר - אין נאמנים. ואין נאמן לומר:
 'דרך היה לפלוני במקום הזה' - 'מעמד
 ומספד היה לפלוני במקום הזה'. עובד
 כוכבים ונתגיר עבד ונשתחרר הרי אלו אין
 נאמנים לומר: 'זכור הייתי בפלוני שחיב
 לפלוני מנה', ודרך פלונית עוברת בשדה
 פלוני, מפני שהוא כממון. רבי יוחנן בן
 ברוקה אומר: נאמנין.

ד. אמר רבי יוחנן בן ברוקה: נאמנת אשה
 או קטן לומר: 'מכאן יצא נחיל זה'. במה
 דברים אמורים? בזמן שהעידו על מעמדן,
 אבל אם יצאו וחזרו - אין נאמנין; שלא
 אמרו אלא מתוך הפחד ומתוך היראה.
 אחד אנשים ואחד נשים, אחד עבדים

¹⁶ נוהגים היו, אם אחד מן האחים נשא אשה
 שאינה הוגנת לו, הינו שיש לה פסול משפחה,
 באים בני המשפחה, ומביאים חבית מלאה
 פרות, ושוכרים אותה באמצע רחבה, ואומרים:
 אחינו בני ישראל! אחינו פלוני נשא אשה
 שאינה הוגנת לו, ומתיראים לנו שפא יתערב
 זרעו בזרענו, בואו וקחו לכם דגמא, אות וסימן,
 זכרון לדורות שלא יתערב זרעו בזרענו.
 ובירושקמי קדושין איתא: 'ותתינוקות מלקטים
 ואומרים: נקצין פלוני ממשפחתו'; ולכן נקראת
 'קצצה'.

משתביא שתי שערות ועד שתבגר - יש לה קנס ואין לה מכר; דברי רבי מאיר, שהיה רבי מאיר אומר: כל מקום שיש קנס - אין מכר, וכל מקום שיש מכר - אין קנס. וחכמים אומרים: קטנה, מבת שלש שנים ויום אחד ועד שתבגר - יש לה קנס.

מִסְכַּת פְּתוּחַת פְּרָק רְבִיעִי

א. יפה כח הבעל מכח האב, וכח האב מכח הבעל. יפה כח הבעל - שהבעל אוכל פרות בחייה, מה שאין כן באב. יפה כח האב - שהבעל חייב במזונותיה, בפרקונה, ובקבורתה. מקום שנהגו להספיד - מספיד, מה שאין כן באב.

ב. יפה כח אשה מכח יבמה, ויפה כח יבמה מכח אשה. יפה כח אשה - שהאשה אוכלת בתרומה, כיון שנכנסה לחפה, אף על פי שלא נבעלה, מה שאין כן ביבמה. יפה כח יבמה - שהבא על יבמתו, בין בשוגג בין במזיד, בין באנס בין ברצון, אפלו בבית אביה - קנה, מה שאין כן באשה.

ג. הלך האב עם שלוחיה, או עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, או שהיתה לה חצר בדרך ונכנסה ולנה בתוכה, או שנכנסה לחפה שלא לשם נשואין ומתה, אף על פי שכתבתה אצל בעלה - אביה יורשה. מסר האב לשלוחי הבעל או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, או שהיתה לה חצר בדרך, ונכנסה ולנה בתוכה, או שנכנסה לחפה לשם נשואין ומתה, אף על פי שכתבתה אצל אביה, מתה - בעלה יורשה. במה דברים אמורים? בכתבתה, אבל בתרומה אין אוכלת בתרומה עד שתכנס לחפה.

ד. נשפית - אין חייב לפדותה, במה דברים אמורים? בשבוית מלכות, אבל בשבוית לסטים - פודה. אם רצה לקיים - יקיים. ואם לאו - יוציא ויתן כתובה מנה. נשפית לאחר מיתת בעלה - אין היתומין חייבין לפדותה,

ואחד קטנים, נאמנין לומר: מקום זה טמא ומקום זה טהור.

ה. רבי יהודה אומר: קטנה בת ישראל שנשפית, אפלו היא בת עשר שנים - הרי היא בקדשתה, וכתבתה מאתים, הבא על החרשת, ועל השוטה, ועל הבוגרת, ועל מכת עץ - אין להן קנס. סומא ואילונית - יש להן קנס.

ו. רבי נחוניא בן הקנה אומר: הבא על אחותו, ועל אחות אביו, ועל אחות אמו, ועל אחות אשתו, ועל אשת אחיו, ועל אשת אחי אביו, ועל הנדה - אין להן קנס. וכן היה רבי נחוניא בן הקנה אומר: יום הכפורים הרי הוא כשבת לתשלומין.

ז. אחד האונס ואחד המפתה. מה בין אונס למפתה? אונס נותן את הצער, והמפתה אינו נותן את הצער. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי אליעזר: זה וזה אין נותנין הצער, מפני שסופה להצטער תחת בעלה. אמרו לו: אין דומה נבעלת ברצון, לנבעלת שלא ברצון.

ח. אף על פי שאמרו: 'אונס נותן מיד', לכשיוציא - אין נותן כלום. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: נותן כתובה מנה, אף על פי שאמרו: 'מפתה לכשיוציא נותן', אבל בשתה ופגמה - נותן מיד, מה בין נותן מיד לנותן לאחר זמן? נותן מיד, אם מתה - אביה יורשה, נותן לאחר זמן, אם מתה - בעלה יורשה.

ט. אחד האונס ואחד המוציא שם רע שגרשו - כופין אותו להחזיר, אם היו כהנים - לוקים ארבעים. אחד האונס ואחד המפתה, בין היא בין אביה יכולין לעכב, שנאמר (שמות כב, טז): "אם מאן ימאן אביה" וגו'. ואומר (דברים כב, כט): "ולו תהיה לאשה"; ולו אתה כופה, ואי אתה כופה לה ליבם.

י. קטנה מבת יום אחד ועד שתביא שתי שערות - יש לה מכר ואין לה קנס.

בְּנִיסְתָן לְשׁוּק – בְּאִין אַחֲרִים וְחוֹטְפִין אוֹתָן מֵהֶם, בְּקָשׁוֹ חֲכָמִים לְעֲשׂוֹת בְּגִיּהֵן מִמְזֵרִין. אָמַר לָהֶם הִלֵּל הַזֶּקֶן: 'הִבִּיאוּ לִי כְתָבַת אִמְכָן'. וּמִצָּא שְׂכָתוֹב בְּהֵן: 'לְשִׁתְּכֹנְסִי לְחַפְּהָ, הָיִי לִי לְאַנְתּוֹ כְּדַת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל'; וְלֹא עָשׂוֹ בְּגִיּהֵן מִמְזֵרִים.

י. רְבִי מְאִיר הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִחֶבְרוֹ, וּמִשְׁזֵכָה בַּהּ הוֹבִירָה – שְׂמִין לוֹ כְּמָה הִיא רְאוּיָה לְעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ, שְׂכָף כּוֹתֵב לוֹ: 'אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבִיד אֲשֶׁלֶם בְּמִיטְבָּא'¹⁸.

יא רְבִי יְהוֹשֻׁעַ הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: אָדָם מְבִיא קֶרְבֵן עָשִׂיר עַל אֲשֶׁתּוֹ, וְכֵן כָּל קֶרְבֵן וְקֶרְבֵן שֶׁהִיא חִיבָת, שְׂכָן כְּתָב לָהּ: 'אַחֲרִיּוֹת דְּאִית לִיךְ עָלֶי'. שְׂבָרָה לוֹ מִקְצֵת כְּתָבָתָה – שְׂבָרָה לוֹ אֶת כָּלָהּ, שְׂכָף הִיא כּוֹתֵבַת לוֹ: 'אַחֲרִיּוֹת דְּאִית לָךְ עָלֶי מִן קְדַמַת דְּנָא'.

יב. רְבִי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: הַמְלוּוֶה אֶת חֶבְרוֹ עַל הַמִּשְׁכּוֹן – לֹא יִמְשַׁכְּנוּ יוֹתֵר מִחוּבוֹ, שְׂכָף כּוֹתֵב לוֹ: 'תְּשַׁלְּמֶתָא דְּאִית לָךְ עָלֶי, כָּל קָבַל דִּיכִי'.

יג. רְבִי יוֹסִי הַגְּלִילִי הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: מְקוֹם שֶׁנְּהַגּוּ לְעֲשׂוֹת כְּתָבָה מְלוּוֶה – גּוֹבִין מְלוּוֶה. מְקוֹם שֶׁנְּהַגּוּ לְכַפֵּל – אִין גּוֹבִין אֲלֵא מְחַצָּה.

יד. אָבִי הֵבֵן שֶׁנְּעֲשֶׂה עָרֵב לְכְתָבַת כְּלָתוֹ, אִם יֵשׁ נְכָסִים לְבֵן – גּוֹבִין מִשָּׁל בֶּן, וְאִם לֹאוֹ – גּוֹבִין מִשָּׁל אָב. עֲשֶׂה הָאֵב בֵּית אוֹ שָׂדֶה אֲפוֹתִיקִי לְכְתָבַת כְּלָתוֹ – בֵּין כָּף וּבֵין כָּף גּוֹבִין מֵהֶן.

טו. מִי שֶׁיִּצָּא בְּנוֹ לְמַדְיַת הַיָּם, וְשָׁמַע שְׂמַת בְּנוֹ, וְעָמַד וְכָתַב כָּל נְכָסָיו לְאַחֲרִים, וְאַחֲרַי כָּף נוֹדַע שֶׁבְּנוֹ קִים – מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה. רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן מְנַסִּיא אוֹמֵר: אִין מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה,

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אֶפְלוֹ נִשְׁבִּית בְּחַיִּי בַעֲלָהּ, וְלֹאֲחֵר כֵּן מֵת בַּעֲלָהּ – אִין יוֹרְשִׁים חִיבִין לְפְדוּתָהּ.

ה. הִיָּתָה נְזוּנִית מִנְכָסִיו, וְצָרִיכָה רְפוּאָה – הָרִי הִיא כְּמִזְוֹנוֹת. רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר: רְפוּאָה שְׁלֵשׁ לָהּ קֶצֶבָה – נִתְרַפָּא מִכְּתָבָתָה. שְׂאִין לָהּ קֶצֶבָה – הָרִי הִיא כְּמִזְוֹנוֹת. הִיוּ שְׁנֵי בַצְרַת, וְאָמַר לָהּ: 'טְלִי גִיטִיךְ וְכְתוּבְתִיךְ, צָאי וּפְרַנְסִי אֶת עַצְמְךָ' – הָרְשׁוֹת בְּיָדוֹ.

ו. לֹא כְתָב לָהּ: 'בְּנִין דְּכָרִין דִּיהוּנִין לָךְ מִינְאִי, אִינוּן יִרְתוּן כְּסָף כְּתוּבְתִיךְ, יִתִּיר עַל חוּלְקִיהוּן דְּעָם אַחוּהוּן'¹⁷ – חִיב, שֶׁהוּא תְּנָאי בֵּית דִּין, כָּל הָאֲרָצוֹת כּוֹתְבִין כְּאֲנָשִׁי יְרוּשָׁלַיִם.

ז. נוֹשֵׂא אָדָם אִשָּׁה, וּפּוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁלֵא לְזוּן, עַל מְנַת שְׁלֵא לְפְרַנְסִי'. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁפוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁתֵּהא זְנָתוֹ וּמְפֻרְנָסָתוֹ וּמְלַמְדָתוֹ תוֹרָה'. מְעֲשֶׂה בִּיהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ שֶׁל רְבִי עֲקִיבָא שֶׁנִּשָּׂא אִשָּׁה, וּפְסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁתֵּהא זְנָתוֹ וּמְפֻרְנָסָתוֹ וּמְלַמְדָתוֹ תוֹרָה', וְהָיָה שְׁנֵי בַצְוֹרוֹת, עָמַד וְחָלַק, הַתְּחִילָה קוֹבֵלֶת עָלָיו לְחֲכָמִים, וְכִשְׁבָּא לְבֵית דִּין, אָמַר לָהֶם: 'הִיא נְאֻמְנַת עָלֶי יוֹתֵר מִכָּל אָדָם'. אָמְרָה לָהֶם: 'וְדָאי כָּף הַתְּנָה עִמִּי! אָמְרוּ לָהּ חֲכָמִים: אִין כָּלוּם אַחֵר הִקִּיצָה.

ח. מְצוּה לְזוּן אֶת הַבְּנוֹת, וְאִין צָרִיךְ לּוֹמַר אֶת הַבְּנִים; דְּכָרִי רְבִי מְאִיר. וְרְבִי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְצוּה לְזוּן אֶת הַבְּנִים, וְאִין צָרִיךְ לּוֹמַר לְבָנוֹת, אַחֵר מִיתַת אָבִיהֶן, אֲבָל בְּחַיִּי אָבִיהֶן – אֵלוֹ וְאֵלוֹ אִינוּן נְזוּנִין.

ט. הִלֵּל הַזֶּקֶן הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט, שֶׁהִיוּ בְּנֵי אֱלֶכְסַנְדְּרִיא מְקַדְּשִׁין נְשׁוֹתֵיהֶן, וּבִשְׁעַת

¹⁷ הַבְּנִים הַזְּכָרִים שִׁוְיָהוּ לָךְ מִמוֹנֵי, הֵם יִרְשׁוּ אֶת

כְּסָף הַכְּתָבָה שְׂקָף, יוֹתֵר עַל חֲלֻמִּיהֶם שְׁעָם

אֲחֵיהֶם.

¹⁸ אִם אֲשִׁאִיר אֶת הַשָּׂדֶה בּוֹרָה וְלֹא אֶעֱבֹדָנָה

אֲשֶׁלֶם בְּמִיטְבָּא.

חֲבִית וּקְדֻרָה, פֶּךָ נֵר וּפְתִילָה. יֵין אֵין לָהּ –
שְׂאִין נְשׁוּתִיהֶן שֶׁל עֲנִיִּים שׁוֹתוֹת יֵין. כּוֹר
אֵין לָהּ – שְׂאִין נְשׁוּתִיהֶן שֶׁל עֲנִיִּים שְׁנוֹת
עַל כּוֹר.

ח. מוֹתֵר מְזוֹנוֹת לְבַעַל. וּמוֹתֵר בְּלָאוֹת שֶׁל
אִשָּׁה. הַעֲשִׂיר – עוֹלָה עִמּוֹ. הָעֲנִי – אֵין
יִוֹרֵדֵת עִמּוֹ. מַעֲשֵׂה בְּבִתּוֹ שֶׁל נִקְדִּימוֹן בֶּן
גִּוְרִיוֹן שֶׁפָּסְקוּ לָהּ חֲכָמִים חֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּינָרֵי
זָהָב בְּכָל יוֹם לְקַפֵּת בְּשָׂמִים, וְלֹא הִיָּתֵה
אֶלָּא שׁוֹמֵרֵת יָבָם. אִף הִיא קָלְלָה אוֹתָם,
אִמְרָה לָהֶם: כִּד תִּפְסְקוּ לְבִנּוֹתֵיכֶם! אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוּק: אֲרָאָה בְּנַחֲמָה
אִם לֹא רְאִיתִיהָ שֶׁמְלַקֶּטֶת שְׁעוּרִים תַּחַת
טַלְפֵי סוֹסִים בְּעַכּוֹ, קָרָאתִי עָלֶיהָ מְקַרָּא זֶה
(שִׁיר הַשִּׁירִים א, ח): "אִם לֹא תִדְעִי לָךְ הִיָּפָה
בְּנָשִׁים" וְגו'.

ג. מְלֹאכּוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשֶׂה לְבַעְלָהּ: שְׁבָעָה
גּוֹפֵי מְלֹאכּוֹת מִנּוּ, וּשְׂאֵר לֹא הֶעֱרַכּוּ לְמִנּוֹת.
אֵין כּוֹפֶה לַעֲשׂוֹת לְאָבִיו, וְלֹא לְבִנּוֹ,
וְלֵהֲטִיל לְפָנָי בְּהִמָּתוֹ, אֲבָל כּוֹפֶה לְתֵן תְּבִין
לְפָנָי בְּקָרוֹ, מְקוֹם שֶׁלֹּא נִהְגּוּ אַחַת מִכָּל אֵלוֹ
– אֵינּוּ יִכּוֹל לְכוֹפֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף
אֵין כּוֹפֶה לַעֲשׂוֹת בְּפִשְׁתָּן, מִפְּנֵי שֶׁפִּשְׁתָּן
מִסְרִיחַ אֶת הַפֶּה וּמְשַׁרְבֵּיט אֶת הַשִּׁפְתַּיִם.
נְדָרָה שֶׁלֹּא לְהִנִּיק אֶת בְּנָה – בֵּית שְׂמַאי
אוֹמְרִים: שׁוֹמֵטֵת יָד מִפִּיהָ. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים: כּוֹפֶה וּמְנִיקָתוֹ. נִתְגַּרְשָׁה – אֵין
כּוֹפֵין אוֹתָהּ לְהִנִּיק. אִם הִיָּה בְנָה מִפִּירָה –
נּוֹתֵנִין לָהּ שְׁכָרָה, וְכוֹפֶה וּמְנִיקָתוֹ מִפְּנֵי
הַסְּכָנָה. אֵין הָאִישׁ כּוֹפֶה אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁתִּנִּיק
אֶת בֶּן חֲבֵרוֹ, וְאֵין הָאִשָּׁה כּוֹפֶה אֶת בַּעְלָהּ
שֶׁתִּנִּיק אֶת בֶּן חֲבֵרָתָהּ.

ד. הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְשַׁמֵּשׁ הַמָּטָה, בֵּית
שְׂמַאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שְׁבִתוֹת כְּיּוֹלְדָה
נִקְבָּה. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: שְׁבִת אֶחָד
כְּיּוֹלְדָה זָכָר, וְכִימֵי נְדָתָהּ. יֵתֵר עַל כֵּן –
יוֹצֵיא וְיִתֵן כְּתֻבָּהּ.

ה. הַפּוֹעֲלִים – שְׁתֵּים בְּשִׁבְתָּ. בְּמָה דְּבָרִים
אֲמוּרִים? בַּעֲוֹשִׁין מְלֹאכָה בְּעִירָן, וְאִם
עוֹשִׁין מְלֹאכָה בְּעִיר אַחֶרֶת – פַּעַם אַחַת
בְּשִׁבְתָּ. הַחֲמָרִים – אַחַת לְשְׁתֵּי שְׁבִתוֹת.
הַגְּמְלִין – אַחַת לְשָׁלְשִׁים יוֹם. הַסְּפָנִין –
אַחַת לְשִׁשָּׁה חֲדָשִׁים.

ו. הַמוֹרֵדֵת עַל בַּעְלָהּ – פּוֹחֲתִין לָהּ
מִכְּתַבְתָּהּ שְׁבָעָה דִּינָרִים בְּשִׁבְתָּ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: שְׁבָעָה טְרַפְעִיקִים, זוֹ מְשֻׁנָּה
רֵאשׁוֹנָה: רְבוּתִינוּ הַתְּקִינוּ, שְׂיָהּוּ מְכַרְזִין
עָלֶיהָ אַרְבַּע וַחֲמֵשֶׁה שְׁבִתוֹת, זוֹ אַחַר זוֹ,
פַּעַמִּים בְּשִׁבְתָּ, וְשׁוֹלְחִין לָהּ בֵּית דִּין: 'הִנֵּי
יּוֹדַעַת, שְׂאִפְלוּ כְּתַבְתְּךָ מֵאָה מְנָה –
הַפְּסַדְתְּ. אַחַת אַרוֹסָה וְאַחַת נְשׁוּאָה וְאַחַת
שׁוֹמֵרֵת יָבָם, אֶפְלוּ נְדָה אֶפְלוּ חוּלָהּ.

ז. הַמְשַׁרָּה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שְׁלִישׁ – לֹא
יִפְחוֹת לָהּ מִקְבִּים חֲטִין, אוֹ מֵאַרְבַּע קַבִּין
שְׁעוּרִים, וְכֹלָם בְּמִדַּת אֵיטְלָקִי, וְאֶפְלוּ נְדָה
וְאֶפְלוּ חוּלָהּ וְאֶפְלוּ שׁוֹמֵרֵת יָבָם. נּוֹתֵן כּוֹס

פְּרִשְׁת הַדְּלָקַת הַמְּנוּרָה

וַיְדַבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמְלִיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:

דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנְּוֹת אֶל-מֹול פְּנֵי הַמְּנוּרָה יֵאָרֶוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת:

מְלִיל עִם אַהֲרֹן וְתִימַר לִיָּה בְּאֲדָלְקוֹתֶיךָ יָת בּוֹצִינִיָּא לְקַבִּיל אִפִּי מְנַרְתָּא יְהוֹן מְנַהֲרִין שְׁבַעַא בּוֹצִינִיָּא:

בְּהַעֲלֹתְךָ – לָמָּה נִסְמְכָה פְּרִשְׁת הַמְּנוּרָה לְפָרִשְׁת הַנְּשִׂאִים? לְפִי שְׁקִשְׂרָאָה אַהֲרֹן חֲנֻכַּת הַנְּשִׂאִים, חֲלֻשָׁה אִז דַּעְתּוֹ, שְׁלֹא הָיָה עִמָּהֶם בְּחֻנְפָּה, לֹא הוּא וְלֹא שְׁבִטּוֹ. אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: סִיּוּף! שְׁלֹךְ גְּדוּלָּה מִשְׁלֵקָה, שְׁאַתָּה מְדַלֵּק וּמִיטִיב אֶת הַנְּרוֹת. בְּהַעֲלֹתְךָ – עַל שֵׁם שְׁהִלְבַּב עוֹלָה, כְּתוּב בְּהַדְּלָקַתּוֹ לְשׁוֹן עֲלִיָּה, שְׁצָרִיךְ לְהַדְּלִיק עַד שֶׁתִּהְיֶה שְׁלֵקַת עוֹלָה מֵאֲלִיָּה. וְעוֹד דְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ: מִכָּאן שְׁמַעְלָה הִיָּתָה לְפָנֵי הַמְּנוּרָה, שְׁעֲלִיָּה הַכֹּהֵן עוֹמֵד וּמִיטִיב. אֵל מֹול פְּנֵי הַמְּנוּרָה – אֵל מֹול נֵר הָאֲמֻצְעִי, שְׁאִינוּ בְּקָנִים, אֵלָּא בְּגוּף שֶׁל מְנוּרָה. יֵאָרֶוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת – שְׁשָׁה שְׁעַל שְׁשֵׁת הַקָּנִים, שְׁלֻשָׁה הַמְּזוּרְחִים פּוֹנִים לְמֹול הָאֲמֻצְעִי הַפְּתִילוֹת שְׁבָהוֹן, וְכֹן שְׁלֻשָׁה הַמְּעַרְבֵיִים, רֵאשִׁי הַפְּתִילוֹת לְמֹול הָאֲמֻצְעִי. וְלָמָּה? כְּדֵי שְׁלֹא יֵאָמְרוּ: "לְאוֹרָה הוּא צָרִיךְ".

וַיַּעַשׂ כֹּן אַהֲרֹן אֶל-מֹול פְּנֵי הַמְּנוּרָה הַעֲלָה נֹרְתִיָּהּ כְּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה:

וַעֲבַד כֹּן אַהֲרֹן לְקַבִּיל אִפִּי מְנַרְתָּא אֲדָלִיק בּוֹצִינִיָּא כְּמָא דְּפַקִּיד יי יָת מֹשֶׁה:

וַיַּעַשׂ כֹּן אַהֲרֹן – לְהַגִּיד שְׁבָחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, שְׁלֹא שָׁנָה.

וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְּנַרְהַל מִקְּשָׁה זֹהָב עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרָחָה מִקְּשָׁה הוּא כְּמַרְאֵה אֲשֶׁר הִרְאָה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה כֹּן עֲשָׂה אֶת-הַמְּנַרְהַל:

וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְּנַרְהַל מִקְּשָׁה זֹהָב עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרָחָה מִקְּשָׁה הוּא כְּמַרְאֵה אֲשֶׁר הִרְאָה יי יָת מֹשֶׁה כֹּן עֲבַד יָת מְנַרְתָּא:

וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְּנַרְהַל – שְׁהִרְאָהוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֲצָבַע, לְפִי שְׁנִתְקַשְׁשָׁה בָּהּ; לְכַף נֹאמַר וַזֶּה. מִקְּשָׁה – בְּטִיזֵי"ץ בְּלַעַז, לְשׁוֹן "דָּא לְדָא נִקְשׁוֹן". עֲשֵׂת שֶׁל כֹּפֶר זֹהָב הִיָּתָה, וּמִקִּישׁ בְּקִרְנֵס וְחֹתָם כְּשִׁיל לְפִשְׁט אִיבְרִיָּה כְּתוּבָנוֹן, וְלֹא נַעֲשִׂית אִיבְרִים אִיבְרִים עַל יְדֵי חֲבּוּר. עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה – יִרְכָּה הִיא הַשְּׂדֵה שְׁעַל הַרְגָּלִים, חֲלוּל, כְּדָרְךָ מְנוֹרוֹת כֶּסֶף שְׁלִפְנֵי הַשָּׂרִים. עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה – כְּלוּמַר, גּוּפָה שֶׁל מְנוּרָה כְּלָה וְכָל הַתְּלוּי בָּהּ. עַד יִרְכָּה – שְׁהוּא אֲבָר גְּדוּל, עַד פְּרָחָה – שְׁהוּא מַעֲשֵׂה דִק שְׁבָה, הַכֹּל מִקְּשָׁה. וְדָרְךָ "עַד" לְשִׁמּוֹשׁ בְּלִשׁוֹן זֶה, כְּמוֹ: "מִגְדִּישׁ וְעַד קִמָּה וְעַד פְּרָם זֵית". כְּמַרְאֵה אֲשֶׁר הִרְאָה וְגוֹמַר – כְּמַרְאֵה אֲשֶׁר הִרְאָהוּ בְּהָר, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר: "וַיִּרְאֵה וַעֲשָׂה בְּתַכְנִיתָם" וְגוֹמַר. כֹּן עֲשָׂה אֶת הַמְּנַרְהַל – מִי שְׁעֲשֵׂאָהּ. וּמְדַרְשׁ אֲגַדָּה: עַל יְדֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשִׂית מֵאֲלִיָּה.

וַיְדַבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמְלִיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:

קַח אֶת-הַלְּוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:

קַרִיב יָת לִינוּאֵי מַגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתַדְפִּי יָתְהוֹן:

קַח אֶת הַלְּוִיִּים – קַחֵם בְּדַבְרֵיִם: אֲשֶׁרִיכֶם שְׁתַּזְכּוּ לְהִיּוֹת שְׁמֻשִׁים לְמִקּוֹם.

וְכֹה-תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהַרְתֶּם הַנָּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת וְהַעֲבִירוּ תַעַר עַל-כָּל-בְּשָׂרָם וְכַבְּסוּ בַגְּדֵיהֶם וְהַטְּהִרוּ:

וְכַדִּין תַּעֲבִיד לְהוֹן לְזַכּוּאֵיהוֹן אֲדִי עֲלִיהוֹן מִיָּא דַחֲטָאֹת וַיַּעֲבִרוּן מִסְפָּר עַל כָּל בְּשָׂרְהוֹן וַיַּחֲרוּן לְבוּשֵׂיהוֹן וַיִּדְפוּן:

הַנָּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת – שֶׁל אֲפֶר הַפְּרָה, מִפְּנֵי טְמֵאֵי מַתִּים שְׁבָהֶם. וְהַעֲבִירוּ תַעַר – מִצְּאֵתִי בְּדַבְרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְּרָשׁוֹן, לְפִי שְׁנִתְנוּ כְּפָרָה עַל הַבְּכוֹרוֹת שְׁעַבְדוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְהִיא קְרוּיָה זִבְחֵי מַתִּים, וְהַמְצָרַע קְרוּי "מַת", הַזְּקִיקָם תְּגַלְחַת כְּמַצּוּרַעִים.

וְלַקְּחוּ פֶר בּוֹ-בְּקָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפְרִ-שְׁנֵי בּוֹ-בְּקָר תִּקַּח לְחֲטָאֹת:

וַיִּסְבּוּן תּוֹר בַּר תּוֹרִי וּמִנְחָתִיָּה סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח וְתוֹר תְּנִין בַּר תּוֹרִי תַסֵּב לְחֲטָאֹת:

וְלַקְּחוּ פֶר בּוֹ בְּקָר – וְהוּא עוֹלָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "וַיַּעֲשֵׂה" וְגוֹמַר "וְאֵת הָאֶחָד עֹלָה", וְהוּא קָרְבַּן צְבוּר בְּעֲבוּדָה זָרָה. וּפֶר שְׁנֵי – מַה תְּלַמּוּד לּוֹמַר שְׁנֵי? לּוֹמַר לָךְ: מַה עוֹלָה לֹא נֶאֱכַלְתָּ, אִף חֲטָאֹת לֹא נֶאֱכַלְתָּ. וְזִבּוֹ יֵשׁ סֶמֶךְ לְדַבְרֵיךָ בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים. וְאוּמַר אֲנִי שְׁהוֹרָאֹת שְׁעָה הִיָּתָה, שְׁשִׁיעַר הָיָה לָהֶם לְהִבְיָא לְחֲטָאֹת עֲבוּדָה זָרָה עִם פֶּר הָעוֹלָה.

וְהַקְּרַבְתָּ אֶת-הַלְּוִיִּם לְפָנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהַקְּהַלְתָּ אֹת-כָּל-עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְהַקְּרַיב יָת לִינוּאֵי קָדָם מִשְׁפַּן זִמְנָא וְתַכְנוּשׁ יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְהַקְּהַלְתָּ אֶת כָּל עַדְת – לְפִי שְׁהַלְּוִיִּים נְתוּנִים קָרְבַּן כְּפָרָה תַחֲתֵיהֶם, יְבֹאוּ וַיַּעֲמְדוּ עַל קָרְבָּנָם וַיִּסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם.

וְהַקְּרַבְתָּ אֶת-הַלְּוִיִּם לְפָנֵי י-הוָה וְסִמְכוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יְדֵיהֶם עַל-הַלְּוִיִּם:

וְהַקְּרַיב יָת לִינוּאֵי קָדָם יי וַיִּסְמְכוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יְדֵיהוֹן עַל לִינוּאֵי:

וְהִנִּיף אֶהָרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְ-הוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת יְ-הוָה:
ויריים אהרון ית לינאי ארמא קדם יי מן בני ישראל ויהוון למפלח ית פולחנא דיי:

והניף אהרון את הלוויים תנופה – כדרך שאשם מצרע טעון תנופה חי. שלש תנופות נאמרו בפרשה זו. הראשונה לבני קהת; לכך נאמר בם: והיו לעבד את עבדת ה', לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם, "הארון והשלחן" וגומר. השנייה לבני גרשון; לכך נאמר בם: "תנופה לה", שאף עליהם היתה עבודת הקדש, יריעות וקרסים הנראים בבית קדש הקדשים. והשלישית לבני מררי.

וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וְעֹשֵׂה אֶת־הָאֱחָז חֹטֵאת וְאֶת־הָאֱחָז עֲלֵה לִי-הוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:
וליואי יסמכון ית ידיהוון על ריש תוריא ועביד ית חז חטתא וית חז עלתא קדם יי לכפרא על ליואי:

וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֶהָרֹן וּלְפָנַי בְּנֵי וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לִי-הוָה:
ותקים ית ליואי קדם אהרון וקדם בנוהי ותרים יתהוון ארמא קדם יי:

וְהַבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:
ותפריש ית ליואי מגו בני ישראל ויהוון משמשין קדמי ליואי:

שני

וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֹבֵד אֶת־אֱהֵל מוֹעֵד וְטַהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:
ובתר כן ייעלו ליואי למפלח ית משפן זמנא ותדפי יתהוון ותרים יתהוון ארמא:

כִּי נִתְּנִים וְנִתְּנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּטַרְת פֶּלֶא־רָחֵם בְּכוֹר פֶּלֶא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:
ארי אפרשא מפרשין אנון קדמי מגו בני ישראל חלף פתח פל ולדא בוכרא פולא מבני ישראל קריבית יתהוון קדמי:

נתנים נתנים – נתונים למשא, נתונים לשיר. פטרת – פתיחת.

כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבְבִהֵמָה בְּיוֹם הַכַּתִּי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקּוֹדְשִׁים אֹתָם לִי:
ארי דילי פל בוכרא בבני ישראל באנשא ובבעירא ביומא דקטלית פל בוכרא בארעא דמצרים אקדישית יתהוון קדמי:

כי לי כל בכור – שלי היו הבכורות בקו הדין, שהגנתי עליהם בין בכורי מצרים, ולקחתי אותם לי, עד שטענו בעגל; ועכשו – נאקח את הלוויים וגומר.

וְנִאֲקַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וקריבית ית ליואי חלף פל בוכרא בבני ישראל:

וְאַתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נִתְּנִים לְאֶהָרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֱהֵל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקּוֹדֵשׁ:
ויהבית ית ליואי יהיבין לאהרון ולבנוהי מגו בני ישראל למפלח ית פולחן בני ישראל במשפן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהי בבני ישראל מותא במקרב בני ישראל לקודשא:

ואתנה וגומר – חמשה פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה, להודיע חבתו, שגנפלו אנפרותיהו במקרא אחד כמננו חמשה חמשי תורה. זו ראיתי בכראשית רבה. ולא יקה בבני ישראל נגף – שלא יצטרכו לגשת אל הקדש; שאם יגשו, יקה נגף.

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶהָרֹן וְכָל־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלוֹיִם כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְ-הוָה אֶת־מֹשֶׁה לְלוֹיִם כַּן־עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ועבד משה ואהרון וכל פנשתא דבני ישראל לליואי ככל דפקיד יי ית משה לליואי כן עבדו להוון בני ישראל:

ויעש משה ואהרון וכל עבדת וגומר – משה העמידו, ואהרון הניפם, וישראל סמכו את ידיהם.

וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אֶהָרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְ-הוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהָרֹן לְשִׁתְּרָם:
ואדפיאו ליואי וסוורו לבושיהוון נארים אהרון יתהוון ארמא קדם יי וכפר עליהוון אהרון לדפואיהוון:

ואחר־יֵכֹן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדְתֶם בְּאֶהֱל מוֹעֵד
לִפְנֵי אֶהְרֹן וּלְפָנַי בְּגִיּוֹ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי-יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
עַל־הַלְוִיִּם כִּן עֲשׂוּ לָהֶם:
וּבִתֵּר כִּן עָאלוּ לִינְאִי לְמַפְלַח יַת פּוֹלְחַנְהוֹן בְּמִשְׁכַּן
זְמַנָּא קָדָם אֶהְרֹן וּקְדָם בְּנוֹהֵי כְּמָא דְפַקִּיד יִי יַת מֹשֶׁה
עַל לִינְאִי כִן עֲבָדוּ לַהוֹן:

כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי ה' וְגוֹמֵר כִּן עֲשׂוּ – לְהַגִּיד שְׂבַח הָעוֹשִׂין וְהַנְּעֻשָׂה בָהֶם, שְׂאֲחֵד מֵהֶם לֹא עֲכָב.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֵר:

זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם מִכֹּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמְעַלָּה
יְבוּא לְצִבְאָא צִבְאָא בְּעֲבֹדַת אֶהֱל מוֹעֵד:
דָּא דְלִינְאִי מִבְּר עֶשְׂרִין וְחֲמִישׁ שָׁנִין וּלְעִילָא יִיתִי
לְחִיילָא חִילָא בְּפוֹלְחַן מִשְׁכַּן זְמַנָּא:

זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם – שָׁנִים פּוֹסְלִין בָּהֶם, וְאִין מוֹמִין פּוֹסְלִין בָּהֶם. מִכֹּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים – וּבְמָקוֹם אַחַר אוֹמֵר: "מִכֹּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה"; הַא כִּיצַד?
מִכֹּן עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ בָּא לְלַמֵּד הַלְכוֹת עֲבוּדָה, וְלוֹמֵד חֲמֵשׁ שָׁנִים, וּבִן שְׁלֹשִׁים עוֹבֵד. מִכָּאן לְתַלְמִיד שְׁלֹא רָאָה סִמּוֹן יָפֵה בְּמִשְׁנֵתוֹ בְּחֲמֵשׁ שָׁנִים,
שְׁשׁוֹב אִינוֹ רוֹאֶה.

וּמִכֹּן חֲמֵשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצִּבְאָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד
עוֹד:
וּמִבְּר חֲמֵשִׁין שָׁנִין יְתוּב מִחִיל פּוֹלְחַנָּא וְלֹא יַפְלַח
עוֹד:

וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד – עֲבוּדַת מִשְׁא בְּפִתְרֵי; אֲבָל חוֹזֵר הוּא לְנַעֲלַת שְׁעָרִים, וְלִשְׂרִיר, וְלִטְעוֹן עֲגֻלוֹת. וְהוּא וְשֵׁרֵת אֶת אֶחָיו, "עִם אַחֹהֵי", כְּתַרְגוּמוֹ.

וְשֵׁרֵת אֶת־אֶחָיו בְּאֶהֱל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבֹדָה
לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹיִם בְּמִשְׁמֶרֶתָם:
וַיִּשְׁמִישׁ עִם אַחֹהֵי בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא לְמִטְר מִטְרָא
וּפוֹלְחַנָּא לֹא יַפְלַח כְּדִין תַּעֲבִיד לְלִינְאִי בְּמִטְרַתְהוֹן:

לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת – לְחַנּוּת סְבִיב לְאֶהֱל וּלְהַקִּים וּלְהוֹרִיד בְּשַׁעַת הַמַּסְעוֹת.

פְּרִשְׁת פֶּסַח שְׁנִי

שְׁלִישִׁי

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת
לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:
וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבַר דְּסִינַי בַּשָּׁנָה תְּנִיחָא
לְמַפְקָהוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּיַרְחָא קַדְמָאָה לְמִימֵר:

בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן – פְּרִשָׁה שְׁבִרָאשׁ הַסֶּפֶר לֹא נֶאֱמַרָה עַד אֵרֶ; לְמַדָּת שְׁאִין סֹדֵר מִקְדָּם וּמְאוּחַר בְּתוֹרָה. וְלָמָּה לֹא פְתַח בְּזוֹ? מִפְּנֵי שְׁהוּא
גְּנוּתָן שְׁל יִשְׂרָאֵל; שְׁכָל אַרְבַּעִים שָׁנָה שְׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר, לֹא הִקְרִיבוּ אֶלָּא פֶסַח זֶה בְּלִבְד.

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ:
וַיַּעֲבֹדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת פֶּסַחָא בְּזַמְנִיָּה:

בְּמוֹעֵדוֹ – אַף בְּשַׁבָּת; בְּמוֹעֵדוֹ – אַף בְּטַמְאָה.

בְּאַרְבַּעַה עֶשְׂרִי־יּוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרֵבִים תַּעֲשׂוּ
אֹתוֹ בְּמוֹעֵדוֹ כְּכָל־חֻקֹּתָיו וְכְכָל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:
בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יּוֹמָא בְּיַרְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמִשְׁיָא
תַּעֲבֹדוּן יְתִיָּה בְּזַמְנִיָּה כְּכָל גְּזִירַתִּיה וְכְכָל דְּחֻזִּי לִיָּה
תַּעֲבֹדוּן יְתִיָּה:

כְּכָל חֻקֹּתָיו – אֵלּוּ מִצְוֹת שְׁבִגּוּפוֹ, "שֶׁה תָּמִים זָכַר כִּן שָׁנָה". וְכְכָל מִשְׁפָּטָיו – אֵלּוּ מִצְוֹת שְׁעַל גּוּפוֹ מִמָּקוֹם אַחַר, כְּגוֹן שְׁבִעַת יָמִים לְמִצֵּה
וּלְכַעוֹר חֻמֵּץ.

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:
וּמְלִיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעֲבַד פֶּסַחָא:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְגוֹמֵר – מָה תְּלַמּוּד לּוֹמֵר? וְהֵלֵא כְּבֵר נֶאֱמַר: "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה'" ? אֵלָּא כְּשִׁשְׁמַע פְּרִשְׁת מוֹעֲדִים מִסִּינַי – אֲמַרָה לָהֶם,
וְחֹזֵר וְהִזְהִירָם בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה.

וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַה עֶשְׂרִי יּוֹם לַחֹדֶשׁ
בֵּין הָעֲרֵבִים בְּמִדְבַר סִינַי כְּכָל אֲשֶׁר צִוִּיתִי-יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה כִּן עֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְעֲבָדוּ יַת פֶּסַחָא בְּנִיסוֹן בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יּוֹמָא לְיַרְחָא
בֵּין שְׁמִשְׁיָא בְּמִדְבַר דְּסִינַי כְּכָל דְּפַקִּיד יִי יַת מֹשֶׁה
כִּן עֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ
לַעֲשׂוֹת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לְפָנַי מֹשֶׁה וּלְפָנַי
אֶהְרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:
וְהוּוּ גּוֹבְרִיא דְהוּוּ מְסַאֲבִין לְטְמֵי נַפְשָׁא דְאַנְשָׁא וְלֹא
יָכִילוּ לְמַעֲבַד פֶּסַחָא בַּיּוֹמָא הַהוּא וּקְרִיבוּ קָדָם מֹשֶׁה
וּקְדָם אֶהְרֹן בַּיּוֹמָא הַהוּא:

לפני משה ולפני אהרן – כששניהם יושבין בבית המדרש, באו ושאלום. ולא יתכן לומר זה אסר זה; שאם משה לא הנה יודע, אהרן מננו לו?.

וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלֵינוּ אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לַנֶּפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קֶרְבָּן יְ-הוָה בְּמַעַדּוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַאֲמָרוּ גּוֹבְרֵי הָאֲנּוּן לִי אֲנַחְנָא מְסֻאֲבִין לְטָמֵי נַפְשָׁא דְאֲנָשָׁא לְמָא גַתְמַנַּע בְּדִיל דְלֵא לְקַרְבָּא ית קורבנא דיי בזמניה בגו בני ישראל:

למה נגרע – אמר להם: אין קדשים קרבים בטמאה. אמרו לו: יזרק הדם עלינו בכהנים טהורים, ונאכל הבשר לטהורים. אמר להם: עמדו ואשמעה, פתליד המבטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שפך מבטח, שפך זמן שהיה רוצה, הנה מדבר עם השכינה. וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה, כשאר כל התורה כלה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן, שמגלגלין זכות על ידי זכאי.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאֲשַׁמְעָה מֵהֲיִצְנָה יְ-הוָה לָכֶם:
וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אוֹרִיכוּ עַד דְאֲשַׁמַּע מָא דְאֶתְפַּקֵּד מִן קָדָם יי על דילכוון:

וַיִּדְבֹר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמְלִיל יי עם משה למימר:

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־הִנֵּה־טָמֵא לְנַפְשׁוֹ אוֹ בְדָרְךָ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לִי־הוָה:
מְלִיל עם בני ישראל למימר גבר גבר ארי יהי מסאב לטמי נפשא דאנשא או באורח רחיקא לכוון או לדריכוון ויעביד פסחא קדם יי:

או בדרך רחקה – נקוד עליו, לומר: לא שרחוקה ודאי, אלא שהיה חוץ לאסקפת העזרה כל זמן שחיתה. פסח שני, מצה וחמץ עמו בבית, ואין שם יום טוב, ואין אסור חמץ אלא עמו באכילתו.

בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרַבִּים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֵהוּ:
בִּירְחָא תַנְינָא בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא בֵּין שְׁמִשְׁיָא יַעֲבְדוּן יְתִיָּה עַל פְּטִיר וּמִרְרִין יִיכְלְגִיָּה:

לֹא־יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וַעֲצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בּוֹ כְּכֹל־תַּקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
לֵא יִשְׁאָרוֹן מְנִיָּה עַד צַפְרָא וְגַרְמָא לֵא יִתְבְּרוֹן בִּיָּה כְּכֹל גְּזִירַת פֶּסַחָא יַעֲבְדוּן יְתִיָּה:

וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדָרְךָ לֹא־הִנֵּה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיָּה כִּי אוֹ קֶרְבָּן יְ-הוָה לֹא הַקָּרִיב בְּמַעַדּוֹ חָטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:
וּגּוֹבְרָא דְהוּא דְכִי וּבְאֹרַח לֵא הִנֵּה וְיִתְמַנַּע מִלְמַעְבַּד פֶּסַחָא וְיִשְׁתִּיַּצִּי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמִּיָּה אַרִי קוֹרְבָנָא דִּי לֵא קָרִיב בְּזַמְנִיָּה חוֹבִיָּה יְקַבִּיל גּוֹבְרָא הַהוּא:

וְכִי־יִגֹּר אֶתְכֶם גֹּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִי־הוָה כַּתַּקַּת הַפֶּסַח וְכַמְשַׁפְּטוֹ כֹּן יַעֲשֵׂה תַקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלֹגֵר וְלֹאֲזַרְח הָאָרֶץ:
וְאַרִי יִתְגִּיר עִמְכוֹן גִּיּוֹרָא וְיַעֲבִיד פֶּסַחָא קָדָם יי כַּגְּזִירַת פֶּסַחָא וְכַדְחִזִי לִיָּה כֹן יַעֲבִיד קִנְמָא חַד יְהִי לְכוֹן וְלִגִּיּוֹרִיָּא וְלִנְצִיבִיָּא דְאַרְעָא:

וכי יגור אתכם גר ועשה פסח – יכול כל המתגיר יעשה פסח מיד? תלמוד לומר: חקה אחת וגומר. אלא כך משמעו: וכי יגור אתכם גר, ובא עת לעשות פסח עם חבריו, כחקה וכמשפט יעשה.

רביעי פרשת הענין

וּבְיוֹם הַקִּיָּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן פֶּסַח הָעֲנָן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לֹאֲהֵל הָעֲדָת וּבְעָרַב יִהְיֶה עַל־הַמִּשְׁכָּן כַּמְרָאֵה־אִשׁ עַד־בֹּקֶר:
וּבְיוֹמָא דְאֶתְקַם מִשְׁכְּנָא חַפָּא עֲנָנָא ית מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא וּבְרַמְשָׁא הוּי עַל מִשְׁכְּנָא כַּחֲזִיו אִישְׁתָּא עַד צַפְרָא:

הַמִּשְׁכָּן לֹאֲהֵל הָעֲדָת – הַמִּשְׁכָּן הָעֲשׂוּי לְהִיּוֹת אֲהֵל לְלוּחֹת הָעֲדוּת. יִהְיֶה עַל הַמִּשְׁכָּן – כְּמוֹ 'הוּנָה עַל הַמִּשְׁכָּן'; וְכֹן לְשׁוֹן כָּל הַפְּרָשָׁה.

כֹּן יִהְיֶה תְמִיד הָעֲנָן וּכְסָנוּ וּמְרָאֵה־אִשׁ לְיָלֵה:
כֹּן הוּי תְדִירָא עֲנָנָא חַפִּי לִיָּה וְחִיזוּ אִישְׁתָּא בְּלִילְיָא:

וּלְפִי הָעֲלוֹת הָעֲנָן מֵעַל הָאֲהֵל וְאַחֲרֵי כֹן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמִקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁפּוֹ־שֵׁם הָעֲנָן שֵׁם יַחְזוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וּלְפּוֹם אֶסְתַּלְקוּת עֲנָנָא מֵעֲלוֹי מִשְׁכְּנָא וּבְתַר כֹּן נְטַלִּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְאַתֵּר דְשָׂרִי תַמָּן עֲנָנָא תַמָּן שָׂרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

העלות הענו – כַּמְרָגוּמוֹ: "אִסְתַּלְקוּת"; וְכֹן: "וְנִעְלָה הָעֲנֹן". וְלֹא יִתְכַן לְכַתֵּב וְלִפִּי עֲלוֹת הָעֲנֹן וְעִלָּה הָעֲנֹן, שְׂאִין זֶה לְשׁוֹן סְלוּק, אֲלֵא צְמוּחַ וְעִלָּיָה, כְּמוֹ: "הִנֵּה עֵב קִטְנָה כְּכַף אִישׁ עִלָּה מֵיָם".

על-פי י-הוה יסעו בני ישראל ועל-פי י-הוה יחנו
כל-ימי אשר ישכן הענו על-המשכן יחנו:
על מימרא דיי נטלין בני ישראל ועל מימרא דיי שרון כל יומין דשרי עננא על משכנא שרון:

על פי ה' יסעו – שְׂנִינּוּ בַמְּלֶאכֶת הַמְּשָׁכָן: כִּינּוּן שְׁהִיּוּ יִשְׂרָאֵל בְּנוֹסְעִים, הִנֵּה עֲמוּד הָעֲנָן מִתְּקַפֵּל וְנִמְשָׁךְ עַל גְּבֵי בְּנֵי יִהוּדָה כְּמִין קוֹרָה. תִּקְעוּ וְהִרְיעוּ וְתִקְעוּ. וְלֹא הִנֵּה מִהֶלֶךְ עַד שְׁמֹשֶׁה אֹמֵר: "קוּמָה ה'", וְנִסְעָה דָגֵל מִחֲנֵה יִהוּדָה. זֹאת בְּסִפְרֵי. וְעַל פִּי ה' יִחְנוּ – כִּינּוּן שְׁהִיּוּ יִשְׂרָאֵל חוֹנִים, עֲמוּד הָעֲנָן מִתְּמַר וְעוֹלָה וְנִמְשָׁךְ עַל גְּבֵי בְּנֵי יִהוּדָה כְּמִין סִפָּה. וְלֹא הִנֵּה נִפְרָשׁ, עַד שְׁמֹשֶׁה אֹמֵר: "שׁוּבָה ה' רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל". הָיָה אֹמֵר: "עַל פִּי ה'" ו"בְּיַד מֹשֶׁה".

ובהאריף הענו על-המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את-משמרת י-הוה ולא יסעו:
ובהארכות עננא על משכנא יומין סגיאין ויטרון בני ישראל ית מטרת מימרא דיי ולא נטלין:

וליש אשר יהיה הענו ימים מספר על-המשכן על-פי י-הוה יחנו ועל-פי י-הוה יסעו:
ואית דהוי עננא יומין דמננן על משכנא על מימרא דיי שרון ועל מימרא דיי נטלין:
וליש – כְּלוּמַר, וּפְעָמִים. יָמִים מְסֻפָּר – יָמִים מוֹעֲטִים.

וליש אשר יהיה הענו מערב עד-בקר ונעלה הענו בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענו ונסעו:
ואית דהוי עננא מרמשא עד צפרא ומסתלק עננא בצפרא ונטלין או יומם ולילי ומסתלק עננא ונטלין:

או-ימים או-תדש או-ימים בהאריף הענו על-המשכן לשכן עליו יחנו בני-ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו:
או ימים – שָׁנָה, כְּמוֹ: "יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ".
על מימרא דיי שרון ועל מימרא דיי נטלין ית מטרת מימרא דיי נטרין על מימרא דיי בינדא דמשה:

על-פי י-הוה יחנו ועל-פי י-הוה יסעו את-משמרת י-הוה שמרו על-פי י-הוה ביד-משה:
וידבר י-הוה אל-משה לאמר:

עשה לה שתי חצוצרות פספס מקשה תעשה אתם והיו לה למקרא העדה ולמסע את-המחנות:
עשה לה – שְׁהִיּוּ תוֹקְעִין לְפָנָיִךְ, כְּמֶלֶךְ, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר: "וַיְהִי בִישְׂרוֹן מֶלֶךְ". לְמִקְרָא הָעֵדָה – כְּשִׁתְּרָצָה לְדַבֵּר עִם הַסִּנְהֶדְרִין וּשְׂאֵר הָעָם, וְתִקְרָאם לְאַסְף אֱלִיד, תִּקְרָאם עַל יְדֵי חֲצוּצְרוֹת. וְלִמְסַע אֵת הַמַּחֲנֹת – בְּשַׁעַת סְלוּק מְסֻעוֹת תִּתְקַעוּ בָהֶם, לְסִימָן. וְנִמְצֵאת אֹתָהּ אֹמֵר: עַל פִּי שְׁלִשָּׁה הָיוּ בְּנוֹסְעִים; עַל פִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל פִּי מֹשֶׁה, וְעַל פִּי חֲצוּצְרוֹת. מִקְשָׁה – מִהַעֲשֵׂת תַּעֲשֶׂה, בְּהַקְשַׁת הַקְּרָנִס.

ותקעו בהן ונועדו אליה כל-העדה אל-פתח אהל מועד:
ותקעו בהן – בְּשִׁתִּיהֶן. וְהוּא סִימָן לְמִקְרָא הָעֵדָה, שְׂנַאֲמַר: וְנוֹעֲדוּ אֵלַי כָּל הָעֵדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד.

ואם-באחת יתקעו ונועדו אליה הגשיאים ראשי אלפי ישראל:
ואם באחת יתקעו – הוּא סִימָן לְמִקְרָא הַגְּשִׁיאִים, שְׂנַאֲמַר: וְנוֹעֲדוּ אֵלַי הַגְּשִׁיאִים; וְאִף הֵן – יַעֲיִדְתֶּן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וּמִגְּנִירָה שְׁנָה הוּא בָּא בְּסִפְרֵי.

ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החגים קדמה:
ותתקעו יבבתא ויטלון משריתא דשרין קדומא:
ותקעתם תרועה – סִימָן מְסַע הַמַּחֲנֹת, תִּקְיעָה תְּרוּעָה וְתִקְיעָה. כִּף הוּא נִדְרָשׁ בְּסִפְרֵי מִן הַמִּקְרָאוֹת הַיְתִירִים.

ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החגים תימנה תרועה יתקעו למסעייהם:
ותתקעו יבבתא תננינות ויטלון משריתא דשרין דרומא יבבתא יתקעו למטלגיהון:

ותקעתם תרועה – סִימָן מְסַע הַמַּחֲנֹת, תִּקְיעָה תְּרוּעָה וְתִקְיעָה. כִּף הוּא נִדְרָשׁ בְּסִפְרֵי מִן הַמִּקְרָאוֹת הַיְתִירִים.

ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החגים תימנה תרועה יתקעו למסעייהם:
ותתקעו יבבתא תננינות ויטלון משריתא דשרין דרומא יבבתא יתקעו למטלגיהון:

ובהקדיל את-הקהל לתקעו ולא תריעו:

ובמכנש ית קהל התקעו ולא תיבבון:

ובהקדיל את הקהל וגומר – לפי שהוא אומר: "והיו לה למקרא העדה ולמסע את המחנות", מה מקרא העדה – תוקע בשני כהנים ובשתיקה, שגומר: "ותקעו בהן" וגומר, אף מסע המחנות בשתיקה. יכול מה מסע המחנות – תוקע ומריע ותוקע, אף מקרא העדה – תוקע ומריע ותוקע, ומעמה אין חלוק בין מקרא העדה למסע את המחנות? תלמוד לומר: **ובהקדיל את הקהל וגומר**, לומר שאין תרועה למקרא העדה; והוא הדיו לנשיאים. הרי סימן לשלשם: מקרא העדה בשתיקה, ושל נשיאים באחת, וזו וזו אין בהם תרועה; ומסע המחנות בשתיקה, על ידי תרועה ותקיעה.

ובני אהרן הפהנים יתקעו בתצצרות והיו לכם לתקת עולם לדורתיכם:

ובני אהרן פהניא יתקעו בתצוצרתא ויהו לכוון לקים עלם לדריכוון:

ובני אהרן הפהנים יתקעו – במקראות ובמסעות הללו.

וכי-תבאו מלחמה בארצכם עלי-הצר הצר אתכם והרעתם בתצצרות ונזפרתם לפני י-הוה א-להיכם ונושעתם מאיביכם:

וארי תיעלון לאגחא קרבא בארעכון על מעיקי דמעיקין לכוון ותיבבון בתצוצרתא וייעול דוכרנכון לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון משנאיכוון:

וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בתצצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני א-להיכם אני י-הוה א-להיכם:

וביום חדנתכון ובמועדיכון וברישי ירחיכון ותתקעו בתצוצרתא על עלותכון ועל נכסת קודשיכון ויהו לכוון לדוכרנא קדם אלהכון אנא יי אלהכון:

על עלתיכם – בקרבן צבור הכתוב מדבר. אני ה' א-להיכם – מפאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות, שגומר: **ותקעתם**, הרי שופרות; לזכרון, הרי זכרונות; אני ה' א-להיכם, זו מלכיות וכוליה.

חמישי

פרשת המסע

ויחי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש בעלה העון מעל משפן העדת:

והוה בשתא תנייתא בירחא תנינא בעשרין בירחא אסתלק עננא מעלוי משפנא דסהדותא:

בחדש השני – נמצאת אמה אומר: שנים עשר חדש חסר עשרה ימים עשו בחורב. שהרי בראש חדש סיון חנו שם, ולא נסעו עד עשרים באיר לשנה הבאה.

ויסעו בני-ישראל למסעיהם ממדבר סיני וישפן הענן במדבר פארן:

ונטלו בני ישראל למטלניהון ממדברא דסיני ושרא עננא במדברא דפארן:

למסעיהם – כמשפט המפריש למסע דגליהם, מי ראשון ומי אחרון. **במדבר פארן** – קברות התאנה במדבר פארן הנה, ושם חנו ממסע זה.

ויסעו בראשנה על-פי י-הוה ביד-משה:

ונטלו בקדמיתא על מימרא דיי בידיא דמשה:

ויסע דגל מתנה בני-יהודה בראשנה לצבאתם ועל-צבאו נחשון בן-עמינדב:

ונטל טיקס משרית בני יהודה בקדמיתא לחיליהון ועל חיליה נחשון בר עמינדב:

ועל-צבא מטה בני יששכר נתנאל בן-צוער:

ועל חילא דשבטא דבני יששכר נתנאל בר צוער:

ועל-צבא מטה בני זבולן אליאב בן-חלון:

ועל חילא דשבטא דבני זבולן אליאב בר חלון:

והורד המשפן ונסעו בני-גרשון ובני מררי נשאי המשפן:

ומתפרק משפנא ונטליו בני גרשון ובני מררי נטלי משפנא:

והורד המשפן – כיון שנוסע דגל יהודה, נכנסו אהרן ובניו, ופרקו את הפרכת וכסו בה את הארון, שגומר: "ויבא אהרן ובניו בנוסע המחנה". ובני גרשון ובני מררי פורקין המשפן, וטוענין אותו בעגלות. והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכסין ונתונין על המוטות, עד שנסע דגל מחנה ראובן, ואחר כך "ונסעו הקהתים".

ונסע דגל מתנה ראובן לצבאתם ועל-צבאו אליצור בן-שדיאור:

ונטיל טיקס משרית ראובן לחיליהון ועל חיליה אליצור בר שדיאור:

וְעַל-צָבָא מַטָּה בְּנֵי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֹרִישְׁדָּי:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צֹרִישְׁדָּי:

וְעַל-צָבָא מַטָּה בְּנֵי-גָד אֶלְיָסָף בֶּן-דְּעוּאֵל:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּר דְּעוּאֵל:

וְנִסְעוּ הַקְהָלִים נִשְׂאֵי הַמְקַדָּשׁ וְהַקִּימוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן עַד-בָּאֵם:

וְנִטְלִין בְּנֵי קֹהֵל נְטִלֵי מְקַדָּשָׁא וּמְקִימִין יְת מִשְׁכַּנָּא עַד מִיתִיהוֹן:

נִשְׂאֵי הַמְקַדָּשׁ – נוֹשְׂאֵי דְכָרִים הַמְקַדָּשִׁים. וְהַקִּימוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן – בְּנֵי גְרִשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי, שֶׁהָיוּ קוֹדְמִים לָהֶם מִסַּע שְׁנַי דְגָלִים, הָיוּ מְקִימִין אֶת הַמִּשְׁכָּן. כְּשֶׁהָיָה הַעֲנָן שׁוֹכֵן, וְסִימָן הַסִּנְיָה נִרְאָה בְּדָגֵל מַחְנֶה יְהוּדָה, וְהֵם חוֹנִים, וְעִזְיָן בְּנֵי קֹהֵל בָּאִים מֵאַחֲרֵיהֶם עִם שְׁנֵי דְגָלִים הָאֲחֵרוֹנִים, הָיוּ בְּנֵי גְרִשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי מְקִימִין אֶת הַמְקַדָּשׁ; וְכִשְׁבָּאִים בְּנֵי קֹהֵל – מוֹצְאִים אוֹתוֹ עַל מְכוּנּוֹ, וּמְכַנְיִסִין בּוֹ הָאָרוֹן וְהַשְּׁלֶחֶן וְהַמְנוֹרָה וְהַמִּזְבֵּחַ. וְזֶה מִשְׁמַעוֹת הַמְקַרָּא: וְהַקִּימוּ מְקִימֵי הַמִּשְׁכָּן אוֹתוֹ עַד טָרָם בּוֹאֵם שֶׁל בְּנֵי קֹהֵל.

וְנִסְעוּ דְגָל מַחְנֶה בְּנֵי-אֶפְרַיִם לְצַבְאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אֶלִישְׁמַע בֶּן-עַמִּיהוּד:

וְנִטְלֵי טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילִיהוֹן וְעַל חֵילִיהָ אֶלִישְׁמַע בֶּר עַמִּיהוּד:

וְעַל-צָבָא מַטָּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה גְּמִלְיָאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גְּמִלְיָאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:

וְעַל-צָבָא מַטָּה בְּנֵי בְנִימָן אַבִּיזָן בֶּן-גְּדֵעוֹנִי:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בְנִימָן אַבִּיזָן בֶּר גְּדֵעוֹנִי:

וְנִסְעוּ דְגָל מַחְנֶה בְּנֵי-דָן מְאַסָּף לְכָל-הַמַּחְנֵת לְצַבְאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישִׁ-דֵּי:

וְנִטְלֵי טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי דָן מְכַנְיֵשׁ לְכָל מִשְׁרֵיתָא לְחִילִיהוֹן וְעַל חֵילִיהָ אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישִׁ-דֵּי:

מְאַסָּף לְכָל הַמַּחְנֵת – תַּלְמוּד יְרוּשְׁלַמִי, לְפִי שֶׁהָיָה שְׁבִטּוֹ שֶׁל דָּן מְרַבָּה בְּאוּכְלוּסִין – הָיָה נוֹסֵעַ בְּאַחֲרוֹנָה, וְכָל מִי שֶׁהָיָה מְאַבֵּד דְּבַר הָיָה מְחִזְרֵוֹ לוֹ. אֵיךְ מֵאֵן דְּאָמַר: כַּתְּבָה הָיוּ מְהַלְכִין, וּמְפִיק לֵה מִן "כְּאֲשֶׁר יִחַנּוּ בֶן יִסְעוּ". וְאֵיךְ דְּאָמַר: כַּקּוֹרָה הָיוּ מְהַלְכִין, וּמְפִיק לֵה מִן מְאַסָּף לְכָל הַמַּחְנֵת.

וְעַל-צָבָא מַטָּה בְּנֵי אֲשֶׁר פְּגַעִיאֵל בֶּן-עֶכְרֹן:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֲשֶׁר פְּגַעִיאֵל בֶּר עֶכְרֹן:

וְעַל-צָבָא מַטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:

אֵלֶּה מִסְעֵי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצַבְאָתָם וַיִּסְעוּ:

אֵלֶּיִן מִטְּלָנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִילִיהוֹן וּנְטִלוּ:

אֵלֶּה מִסְעֵי – זֶה סֵדֶר מִסְעֵיהֶם. וַיִּסְעוּ – בַּיּוֹם הַהוּא נָסְעוּ.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבֵב בֶּן-רְעוּאֵל הַמְדִּינִי חֲתָן מֹשֶׁה נִסְעִים | אֲנִיחְנוּ אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְ-הוָה אֲתוּ אֲתָן לָכֶם לָכָה אֲתָנוּ וְהִטְבַּנוּ לָךְ כִּי-יִ-הֲנָה דְבַר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחוֹבֵב בֶּר רְעוּאֵל מְדִינָאָה חֲמוּהֵי דְמֹשֶׁה נְטִלִין אֲנִיחְנָא לְאַתְרָא דְאָמַר יְיָ יְתִיה אֲתִין לְכוּן אֵימָא עַמְנָא וְנוֹטִיב לָךְ אָרִי יְיָ מְלִיל לְאַיְתָאָה טְבָתָא עַל יִשְׂרָאֵל:

חֹבֵב – הוּא יְתֵרוֹ, שְׁנֹאָמַר: "מִבְּנֵי חֹבֵב חוֹתֵן מֹשֶׁה"; וְמָה תַּלְמוּד לּוֹמַר: "וּתְבַאֲנָה אֶל רְעוּאֵל אַבִּיהוֹן"? מְלַמֵּד שֶׁהִתְיַבְּחוּ קוֹרִין לְאַבִּי אַבִּיהוֹן אֲבָא. וְשְׂמוֹת הַרְבֵּה הָיוּ לוֹ: "יְתֵרוֹ", עַל שֵׁם שְׂיִמַר פְּרָשָׁה אַחַת בַּתּוֹרָה; חוֹבֵב, עַל שֶׁחֹבֵב אֶת הַתּוֹרָה וְכוּלֵיהָ. נִסְעִים אֲנִיחְנוּ אֶל הַמְּקוֹם – מִיָּד, עַד שְׁלִשָּׁה יָמִים אָנוּ נִכְנְסִין לְאֶרֶץ; שְׁבִמְסַע זֶה הִרְאִישׁוֹן נִסְעוּ עַל מְנַת הַכִּנְסוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא שְׁחַטָּאוּ בְּמִתְאוּבְנִים. וּמִפְּנֵי מָה שְׂמַר מֹשֶׁה עִצְמוֹ עִמָּהֶם? שְׁעִדִין לֹא נִגְזְרָה גְזָרָה עֲלָיו, וְכַסְבוֹר שֶׁהוּא נִכְנָס.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלָךְ כִּי אִם-אֶל-אֶרְצִי וְאֶל-מוֹלְדָתִי אֵלָךְ:

וַאֲמַר לִיה לֹא אֵינִיל אֶ-לְהִין לְאֶרְעִי וּלְיִלְדוֹתֵי אֵינִיל:

אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדָתִי – אִם בְּשָׁבִיל נְכֹסִי, אִם בְּשָׁבִיל מִשְׁפַּחְתִּי.

וַיֹּאמֶר אֶל-גָּא תַעֲזֹב אֲתָנוּ כִּי | עַל-כֵּן יִדְעַתְּ חֲנַתְנוּ בַּמְדָּבָר וְהֵייתָ לָנוּ לְעֵינָיִם:

וַאֲמַר לֹא כַעַן תִּשְׁבּוּק יְתָנָא אָרִי עַל כֵּן יִדְעַתָּא כַּד הוֹינָא שְׂרוֹן בְּמִדְבָּרָא וּגְבוּרוֹן דְאַתְעַבִּידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינָךְ:

אֶל גָּא תַעֲזֹב – אֵין גָּא אֲלֵא לְשׁוֹן בְּקִשְׁוָה, שְׁלֹא יֹאמְרוּ: לֹא נִתְגַּבֵּר יְתֵרוֹ מִחֹבֵב! סְבוּר הָיָה שְׁנֵישׁ לְגַרִים חֶלֶק בְּאֶרֶץ; עַכְשָׁו שְׁרָאָה שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק, הַנִּיחָם וְהִלָּךְ לוֹ. כִּי עַל כֵּן יִדְעַתְּ חֲנַתְנוּ בַּמְדָּבָר – כִּי נָאָה לָךְ לַעֲשׂוֹת זֹאת, עַל אֲשֶׁר יִדְעַתְּ חֲנוּתְנוּ בַּמְדָּבָר וְרֵאִיתָ נְסִים וּגְבוּרוֹת שְׁנַעֲשׂוּ לָנוּ. כִּי עַל כֵּן יִדְעַתְּ – כְּמוֹ 'עַל אֲשֶׁר יִדְעַתְּ', כְּמוֹ: "כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְמַתִּיה לְשִׁלְהָ בְּנִי"; "כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם"; "כִּי עַל כֵּן בָּאוּ"; "כִּי עַל כֵּן רֵאִיתִי פְּנִיךָ". וְהֵייתָ לָנוּ לְעֵינָיִם – לְשׁוֹן עֶבֶר, כְּתַרְגוּמוֹ. דְּבַר אַחֵר, לְשׁוֹן עֵמִיד: כָּל דְּבַר וְדְבַר שְׂיִתְעַלֵּם מִעֵינָיו, תִּהְיֶה מְאִיר עֵינָיו. דְּבַר אַחֵר: שְׂתָהָא חֹבִיב עֲלִינוּ כְּגַלְגַל עֵינָנו, שְׁנֹאָמַר: "וְאַהֲבַתְּם אֶת הַגֵּר".

וְהֵאֱסַפְסַף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּ תְאוֹהָ וַיִּשְׁבוּ וַיִּכְפּוּ גַם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂר׃

וּרְבָרְבִין דְּבִינְהוֹן שְׂאִילוּ שְׂאִילְתָּא וְתָבוּ וּבְכוּ אָף
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ מִן יוֹכִילְנָנָא בְּשָׂרָא׃

וְהֵאֱסַפְסַף – אלו ערב רב, שְׁנָאֶסְפוּ עֲלֵיהֶם בְּצִאתָם מִמִּצְרַיִם. וַיִּשְׁבוּ... גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וַיִּכְפּוּ – עֲמָהֶם. מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂר – וְכִי לֹא הָיָה
לָהֶם בְּשָׂר? וְהֵלֵא כְּכֹר נֹאמֵר: "וְגַם עֶרְב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר" וְגוֹמֵר. וְאִם תֹּאמַר: אֲכָלוּם, וְהֵלֵא בְּכַנְיִסְתָּם לְאַרְצָא נֹאמֵר: "וּמִקְנֵה רַב הָיָה
לְבְנֵי רְאוּבֵן" וְגוֹמֵר. אֲלֵא שְׁמַבְקָשִׁים עֲלֵיהָ.

וְהֵאֱסַפְסַף – אלו ערב רב, שְׁנָאֶסְפוּ עֲלֵיהֶם בְּצִאתָם מִמִּצְרַיִם. וַיִּשְׁבוּ... גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וַיִּכְפּוּ – עֲמָהֶם. מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂר – וְכִי לֹא הָיָה
לָהֶם בְּשָׂר? וְהֵלֵא כְּכֹר נֹאמֵר: "וְגַם עֶרְב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר" וְגוֹמֵר. וְאִם תֹּאמַר: אֲכָלוּם, וְהֵלֵא בְּכַנְיִסְתָּם לְאַרְצָא נֹאמֵר: "וּמִקְנֵה רַב הָיָה
לְבְנֵי רְאוּבֵן" וְגוֹמֵר. אֲלֵא שְׁמַבְקָשִׁים עֲלֵיהָ.

זְכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֵת
הַקְּשָׁאִים וְאֵת הָאֲבִטְחִים וְאֵת־הַחֲצִיר וְאֵת־הַבְּצָלִים
וְאֵת־הַשּׁוּמִיּוֹם׃

דְּכִירִין אֲנַחְתָּא יֵת נוֹנִיָּא דְהוּינָא אֲכָלִין בְּמִצְרַיִם מִגְן
יֵת בוֹצִינִיָּא וְיֵת אֲבִטְחִיָּא וְכִרְתִּי וּבוֹצְלִי וְתוּמִי׃

אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם – אִם תֹּאמַר שְׁמַצְרַיִים נוֹתְנִים לָהֶם דָּגִים חֲנָם, וְהֵלֵא כְּכֹר נֹאמֵר: "וְתִכְּוֹן לֹא יִנְתֵּן לָכֶם"; אִם תִּכְּוֹן לֹא הָיוּ נוֹתְנִים
לָהֶם חֲנָם, דָּגִים הָיוּ נוֹתְנִין לָהֶם חֲנָם?! וּמַהוּ אוֹמֵר חֲנָם, חֲנָם מִן הַמִּצְוֹת. אֵת הַקְּשָׁאִים – אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִפְּנֵי מַה הִמְּן מִשְׁתַּנֵּה לְכָל דְּבָר
חוּץ מֵאֵלוּ? מִפְּנֵי שֶׁהֵן קָשִׁים לְמַנְיָקוֹת; אוֹמְרִים לְאִשָּׁה: אַל תֹּאכְלִי שׁוּם וּבְצָל, מִפְּנֵי הַתִּינּוּק. מְשַׁל לְמַלְךְ, כְּדֹאִיתָא בְּסַפְרֵי. הַקְּשָׁאִים – הֵם
קוֹקוּמְבְרִי"ש, וְתַרְגוּמוֹ: "יֵת בוֹצִינִיָּא" וְכוּלֵיהּ.

אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם – אִם תֹּאמַר שְׁמַצְרַיִים נוֹתְנִים לָהֶם דָּגִים חֲנָם, וְהֵלֵא כְּכֹר נֹאמֵר: "וְתִכְּוֹן לֹא יִנְתֵּן לָכֶם"; אִם תִּכְּוֹן לֹא הָיוּ נוֹתְנִים
לָהֶם חֲנָם, דָּגִים הָיוּ נוֹתְנִין לָהֶם חֲנָם?! וּמַהוּ אוֹמֵר חֲנָם, חֲנָם מִן הַמִּצְוֹת. אֵת הַקְּשָׁאִים – אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִפְּנֵי מַה הִמְּן מִשְׁתַּנֵּה לְכָל דְּבָר
חוּץ מֵאֵלוּ? מִפְּנֵי שֶׁהֵן קָשִׁים לְמַנְיָקוֹת; אוֹמְרִים לְאִשָּׁה: אַל תֹּאכְלִי שׁוּם וּבְצָל, מִפְּנֵי הַתִּינּוּק. מְשַׁל לְמַלְךְ, כְּדֹאִיתָא בְּסַפְרֵי. הַקְּשָׁאִים – הֵם
קוֹקוּמְבְרִי"ש, וְתַרְגוּמוֹ: "יֵת בוֹצִינִיָּא" וְכוּלֵיהּ.

וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יְבִשָּׁה אֵין כָּל בְּלַתִּי אֶל־הֵמָּן עֵינֵינוּ׃
אֵל הֵמָּן עֵינֵינוּ – מִן בְּשִׁשֶׁר, מִן בְּעָרְב.

וּכְעַן נִפְשָׁנָא תְּאִיבָא לִית כָּל מִדְּעַם אֶל־לְהִין לְמַנָּא עֵינֵינוּ׃

וְהֵמָּן כְּזֶרַע־גֹּד הוּא וְעֵינוּ כְּעֵין הַבְּדֵלָח׃

וּמַנָּא כְּכֹר זֶרַע גֹּדָא הוּא וְחֲזוּנִיהּ כְּחִיזוּ בְּדוּלְחָא׃

וְהֵמָּן כְּזֶרַע גֹּד – מִי שְׁאֵמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: "בְּלַתִּי אֵל הֵמָּן עֵינֵינוּ", וְהַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא הַכְּתִיב בַּתּוֹרָה: וְהֵמָּן כְּזֶרַע גֹּד
וְגוֹמֵר; כְּלוּמַר: רְאוּ, כְּאֵי עוֹלָם, עַל מַה מִּתְלוֹנְנִים בְּנֵי; וְהֵמָּן כְּךָ וְכָךְ הוּא חֲשׁוּב. כְּזֶרַע גֹּד – "עֲגוּל כְּגֹדָא", זֶרַע אֲלֵינְדֵר"א. בְּדֵלָח – שֵׁם אֶבֶן
טוֹבָה, קְרִיסֵט"ל.

וְהֵמָּן כְּזֶרַע גֹּד – מִי שְׁאֵמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: "בְּלַתִּי אֵל הֵמָּן עֵינֵינוּ", וְהַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא הַכְּתִיב בַּתּוֹרָה: וְהֵמָּן כְּזֶרַע גֹּד
וְגוֹמֵר; כְּלוּמַר: רְאוּ, כְּאֵי עוֹלָם, עַל מַה מִּתְלוֹנְנִים בְּנֵי; וְהֵמָּן כְּךָ וְכָךְ הוּא חֲשׁוּב. כְּזֶרַע גֹּד – "עֲגוּל כְּגֹדָא", זֶרַע אֲלֵינְדֵר"א. בְּדֵלָח – שֵׁם אֶבֶן
טוֹבָה, קְרִיסֵט"ל.

שְׂטוּ הָעַם וְלָקְטוּ וְטָחְנוּ בְּרַחֲמִים אֹז דְּכֹל בְּמִדְכָה
וּבִשְׁלֹו בְּפָרוֹר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהִנֵּה טַעְמֹו כְּטַעַם
לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן׃

שְׂיִטְיוֹ עֲמָא וְלָקְטִין דְּצָבִי טָחִין בְּרַחֲמִיָּא וּדְצָבִי דְאִיף
בְּמִדּוּכְתָא וּמְבִשְׁלִין לֵיהּ בְּקִדְרָא וְעַבְדִּין יִתִּיהּ גְרִיצָן
וְהוּי טַעְמִיהּ כְּטַעַם דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא׃

שְׂטוּ – אֵין 'שִׂיט' אֲלֵא לְשׁוֹן טִיּוֹל, אִישְׁבַּנִּי"ר, כְּלֵא עַמְל. וְטָחְנוּ בְּרַחֲמִים וְגוֹמֵר – לֹא יֵרַד בְּרִיחִים וְלֹא בְּקִדְרָה וְלֹא בְּמִדּוּכָה, אֲלֵא מִשְׁתַּנֵּה
הָיָה טַעְמֹו לְנִטְחָנִין וְלִנְדוּכִין וְלִמְבִשְׁלִין. בְּפָרוֹר – קִדְרָה. לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן – לְחֵלוּם שֶׁל שָׁמֶן, כְּךָ פָּרָשׁוּ דוֹנָשׁ. וְדוּמָה לוֹ: "נִהְפָּךְ לֶשׁ־דֵי בְּחִרְבְּנֵי
קוּיץ", וְהִלְמָ"ד יְסוּד: נִהְפָּךְ לְחֵלוּחֵי בְּחִרְבּוֹנֵי קוּיץ. וְרַבּוּתֵנוּ פָּרָשׁוּהוּ לְשׁוֹן שְׁ־דִים; אִף אֵין עֲנִין שְׁ־דִים אֲצֵל שָׁמֶן. וְאֵי אֲפָשֶׁר לוֹמַר "לֶשֶׁד
הַשָּׁמֶן" לְשׁוֹן "נִישְׁמֵן יְשׁוּרוּן", שְׂאֵם כֹּן הָיָה הַמ"ם נְקוּד קִמָּץ קֶטֶן וְטַעְמֹו לְמִטְהָ, תַּחַת הַמ"ם; עֲכָשׁוּ שְׁהַמ"ם נְקוּד פִּתְחַ קֶטֶן וְהִטַּעַם תַּחַת
הַשִּׁי"ו, לְשׁוֹן שָׁמֶן הוּא, וְהַשִּׁין הַנְּקוּדָה בְּקִמָּץ גְּדוּל וְאֵינָה נְקוּדָה בְּפִתְחַ קֶטֶן – מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוּף פְּסוּק. דְּבָר אַחֵר: לֶשֶׁד לְשׁוֹן נוֹטְרִיקוֹן, לִישׁ
שָׁמֶן דְּבִשׁ, כְּעֶסֶה הַנְּלוּשָׁה בְּשָׁמֶן וְקִטּוּפָה בְּדָבֶשׁ. וְתַרְגוּם שֶׁל אוֹנְקֵלוֹס, דְּמַתְרַגֵּם "דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא" – נוֹטָה לְפִתְרוּנוֹ שֶׁל דוֹנָשׁ, שֶׁהָעֶסֶה הַנְּלוּשָׁה
בְּשָׁמֶן – לְחֵלוּחֵי שָׁמֶן יֵשׁ בָּהּ.

שְׂטוּ – אֵין 'שִׂיט' אֲלֵא לְשׁוֹן טִיּוֹל, אִישְׁבַּנִּי"ר, כְּלֵא עַמְל. וְטָחְנוּ בְּרַחֲמִים וְגוֹמֵר – לֹא יֵרַד בְּרִיחִים וְלֹא בְּקִדְרָה וְלֹא בְּמִדּוּכָה, אֲלֵא מִשְׁתַּנֵּה
הָיָה טַעְמֹו לְנִטְחָנִין וְלִנְדוּכִין וְלִמְבִשְׁלִין. בְּפָרוֹר – קִדְרָה. לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן – לְחֵלוּם שֶׁל שָׁמֶן, כְּךָ פָּרָשׁוּ דוֹנָשׁ. וְדוּמָה לוֹ: "נִהְפָּךְ לֶשׁ־דֵי בְּחִרְבְּנֵי
קוּיץ", וְהִלְמָ"ד יְסוּד: נִהְפָּךְ לְחֵלוּחֵי בְּחִרְבּוֹנֵי קוּיץ. וְרַבּוּתֵנוּ פָּרָשׁוּהוּ לְשׁוֹן שְׁ־דִים; אִף אֵין עֲנִין שְׁ־דִים אֲצֵל שָׁמֶן. וְאֵי אֲפָשֶׁר לוֹמַר "לֶשֶׁד
הַשָּׁמֶן" לְשׁוֹן "נִישְׁמֵן יְשׁוּרוּן", שְׂאֵם כֹּן הָיָה הַמ"ם נְקוּד קִמָּץ קֶטֶן וְטַעְמֹו לְמִטְהָ, תַּחַת הַמ"ם; עֲכָשׁוּ שְׁהַמ"ם נְקוּד פִּתְחַ קֶטֶן וְהִטַּעַם תַּחַת
הַשִּׁי"ו, לְשׁוֹן שָׁמֶן הוּא, וְהַשִּׁין הַנְּקוּדָה בְּקִמָּץ גְּדוּל וְאֵינָה נְקוּדָה בְּפִתְחַ קֶטֶן – מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוּף פְּסוּק. דְּבָר אַחֵר: לֶשֶׁד לְשׁוֹן נוֹטְרִיקוֹן, לִישׁ
שָׁמֶן דְּבִשׁ, כְּעֶסֶה הַנְּלוּשָׁה בְּשָׁמֶן וְקִטּוּפָה בְּדָבֶשׁ. וְתַרְגוּם שֶׁל אוֹנְקֵלוֹס, דְּמַתְרַגֵּם "דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא" – נוֹטָה לְפִתְרוּנוֹ שֶׁל דוֹנָשׁ, שֶׁהָעֶסֶה הַנְּלוּשָׁה
בְּשָׁמֶן – לְחֵלוּחֵי שָׁמֶן יֵשׁ בָּהּ.

וּבְרַדַת הַטַּל עַל־הַמַּחְנֶה לְיֵלָה יֵרַד הֵמָּן עָלָיו׃

וּכְד נַחֲתִית טַלָּא עַל מִשְׁרִיתָא בְּלִילְיָא נַחֲתִית מַנָּא
עָלוּהִי׃

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעַם בְּכַה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לְפִתַח
אֹהֶלוֹ וַיִּתְרַאֲף וְהִנֵּה מֵאֵד וּבְעֵינָי מֹשֶׁה רָע׃

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעַם בְּכַה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לְפִתַח
אֹהֶלוֹ וַיִּתְרַאֲף וְהִנֵּה מֵאֵד וּבְעֵינָי מֹשֶׁה רָע׃

בְּכַה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ – מִשְׁפַּחוֹת מִשְׁפַּחוֹת נְאֻסָּפִים וּבוֹכִים, לְפָרְסִם תְּרַעַמָּן בְּגִלוּי. וְרַבּוּתֵנוּ אָמְרוּ: לְמִשְׁפַּחְתּוֹ, עַל עֶסְקֵי מִשְׁפַּחוֹת, עַל עֲרִיּוֹת
הַנְּאֻסוֹרוֹת לָהֶם.

בְּכַה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ – מִשְׁפַּחוֹת מִשְׁפַּחוֹת נְאֻסָּפִים וּבוֹכִים, לְפָרְסִם תְּרַעַמָּן בְּגִלוּי. וְרַבּוּתֵנוּ אָמְרוּ: לְמִשְׁפַּחְתּוֹ, עַל עֶסְקֵי מִשְׁפַּחוֹת, עַל עֲרִיּוֹת
הַנְּאֻסוֹרוֹת לָהֶם.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה הֲלוֹהָ הָרַעַתָּ לְעַבְדְּךָ וְלַמָּה
לֹא־מִצַּתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוּם אֶת־מִשְׁאֵא כְּלֵהָעַם הַזֶּה
עָלָי׃

וַאֲמַר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ לְמָא אֲבִיאִישְׁתָּא לְעַבְדְּךָ וּלְמָא לֹא
אֲשַׁפְחִית רַחֲמִין קְדָמְךָ לְשׁוּאָה יֵת מִטוּל כָּל עֲמָא
הַדִּין עָלָי׃

הָאֲנֹכִי הָיִיתִי אֵת כְּלֵהָעַם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְדְּתִיהוּ
כִּי־תֹאמַר אֵלֵי שְׂאָהוּ בְחִילְךָ כַּאֲשֶׁר יִשְׂאָ הָאֱמֹן אֶת־
הַיִּזְק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו׃

הָאֵב אֲנָא לְכָל עֲמָא הַדִּין אִם בְּנֵי אַנּוּן דְּאִמְרַתְּ לִי
סוּבְרָהִי בְתוֹקְפָךָ כְּמָא דְּמִסוּבְר תּוֹרְבִינָא יֵת יְנָקָא עַל
אַרְעָא דְּקִימְתָא לְאַבְתָּוִהִי׃

פי תאמר אלי – שאתה אומר אלי שאתה בחיקה. ותיכן אמר לו פן? "לך נסה את העם", ואומר: "ויצגם אל בני ישראל"; על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפין אתכם. על האדמה אשר נשבעת לאבותיו – אתה אומר לי לשאתם בחיקי.

מאין לי בשר לתת לכל-העם הזה פיי-יבכו עלי לאמר תנה-לנו בשר ונאכלה:
מִנֵּן לִי בֶשֶׂר לְתַת לְכָל-הָעָם הַזֶּה עֲמֵא הַדִּין אַרִי בָכּוּ עָלַי לְמִימַר הֵב לָנָא בֶשֶׂר וְנִיכּוּל:

לֹא-אוּכַל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשֵׂאת אֶת-כָּל-הָעָם הַזֶּה פִּי כְבֵד מִמֶּנִּי:
לִית אָנָּא יָכִיל בְּלַחֲוֵי לְסוּבְרָא יֵת כָּל עֲמֵא הַדִּין אַרִי יְקִיר מִנִּי:

וְאִם-כָּכָה | אֶת-עֲשֵׂה לִי הֲרַגְנִי נָא הֲרֹג אִם-מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל-אַרְאֵה בְרַעְתִּי:
וְאִם כְּכֹה אֶת עֲשֵׂה לִי – תִשָּׁש כַּחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה כְּנֹכַח. כְּשֶׁהֲרָאֵהוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַפְּרָעוֹת שֶׁהוּא עֲתִיד לְהִבְיֵא עֲלֵיהֶם עַל זֹאת, אָמַר לְפָנָיו: אִם כֵּן, הֲרַגְנִי תַחֲלֶה. וְאֵל אַרְאֵה בְרַעְתִּי – 'בְּרַעַתְם' הִיא לֹו לְכַתֵּב, אֵלָּא שְׁפָנָה הַכְּתוּב. וְזֶה אַחַד מִתְּקוּנֵי סוּפְרִים בַּתּוֹרָה לְכַנּוּי וּלְתַקּוּן לְשׁוֹן.

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה אֲסַפְּהֶ-לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעֶת פִּי-הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלִקְחָת אֹתָם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתִּיצְבוּ שָׁם עִמָּךְ:
וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה כְּנֹשׁ קְדָמִי שִׁבְעִין גּוֹבְרָא מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל דִּידְעָת אַרִי אַנּוּן סְבִי עֲמֵא וְסָרְכוּהִי וְתִדְבַר יִתְהוּן לְמִשְׁפַּחָתָא וְיִתְעַתְדוּן תַּמָּן עִמָּךְ:

אֲסַפְּהֶ לִי – הָרִי תְשׁוּבָה לְתוֹנְתָךְ, שְׁאַמְרַת: "לֹא אוּכַל לְבַדִּי". וְהַזְקֵנִים הָרֵאשׁוֹנִים הֵיכָן הִיוּ? וְהֵלֵא אִף בְּמִצְרַיִם יִשְׁבּוּ עִמָּהֶם, שְׁנַאֲמַר: "לך וְאֲסַפְּתָ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל! אֵלָּא בְּאֵשׁ תִּבְעֶרָה מֵתוֹ וְרֵאוּיִים הִיוּ מִסִּינֵי לְךָ, דְכְּתִיב: "וַיִּחַזְזוּ אֶת הָא-לֵהִים", שְׁנִהְגוּ קְלוֹת רֵאשׁ, כְּנֹשׁוּף פִּתּוֹ וּמִדְבַר בְּפִנֵי הַמֶּלֶךְ, וְזֶהוּ "וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ". וְלֹא רִצָּה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַן אֲבִלוֹת בְּמִתַּן תּוֹרָה, וּפְרַע לָהֶם כָּאֵן. אֲשֶׁר יֵדְעָת פִּי הֵם וְגוֹמַר – אוֹתוֹן שְׁאַתָּה מִפִּיר, שְׁנִתְמַנּוּ עֲלֵיהֶם שׁוֹטְרִים בְּמִצְרַיִם בְּעִבּוֹדַת פָּרָה, וְהִיוּ מְרַחֲמִים עֲלֵיהֶם וּמְכִים עַל יָדָם, שְׁנַאֲמַר: "וַיִּכְפוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" – עֲתָה יִתְמַנּוּ בְּגַדְלָתוֹן, כְּדָרָךְ שְׁנַצְטַעְרוּ בְּצַרְתָּן. וְלִקְחָת אֹתָם – קַחֶם בְּדְבָרִים: אֲשֶׁרִיכֶם שְׁנִתְמַנִּיתֶם פְּרָנְסִים עַל בְּנֵיוֹ שֶׁל מְקוֹם. וְהִתִּיצְבוּ שָׁם עִמָּךְ – כְּדֵי שְׁיֵרְאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּנְהָגוּ בְּהֵם גְּזֵלָה וְכַבּוּד, וַיֹּאמְרוּ: חֲבִיבִין אַלוֹ, שְׁנַכְנְסוּ עִם מֹשֶׁה לְשִׁמְעַ דְּבִיר מִפִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וַיִּרְדְּתִי וְדַבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאֶצְלָתִי מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלִיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁנֵי הָעָם וְלֹא-תִשָּׂא אִתָּךְ לְבַדְּךָ:
וְאֶתְגַּלִּי וְאֶמְלִיל עִמָּךְ תַּמָּן וְאַרְבֵּי מִן רוּחָא דְעֵלְךָ וְאַשְׁוֵי עֲלֵיהוֹן וְיִסוּבְרוּן עִמָּךְ בְּמִטּוּל עֲמֵא וְלֹא תִסוּבַר אֶת בְּלַחֲוֵיךָ:

וַיִּרְדְּתִי – זֶה אַחַת מֵעֲשָׂר וְרִידוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה. וְדַבַּרְתִּי עִמָּךְ – וְלֹא עִמָּהֶם. וְאֶצְלָתִי – כְּתוּב: "וְאַרְבֵּי", כְּמוֹ: "וְאֵל אֶצְלֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל". וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם – לְמָה מֹשֶׁה דוֹמָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה? לְנַר שְׁמַנַּח עַל גְּבִי מְנוֹרָה, וְהַכֵּל מִדְּלִיקוֹן הֵימְנוּ, וְאִין אִוְרוֹ חֶסֶר כְּלוּם. וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ – הַתְּנָה עִמָּהֶם, עַל מְנַת שְׁיִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם טַרַח בְּנֵי, שְׁהֶם טַרַחֲנִים וְסָרְבָנִים. וְלֹא תִשָּׂא אִתָּךְ לְבַדְּךָ – הָרִי תְשׁוּבָה לְמָה שְׁאַמְרַת: "לֹא אוּכַל לְבַדִּי".

וְאֶל-הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמַחְרֹ וְאֶכְלֶתֶם בֶּשֶׂר פִּי בְּכִיתֶם בְּאֲזֵנֵי י-הוָה לֹאמֹר מִי יֹאכְלֵנוּ בֶּשֶׂר פִּי-טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן י-הוָה לָכֶם בֶּשֶׂר וְאֶכְלֶתֶם:
וְלַעֲמֵא תִימַר אֲזַדְמַנּוּ לְמַחְרֹ וְתִיכְלוּן בֶּשֶׂר אַרִי בְּכִיתוֹן קְדָם יי לְמִימַר מִן יוֹכִילְנָא בֶּשֶׂר אַרִי טַב לָנָא בְּמִצְרַיִם וְיִתִּין יי לְכוּן בֶּשֶׂר וְתִיכְלוּן:

הַתְקַדְּשׁוּ – הַזְמִינוּ עִצְמְכֶם לְפָרְעוֹת. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְהַקְדַּשְׁם לְיוֹם הַרְגָה".
לֹא יוֹם אַתְדַ תִּאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא | תִּמְשָׁה יָמִים וְלֹא עֲשֶׂרָה יָמִים וְלֹא עֲשָׂרִים יוֹם:
לֹא יוֹמָא חַד תִּיכְלוּן וְלֹא תַרִין יוֹמִין וְלֹא תִמְשָׁא יוֹמִין וְלֹא עֲשָׂרָא יוֹמִין וְלֹא עֲשָׂרִין יוֹמִין:

עַד | תְּדַשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר-יֵצֵא מֵאִפְכֶם וְהִנֵּה לָכֶם לְזָרָא זְעוּן פִּי-מֵאִסְתֶּם אֶת-י-הוָה אֲשֶׁר בְּקַרְבְּכֶם וְתִבְכּוּ לְפָנָיו לֹאמֹר לְמָה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם:
עַד תְּדַשׁ יָמִים – זֶה בְּפִשְׁרִים, שְׁמַתְמַצִּין עַל מִטּוֹתֵיהֶן וְאִחַר כֵּךְ נִשְׁמַתוּ יוֹצְאָה; וּבְרַשְׁעִים הוּא אוֹמֵר: "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם", כֵּךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּסַפְרֵי. אֲבָל בְּמִכִּילְתָּא שְׁנוּיָה חֲלוּף: הַרְשָׁעִים אוּכְלִין וּמִצְטַעְרִין שְׁלִשִׁים יוֹם, וְהַפְּשָׁרִים – "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם". עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכֶם – כְּתוּב: "דֵּי תְקוּצוֹן בַּה"; וְזֶה דוֹמָה לָכֶם כְּאֵלוֹ אֶכְלֶתֶם מִמֶּנּוּ יוֹמַר מְדַאי, עַד שְׁיוּצָא וְנִגְעַל לְחוּץ דְרָךְ הָאָר. וְהִנֵּה לָכֶם לְזָרָא – שְׁתִּהִיו מְרַחֲקִין אוֹתוֹ יוֹמַר מִמָּה שְׁקַרְבְּתֶם. וּבְדְבַרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן רְאִיתִי, שְׁשֵׁשׁ לְשׁוֹן שְׁקוּרִין לְחֶרֶב "זָרָא". אֶת ה' אֲשֶׁר בְּקַרְבְּכֶם – אִם לֹא שְׁנַטְעַתִּי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיכֶם, לֹא גָבַה לְבַבְכֶם לְפָנֶם לְכָל הַדְבָרִים הַלְלוּ.

עַד תְּדַשׁ יָמִים – זֶה בְּפִשְׁרִים, שְׁמַתְמַצִּין עַל מִטּוֹתֵיהֶן וְאִחַר כֵּךְ נִשְׁמַתוּ יוֹצְאָה; וּבְרַשְׁעִים הוּא אוֹמֵר: "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם", כֵּךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּסַפְרֵי. אֲבָל בְּמִכִּילְתָּא שְׁנוּיָה חֲלוּף: הַרְשָׁעִים אוּכְלִין וּמִצְטַעְרִין שְׁלִשִׁים יוֹם, וְהַפְּשָׁרִים – "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם". עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכֶם – כְּתוּב: "דֵּי תְקוּצוֹן בַּה"; וְזֶה דוֹמָה לָכֶם כְּאֵלוֹ אֶכְלֶתֶם מִמֶּנּוּ יוֹמַר מְדַאי, עַד שְׁיוּצָא וְנִגְעַל לְחוּץ דְרָךְ הָאָר. וְהִנֵּה לָכֶם לְזָרָא – שְׁתִּהִיו מְרַחֲקִין אוֹתוֹ יוֹמַר מִמָּה שְׁקַרְבְּתֶם. וּבְדְבַרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן רְאִיתִי, שְׁשֵׁשׁ לְשׁוֹן שְׁקוּרִין לְחֶרֶב "זָרָא". אֶת ה' אֲשֶׁר בְּקַרְבְּכֶם – אִם לֹא שְׁנַטְעַתִּי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיכֶם, לֹא גָבַה לְבַבְכֶם לְפָנֶם לְכָל הַדְבָרִים הַלְלוּ.

עַד תְּדַשׁ יָמִים – זֶה בְּפִשְׁרִים, שְׁמַתְמַצִּין עַל מִטּוֹתֵיהֶן וְאִחַר כֵּךְ נִשְׁמַתוּ יוֹצְאָה; וּבְרַשְׁעִים הוּא אוֹמֵר: "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם", כֵּךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּסַפְרֵי. אֲבָל בְּמִכִּילְתָּא שְׁנוּיָה חֲלוּף: הַרְשָׁעִים אוּכְלִין וּמִצְטַעְרִין שְׁלִשִׁים יוֹם, וְהַפְּשָׁרִים – "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם". עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכֶם – כְּתוּב: "דֵּי תְקוּצוֹן בַּה"; וְזֶה דוֹמָה לָכֶם כְּאֵלוֹ אֶכְלֶתֶם מִמֶּנּוּ יוֹמַר מְדַאי, עַד שְׁיוּצָא וְנִגְעַל לְחוּץ דְרָךְ הָאָר. וְהִנֵּה לָכֶם לְזָרָא – שְׁתִּהִיו מְרַחֲקִין אוֹתוֹ יוֹמַר מִמָּה שְׁקַרְבְּתֶם. וּבְדְבַרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן רְאִיתִי, שְׁשֵׁשׁ לְשׁוֹן שְׁקוּרִין לְחֶרֶב "זָרָא". אֶת ה' אֲשֶׁר בְּקַרְבְּכֶם – אִם לֹא שְׁנַטְעַתִּי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיכֶם, לֹא גָבַה לְבַבְכֶם לְפָנֶם לְכָל הַדְבָרִים הַלְלוּ.

עַד תְּדַשׁ יָמִים – זֶה בְּפִשְׁרִים, שְׁמַתְמַצִּין עַל מִטּוֹתֵיהֶן וְאִחַר כֵּךְ נִשְׁמַתוּ יוֹצְאָה; וּבְרַשְׁעִים הוּא אוֹמֵר: "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם", כֵּךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּסַפְרֵי. אֲבָל בְּמִכִּילְתָּא שְׁנוּיָה חֲלוּף: הַרְשָׁעִים אוּכְלִין וּמִצְטַעְרִין שְׁלִשִׁים יוֹם, וְהַפְּשָׁרִים – "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם". עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכֶם – כְּתוּב: "דֵּי תְקוּצוֹן בַּה"; וְזֶה דוֹמָה לָכֶם כְּאֵלוֹ אֶכְלֶתֶם מִמֶּנּוּ יוֹמַר מְדַאי, עַד שְׁיוּצָא וְנִגְעַל לְחוּץ דְרָךְ הָאָר. וְהִנֵּה לָכֶם לְזָרָא – שְׁתִּהִיו מְרַחֲקִין אוֹתוֹ יוֹמַר מִמָּה שְׁקַרְבְּתֶם. וּבְדְבַרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן רְאִיתִי, שְׁשֵׁשׁ לְשׁוֹן שְׁקוּרִין לְחֶרֶב "זָרָא". אֶת ה' אֲשֶׁר בְּקַרְבְּכֶם – אִם לֹא שְׁנַטְעַתִּי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיכֶם, לֹא גָבַה לְבַבְכֶם לְפָנֶם לְכָל הַדְבָרִים הַלְלוּ.

עַד תְּדַשׁ יָמִים – זֶה בְּפִשְׁרִים, שְׁמַתְמַצִּין עַל מִטּוֹתֵיהֶן וְאִחַר כֵּךְ נִשְׁמַתוּ יוֹצְאָה; וּבְרַשְׁעִים הוּא אוֹמֵר: "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם", כֵּךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּסַפְרֵי. אֲבָל בְּמִכִּילְתָּא שְׁנוּיָה חֲלוּף: הַרְשָׁעִים אוּכְלִין וּמִצְטַעְרִין שְׁלִשִׁים יוֹם, וְהַפְּשָׁרִים – "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם". עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכֶם – כְּתוּב: "דֵּי תְקוּצוֹן בַּה"; וְזֶה דוֹמָה לָכֶם כְּאֵלוֹ אֶכְלֶתֶם מִמֶּנּוּ יוֹמַר מְדַאי, עַד שְׁיוּצָא וְנִגְעַל לְחוּץ דְרָךְ הָאָר. וְהִנֵּה לָכֶם לְזָרָא – שְׁתִּהִיו מְרַחֲקִין אוֹתוֹ יוֹמַר מִמָּה שְׁקַרְבְּתֶם. וּבְדְבַרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן רְאִיתִי, שְׁשֵׁשׁ לְשׁוֹן שְׁקוּרִין לְחֶרֶב "זָרָא". אֶת ה' אֲשֶׁר בְּקַרְבְּכֶם – אִם לֹא שְׁנַטְעַתִּי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיכֶם, לֹא גָבַה לְבַבְכֶם לְפָנֶם לְכָל הַדְבָרִים הַלְלוּ.

עַד תְּדַשׁ יָמִים – זֶה בְּפִשְׁרִים, שְׁמַתְמַצִּין עַל מִטּוֹתֵיהֶן וְאִחַר כֵּךְ נִשְׁמַתוּ יוֹצְאָה; וּבְרַשְׁעִים הוּא אוֹמֵר: "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם", כֵּךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּסַפְרֵי. אֲבָל בְּמִכִּילְתָּא שְׁנוּיָה חֲלוּף: הַרְשָׁעִים אוּכְלִין וּמִצְטַעְרִין שְׁלִשִׁים יוֹם, וְהַפְּשָׁרִים – "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם". עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכֶם – כְּתוּב: "דֵּי תְקוּצוֹן בַּה"; וְזֶה דוֹמָה לָכֶם כְּאֵלוֹ אֶכְלֶתֶם מִמֶּנּוּ יוֹמַר מְדַאי, עַד שְׁיוּצָא וְנִגְעַל לְחוּץ דְרָךְ הָאָר. וְהִנֵּה לָכֶם לְזָרָא – שְׁתִּהִיו מְרַחֲקִין אוֹתוֹ יוֹמַר מִמָּה שְׁקַרְבְּתֶם. וּבְדְבַרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן רְאִיתִי, שְׁשֵׁשׁ לְשׁוֹן שְׁקוּרִין לְחֶרֶב "זָרָא". אֶת ה' אֲשֶׁר בְּקַרְבְּכֶם – אִם לֹא שְׁנַטְעַתִּי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיכֶם, לֹא גָבַה לְבַבְכֶם לְפָנֶם לְכָל הַדְבָרִים הַלְלוּ.

עַד תְּדַשׁ יָמִים – זֶה בְּפִשְׁרִים, שְׁמַתְמַצִּין עַל מִטּוֹתֵיהֶן וְאִחַר כֵּךְ נִשְׁמַתוּ יוֹצְאָה; וּבְרַשְׁעִים הוּא אוֹמֵר: "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם", כֵּךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּסַפְרֵי. אֲבָל בְּמִכִּילְתָּא שְׁנוּיָה חֲלוּף: הַרְשָׁעִים אוּכְלִין וּמִצְטַעְרִין שְׁלִשִׁים יוֹם, וְהַפְּשָׁרִים – "הַבְּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם". עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכֶם – כְּתוּב: "דֵּי תְקוּצוֹן בַּה"; וְזֶה דוֹמָה לָכֶם כְּאֵלוֹ אֶכְלֶתֶם מִמֶּנּוּ יוֹמַר מְדַאי, עַד שְׁיוּצָא וְנִגְעַל לְחוּץ דְרָךְ הָאָר. וְהִנֵּה לָכֶם לְזָרָא – שְׁתִּהִיו מְרַחֲקִין אוֹתוֹ יוֹמַר מִמָּה שְׁקַרְבְּתֶם. וּבְדְבַרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן רְאִיתִי, שְׁשֵׁשׁ לְשׁוֹן שְׁקוּרִין לְחֶרֶב "זָרָא". אֶת ה' אֲשֶׁר בְּקַרְבְּכֶם – אִם לֹא שְׁנַטְעַתִּי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיכֶם, לֹא גָבַה לְבַבְכֶם לְפָנֶם לְכָל הַדְבָרִים הַלְלוּ.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְקִרְבּוֹ וְאַתָּה אֹמְרָת בְּשֵׁר אֶתָּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֲדָשׁ יָמִים:

וַאֲמַר מֹשֶׁה שֵׁית מֵאָה אֶלְפִין גּוֹבְרָא רַגְלָאָה עֲמָא דְאֲנָא בִּינְיָהוֹן וְאַתָּה אֹמְרָת בְּשֵׁרָא אֶתָּן לְהוֹן וַיִּכְלוּן יָרַח יוֹמִין:

שש מאות אלף רגלי – לא חש למנות את הפרט, שלשית אלפים היתרים. ורבי משה הדרשן פרש, שלא ככו אלא אותן שיצאו ממצרים.

הֲצֵאֵן וּבְקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אֵם אֶת־כָּל־דָּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם:

הֲעֵאֵן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לְהוֹן הִסְפְּקוֹן לְהוֹן אִם יֵת כָּל נוֹנֵי יָמָא יִתְפַּנְשׁוּן לְהוֹן הִסְפְּקוֹן לְהוֹן:

הצאן ובקר ישחט – זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש, ואין רבי שמעון דורש כמותו. רבי עקיבא אומר: "שש מאות אלף רגלי, ואתה אומרת בשש אתן להם ואכלו חדש ימים, הצאן ובקר" וגומר, הכל כמשמעו: מי יספיק להם? פענזן שנאמר: "ומצא כדי גאלתו". ואיזו קשה? זו, או "שמעו נא המרים" ? אלא לפי שלא אמר ברבים, חסד לו הכתוב ולא נפרע ממנו; וזו של מריבה – היתה בגלוי, לפיכך לא חסד לו הכתוב. רבי שמעון אומר: חס ושלום, לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כד! מי שכתוב בו: "בכל ביתי נאמן הוא", אין המקום מספיק לנו? אלא, כך אמר: שש מאות אלף רגלי וגומר, ואתה אומרת בשש אתן לחדש ימים ואחר כך תהרג אמה גדולה כזו? הצאן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו, ותהא אכילה זו מספקת עד עולם? וכי שבתך הוא זה? אומרים לו לחמור: טל פר שעורים ונחתך ראשך. השיבו הקדוש ברוך הוא: ואם לא אתן, יאמרו שקצרה ידי; הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם? יאבדו הם ומאה פיוצא בהם, ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפלו שעה אחת; – רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר, אי אפשר לעמד על הטפל: מאחר שאינו מבקשים אלא עלילה – לא תספיק להם; סופן לדון אחריה. אם אתה נותן להם בשש בהמה גסה, יאמרו: דקה בקשנו; ואם אתה נותן להם דקה, יאמרו: גסה בקשנו, חיה ועוף בקשנו, דגים וחקגבים בקשנו. אמר לו: אם כן, יאמרו שקצרה ידי. אמר לפניו, הריני הולך ומפיסן. אמר לו, עתה תראה היתרה דברי, שלא ישמעו לך. הלא משה לפיכך, אמר להם: הניד ה' תקצר? "הן הנה צור ויזובו מים וגומר הגם להם יוכל תת". אמרו: פשרה היא זו, אין בו כח למלאת שאלתנו. וזהו שנאמר: "ויצא משה וידבר אל העם"; כיון שלא שמעו לו, "ויאסף שבועים איש" וגומר.

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲנִיד יְ-הוָה תִּקְצַר עֲתָה תִרְאֶה הַיְקִירָךְ דְּבָרֵי אִם־לֹא:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הַמִּימְרָא דִּי מִתְעַכַּב פְּעוֹן תַּחֲזִי הַיְעִירְעוּךָ פִּתְגָמֵי אִם לֹא:

וַיִּצָּא מֹשֶׁה וַיִּזְדַּבֵּר אֶל־הָעָם אֵת דְּבָרֵי יְ-הוָה וַיֵּאָסֵף שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:

וַיִּפְקֵ מֹשֶׁה וּמְלִיל עִם עֲמָא יֵת פִּתְגָמֵי דִּי וּכְנַשׁ שְׁבָעִין גּוֹבְרָא מִסְבֵּי עֲמָא וְאָקִים יִתְהוֹן סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁפָּנָא:

וַיִּרְדַּ יְ-הוָה | בְּעַנְוֹ וַיִּזְדַּבֵּר אֵלָיו וַיִּצָּא מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שְׁבָעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסְפוּ:

וַאֲתַגְלִי יְיָ בְּעַנְוָא וּמְלִיל עֲמִיָה וְרַבִּי מִן רוּחָא דְעֵלוּהִי וַיְהִי עַל שְׁבָעִין גּוֹבְרָא סְבִיָא וְהוּת כַּד שָׁרַת עֲלֵיהוֹן רוּחַ נְבוּאָה וּמִתְנַבְּוֹן וְלֹא פָּסְקִין:

ולא יספו – לא נתנבאו אלא אותו היום לבדו. כך מפורש בספרי. ואונקלוס תרגם: "ולא פסקין", שלא פסקה נבואה מהם.

וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנַי־אֲנָשִׁים | בְּמַחְנֶה שָׁם הָאֶחָד | אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִיָּדָד וַתִּנַּח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה בְּפִתְחֵים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֶלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחְנֶה:

וַאֲשַׁתָּארוּ תָרִין גּוֹבְרִין בְּמִשְׁרִיתָא שׁוּם חַד אֶלְדָּד וְשׁוּם תַּנְיָנָא מִיָּדָד וְשָׁרַת עֲלֵיהוֹן רוּחַ נְבוּאָה וְאֲנוּן בְּכַתִּיבִיָא וְלֹא נִפְקוּ לְמִשְׁפָּנָא וְאַתְנַבְּיָאוּ בְּמִשְׁרִיתָא:

וישארו שני אנשים – מאותן שנכתרו: אמרו: אין אנו כדאין לגדלה זו. והמה בפתחים – במכתבים – במכתבים שבהם לסנהדרין. ונכתבו כלם נקובים בשמות, ועל ידי גורל; לפי שהשבונו עולה לשנים עשר שבטים – ששה ששה לכל שבט ושבת, חוץ משני שבטים, שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה. אמר משה: אין שבט שומע לי לפחת משבטו זמן אחד. מה עשה? נטל שבועים ושנים פתקין, וכתב על שבועים – 'זמן', ועל שנים חלק, וברר מכל שבט ושבת ששה; והיו שבועים ושנים. אמר להם: טלו פתקיכם מתוך קלפי; מי שעלה בידו 'זמן' – נתקדש, ומי שעלה בידו חלק – אמר לו: המקום לא חפץ בך.

וַיִּרְץ הַנָּעַר וַיִּגַּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִיָּדָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה:

וַרְהַט עוֹלִימָא וְחוּי לְמֹשֶׁה וַאֲמַר אֶלְדָּד וּמִיָּדָד מִתְנַבְּוֹן בְּמִשְׁרִיתָא:

וירץ הנער – יש אומרים, גרשום בן משה היה.

וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחִרְיוֹ וַיֹּאמֶר אֶלְדָּנִי מֹשֶׁה כְּלָאָם:

וְאַתִּיב יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן מְשׁוּמְשָׁנִיה דְּמֹשֶׁה מְעוֹלִימוּתִיה וַאֲמַר רַבּוּנֵי מֹשֶׁה אֶסְרִנוּן:

פְּלֹאֵם – הטל עליהם צרכי צבור, והם פְּלִים מְאֻלְיָהֶם; דָּבַר אַחַר: תָּנַם אֶל בֵּית הַכְּלָא; לִפִּי שְׁהִיוּ מִתְנַבְּאִים: מִשָּׁה מֵת, וַיהוֹשֻׁעַ מְכַנֵּס אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָא.

וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמְקַנָּא אֶתְּהָ לִּי וּמִי יִתֶּן כָּל-עַם י-הוָה נְבִיאִים כִּי-יִתֶּן י-הוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:
וַיֹּאמֶר לִי מֹשֶׁה הַמְקַנָּא אֶתְּהָ לִּי וּמִי יִתֶּן כָּל-עַם י-הוָה נְבִיאִים כִּי-יִתֶּן י-הוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:
כָּל עַמִּיָּה דִּי נְבִיין אַרְי יִתִּין יְיָ יֵת רוּחַ נְבוּאָתִיהָ עֲלֵיהוֹן:

הַמְקַנָּא אֶתְהָ לִּי – הַמְקַנָּא אֶתְהָ לִּי? הַמְקַנָּא אֶתְהָ מְקַנָּא? לִי – כְּמוֹ בְּשִׁבְלִי. כָּל לְשׁוֹן קַנְאָה, אָדָם הַנּוֹמֵן לֵב עַל הַדְּבָר, אוּ לְנֶקֶם אוּ לְעֹזֵר, אִינְפְּרִינְמִינ"ט בְּלַעַז; אוּחוּז בְּעֵבֵי הַמִּשְׁא.

שְׂבִיעִי

וַיֹּאסֶף מֹשֶׁה אֶל-הַמְחַנֶּה הוּא וְזַקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַאֲתַכְּנִישׁ מֹשֶׁה לְמִשְׁרִיתָא הוּא וְסַבֵּי יִשְׂרָאֵל:

וַיֹּאסֶף מֹשֶׁה – מִפְּתַח אֵהָל מוֹעֵד. **אֶל הַמְחַנֶּה** – נִכְנְסוּ אִישׁ לְאַהֲלוֹ. **וַיֹּאסֶף** – לְשׁוֹן כְּנִיסָה אֶל הַבַּיִת, כְּמוֹ: "וַאֲסַפְתּוּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתְךָ"; וְאָב לְכֻלָּם: "יִצְבֹּר וְלֹא יֵדַע מִי אֶסְפֶּם". מְלַמֵּד שְׁלֹא הִבִּיא עֲלֵיהֶם פְּרַעְנוֹת, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ הַצַּדִּיקִים אִישׁ לְאַהֲלוֹ.

וְרוּחַ נְסֵעַ וּמֵאֵת י-הוָה נִגְזַז שְׁלוּיִם מִן-הַיָּם וַיִּטְּשׁ עַל-הַמְחַנֶּה כְּדָרָךְ יוֹם פֶּה וּכְדָרָךְ יוֹם פֶּה סְבִיבוֹת הַמְחַנֶּה וּכְאֲמַתִּים עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:
וְרוּחָא נָטַל מִן קָדָם יְיָ וְאַפְרַח שְׁלִיו מִן יָמָא וְרָמָא עַל מִשְׁרִיתָא כְּמַהֲלֵךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלֵךְ יוֹמָא לְכָא סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁרִיתָא וּכְרוּם תְּרַתִּין אַמִּין עַל אַפֵּי אַרְעָא:

וַיִּגְזַז – וַיִּפְרִיט, וְכֹן: "כִּי גַז חִישׁ"; "וְכֹן נִגְזַזוּ וְעָבְר". **וַיִּטְּשׁ** – וַיִּפְשֵׁט, כְּמוֹ: "וְהִנֵּה נִטְשִׁים עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ"; "וַיִּנְטְשִׁיהָ הַמְדַבְּרָה". **וּכְאֲמַתִּים** – פּוֹרְחוֹת בְּגַבְהָ, עַד שֶׁהֵן כְּנֶגֶד לְבוֹ שֶׁל אָדָם, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה טָרַם בְּאַסִּיפְתּוֹ, לֹא לְהַגְבִּיחַ וְלֹא לְשַׁחוֹת.

וַיִּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל יוֹם הַמְּחִרָת וַיֹּאסְפוּ אֶת-הַשְּׁלוֹ הַמְּמַעֵיט אֶסְף עֲשָׂרָה חֲמֵרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׁטוֹת סְבִיבוֹת הַמְּחַנֶּה:
וְקָם עַמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לַיְלִיא וְכָל יוֹמָא דְבַתְרוּהִי וּכְנִשׁוּ יֵת שְׁלִיו דְאַזְעַר כְּנִשׁ עֲשָׂרָא דְגוֹרִין וַיִּשְׁטְחוּ לְהוֹן מִשְׁטְחִין סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁרִיתָא:

הַמְּמַעֵיט – מִי שְׁאֶסְף פְּחוֹת מִכֻּלָּם, הָעֲצֵלִים וְהַחֲגֵרִים, **אֶסְף עֲשָׂרָה חֲמֵרִים**. **וַיִּשְׁטְחוּ** – עֲשׂוּ אוֹתָן מִשְׁטִיחִין מִשְׁטִיחִין.

הַבְּשׂוֹר עוֹדְנֹו בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרַם יִכְרַת וְאָף י-הוָה תָּרַה בְּעָם וַיִּגַּד י-הוָה בְּעָם מִפֶּה רַבָּה מְאֹד:
בְּשָׂרָא עַד כַּעַן בֵּין שְׁנֵיהוֹן עַד לֹא פִסַּק וְרוּגְזָא דִּי תַקִּיף בְּעַמָּא וּקְטַל יְיָ בְּעַמָּא קְטוֹל סְגִי לְחַדָּא:

טָרַם יִכְרַת – כְּתַרְגוּמוֹ: "עַד לֹא פִסַּק". דָּבַר אַחַר: אִינוּ מִסְפִּיק לְפִסְקוֹ בְּשִׁנּוּי עַד שֶׁנִּשְׁמָתוֹ יוֹצֵאָה.

וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵי-הַמְּקוֹם הַהוּא קְבָרוֹת הַתַּאנֹּה כִּי-שָׁם קָבְרוּ אֶת-הָעָם הַמִּתַּאנִּים:
וּקְרָא יֵת שְׁמִיהָ דְאַתְרָא הַהוּא קְבָרֵי דְמִשְׁאַלֵּי אַרְי תַּמָּן קָבְרוּ יֵת עַמָּא דְשִׁאִילוּ:

מִקְבָּרוֹת הַתַּאנֹּה נִסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת וַיִּהְיוּ בְּחֲצֵרוֹת:
מִקְבָּרֵי דְמִשְׁאַלֵּי נָטְלוּ עַמָּא לְחֲצֵרוֹת וְהוּוּ בְּחֲצֵרוֹת:

וַתִּדְבֹּר מֵרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהָ עַל-אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי-אִשָּׁה כַּשִּׁית לָקַח:
וּמְלִילַת מֵרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהָ עַל עֵיסַק אֶתְתָא שְׁפִירְתָא דְנָסִיב אַרְי אֶתְתָא שְׁפִירְתָא דְנָסִיב רַחִיק:

וַתִּדְבֹּר – אִין דְבוּר בְּכָל מְקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן קִשָּׁה; וְכֹן הוּא אוֹמֵר: "דְּבַר הָאִישׁ אֲדִנִּי הָאָרֶץ אֲתַנּוּ קִשׁוֹת". וְאִין אֲמִירָה בְּכָל מְקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן תַּחְנוּנִים; וְכֹן הוּא אוֹמֵר: "וַיֹּאמֶר אֶל נָא אַחִי תַרְעוּ"; "וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ נָא דְבָרִי", כָּל "נָא" – לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה. **וַתִּדְבֹּר מֵרִים וְאַהֲרֹן** – הִיא פְּתַחַה בְּדְבוּר תַּחֲלָה, לְפִיכַף הַקְּדִימָה הַכְּתוּב. וּמִנֵּן הִתְהָ יוֹדַעַת מֵרִים שְׁפִרְשׁ מִשָּׁה מִן הָאִשָּׁה? רַבִּי נֵתָן אוֹמֵר: מֵרִים הִתְהָ בְּצַד צְפוּרָה בְּשַׁעַר שְׁנַאֲמֵר לְמִשָּׁה: "אֶלְדָּד וּמִיָּד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה". כִּינּוּן שְׁשִׁמְעָה צְפוּרָה, אֲמָרָה: אוּי לְנִשְׁוֹתִיהֶן שֶׁל אֱלוֹ אִם הֵם נִזְקָקִים לְנְבוּאָה, שְׁיִהְיוּ פּוֹרְשִׁין מִנִּשְׁוֹתִיהֶן, כְּדָרָךְ שְׁפִרְשׁ בְּעֵלֵי מַמְזִי. וּמִשָּׁם יָדַעָה מֵרִים, וְהַגִּידָה לְאַהֲרֹן. וּמֵה מֵרִים, שְׁלֹא נִתְכַּוְּנָה לְגַנוּתוֹ, כִּף נְעֻנְשָׁה, קַל וְחֹמֶר לְמִסְפָּר בְּגוּנוֹתָ שֶׁל חֲבָרוֹ. **הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית** – מַגִּיד שֶׁהַכֹּהֵן מוֹדִים בְּכִפְיָהּ, כְּשֶׁם שֶׁהַכֹּהֵן מוֹדִים בְּשַׁחְרוּתוֹ שֶׁל כּוֹשֵׁי. **כּוֹשִׁית** – בְּגִימָטְרִיא "יִפְתַּ מְרָאָה". **עַל אֲדוֹת הָאִשָּׁה** – עַל אֲדוֹת גְּרוּשָׁיָהּ. **כִּי אִשָּׁה כַּשִּׁית לָקַח** – מֵה תַלְמוּד לּוֹמֵר? אֶלָּא יֵשׁ לָהּ אִשָּׁה נְאֻה בְּכִפְיָהּ, וְאִינָה נְאֻה בְּמַעֲשֵׂיָהּ; בְּמַעֲשֵׂיָהּ, וְלֹא בְּכִפְיָהּ; אֲבָל זֹאת – נְאֻה בְּכִפְיָהּ. **הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית** – עַל שֶׁם נִזְיָה נִקְרָאת כּוֹשִׁית, כְּאָדָם הַקּוֹרָא אֶת בְּנוֹ נְאֻה – "כּוֹשִׁי", כְּדִי שְׁלֹא תִשְׁלַט בּוֹ עֵין רַעָה. **כִּי אִשָּׁה כַּשִּׁית לָקַח** – וְעַתָּה גְּרָשָׁה.

וַיֹּאמְרוּ תְּרַק אַף-בְּמִשְׁהָ דְבַר י-הוָה הֲלֹא גַם-בָּנוּ דְבַר וַיִּשְׁמַע י-הוָה:
וַיֹּאמְרוּ הַלְחוֹד בְּרַם עִם מֹשֶׁה מְלִיל יְיָ הֲלֹא אַף עַמָּנָא מְלִיל וַיִּשְׁמַע קָדָם יְיָ:

תְּרַק אַף בְּמִשְׁהָ – עֲמוּ לְבַדוֹ דְבַר ה'. **הֲלֹא גַם בָּנוּ דְבַר** – וְלֹא פִרְשְׁנוּ מִדְּרָךְ אַרְצָא.

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה:
וְגוֹבֵרָא מֹשֶׁה עֲנֹוֹתָן לַחֲדָא מִכָּל אַנְשָׁא דְעַל אֲפִי אַרְעָא:

עָנָו – שְׁפָל וְסִבְלָן.

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה פֶּתָאֵם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מֵרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל-אֶהֱל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשְׁתָּם:
וַאֲמַר יְיָ בַתְּפִיף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמֵרְיָם פּוֹקוּ תְּלַתִּיכוֹן לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וַיִּפְקוּ תְּלַתִּיהוֹן:

פֶּתָאֵם – נִגְלָה עֲלֵיהֶם פֶּתָאֵם, וְהֵם טְמֵאִים בְּדִרְוֹ אֶרֶץ, וְהָיוּ צוֹעֲקִים: 'מִים', 'מִים'; לַהוֹדִיעֵם שִׁנְיָה עֲשֵׂה מֹשֶׁה שְׁפָרַשׁ מִן הָאִשָּׁה, מֵאַחַר שְׁנִיגְלִית עֲלָיו שְׂכִינָה תְּדִיר, וְאִין עַת קְבוּעָה לְדַבּוּר. **צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם** – מַגִּיד שֶׁשְׁלֹשְׁתָּם נִקְרְאוּ בְּדַבּוּר אֶחָד, מֵה שְׂאֵי אֶפְשָׁר לִפְהָ לֹמַר וְלֵאמֹר לְשִׁמְעָה.

וַיֵּרָד יְ-הוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֶהֱל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמֵרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:
וְאַתְגְּלִי יְיָ בְּעַמּוּדָא דְעֲנַנָּא וְקָם בְּתַרְע מִשְׁכַּנָּא וּקְרָא אַהֲרֹן וּמֵרְיָם וַיִּפְקוּ תְּרוּיְהוֹן:

בְּעַמּוּד עָנָן – יֵצֵא יַחֲדָי, שְׁלֵא כְּמִדַּת בְּשֵׁר וְדָם. מְלַךְ בְּשֵׁר וְדָם, כְּשִׁיּוּצָא לְמַלְחָמָה – יוֹצֵא בְּאוּכְלוּסִין, וּכְשִׁיּוּצָא לְשִׁלּוּם – יוֹצֵא בְּמַעֲטִים. וּמִדַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, יוֹצֵא לְמַלְחָמָה יַחֲדָי, שְׁנַאֲמַר: "ה' אִישׁ מַלְחָמָה"; וְיוֹצֵא לְשִׁלּוּם בְּאוּכְלוּסִין, שְׁנַאֲמַר: "רִכָּב אֶ-לֵהִים רַבְתִּים אֶלְפִי שְׁנַאֲו". וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמֵרְיָם – שִׁיְהִיו נִמְשָׁכִין וְיוֹצֵאִין מִן הַחֲצַר לְקִרְבַּת הַדְּבּוּר. **וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם** – וּמִפְּנֵי מַה מִּשְׁכָּן וְהַפְּרִיזָן מִמֹּשֶׁה? לְפִי שְׂאוּמְרִים מִקְצַת שְׂבָחוּ שֶׁל אָדָם בְּפָנָיו, וְכָלוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו. וְכֵן מְצִינוּ בְּנֵחַ, שְׁלֵא בְּפָנָיו נֶאֱמַר: "אִישׁ צַדִּיק תָּמִים"; וּבְפָנָיו נֶאֱמַר: "כִּי אֶתְּהַרְי אֲצִדִּיק לְפָנָיו". דְּבַר אַחַר: שְׁלֵא יִשְׁמַע בְּנִזְיַפְתּוֹ שֶׁל אַהֲרֹן.

וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא דְבַרִי אִם-יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְ-הוָה בְּמִרְאֵה אֱלֹוֹי אֲתַנְדְּע בְּחִלּוּם אֲדַבְּר-בּוּ:
וַאֲמַר שְׁמַעוּ כַעַן פֶּתַגְמֵי אִם יְהוֹן לְכוֹן גְּבִיין אַנָּא יְיָ בְּחִזּוּיין אַנָּא מִתְגְּלִי לְהוֹן בְּחִלְמִין אַנָּא מִמְּלִיל עַמְהוֹן:

שְׁמַעוּ נָא דְבַרִי – אִין "נָא" אֵלָא לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה. **אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם** – אִם יִהְיֶה לְכֶם נְבִיאִים. ה' בְּמִרְאֵה אֱלֹוֹי אֲתַנְדְּע – שְׂכִינַת שְׁמֵי אִין נְגִלִית עֲלָיו בְּאַסְפִּקְלַרְיָא הַמְּאִירָה, אֵלָא בְּחִלּוּם וְחִזּוּיין.

לֹא-כֵן עֲבַדִי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמַן הוּא:
לֹא כֵן עֲבַדִי מֹשֶׁה בְּכָל עַמִּי מִהֵימָן הוּא:

פֶּה אֶל-פֶּה אֲדַבְּר-בּוּ וּמִרְאֵה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמַנָּת יְ-הוָה נְבִיט וּמִדְּוַע לֹא יִרְאֲתֶם לְדַבְּר בְּעַבְדִי בְּמֹשֶׁה:
מִמְּלַל עִם מִמְּלַל מִלִּילְנָא עַמְיָה בְּחִזּוּ וְלֹא בְּחִדּוֹן וּבְדַמּוֹת יִקְרָא דֵי מִסְתַּפַּל וּמִדִּין לֹא דְחִילְתּוֹן לְמִלְלָא בְּעַבְדִי בְּמֹשֶׁה:

פֶּה אֶל פֶּה – אֲמַרְתִּי לּוֹ לְפָרַשׁ מִן הָאִשָּׁה. וְהִכֵּן אֲמַרְתִּי לּוֹ? בְּסִינֵי, "לֵךְ אֲמַר לְהֶם שׁוּבוּ לְכֶם לְאַהֲלֵיכֶם וְאַתָּה פֶּה עֲמַד עֲמַדִּי". וּמִרְאֵה וְלֹא בְּחִידָת – וּמִרְאֵה זֶה – מִרְאֵה דְּבּוּר, שְׁאֲנֵי מְפָרַשׁ לּוֹ דְּבּוּרֵי בְּמִרְאִית פְּנִים שְׁבוּ וְאִינֵי סוּתְמוּ לּוֹ בְּחִידוֹת, כְּעַנְגִּין שְׁנַאֲמַר לִיחֻזְקָאֵל: "חִיד חִידָה" וְגוֹמַר. יְכוּל מִרְאֵה שְׂכִינָה? תְּלַמוּד לֹמַר: "לֹא תוּכַל לְרִאֵת אֶת פָּנָי". וְתְמַנָּת ה' נְבִיט – זֶה מִרְאֵה אַחֲרֵיכֶם, כְּעַנְגִּין שְׁנַאֲמַר: "וְרִאִית אֶת אַחֲרָי". **בְּעַבְדִי בְּמֹשֶׁה** – אִינוּ אוֹמַר 'בְּעַבְדִי מֹשֶׁה' אֵלָא **בְּעַבְדִי בְּמֹשֶׁה**: בְּעַבְדִי – אֵף עַל פִּי שְׂאִינוּ מֹשֶׁה, בְּמֹשֶׁה – אֶפְלוּ אִינוּ עַבְדֵי כְּדָאי הֵייתֶם לִירָא מִפְּנָיו. וְכָל שְׁכֹן שֶׁהוּא עַבְדִי, וְעַבְדֵי מְלָךְ מְלָךְ, וְהָיָה לְכֶם לֹמַר: אִין הַמְּלָךְ אוֹהֲבּוּ חֲנָם. וְאִם תֹּאמְרוּ: אִינֵי מְכִיר בְּמַעֲשָׂיו, זֶה קִשָּׁה מִן הָרֵאשׁוּנָה.

וַיִּחַר-אַף יְ-הוָה בָּם וַיִּלְחָד:
וַיִּחַר אֵף ה' בָּם וַיִּלְחָד – מֵאַחַר שֶׁהוֹדִיעֵם סְרַחֲוֹנָם, גִּזַּר עֲלֵיהֶם נְדוּי. קַל וְחֹמֶר לְבִשֵׁר וְדָם, שְׁלֵא יְכַעַס עַל חֲבָרוּ עַד שִׁיּוּדֵיעֵנו סְרַחֲוֹנוּ.

וַהֲעֲנֹו סַר מֵעַל הָאֶהֱל וְהִגַּה מֵרְיָם מִצְרַעַת כְּשִׁלְג וַיִּפְּן אֶהֱרֹן אֶל-מֵרְיָם וְהִגַּה מִצְרַעַת:
וַעֲנַנָּא אֶסְתַּלַּק מֵעֲלָיו מִשְׁכַּנָּא וְהָא מֵרְיָם תּוֹרָא כְּתַלְגָּא וְאַתְפָּנֵי אַהֲרֹן לָת מֵרְיָם וְהָא סְגִירָא:

וְהִגַּה מֵרְיָם מִצְרַעַת כְּשִׁלְג. מִשְׁל לְמִלְךְ שְׁאֲמַר לְפָדְוּגוּ: רַדָּה אֶת בְּנֵי, אֶבְל לֹא תִרְדְּנוּ עַד שְׁאֲלַךְ מֵאַצְלָךְ, שְׂרַחְמֵי עֲלָיו.

וַיֹּאמֶר אֶהֱרֹן אֶל-מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֶל-נָא תִשָּׂא עֲלֵינוּ חֲטָאת אֲשֶׁר נִוְאלְנוּ וְאֲשֶׁר חֲטָאנוּ:
וַאֲמַר אֶהֱרֹן לְמֹשֶׁה בְּבַעו רְבוּנֵי לֹא כַעַן תִּשְׁוִי עֲלֵנָא חוּבָא דְאַטְפִּשְׁנָא וְדִסְרַחְנָא:

נִוְאלְנוּ – כְּתַרְגוּמוֹ, לְשׁוֹן אוּיִל.

אֶל-נָא תְהִי כַמַּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכַל חֲצִי בְּשָׂרוֹ:
לֹא כַעַן תִּתְרַחַק דָּא מִבִּינָנָא אַרִי אַחְתְּנָא הִיא צִלִי כַעַן עַל בְּשָׂרָא מִיתָא הַדִּין דְּבַה וַיִּתְסִי:

אֶל נָא תְהִי – אַחֲוֹתְנוּ זֶה. כַּמַּת – שְׁהַמְצַרַע חֲשׁוּב כַּמַּת: מֵה מִתְּמַטָּא בְּבִיאָה, אֵף מִצְרַעַת מְטַמָּא בְּבִיאָה. **אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ** – 'אִמּוֹ' הָיָה לּוֹ לֹמַר, אֵלָא שְׁכַנָּה הַכְּתוּב. וְכֵן 'חֲצִי בְּשָׂרְנוּ' הָיָה לּוֹ לֹמַר, אֵלָא שְׁכַנָּה הַכְּתוּב. מֵאַחַר שֶׁיֵּצֵא מִרְחֶם אִמּוֹ, הִיא לָנוּ כְּאֵלוֹ נֵאָכַל חֲצִי בְּשָׂרְנוּ, כְּעַנְגִּין שְׁנַאֲמַר: "כִּי אַחֲוִינוּ בְּשָׂרְנוּ הוּא". וּלְפִי מִשְׁמַעוֹ, אֵף הוּא נִרְאָה כֵּן: אִין רְאוּי לְאַחַ לְהַגִּים אֶת אַחֲוֹתוֹ לְהִיּוֹת כַּמַּת. **אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ**

— מאסר שִׁצְצָא זֶה מִרְחֵם אִמּוֹ שֶׁל זֶה שֵׁשׁ פֶּסַח בְּיָדוֹ לַעֲזֹר, וְאִינוּ עוֹזְרוֹ, הָרִי נֶאֱכַל חֲצִי בְּשָׂרוֹ; שְׂאֵחֵיו בְּשָׂרוֹ הוּא. דָּבָר אַחֵר: אֵל נָא תְהִי פֶמֶת — אִם אֵינָהּ רוֹפְאָה בַתְּפִלָּה, מִי מִסְגִּירָה וּמִי מִטְהַרְהָ? אֲנִי אֵי אֶפְשֶׁר לְרְאוֹתָהּ, שְׂאֵנִי קְרוֹב, וְאִין קְרוֹב רוֹאֶה אֶת הַנְּגַעִים; וְכֵהֵן אַחֵר אִין בְּעוֹלָם. וְזֶהוּ אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֵם אִמּוֹ.

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְ-הוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: וַיְצַלֵּי מֹשֶׁה קִדָּם יְיָ לְמִימֵר אֱלֹהֵא בְּבִעוּ אִסִּי כַעַן יִתֵּהּ:

אל נא רפא נא לה — בא הכתוב ללמדך דרך ארץ, שהשואל דבר מחברו — צריך לומר שנים או שלשה דברי מתנוונים, ואחר כך יבקש שאלותיו. לאמר — מה תלמוד לומר? אמר לו: השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו; עד שהשיבו: ואביה ירק ורק וגומר. רבי אלעזר בן עזריה אומר: בארבעה מקומות בקש משה מלפני הקדוש ברוך הוא להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. פיוצא בו, "וינדבר משה לפני ה' לאמר" וגומר; מה תלמוד לומר "לאמר"? השיבני אם גואלם אתה אם לאו, עד שהשיבו: "עתה תראה" וגומר. פיוצא בו, "וינדבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחת לכל בשר"; השיבו: "קח לך". פיוצא בו, "ונאמסנן אל ה' בעת שהוא לאמר", השיבו: "רב לך". רפא נא לה — מפני מה לא האריך משה בתפלה? שלא יהיו ישראל אומרים: אחותו עומדת בצרה, והוא עומד ומרבה בתפלה!..

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאָבִיֶּה יֵרֶק בְּפִנְיֶהָ הֲלֵא תִפְלֵם שְׂבַעַת יָמִים תִּסְגָּר שְׂבַעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאֱסָף:

ואמר י-הוה אל משה ואביה ירק בפניה הלא תפלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף: ואם אביה הראה לה פנים זועפות, "הלא תפלם שבעת ימים". קל נחמר לשכינה ארבעה עשר יום! אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון; לפיכך אף בגזיפתי, "תסגר שבעת ימים". ואחר תאסף — נאסף אל המחנה, לכך פתוב בו אסיפה, לשון הכנסה.

וַתִּסְגָּר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׂבַעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע עַד־הָאֶסָף מִרְיָם:

והעם לא נסע — זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהשלה לזאור, שנאמר: "ותמצב אחתו מרחק" וגומר.

וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיִּחַנּוּ בְּמִדְבַר פָּאָרוֹן:

ובתר כן נטלו עמא מחצרות ושרו במדברא דפארון:

המשך רמב"ם

נתבון זה לטלטל בה חרי זה, אסור לטלטל בה. טז, כד מתר לעשות מחצה שלבני אדם בשבת, שיעמד זה בצד זה, ובלבד שלא ידעו אלו העומדין, שבשביל לעשותן מחצה העמדו; ולא יעמיד אותן אדם שהוא רוצה להשתמש במחצה זו, אלא יעמיד אותן אחר שלא לדעתו.

טז, כה אילן שהוא מסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ שלושה טפחים ממלא בין בדין ועליו תבן וקש וכיוצא בהן, וקושרן בארץ, עד שיעמד ברוח מצויה ולא יתנדנד, ומטלטל תחת פלו; והוא שיהיה תחתיו, עד בית סאתים; אבל אם היה יתר מבית סאתים, אין מטלטליו תחתיו אלא בארבע אמות, מפני שתחתיו, מקום שלא חקף לדירה הוא.

שתהא בריאה לקבל דלת, אפלו דלת שלקש. טז, כה פתח שצורתו ביפה אם יש בארץ רגלי הכיפה עשרה טפחים, חרי זה צורת פתח; וצורת פתח שעשה אותה מן הצד אינה פלום, שאין דרך הפתחים להיות בקרן זוית אלא באמצע.

טז, כב בכל עושין מחצה בין בכלים, בין באכלים, בין באדם; אפלו בבחמה, ושאר מיני חיה ועוף והוא שיהיו בפותים, כדי שלא ינודו. טז, כג מחצה העומדת מאליה, חרי זו בשורה. ומחצה הנעשית בשבת, חרי זו מחצה; ואם נעשת בשנגה, מתר לטלטל בה באותה שבת והוא, שתעשה שלא לדעת המטלטל. אבל אם נתבון אדם לזו המחצה שתעשה בשבת כדי לטלטל בה, אף על פי שעשה אותה העושה בשנגה, וכן אם נעשת במזיד, אף על פי שלא

יח וַיְהִי לַיהוֹשֻפֵט עֶשֶׂר וְכַבֹּוד לָרֹב וַיִּתְחַתֵּן
לְאַחָאָב: וַיִּירָד לְקִץ שָׁנִים אֶל-אַחָאָב לְשִׁמְרוֹן
וַיִּזְבַּח-לוֹ אַחָאָב צֹאן וּבָקָר לָרֹב וְלַעֲם אֲשֶׁר עִמּוֹ
וַיְסִיֵּתְהוּ לַעֲלוֹת אֶל-רֶמֶת גִּלְעָד: וַיֹּאמֶר אַחָאָב
מִלֶּךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשֻפֵט מִלֶּךְ יְהוּדָה הַתְּלַךְ עִמִּי
רֶמֶת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר לוֹ כְּמוֹנִי כְמוֹךָ וּכְעַמְךָ עִמִּי
וְעִמְךָ בַּמִּלְחָמָה: וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻפֵט אֶל-מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל דָּרִשׁ-נָא כִּיּוֹם אֶת-דְּבַר י-הוָה: וַיִּקְבֹּץ
מִלֶּךְ-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַנְּבָאִים אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הַגִּלְדָּה אֶל-רֶמֶת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם-
אֶחָדָל וַיֹּאמְרוּ עֲלֵה וַיִּתֵּן הָא-לֹהִים בְּיַד הַמֶּלֶךְ:
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻפֵט הַאִין פֹּה נִבְיָא לִי-הוּא עוֹד
וְנִדְרָשָׁה מֵאֲתוֹ: וַיֹּאמֶר מִלֶּךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-
יְהוֹשֻפֵט עוֹד אִישׁ-אֶחָד לְדְרוֹשׁ אֶת-י-הוָה מֵאֲתוֹ
וְאֲנִי שׁוֹנֵאתִיהוּ כִּי-אֵינְנוּ מִתְנַבְּא עָלַי לְטוֹבָה כִּי
כֹל-יִנְמִיו לְרַעָה הוּא מִיִּכְיָהוּ בֶן-יִמְלָא וַיֹּאמֶר
יְהוֹשֻפֵט אֶל-יֹאמֶר הַמֶּלֶךְ כֹּן: וַיִּקְרָא מִלֶּךְ
יִשְׂרָאֵל אֶל-סָרִיס אֶחָד וַיֹּאמֶר מִהֵר מִיִּכְיָהוּ בֶן-
יִמְלָא: וּמִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹשֻפֵט מִלֶּךְ-יְהוּדָה
יּוֹשְׁבִים אִישׁ עַל-כֶּסֶׁאָו מְלַבְּשִׁים בְּגָדִים וַיִּשְׁבִּים
בְּגָרֹן פֶּתַח שַׁעַר שִׁמְרוֹן וְכֹל-הַנְּבָאִים מִתְנַבְּאִים
לְכַנְיָהֶם: וַיַּעַשׂ לוֹ צְדָקְיָהוּ בֶן-כְּנַעֲנָה קְרֹנִי בְרוּךְ
וַיֹּאמֶר כֹּה-אָמַר י-הוָה בְּאֵלֶּה תִּנְגַח אֶת-אַרְם עַד-
כְּלוֹתֶם: וְכֹל-הַנְּבָאִים נִבְּאִים כֹּן לֵאמֹר עֲלֵה רֶמֶת
גִּלְעָד וְהַצֵּלַח וְנָתַן י-הוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ: וְהַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר-הִלְךְ | לְקָרָא לְמִיִּכְיָהוּ דְבַר אֱלֹהִים לֵאמֹר הִנֵּה
דְּבָרֵי הַנְּבָאִים כֹּה-אֶתְדַבֵּר טוֹב אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיְהִי-נָא
דְּבָרָה כֹּה-אֶתְדַבֵּר מֵהֶם וְדְבַרְתָּ טוֹב: וַיֹּאמֶר מִיִּכְיָהוּ
חַי-י-הוָה כִּי אֶת-אֲשֶׁר-יֹאמֶר א-לֹהֵי אֲתוֹ אֶדְבַר:
וַיִּבֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיִּכְיָהוּ הַגִּלְדָּה
אֶל-רֶמֶת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם-אֶתְדַבֵּר וַיֹּאמֶר עָלוּ
וְהַצֵּלִיחוּ וַיִּנְתְּנוּ בְיַדְכֶם: וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ עַד-
כֹּמָה פְּעָמִים אֲנִי מִשְׁבִּיעְךָ אֲשֶׁר לֹא-תְדַבֵּר אֵלַי
רַק-אַמַּת בְּשֵׁם י-הוָה: וַיֹּאמֶר רָאִיתִי אֶת-כֹּל-
יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים עַל-הַהָרִים כַּצֹּאן אֲשֶׁר אִין-לְהֵן
רַעָה וַיֹּאמֶר י-הוָה לֹא-אֲדַנִּים לְאֵלֶּה יִשׁוּבוּ אִישׁ-
לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם: וַיֹּאמֶר מִלֶּךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-
יְהוֹשֻפֵט הֲלֹא אֶמְרָתִי אֵלֶיךָ לֹא-יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב

כִּי אִם-לְרַעָה: וַיֹּאמֶר לָכֵן שְׁמַעוּ דְבַר-י-הוָה
רָאִיתִי אֶת-י-הוָה יּוֹשֵׁב עַל-כֶּסֶׁאָו וְכֹל-צְבָא
הַשָּׁמַיִם עֹמְדִים עַל-יְמִינוֹ וְשֹׁמְאָלוֹ: וַיֹּאמֶר
י-הוָה מִי יִפְתָּה אֶת-אַחָאָב מִלֶּךְ-יִשְׂרָאֵל וְלַעַל
וַיִּפֹּל בְּרַמּוֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה אֶמַר כֹּכָה וְזֶה אֶמַר
כֹּכָה: וַיִּצָּא הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לְפָנָי י-הוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי
אֶפְתְּנֻה וַיֹּאמֶר י-הוָה אֵלָיו בְּמָה: וַיֹּאמֶר אֲצַא
וְהִלִּיתִי לְרוּחַ שִׁקָּר בְּפִי כֹל-נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תִּפְתָּה
וְגַם-תּוֹכֵל צָא וַעֲשֵׂה-כֹן: וַעֲמָה הִנֵּה נָתַן י-הוָה
רוּחַ שִׁקָּר בְּפִי נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה וַי-הוּא דְבַר עָלֶיךָ
רַעָה: וַיִּצָּשׁ צְדָקְיָהוּ בֶן-כְּנַעֲנָה וַיִּרְךָ אֶת-מִיִּכְיָהוּ
עַל-הַלְלָתִי וַיֹּאמֶר אֵי זֶה הַדְּרָךְ עֲבַר רוּחַ-י-הוָה
מֵאֲתִי לְדַבֵּר אֲתָךְ: וַיֹּאמֶר מִיִּכְיָהוּ הִנֵּה רָאִה
בְּיוֹם הַהוּא אֲשֶׁר תִּבּוֹא תִדָּר בְּחִדָּר לְהַחֲבֹא:
וַיֹּאמֶר מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל קַחוּ אֶת-מִיִּכְיָהוּ וְהַשִּׁיבֵהוּ
אֶל-אַמּוֹן שַׂר-הָעִיר וְאֶל-יּוֹאָשׁ בֶּן-הַמֶּלֶךְ:
וַיֹּאמְרָתֶם כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ שִׁימוּ זֶה בֵּית הַכְּבֹלָא
וְהַאֲכִלְהוּ לֶחֶם לַחֵץ וּמַיִם לַחֵץ עַד שׁוֹבֵי בְּשָׁלוֹם:
וַיֹּאמֶר מִיִּכְיָהוּ אִם-שׁוֹב תִּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא-דְבַר
י-הוָה בִּי וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ עַמִּים כָּלֶם: וַיַּעַל מִלֶּךְ-
יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹשֻפֵט מִלֶּךְ-יְהוּדָה אֶל-רֶמֶת גִּלְעָד:
וַיֹּאמֶר מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשֻפֵט הַתְּחַפֵּשׂ וּבּוֹא
בַּמִּלְחָמָה וְאַתָּה לְבַשׁ בְּגָדֶיךָ וַיִּתְחַפֵּשׂ מִלֶּךְ
יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ בַּמִּלְחָמָה: וּמִלֶּךְ אַרְם צִוָּה אֶת-
שְׂרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר-לוֹ לֹא-תִלָּחֲמוּ אֶת-הַקֶּטָן
אֶת-הַגָּדוֹל כִּי אִם-אֶת-מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ: וַיְהִי
כִּרְאוֹת שְׂרֵי הָרֶכֶב אֶת-יְהוֹשֻפֵט וְהֵמָּה אָמְרוּ מִלֶּךְ
יִשְׂרָאֵל הוּא וַיִּסְבּוּ עָלָיו לְהִלָּחֵם וַיִּזְעַק יְהוֹשֻפֵט
וַי-הוּא עֲזָרוּ וַיְסִיתֶם א-לֹהִים מִמֶּנּוּ: וַיְהִי כִּרְאוֹת
שְׂרֵי הָרֶכֶב כִּי לֹא-הִנִּיחַ מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּשׁוּבוּ
מֵאַחֲרָיו: וַאִישׁ מִשָּׂדֶה בִקְלֶשֶׁת לְתַמּוֹ וַיִּרְךָ אֶת-מִלֶּךְ
יִשְׂרָאֵל בֵּין הַדְּבָקִים וּבֵין הַשָּׂרִיָּה וַיֹּאמֶר לְרַכָּב
הַפָּדֶה יָדָה וְהוֹצֵאתִנִי מִן-הַמִּתְנַהֵּה כִּי הִחֲלִיתִי:
וַתַּעַל הַמִּלְחָמָה בְּיוֹם הַהוּא וּמִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
מַעֲמִיד בְּמַרְפְּבָה נֹכַח אַרְם עַד-הָעָרֵב וַיִּמָּת לַעַת
בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ:

יט וַיָּשָׁב יְהוֹשֻפֵט מִלֶּךְ-יְהוּדָה אֶל-בֵּיתוֹ בְּשָׁלוֹם
לִירוּשָׁלַם: וַיִּצָּא אֶל-פָּנָיו יְהוּא בֶן-חֲנָנִי הַחֹזֶה

וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט הֲלֹרְשָׁע לַעֲזֹר וּלְשֹׂנְאֵי
יְהוָה תֵּאֱהָב וּבִזְזֹת עָלֶיךָ לְקָצֵף מִלִּפְנֵי יְהוָה:
אֲבָל דְּבָרִים טוֹבִים נִמְצְאוּ עִמָּךְ כִּי־בִעַרְתָּ
הָאֲשֵׁרוֹת מִן־הָאָרֶץ וַהֲכִינוֹתָ לְבָבְךָ לְדַרְשׁ
הָאֱלֹהִים: וַיָּשָׁב יְהוֹשָׁפָט בִּירוּשָׁלַם וַיָּשָׁב וַיֵּצֵא
בָעָם מִבְּאֵר שֶׁבַע עַד־הָר אֲפֹרִיִם וַיְשִׁיבֵם אֶל־
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: וַיַּעֲמֵד שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ
בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת לַעִיר וָעִיר: וַיֹּאמֶר
אֶל־הַשֹּׁפְטִים רְאוּ מַה־אַתֶּם עֲשִׂיתֶם כִּי לֹא לְאָדָם
תִּשְׁפֹּטוּ כִּי לִי־יְהוָה וְעִמָּכֶם בְּדָבָר מִשְׁפָּט: וַעֲתָה
יְהִי פַחַד־יְהוָה עֲלֵיכֶם שִׁמְרוּ וַעֲשׂוּ כִּי־אֵין עִם־
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עֹלָה וּמִשָּׂא פָנִים וּמִקַּח־שֹׁחַד:
וְגַם בִּירוּשָׁלַם הֶעֱמִיד יְהוֹשָׁפָט מִן־הַלְוִיִּם
וְהַכֹּהֲנִים וּמְרַאשֵׁי הָאֲבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּט
יְהוָה וְלָרִיב וַיָּשָׁבוּ יְרוּשָׁלַם: וַיֵּצֵאוּ עֲלֵיהֶם לֵאמֹר
כֹּה תַעֲשׂוּן בִּירְאֹת יְהוָה בְּאַמוּנָה וּבְלִבָּב שָׁלֵם:
וְכָל־רִיב אֲשֶׁר־יָבֹא עֲלֵיכֶם מֵאֲחֵיכֶם וְהַיֹּשְׁבִים
בְּעָרֵיהֶם בִּיַרְדֵּם לְדָם בִּיּוֹ־תוֹרָה לְמַצּוֹה לַחֲקִים
וּלְמִשְׁפָּטִים וְהִזְהַרְתֶּם אִתְּם וְלֹא יֵאָשְׁמוּ לִי־הוּא
וְהָיָה־קָצֵף עֲלֵיכֶם וְעַל־אֲחֵיכֶם כֹּה תַעֲשׂוּן וְלֹא
תֵאָשְׁמוּ: וַהֲנִיָּה אֲמַרְיָהוּ כֹהֵן הָרֹאשׁ עֲלֵיכֶם לְכָל
דְּבַר־יְהוָה וְזָבְדֵיהוּ בֶן־יִשְׁמַעֵאל הַנְּגִיד לְבֵית־
יְהוּדָה לְכָל דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְשֹׁטְרִים הַלְוִיִּם לְפָנֶיכֶם
חֲזִקוּ וַעֲשׂוּ וַיְהִי יְהוָה עִם־הַטּוֹב:

כ וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ בְנֵי־מוֹאָב וּבְנֵי עַמּוֹן
וַעֲמָהֶם מֵהָעַמּוֹנִים עַל־יְהוֹשָׁפָט לְמַלְחָמָה:
וַיָּבֹאוּ וַיַּגִּידוּ לְיְהוֹשָׁפָט לֵאמֹר בָּא עָלֶיךָ הַמּוֹן רַב
מֵעַבְר לָיִם מֵאַרְם וְהֵנֵם בְּחֻצְצוֹן תִּמָּר הִיא עֵין
גַּדִי: וַיֵּרָא וַיִּתֵּן יְהוֹשָׁפָט אֶת־פָּנָיו לְדָרוֹשׁ
לִי־הוּא וַיִּקְרָא־צוֹם עַל־כָּל־יְהוּדָה: וַיִּקְבְּצוּ
יְהוּדָה לְבַקֵּשׁ מִי־הוּא גַם מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה בָּאוּ
לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה: וַיַּעֲמֵד יְהוֹשָׁפָט בַּקְּהֵל יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם בְּבֵית יְהוָה לְפָנֵי הַחֲצָר הַחֲדָשָׁה:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא אִתְּהִי הוּא
אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל מַמְלָכוֹת הַגּוֹיִם
וּבְיַדְךָ פֶּתַח וּגְבוּרָה וְאֵין עִמָּךְ לְהַתִּיצֵב: הֲלֹא ו
אַתָּה אֱלֹהֵינוּ הוֹרַשְׁתָּ אֶת־יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ הַזֹּאת
מִלִּפְנֵי עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל וְתַתְּנָה לְזָרַע אֲבָרְהָם אֶהְבֶּךָ

לְעוֹלָם: וַיִּשְׁבּוּ־בָהּ וַיָּבִנוּ לָהּ בַּיָּם מִקְדָּשׁ לַשִּׁמְשׁ
לֵאמֹר: אִם־תָּבוֹא עָלֵינוּ רָעָה חָרֵב שְׁפוּט וְדָבָר
וְרָעַב נַעֲמָדָה לְפָנֵי הַבַּיִת הַזֶּה וּלְפָנֶיךָ כִּי שִׁמְשׁ
בְּבֵית הַזֶּה וְנִזְעַק אֵלֶיךָ מִצָּרְתָנוּ וְתִשְׁמַע וְתוֹשִׁיעַ:
וַעֲתָה הִנֵּה בְנֵי־עַמּוֹן וּמוֹאָב וְהַר־שְׁעִיר אֲשֶׁר
לֹא־נִתְּתָה לְיִשְׂרָאֵל לָבוֹא בָהֶם בְּבֹאֵם מֵאָרֶץ
מִצְרָיִם כִּי סָרוּ מֵעֲלֵיהֶם וְלֹא הִשְׁמִידוּם: וְהַנְּהַ־
הֵם גְּמָלִים עָלֵינוּ לָבוֹא לְגַרְשָׁנוּ מִיִּרְשַׁתְךָ אֲשֶׁר
הוֹרַשְׁתָּנוּ: אֱלֹהֵינוּ הֲלֹא תִשְׁפֹּט־בָּם כִּי אֵין בָּנוּ
כֹּחַ לְפָנֵי הַהֶמּוֹן הַרֵב הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ וְאַנְחָנוּ לֹא
נִדְעַל מַה־נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ: וְכָל־יְהוּדָה
עֹמְדִים לְפָנֵי יְהוָה גַּם־טַפִּים וְנָשִׁימָה וּבְנֵיהֶם:
וַיִּחַזֵּי־אֵל בֶּן־זְכַרְיָהוּ בֶן־בְּנַיָּה בֶן־יַעֲיָאֵל בֶּן־
מִתְנַיָּה הַלְוִי מִן־בְּנֵי אֶסָף הַיֵּתָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה
בְּתוֹךְ הַקְּהֵל: וַיֹּאמֶר הַקְּשִׁיבוּ כָל־יְהוּדָה וַיִּשְׁבְּי
יְרוּשָׁלַם וְהַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט כֹּה־אָמַר יְהוָה לָכֶם
אַתֶּם אֶל־תִּירְאוּ וְאֶל־תַּחַתּוּ מִפְּנֵי הַהֶמּוֹן הַרֵב הַזֶּה
כִּי לֹא לָכֶם הַמְּלַחְמָה כִּי לֹא־לֵהִיִּם: מִחֹר רְדוּ
עֲלֵיהֶם הֵנֵם עֲלֵיִם בְּמַעֲלָה הַצֵּיץ וּמִצְאֹתֶם אִתְּם
בְּסוּף הַנְּחַל פָּנֵי מִדְבָר יְרוּאֵל: לֹא לָכֶם לְהִלָּחֵם
בְּזֹאת הַתִּיצֵבוּ עִמָּדוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה
עִמָּכֶם יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם אֶל־תִּירְאוּ וְאֶל־תַּחַתּוּ
מִחֹר צָאוּ לְפָנֵיהֶם וִי־הוּא עִמָּכֶם: וַיִּקְדַּד יְהוֹשָׁפָט
אֶפְסִים אֶרְצָה וְכָל־יְהוּדָה וַיִּשְׁבְּי יְרוּשָׁלַם גִּפְלוּ
לְפָנֵי יְהוָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִי־הוּא: וַיִּקְמוּ הַלְוִיִּם
מִן־בְּנֵי הַקְּהָתִים וּמִן־בְּנֵי הַקַּרְתִּים לְהִלָּל לִי־הוּא
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּקוֹל גָּדוֹל לְמַעֲלָה: וַיִּשְׁכְּימוּ
בְּבִקְר וַיֵּצְאוּ לְמִדְבָר תְּקוּעַ וּבְצֹאתֶם עִמָּד
יְהוֹשָׁפָט וַיֹּאמֶר שְׁמְעוּנִי יְהוּדָה וַיִּשְׁבְּי יְרוּשָׁלַם
הָאֲמִינִי בִי־הוּא אֱלֹהֵיכֶם וְתִאֲמְנוּ הָאֲמִינִי
בְּנִבְיָאִיו וְהַצְּלִיחוּ: וַיִּנְעֵץ אֶל־הָעָם וַיַּעֲמֵד
מְשֹׁרְרִים לִי־הוּא וּמַהֲלָלִים לְהַדְרֹת־קֹדֶשׁ בְּצֹאת
לְפָנֵי הַחֲלוּץ וְאֲמָרִים הוֹדוּ לִי־הוּא כִּי לְעוֹלָם
חֲסִדוֹ: וּבְעַת הַחֲלוּ בְרָנָה וְתַהֲלָה נָתַן
יְהוָה מְאָרְבִּים עַל־בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְהַר־שְׁעִיר
הַבָּאִים לְיְהוּדָה וַיִּגָּפוּ: וַיַּעֲמָדוּ בְנֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב
עַל־יִשְׁבְּי הַר־שְׁעִיר לְהַתְּרִים וְלִהְשָׁמִיד וּכְכֹלוֹתָם
בְּיוֹשְׁבֵי שְׁעִיר עָזְרוּ אִישׁ־בְּרֵעֵהוּ לְמִשְׁחִית:

ויהודעה בא על-המצפה למדבר ויפנו אל-ההמון
והגם פגרים נפלים ארצה ואין פליטה: ויבא
הושפט ועמו לבז את-שללם וימצאו בהם לרב
ורכוש ופגרים וכלי חמדות וינצלו להם לאין
משא ויהיו ימים שלושה בזנים את-השלל פי
רבי-הוא: וביום הרבעי נקהלו לעמק ברכה פי-
שם ברכו את-י-הוה על-פן קראו את-שם המקום
הוא עמק ברכה עד-היום: וישובו כל-איש
יהודה וירושלם ויהושפט בראשם לשוב אל-
ירושלם בשמחה פי-שמחתם י-הוה מאויביהם:
ויבאו ירושלם בנבלים ובכנרות ובחצצרות אל-
בית י-הוה: ויהי פחד א-להים על כל-ממלכות
הארצות בשמעם פי גלתם י-הוה עם אויבי
ישראל: ותשקט מלכות יהושפט וינח לו
א-להיו מסביב: וימלך יהושפט על-יהודה בן-
שלשים ותמש שנה במלכו ועשרים ותמש שנה
מלך בירושלם ושם אמו עזובה בת-שלחי:
וימלך בדרך אביו אסא ולא-סר ממנה לעשות
הישר בעיני י-הוה: אך הבמות לא-סרו ועוד
העם לא-הקינו לבכם לא-להי אבותיהם: ויתר
דברי יהושפט הראשנים והאחרנים הגם פתובים
בדברי יהוא בן-חנני אשר העלה על-ספר מלכי
ישראל: ואת-ריכן את-חבר יהושפט מלך-
יהודה עם אחזיה מלך-ישראל הוא הרשיע
לעשות: ויחברתו עמו לעשות אגרות ללכת
תרשיש ויעשו אגרות בעציון גבר: ויחנפו
אליעזר בן-דזיהו ממרשה על-יהושפט לאמר
כהתחברך עם-אחזיהו פרץ י-הוה את-מעשיך
וישברו אגרות ולא עצרו ללכת אל-תרשיש:

כא וישפב יהושפט עם-אבתיו ויקבר עם-אבתיו
בעיר דגיד וימלך יהורם בנו תחתיו: ולו-אחיים
בני יהושפט עזריה ויחיאל וזכריהו ועזריהו
ומיכאל ושפטיהו כל-אלה בני יהושפט מלך-
ישראל: ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף
ולזהב ולמגדנות עם-ערי מצרות ביהודה ואת-
הממלכה נתן ליהורם פי-הוא הבכור: וילקם
יהורם על-ממלכת אביו ויתחזק ויתרג את-כל-
אחיו בקרב וגם משרי ישראל: בן-שלשים

ושתיים שנה יהורם במלכו ושמונה שנים מלך
בירושלם: וילך בדרך מלכי ישראל כאשר
עשו בית אחאב פי בת-אחאב היתה לו אשה
ויעש הרע בעיני י-הוה: ולא-אבה י-הוה
להשחית את-בית דויד למען הברית אשר כרת
לדויד וכאשר אמר לתת לו גיר ולבניו כל-
הימים: בימיו פשע אדום מתחת יד-יהודה
וימליכו עליהם מלך: ויעבר יהורם עם-שריו
וכל-הרכב עמו ויהי קם לילה ויך את-אדום
הסובב אליו ואת שרי הרכב: ויפשע אדום
מתחת יד-יהודה עד היום הנה אז תפשע לבנה
בעת ההיא מתחת ידו פי עזב את-י-הוה א-להי
אבתיו: גם-הוא עשה-במות בקרי יהודה ויזן
את-ישבי ירושלם ויכח את-יהודה: ויבא אליו
מכתב מאלהו הנביא לאמר פה אומר י-הוה
א-להי דויד אביך תחת אשר לא-הלכת בדרך
יהושפט אביך ובדרכי אסא מלך-יהודה: ותלך
בדרך מלכי ישראל ותזנה את-יהודה ואת-ישבי
ירושלם פהזנות בית אחאב וגם את-אחיה בית-
אביך הטובים ממה הרגת: הנה י-הוה נגף
מגפה גדולה בעמך ובבניך ובנשיך ובכל-
רכושך: ואתה בחללים רבים במחלה מעיך עד-
יצאו מעיך מן-החלי ימים על-ימים: ויער
י-הוה על-יהורם את רוח הפלשתים והערבים
אשר על-יד פושים: ויעלו ביהודה ויבקעוה
וישפו את כל-הרכוש הנמצא לבית-המלך וגם-
בניו ונשיו ולא נשאר-לו בן פי אם-יהואחז קטן
בניו: ואתרי כל-זאת נגפו י-הוה במעיו לחלי
לאין מרפא: ויהי לימים מימים וכעת צאת
הקץ לימים א שנים יצאו מעיו עם-חליו וימת
בתחללים רעים ולא-עשו לו עמו שרפה פשרפת
אבתיו: בן-שלשים ושתיים הנה במלכו ושמונה
שנים מלך בירושלם וילך בלא חמדה ויקברהו
בעיר דגיד ולא בקברות המלכים:

כב וימליכו יושבי ירושלם את-אחזיהו בנו
הקטן תחתיו פי כל-הראשנים תרג הגלוד הבא
בערבים למחנה וימלך אחזיהו בן-יהורם מלך
יהודה: בן-ארבעים ושתיים שנה אחזיהו במלכו

וְשָׁנָה אַחַת מֵלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אָמוֹ עֲתַלְיָהוּ בֶּת-
עֲמִרִי: גַּם-הוּא הָלַךְ בְּדַרְכֵי בַיִת אַחֲאָב כִּי אָמוֹ
הָיְתָה יוֹעֲצָתוֹ לְהִרְשִׁיעַ: וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי י-הוָה
כַּבַּיִת אַחֲאָב כִּי-הָמָּה הָיוּ-לוֹ יוֹעֲצִים אַחֲרֵי מוֹת
אָבִיו לְמִשְׁחֵית לוֹ: גַּם בַּעֲצַתֶם הָלַךְ וַיִּלְךְ אֶת-
יְהוֹרָם בֶּן-אַחֲאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְמַלְחָמָה עַל-חֲזָאֵל
מֶלֶךְ-אַרָם בְּרָמוֹת גִּלְעָד וַיָּפּוּ הָרַמִּים אֶת-יְוָרָם:
וַיָּשָׁב לְהִתְרַפָּא בְּיִזְרְעֵאל כִּי הַמַּכִּים אֲשֶׁר הִכָּהוּ
בְרָמָה בְּהִלָּחְמוֹ אֶת-חֲזָאֵל מֶלֶךְ אַרָם וַעֲזַרְיָהוּ
בֶן-יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לְרֵאוֹת אֶת-יְהוֹרָם בֶּן-
אַחֲאָב בְּיִזְרְעֵאל כִּי-חָלָה הוּא: וַיֵּמָּא-לֵהִים הָיְתָה
תְּבוּסַת אֲחִזְיָהוּ לְבּוֹא אֶל-יְוָרָם וּבָבֹאוֹ יָצָא עִם-
יְהוֹרָם אֶל-יְהוּא בֶן-נְמָשִׁי אֲשֶׁר מִשְׁחָו י-הוָה
לְהַכְרִית אֶת-בַּיִת אַחֲאָב: וַיְהִי כִּהְשַׁכַּט יְהוּא
עִם-בַּיִת אַחֲאָב וַיִּמָּצֵא אֶת-שָׂרֵי יְהוּדָה וּבְנֵי אַחֲרֵי
אֲחִזְיָהוּ מִשְׁרָתִים לְאֲחִזְיָהוּ וַיַּהַרְגֵם: וַיִּבְקֹשׂ אֶת-
אֲחִזְיָהוּ וַיִּלְכְּדֵהוּ וְהוּא מִתְחַבֵּא בְּשִׁמְרוֹן וַיִּבְאֵהוּ
אֶל-יְהוּא וַיִּמִּיתֵהוּ וַיִּקְבְּרֵהוּ כִּי אָמְרוּ בֶן-יְהוֹשָׁפָט
הוּא אֲשֶׁר-דָּרַשׂ אֶת-י-הוָה בְּכָל-לִבָּבוֹ וְאִין לְבַיִת
אֲחִזְיָהוּ לַעֲצֹר כַּח לְמַמְלָכָה: וַעֲתַלְיָהוּ אִם
אֲחִזְיָהוּ רָאִתָּה כִּי מֵת בָּגָה וְתָקַם וְתִדְבַר אֶת-כָּל-
זֶרַע הַמַּמְלָכָה לְבַיִת יְהוּדָה: וַתִּקַּח יְהוֹשָׁפָט
בֶּת-הַמֶּלֶךְ אֶת-יְוָאָשׁ בֶּן-אֲחִזְיָהוּ וַתִּגְנַב אֹתוֹ מִתּוֹךְ
בְּנֵי-הַמֶּלֶךְ הַמּוֹמְתִים וַתִּתֵּן אֹתוֹ וְאֶת-מִינִיקָתוֹ
בְּחֶזֶר הַמַּטּוֹת וַתִּסְתִּירֵהוּ יְהוֹשָׁפָט בֶּת-הַמֶּלֶךְ
יְהוֹרָם אֲשֶׁת יְהוֹיָדָע הִכְהִין כִּי הִיא הָיְתָה אֲחֹת
אֲחִזְיָהוּ מִפְּנֵי עֲתַלְיָהוּ וְלֹא הִמִּיתָהּ: וַיְהִי אַתָּם
בְּבַיִת הָא-לֵהִים מִתְחַבֵּא שָׁשׁ שָׁנִים וַעֲתַלְיָה
מָלְכָת עַל-הָאָרֶץ:

כג וּבְשָׁנָה הַשְּׁבַעִית הִתְחַזַּק יְהוֹיָדָע וַיִּקַּח אֶת-
שָׂרֵי הַמַּאֲוֹת לַעֲזַרְיָהוּ בֶן-יִרְמְיָהוּ וְלִישְׁמַעְיָאל בֶּן-
יְהוֹחָנָן וְלַעֲזַרְיָהוּ בֶן-עֹבָד וְאֶת-מַעֲשִׂיָהוּ בֶן-
עֲדִיָהוּ וְאֶת-אֲלִישַׁפָּט בֶּן-זַכְרִי עַמּוֹ בְּבָרִית:
וַיִּסְבּוּ בַּיהוּדָה וַיִּקְבְּצוּ אֶת-הַלְוִיִּם מִכָּל-עָרֵי
יְהוּדָה וְרֵאשֵׁי הָעָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל-
יְרוּשָׁלַם: וַיִּכְרַת כָּל-הַקֵּהָל בְּרִית בְּבַיִת הָא-לֵהִים
עִם-הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לָהֶם הִנֵּה בֶן-הַמֶּלֶךְ יְמַלֵּךְ
כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר י-הוָה עַל-בְּנֵי דָוִד: זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר

תַּעֲשׂוּ הַשְּׁלִישִׁית מִכֶּם בָּאֵי הַשְּׁבֹת לְכַהֲנִים וְלַלְוִיִּם
לְשַׁעְרֵי הַסָּפִים: וְהַשְּׁלִישִׁית בְּבַיִת הַמֶּלֶךְ
וְהַשְּׁלִישִׁית בְּשַׁעַר הַיְסוּד וְכָל-הָעָם בְּחֲצֹרוֹת בַּיִת
י-הוָה: וְאֶל-יָבּוֹא בֵית-י-הוָה כִּי אִם-הַכַּהֲנִים
וְהַמְּשָׁרְתִים לַלְוִיִּם הָמָּה יָבֹאוּ כִּי-קָדַשׁ הָמָּה וְכָל-
הָעָם יִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת י-הוָה: וְהַקִּיפוּ הַלְוִיִּם אֶת-
הַמֶּלֶךְ סָבִיב אִישׁ וְכָלְיוּ בְּיָדוֹ וְהִבָּא אֶל-הַבַּיִת
יוֹמָת וְהָיוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ בְּבֹאוֹ וּבְצִאתוֹ: וַיַּעֲשׂוּ
הַלְוִיִּם וְכָל-יְהוּדָה כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן
וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת-אֲנָשָׁיו בָּאֵי הַשְּׁבֹת עִם יוֹצְאֵי
הַשְּׁבֹת כִּי לֹא פָטַר יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת-הַמַּחְלָקוֹת:
וַיִּתְּנוּ יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לְשָׂרֵי הַמַּאֲוֹת אֶת-הַחֲנִיטִים
וְאֶת-הַמַּגְנָוֹת וְאֶת-הַשְּׁלֹטִים אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ דָּוִד
אֲשֶׁר בַּיִת הָא-לֵהִים: וַיַּעֲמֵד אֶת-כָּל-הָעָם
וְאִישׁ | שָׁלְחוּ בְּיָדוֹ מִכְּתֵף הַבַּיִת הַיְמָנִית עַד-כְּתֵף
הַבַּיִת הַשְּׂמָאלִית לְמוֹצֵץ וּלְבַיִת עַל-הַמֶּלֶךְ סָבִיב:
וַיִּוָּצִיאוּ אֶת-בֶּן-הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַגִּזְרֹן
וְאֶת-הָעֵדוּת וַיִּמְלִיכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשַׁחֵהוּ יְהוֹיָדָע וּבְנָיו
וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: וַתִּשְׁמַע עֲתַלְיָהוּ אֶת-קוֹל
הָעָם הָרָצִים וְהַמְהַלְלִים אֶת-הַמֶּלֶךְ וַתִּבּוֹא אֶל-
הָעָם בַּיִת י-הוָה: וַתֵּרָא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ עוֹמֵד עַל-
עַמּוּדוֹ בַּמְּבֹאֵ וְהַשָּׂרִים וְהַחֲצֹצְרוֹת עַל-הַמֶּלֶךְ
וְכָל-עַם הָאָרֶץ שָׂמֵחַ וְתוֹקֵעַ בְּחֲצֹצְרוֹת
וְהַמְּשׁוֹרְרִים בְּכָלֵי הַשִּׁיר וּמוֹדִיעִים לְהַלֵּל וַתִּקְרַע
עֲתַלְיָהוּ אֶת-בְּגָדֶיהָ וַתֹּאמֶר קֹשֶׁר קֹשֶׁר: וַיִּוָּצֵא
יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת-שָׂרֵי הַמַּאֲוֹת | פְּקוּדֵי הַחֵיל
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוֹצִיאוּהָ אֶל-מַבְּיַת הַשְּׂדֵרוֹת וְהִבָּא
אֲחֵרֶיהָ יוֹמָת בְּחָרָב כִּי אָמַר הַכֹּהֵן לֹא תִמִּיתוּהָ
בַּיִת י-הוָה: וַיִּשְׁיִמוּ לָהּ יָדַיִם וַתִּבּוֹא אֶל-מְבֹאֵ
שַׁעַר-הַסּוּסִים בַּיִת הַמֶּלֶךְ וַיִּמִּיתוּהָ שָׁם: וַיִּכְרַת
יְהוֹיָדָע בְּרִית בֵּינוֹ וּבֵין כָּל-הָעָם וּבֵין הַמֶּלֶךְ
לְהַיּוֹת לְעַם לִי-הוּא: וַיָּבֹאוּ כָל-הָעָם בַּיִת-הַבָּעַל
וַיִּתְּצוּהוּ וְאֶת-מִזְבְּחֹתָיו וְאֶת-צִלְמֵי שִׁבְרוּ וְאֶת
מִתְּן כָּהֵן הַבָּעַל הָרְגוּ לִפְנֵי הַמִּזְבְּחוֹת: וַיִּשְׁשׂוּ
יְהוֹיָדָע פְּקֻדוֹת בַּיִת י-הוָה בְּיַד הַכַּהֲנִים הַלְוִיִּם
אֲשֶׁר תִּלַּק דָּוִד עַל-בַּיִת י-הוָה לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת
י-הוָה כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה בְּשִׁמְחָה וּבְשִׁיר עַל
יְדֵי דָוִד: וַיַּעֲמֵד הַשּׁוֹעֲרִים עַל-שַׁעְרֵי בַּיִת

י-הוה ולא יבוא טמא לכל-דבר: וניקח את-שְׂרֵי
המאות ואת-האדירים ואת-המושלים בעם
ואת | כל-עם הארץ ויורד את-המלך מבית
י-הוה ויבאו בתוך-שער העליון בית המלך
ויושבו את-המלך על כסא הממלכה: וישמחו
כל-עם-הארץ והעיר שקטה ואת-עת-ליהו
המיתו בחרב:

כד *בן-שבע שנים יאש במלכו וארבעים שנה
מלך בירושלם ושם אמו צביה מבאר שבע:
וישש יואש הישר בעיני י-הוה פלימי יהויכע
הכהן: וישאלו יהויכע נשים נשים ויולד בנים
ובנות: ויהי אחרי-כן היה עם-לב יואש לתדש
את-בית י-הוה: ויקבץ את-הכהנים והלויים
ויאמר להם צאו לערי יהודה וקבצו מפל-ישראל
כסף לתזק | את-בית א-להיכם מדי שנה בשנה
ואתם תמנהו לדבר ולא מהרו הלויים: ויקרא
המלך ליהויכע הראש ויאמר לו מדוע לא-
זרשתי על-הלויים להביא מיהודה ומירושלם
את-משאת משה עבד-י-הוה והקהל לישראל
לאהל העדות: כי עת-ליהו המרשעת בגיה פרצו
את-בית הא-להים וגם כל-קדשי בית-י-הוה
עשו לבועלים: ויאמר המלך ויעשו ארון אהד
ויתגהו בשער בית-י-הוה חוצה: ויתנו-קול
ביהודה ובירושלם להביא לי-הוה משאת משה
עבד-הא-להים על-ישראל במדבר: וישמחו כל-
השרים וכל-העם ויביאו וישליכו לארון עד-
לכלה: ויהי בעת יביא את-הארון אל-פקדת
המלך בנד הלויים וכראותם פירב הכסף ובא
סופר המלך ופקיד פהן הראש ויערו את-הארון
וישאהו וישיבהו אל-מקמו פה עשו ליום ביום
ויאספו-כסף לרב: ויתגהו המלך ויהויכע אל-
עושה מלאכת עבודת בית-י-הוה ויהיו שְׂכָרִים
חצבים ותרשים לתדש בית י-הוה וגם לתרשי
ברזל ונחשת לתזק את-בית י-הוה: ויעשו עשי
המלאכה ותעל ארוכה למלאכה בידם ויעמידו
את-בית הא-להים על-מתכנתו ויאמצהו:
*וככלותם הביאו לפני המלך ויהויכע את-שאַר
הכסף ויעשהו כלים לבית-י-הוה כלי שרת

והעלות וכפות וכלי זהב וכסף ויהיו מעלים
עלות בבית-י-הוה תמיד כל ימי יהויכע: ויזקו
יהויכע וישבע ימים וימת בן-מאה ושלשים
שנה במותו: ויקברהו בעיר-דויד עם-המלכים
כיעשה טובה בישראל ועם הא-להים וביתו:
*ואתרי מות יהויכע באו שרי יהודה וישתחו
למלך אז שמע המלך אליהם: ויעזבו את-בית
י-הוה א-להי אבותיהם ויעבדו את-האשרים
ואת-העצבים ויהי-קצף על-יהודה וירושלם
באשמתם זאת: וישלח בהם נבאים להשיבם
אלי-הוה ויעידו בהם ולא האזינו: ורוח א-להים
לבשה את-זכריה בן-יהויכע הפהן ויעמד מעל
לעם ויאמר להם פה | אמר הא-להים למה אתם
עבדים את-מצות י-הוה ולא תצליחו כיעזבתם
את-י-הוה ויעזב אתכם: *ויקשרו עליו וירגמהו
אבו במצות המלך בחצר בית-י-הוה: *ולא-נכר
יואש המלך החסד אשר עשה יהויכע אביו עמו
ויהרג את-בגו וכמותו אמר גרא י-הוה וידרש:
*ויהי | לתקופת השנה עלה עליו חיל ארם ויבאו
אל-יהודה וירושלם וישחיתו את-כל-שרי העם
מעם וכל-שללם שלחו למלך דרמשק: *כי
במצער אנשים באו | חיל ארם וי-הוה נתן בידם
חיל לרב מאד כי עזבו את-י-הוה א-להי
אבותיהם ואת-יואש עשו שפטים: *ובלכתם
ממנו כיעזבו אתו במחליים רבים התקשרו עליו
עבדיו בדמל בגל יהויכע הפהן ויהרגהו על-מטתו
וימת ויקברהו בעיר דויד ולא קברהו בקברות
המלכים: *ואלה המתקשרים עליו זבד בן-
שמעת העמונית ויהוזבד בן-שמרית המואבית:
*ובניו רב המשא עליו ויסוד בית הא-להים הנם
פתובים על-מדרש ספר המלכים וימלך אמציהו
בנו תחתיו:

הלכות שבת פרק י

יא הקושר קשר שלקנימה, והוא מעשה אמן חיב: כגון קשר הגמליו, וקשר הספניו, וקשרי רצועות מנעל וסנדל שקושרין הרצוענין בשעת עשייתו, וכן כל כיוצא בזה. אבל הקושר קשר שלקנימה, ואינו מעשה אמן פטור; וקשר שאינו שלקנימה, ואינו מעשה אמן מתר לקשרו לכתחלה.

יב פיצד: נפסקה לו רצועה וקשרה, נפסק החבל וקשרו, או שקשר חבל בדלי, או שקשר רסן בהמה הרי זה פטור; וכן כל כיוצא באלו הקשרים, שהן מעשה הדיוט וכל אדם קושר אותן לקנימה. וכל קשר שאינו שלקנימה אם קשרו אמן, הרי זה אסור.

יג קושרת אשה מפתחי החלוק, אף על פי שיש לו שני פתחים; וחויטי סבכה, אף על פי שהיא רפוי; ורצועות מנעל וסנדל שקושרין אותן על הרגל, בשעת מלבוש; ונודות יין ושמן, אף על פי שיש לו שתי אזנים; וקדרה שלבשר, אף על פי שייכולה להוציא הבשר ולא תתיר הקשר. וקושרין דלי במשיחה, או באבנט, וכיוצא בו אבל לא בחבל. וקושרין לפני בהמה או פרגלה, בשביל שלא תצא, אף על פי שיש לה שני איסרות. וחבל שהיה קשור בפירה, קושרו באבוס; היה קשור באבוס, קושרו בפירה. אבל לא יביא חבל מתוך ביתו, ויקשר בפירה ובאבוס; ואם היה חבל גרדי שמתר לטלטלו, הרי זה מביא וקושר בפירה ובאבוס. מפני שכל אלו הקשרים, מעשה הדיוט הו, ואינו לקנימה, אלא פעם קושר ופעם מתיר; ולפיכך מתר לקשר אותן, לכתחלה. חותלות שלתמרים ושלגרגרות מתיר, ומפקיע, וחותך, ונוטל ואוכל.

יד כל שראוי למאכל בהמה, מתר לקשר אותו

בשבת; לפיכך אם נפסקה רצועות סנדלו בכרמלית נוטל גמי לח הראוי למאכל בהמה, וכורך עליו וקושר הגמי. נשמטה לו רצועות מנעל וסנדל, או שנשמט רב הרגל מתר להחזיר הרצועות למקומן, ובלבד שלא יקשר. יח העניבה מתרת, לפי שאינה מתחלפת בקשירה; לפיכך החבל שנפסק מקבץ שני קצותיו, וכורך עליו משיחה, ועוזב עניבה.

יז מתר לקשר קשר שאינו שלקנימה, לדבר מצוה כגון שיקשר למדד שעור, משעורי התורה. נימת כנור שנפסקה קושרין אותה במקדש, אבל לא במדינה; ולא יקשר נימה לכתחלה, אפלו במקדש.

יח כל קשר שחיבין על קשרו, כד חיבין על התרו; וכל קשר שהקושר אותו פטור, כד המתיר אותו פטור; וכל קשר שמתר לקשרו, כד מתר להתירו.

יט הפותל חבלים מן החוצין, ומן החלה, או מחויטי צמר, או מחויטי פשתן, או חויטי שער, וכיוצא בהן הרי זה תולדת קושר, וחיב. ושעורו, כדי שיעמד החבל בפתילתו בלא קשירה שנמצאת מלאכתו מתקנימת. וכן המפריד את הפתיל הרי זה תולדת מתיר, וחיב; והוא, שלא יתפון לקלקל בלבד. ושעורו, בשעור הפותל.

כא יט התופר שתי תפירות, חיב והוא שקשר ראשי החוט מפאן ומפאן, כדי שתעמד התפירה ולא תשמט. אבל אם תפר יתר על שתי תפירות אף על פי שלא קשר, חיב; שחרי מתקנימת התפירה. והמותח חוט שלתפירה בשבת חיב, מפני שהוא מצרפי התפירה.

כב יי הקורע כדי לתפר שתי תפירות, על מנת לתפר שתי תפירות חיב; אבל הקורע להפסדה פטור, מפני שהוא מקלקל. הקורע בהמתו, או

על מנת שהוא חייב לקרע עליו חייב: מפני שמישלב את דעתו בדבר זה, וינחה יצרו; והואיל וחסותו שוכבת בדבר זה, הרי הוא כמתקן וחייב. והפועל בית הצואר בשפת, חייב.

י, יא המדבק נירות או עורות בקלן שלסופרים, וכיצא בו הרי זה תולדת תופר, וחייב. וכן המפרק נירות דבוקין או עורות דבוקין, ולא נתפון לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע.

י, יב הבונה כל שהוא, חייב. המשוה פני הקרקע בבית, כגון שהשפיל תל, או מלא גיא הרי זה בונה, וחייב. אחד נתן את האבן, ואחד נתן את הטיט הנותן את הטיט, חייב; ובגדף העליון, אפלו העלה את האבן והניחה על גבי הטיט חייב, שהרי אין מניחין עליה טיט. והבונה על גבי כלים, פטור.

י, יג העושה אהל קבוע הרי זה תולדת בונה, וחייב. וכן העושה פלי אדמה, כגון תנור וחבית קדם שישרפו הרי זה תולדת בונה, וחייב. וכן המגבן את הגבנה, הרי זה תולדת בונה; ואינו חייב, עד שיגבן בגרגרת. המכניס יד הקרדום בתוך העין שלו, הרי זה תולדת בונה; וכן כל פיוצא בו. וכן כל התוקע עץ בעץ בין שתקע במסמר, בין שתקע בעץ עצמו עד שנתאחד הרי זה תולדת בונה, וחייב. י, יד העושה נקב כל שהוא בלול שלתרנגולים, כדי שיכנס להן האור חייב משום בונה. המחזיר דלת שלבור, ושלדות, ושלציע חייב משום בונה.

י, טו הסותר כל שהוא, חייב; והוא, שישתר על מנת לבנות; אבל אם סתר דרך השחתה, פטור. הסותר אהל קבוע, או שפרק עץ תקוע הרי זה תולדת סותר, וחייב; והוא, שיתפון לתפון.

י, טז המכה בפטיש הכיה אחת, חייב. וכל העושה דבר שהוא גמר מלאכה הרי זה תולדת מכה בפטיש, וחייב. פיצד: המנפח בכלי זכוכית, והצר בכלי צורה אפלו מקצת הצורה, והמגרד כל שהוא, והעושה נקב כל שהוא בין בעץ בין בבנין בין במתכת בין בכלים הרי זה תולדת מכה בפטיש, וחייב. וכל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא, אין חייבין על עשייתו.

י, יז המכים שחין בשפת, כדי להרחיב פי המכה, בדרך שהרופאין עושין, שחן מתפנין ברפואה להרחיב פי המכה הרי זה חייב משום מכה בפטיש, שזו היא מלאכת הרופא; ואם הפיסה להוציא ממנה הלחה שפה, הרי זה מתר.

י, יח המסתת את האבן כל שהוא, חייב משום מכה בפטיש; המצדד את האבן ביסוד הבנין, ותקנה בידו והושיבה במקום הראוי לה חייב משום מכה בפטיש. הלוחק יבלת שעל הבגדים בידו, כגון אלו היבולות שבכלי צמר חייב משום מכה בפטיש; והוא, שיקפיד עליהן; אבל אם הסירן דרך עסק, הרי זה פטור. המנער מטית חדשה שחורה, כדי לנאותה ולהסיר הצהוב הלכן הנתלה בה, בדרך שהאמנין עושין חייב חטאת; ואם אינו מקפיד, מתר.

י, יט הצד דבר שדרך מינו לצוד אותו חייב, כגון היה ועופות ודגים; והוא שיצוד אותו, למקום שאינו מחסר צידה. פיצד: כגון שרדף אחר צבי עד שהכניסו לבית או לגנה או לחצר, ונעל עליו, או שהפריח את העוף עד שהכניסו למגדל, ונעל עליו, או ששלח דג מן חייב, בתוך ספל שלמים הרי זה חייב. אבל אם הפריח צפור לבית, ונעל עליו, או שהפריח דג ועקרו מן חיים, לברכה שלמים, או שרדף אחר צבי עד שנכנס לטרקלין רחב, ונעל עליו הרי זה פטור; שאין זו צידה גמורה שאם יבוא

לְקַחְתָּו, צָרִיף לְרֹדֵף אַחֲרָיו, וְלָצוּד אוֹתוֹ מִשָּׁם.
לְפִיכָּהּ הֵצֵד אָרִי, אֵינּוּ חַיֵּב עַד שְׂיִכְנִיסֵנּוּ
לְפִיכָּהּ שָׁלוֹ שֶׁהוּא נֶאֱסָר בָּהּ.

י, כּ פֶּל מְקוֹם שָׁאֵם יִרְוֵן בּוֹ, יִגִּיעַ לַחֲיָה בְּשַׁחֲיָה
אַחַת, אוֹ שֶׁחִיו הַפּוֹתְלִים קְרוֹבִין זֶה לָזֶה, עַד
שְׂיִפֵּל צֵל שְׂנִיחָם לְאַמְצָע כְּאַחַד חֲרֵי זֶה מְקוֹם
קָטָן; וְאֵם הַבְּרִיחַ הַצָּבִי וְכִיּוֹצֵא בּוֹ לְתוֹכוֹ,
חַיֵּב. וּמְקוֹם שֶׁהוּא גָדוֹל מִזֶּה הַמְּבָרִיחַ חֲיָה
לְתוֹכוֹ, פְּטוּר.

י, כּא אַחַד שְׂמוֹנָה שְׂרָצִים הָאֲמוּרִין בַּתּוֹרָה,
וְאַחַד שְׂאָר שְׂקָצִים וְרַמְשֵׁים שְׂיִישׁ לְמִינוֹ צִידָה
הֵצֵד אַחַד מִבִּלְוֹ, בֵּין לְצִרְדָּה בֵּין שְׂלֵא לְצִרְדָּה אֵלֶּא
לְשַׁחַק בְּחֵן חַיֵּב, הוֹאִיל וְנִתְּכּוֹן לְצוּד וְצָד:
שְׂמֹלְאָכָה שְׂאִינָה צָרִיכָה לְגוֹפָהּ, חַיֵּב עָלֶיהָ.
הֵצֵד אֶת חֵיִשׁוֹ, וְאֶת הַסּוֹמָה חַיֵּב.

י, כּבּ הַמְּשַׁלַּח פְּלָבִים כְּדֵי שְׂיִצְוּרוֹ צְבָאִים
וְאַרְנָבִים וְכִיּוֹצֵא בְּחֵן, וּבְרַח הַצָּבִי מִפְּנֵי
הַפֶּלֶב, וְחֲיָה הוּא רֹדֵף אַחַר הַצָּבִי אוֹ שְׂעֵמֵד
בְּפָנָיו וְהַבְּחִילוֹ, עַד שֶׁחֲגִיעַ הַפֶּלֶב וְתַפֵּס חֲרֵי זֶה
תּוֹלְדַת הֵצֵד, וְחַיֵּב. וְכֵן הַעוֹשֶׂה כְּדָרְדָּר הוּא,
בְּעוֹפּוֹת.

י, כּג צָבִי שְׂנִכְנַס לְבֵית, וְנָעַל אַחַד בְּפָנָיו חַיֵּב.
נִעְלוּהוּ שְׂנִים, פְּטוּרִין; אִם אֵין אַחַד יָכוֹל לְנַעַל,
וְנִעְלוּהוּ שְׂנִים חַיֵּבִין. יֹשֵׁב אַחַד עַל הַפֶּתַח וְלֹא
מִלְּאָהוּ, וַיֵּשֶׁב חֲשָׁנִי וּמִלְּאָהוּ חֲשָׁנִי חַיֵּב; יֹשֵׁב
חֲרָאֲשׁוֹן וּמִלְּאָהוּ, וּבֵא חֲשָׁנִי וַיֵּשֶׁב בְּצֵדוֹ אִם
עַל פִּי שְׂעֵמֵד חֲרָאֲשׁוֹן וְהִלָּךְ לוֹ, חֲרָאֲשׁוֹן חַיֵּב;
וְחֲשָׁנִי לֹא עָשָׂה פְּלוּם, וּמִתָּר לוֹ לִישׁב בְּמְקוֹמוֹ
עַד הָעָרֵב וְלָקַח הַצָּבִי. לְמָה זֶה דוֹמָה לְנוֹעַל
בֵּיתוֹ לְשִׁמְרוֹ וְנִמְצָא צָבִי שְׂמוּר בְּתוֹכוֹ, שְׂלֵא
עָשָׂה פְּלוּם. נִכְנָסָה לוֹ צְפוּר תַּחַת כְּנָפָיו יוֹשֵׁב
וּמִשְׁמָרָה עַד שֶׁתַּחֲשֶׂה, וּמִתָּר.

י, כּד הֵצֵד צָבִי זָקָן, אוֹ חֲגֵר, אוֹ חוּלָה, אוֹ קָטָן
פְּטוּר. הַמְּפָרֵק בְּהִמָּה חֲיָה וְעוֹף מִן הַמְּצוּדָה,

פְּטוּר. הֵצֵד חֲיָה וְעוֹף שְׂבָרְשׁוֹתוֹ, כְּגוֹן אֲוִיזִין
וְתַרְנַגּוּלִין וַיּוֹנֵי עָלֶיהָ פְּטוּר. הֵצֵד דְּבַר שְׂאִין
בְּמִינוֹ צִידָה, כְּגוֹן חֲנֻבִים חֲזִיזִין צָרְעִין
וִיתוּשִׁין וּפְרַעוֹשִׁין וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ חֲרֵי זֶה פְּטוּר.
י, כּה רַמְשֵׁים הַמְּזִיקִין, כְּגוֹן נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים
וְכִיּוֹצֵא בְּחֵן אִם עַל פִּי שְׂאִינָן מְמִיתִין הוֹאִיל
וְנוֹשְׁכִין, מִתָּר לְצוּד אוֹתָם בְּשַׁבָּת; וְהוּא,
שְׂיִתְּכּוֹן לְהַנְצִיל מִנְּשׂוֹכָתוֹ. פִּיּוּד הוּא עוֹשֶׂה:
כּוֹפֵה כְּלֵי עֲלִיחָן, אוֹ מְקוּף עֲלִיחָן, אוֹ קוֹשֶׁר
כְּדֵי שְׂלֵא יִזְיקוּ.

הַלְבוֹת שַׁבָּת פֶּרֶק י"א

י, א, א הַשּׁוֹחֵט, חַיֵּב. וְלֹא שׁוֹחֵט כְּלָבָד, אֵלֶּא כֹּל
הַנוֹטֵל נִשְׁמָה לְאַחַד מִכָּל מִינֵי חֲיָה וּבְהִמָּה וְעוֹף
וְדָג וְשָׂרִץ בֵּין בְּשַׁחֲיָהּ, בֵּין בְּנַחֲרָה אוֹ
בְּהַפְּיָה חַיֵּב. הַחוֹנֵק אֶת חֲחֵי עַד שְׂיִמּוֹת, חֲרֵי
זֶה תּוֹלְדַת שׁוֹחֵט; לְפִיכָּהּ אִם הֵעֲלָה דָג מִסְּפֵל
שְׂלָמִים, וְהַנִּיחוֹ עַד שְׂמֹת חַיֵּב מִשׁוּם חוֹנֵק; וְלֹא
עַד שְׂיִמּוֹת, אֵלֶּא בֵּין שְׂיִבֵּשׁ בּוֹ כְּסֹלֵעַ בֵּין
כְּנִפְרִיו חַיֵּב, שְׂעֵדִין אֵינּוּ יָכוֹל לַחֲיוֹת. הוֹשִׁיט
יָדוֹ לְמַעַי הַבְּהִמָּה, וְדָלְדַל עֵבֶר שְׂבִמְעִיהָ חַיֵּב.

י, א, ב רַמְשֵׁים שֶׁחֵן פָּרִין וְרַבִּין מִזְכָּר וְנִקְבָּה, אוֹ
נְחִוִין מִן הָעֶפֶר כְּמוֹ הַפְּרַעוֹשִׁין הַחוֹרֵג אוֹתָן,
חַיֵּב בְּחוֹרֵג בְּהִמָּה וְחִיָּה; אֲבָל רַמְשֵׁים שֶׁחֲוִיתָן
מִן הַגְּלָלִים, וּמִן הַפְּרוֹת שֶׁהַבְּאִישׁוֹ, וְכִיּוֹצֵא
בְּחֵן כְּגוֹן תּוֹלְעִים שְׂלִבְשָׁר, וְתוֹלְעִים שְׂבִתוֹף
הַקְּטַנּוֹת הַחוֹרֵגִן, פְּטוּר.

י, א, ג הַמְּפִלָּה כְּלִיו בְּשַׁבָּת מוֹלֵל אֶת הַכְּנָם,
וְזוֹרְקוֹ; וּמִתָּר לְחַרֵּג אֶת הַכְּנָם בְּשַׁבָּת, מִפְּנֵי
שֶׁחֵן מִן הַזִּיעָה.

י, א, ד חֲיָה וְרַמְשֵׁ שֶׁחֵן נוֹשְׁכִין וּמְמִיתִין וְדֵאֵי
כְּגוֹן זְבוּב שְׂבִמְצָרִים, וְצָרְעָה שְׂבִנְיָנָה, וְעַקְרָב
שְׂבִחְדִּיב, וְנַחֲשׁ שְׂבִבְאָרִין יִשְׂרָאֵל, וְכָלֵב שׁוֹטֵה
בְּכָל מְקוֹם מִתָּר לְחַרְגֵן בְּשַׁבָּת, כְּשִׁירָאוֹ. וְשְׂאָר
כָּל הַמְּזִיקִין אִם חִיו רְצִין אַחֲרָיו, מִתָּר לְחַרְגֵן;

ואם היו יושבין במקומן או בורחין מלפניהו
אסור להרגו; ואם דרסן לפי תמו בשעת הלכותו
והרגו, מתר.

יא, ה המפשיט מן העור פדי לעשות קמייע,
חיב. וכן המעבד מן העור פדי לעשות קמייע,
חיב. ואחד המעבד, ואחד המולח שהמליחה,
מין עבוד היא. ואין עבוד באכלין. וכן המוחק
מן העור פדי לעשות קמייע, חיב. ואיזה הוא
מוחק זה המעביר השער או הצמר מעל העור
אחר מיתה, עד שיחליק פני העור.

יא, המפרק דוכסוסטום מעל הקלף חרי זה
תולדת מפשיט, וחיב. הדורס על העור ברגלו
עד שיתקשה, או המרפכו בידו ומושכו
ומשוה אותו בדרך שהרצענין עושין חרי זה
תולדת מעבד, וחיב. המורט נוצה מן האברה
חרי זה תולדת מוחק, וחיב. וכן הממרח רטיה
פל שהוא, או שעוה, או זפת, וכיוצא בהן
מדיברים המתמרחין, עד שיחליק פנים חיב
משום מוחק. וכן השף בידו על העור המתוח
בין העמודים, חיב משום מוחק.

יא, המחיתה מן העור פדי לעשות קמייע, חיב:
והוא שיתפון למדת ארכו ומדת רחבו, ויחתה
בכונה הוא שהוא מלאכה; אבל אם חתה דרך
הפסד, או בלא כונה למדתו, אלא כמתעסק,
או כמשחק חרי זה פטור. והקומט את הבנה
חרי זה תולדת מחתה, וחיב. וכן המגרד ראשי
פלגסות שלארז, חיב משום מחתה. וכן פל
חתכה שיחתה חרש העץ מן העצים, או חרש
מתכת מן המתכות חיב משום מחתה. הנוטל
קוסם שלעין מלפניו וקטמו להצות בו שניו,
או לפתח בו את הדלת חיב.

יא, ח פל דבר שהוא ראוי למאכל בהמה כגון
תבן, ועשבים לחים, והוצין, וכיוצא בהן מתר
לקטם אותן בשפת, מפני שאין בהן תקון
פלים. ומתר לקטם עצי בשמים להריח בהן,

ואף על פי שהן קשים ויבשין; ומפשיח מהן פל
שירצה, בין שפשיח עין גדול, בין שפשיח עין
קטן.

יא, ט הכותב שתי אותות, חיב. והמוחק פתב
על מנת לכתב במקום המוחק שתי אותות,
חיב. הכותב אות אחת גדולה בשתיים, פטור;
מוחק אות אחת גדולה, ויש במקומה פדי לכתב
שתיים חיב. פתב אות אחת והשלים בה את
הספר, חיב. הכותב על מנת לקלקל העור, חיב
שאין חיובו על מקום הכתב, אלא על הכתב;
אבל המוחק על מנת לקלקל, פטור. נפלה דיו
על גפי ספר, ומחק אותה, נפלה שעוה על גפי
הפנקס, ומחק אותה אם יש במקומה פדי
לכתב שתי אותיות, חיב.

יא, הכותב אות כפולה פעמים, והוא שם אחד
כגון רר תת גג חיב. והכותב בכל פתב ובכל
לשון חיב, ואפלו מושגי סמיונות. הכותב אות
אחת סמוך לכתב, או פתב על גפי פתב,
המתפון לכתב חת וכתב שני זנינו, וכן פל
כיוצא בזה משאר אותיות, הכותב אות אחת
בארץ ואות אחת בקורה שחרי אין נהגין זה
עם זה, או שפתב שתי אותיות בשני דפי
פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור; פתבן בשני
פותלי זווית, או בשני דפי פנקס, והן נהגין זה
עם זה חיב.

יא, יא לקח גויל וכיוצא בו, וכתב עליו אות
אחת במדינה זו, והלך באותו היום, וכתב
אות שניה במדינה אחרת במגלה אחרת חיב:
שבזמן שמקרבן, נהגין זה עם זה, ואין מחסרין
מעשה לקריבתו.

יא, יב הכותב אות אחת אף על פי שקורים
ממנה תבה שלמה, פטור. כיצד: כגון שפתב
מים, והכל קורין אותה מעשר, או שפתבה
במקום מנין, שחרי היא כמי שפתב ארבעים
חרי זה פטור. המגיה אות אחת, ועשה אותה

שְׁתֵּים כְּגוֹן שֶׁחֶלֶק גַּג הַחֵית, וְנַעֲשֶׂת שְׁנֵי זַיִן חַיֵּב. וְכֵן כָּל כִּיּוּצֵא בְּזֶה.

יֵאָמֵר הַכּוֹתֵב בְּשִׂמְאָלוֹ, אוֹ לְאַחַר יָדוֹ, בְּרִגְלוֹ, בְּכַיּוֹ, וּבְמִרְפָּקוֹ פְּטוּר. אֲטַר שְׂפֹתַי בְּיָמֵינוֹ, שֶׁהֵיא לֹא בְּשִׂמְאָל כָּל אָדָם פְּטוּר; וְאִם כֹּתֵב בְּשִׂמְאָלוֹ, חַיֵּב. וְהַשּׂוֹלֵט בְּשֵׁתֵי יָדָיו בְּשׂוּוֹה, וְכֹתֵב בֵּין בְּיָמֵינוֹ בֵּין בְּשִׂמְאָלוֹ חַיֵּב. קָטָן אוֹחֵז בְּקַלְמוֹס, וְגִדּוֹל אוֹחֵז בְּיָדוֹ וְכּוֹתֵב חַיֵּב; גִּדּוֹל אוֹחֵז בְּקַלְמוֹס, וְקָטָן אוֹחֵז בְּיָדוֹ וְכּוֹתֵב פְּטוּר.

יֵאָדָּר אֵיךְ הַכּוֹתֵב חַיֵּב עַד שְׂיִכְתֹּב בְּדָבָר הָרוּשָׁם וְעוֹמֵד, כְּגוֹן דִּיּוֹ, וְשָׁחוֹר, וְסִקְרָה, וְקַמּוֹס, וְקַלְקַנְתוֹס, וְכִיּוּצֵא בְּהֵם; וְיִכְתֹּב עַל דָּבָר שְׂמֵתֵקִיּוֹם הַכֹּתֵב עָלָיו, כְּגוֹן עוֹר, וְקֶלֶת, וְנִיר, וְעֵץ, וְכִיּוּצֵא בְּהֵם. אֲבָל הַכּוֹתֵב בְּדָבָר שֶׁאֵינֶן רְשׁוּמוֹ עוֹמֵד, כְּגוֹן מִשְׁקִין וְיָמֵי פְרוֹת, אוֹ שְׂפֹתַי בְּיָדוֹ וְכִיּוּצֵא כּוֹ עַל עַלֵי יָרְקוֹת, וְעַל כָּל דָּבָר שֶׁאֵינֶן עוֹמֵד פְּטוּר. אֵינֶן חַיֵּב עַד שְׂיִכְתֹּב בְּדָבָר הָעוֹמֵד, עַל דָּבָר הָעוֹמֵד; וְכֵן אֵיךְ הַמּוֹחֵק חַיֵּב עַד שְׂיִמְחֹק כֹּתֵב הָעוֹמֵד, מִעַל דָּבָר הָעוֹמֵד.

יֵאָמֵר הַכּוֹתֵב עַל בְּשָׂרוֹ חַיֵּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹר; אֲפֹר עַל פִּי שְׂחֵמִימוֹת בְּשָׂרוֹ מִעֲבַרְתִּי הַכֹּתֵב לְאַחַר זְמַן, חֲרִי זֶה דוֹמָה לְכֹתֵב שְׂנִמְחֹק. אֲבָל הַמְּשַׁרֵּט עַל בְּשָׂרוֹ צוֹרֵת כֹּתֵב, פְּטוּר. הַקּוֹרֵעַ עַל הָעוֹר כֹּתֵב בְּתַבְנִית כֹּתֵב, חַיֵּב מִשׁוּם כּוֹתֵב; הָרוּשָׁם עַל הָעוֹר כֹּתֵב בְּתַבְנִית כֹּתֵב, פְּטוּר.

יֵאָמֵר הַמְּעַבֵּיר דִּיּוֹ עַל גְּבִי סִקְרָה, חַיֵּב שְׂתֵּים אַחַת מִשׁוּם כּוֹתֵב, וְאַחַת מִשׁוּם מוֹחֵק. הַמְּעַבֵּיר דִּיּוֹ עַל גְּבִי דִּיּוֹ, וְסִקְרָה עַל גְּבִי סִקְרָה, אוֹ סִקְרָה עַל גְּבִי דִּיּוֹ פְּטוּר.

יֵאָמֵר רֹשָׁם, תּוֹלְדֵת כּוֹתֵב הוּא. פִּיּוּצֵד: הָרוּשָׁם רְשָׁמִים וְצוֹרוֹת בְּכַחַל וּבְשִׂשׂוֹר וְכִיּוּצֵא בְּהֵן, כְּדָרְךְ שֶׁחֲצִירִין רוּשָׁמִים חֲרִי זֶה חַיֵּב מִשׁוּם כּוֹתֵב; וְכֵן הַמּוֹחֵק אֶת הָרְשׁוּם לְתַמָּן חֲרִי זֶה

תּוֹלְדֵת מוֹחֵק, וְחַיֵּב.

יֵאָמֵר הַמְּשַׁרֵּט כְּדִי לְכֹתֵב שְׂתֵּים אוֹתִיּוֹת תַּחַת אוֹתוֹ שְׂרִטוּט, חַיֵּב. חֲרָשֵׁי הַעֲצִים שֶׁמְּעַבְרִין חוּט שֶׁלְסִקְרָה עַל גְּבִי סִקְרָה, כְּדִי שְׂיִנְסֹר בְּשׂוּוֹה חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת מִשְׂרִטוּט; וְכֵן הַגְּבִילִים שְׂעוֹשִׂים כֵּן בְּאֲבָנִים, כְּדִי שְׂיִפְצֹל הַאֲבָן בְּשׂוּוֹה. וְאַחַד הַמְּשַׁרֵּט בְּצִבְעֵי, אוֹ כֹּלָא צִבְעֵי חֲרִי זֶה חַיֵּב.

הַלְכוֹת שֶׁבַת פֶּרֶק יב

יב, א הַמְּבַעֵיר כָּל שֶׁהוּא, חַיֵּב; וְהוּא, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְאַפְרֵי; אֲבָל אִם הַבְּעִיר דָּרְךְ הַשְּׂחָתָה פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקַלְקֵל. וְהַמְּבַעֵיר גְּדִישׁוֹ שֶׁלְחֵבְרוֹ, אוֹ הַשּׁוֹרֵף דִּירְתוֹ חַיֵּב, אֲפֹר עַל פִּי שֶׁהוּא מִשְׁחִית: מִפְּנֵי שֶׁכּוֹתֵב לְהַנְקֵם מִשׁוֹנְאָו, וְחֲרִי נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ וְשִׁכְכָה חֲמָתוֹ; וְנַעֲשֶׂה כְּקוֹרֵעַ עַל מֵתוֹ אוֹ בַּחֲמָתוֹ, שֶׁהוּא חַיֵּב, וְכַחוֹבֵל בְּחֵבְרוֹ, בְּשַׁעַת מְרִיבָה שֶׁכָּל אֵלּוֹ מִתְקַנְיִם הֵן, אֲצֵל וְצָרוֹן חֲרָע. וְכֵן הַמְּדַלֵּיק אֶת הַנֵּר, אוֹ אֶת הַעֲצִים, בֵּין לְהַתְחַמֵּם, בֵּין לְהַאֲרִי חֲרִי זֶה חַיֵּב. הַמְּחַמֵּם אֶת הַכְּרֹזֵל כְּדִי לְצַרְפוֹ בַּמַּיִם חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת מְבַעֵיר, וְחַיֵּב.

יב, ב הַמְּכַבֵּה כָּל שֶׁהוּא, חַיֵּב. אֶחָד הַמְּכַבֵּה אֶת הַנֵּר, וְאַחַד הַמְּכַבֵּה אֶת הַגְּחָלֹת שֶׁלְעֵץ. אֲבָל הַמְּכַבֵּה גְּחָלֹת שְׂלֵמֵתִכָּת, פְּטוּר; וְאִם נִתְכַּוֵּן לְצַרְפוֹ, חַיֵּב שֶׁכֵּן לֹאֲשֵׁי הַכְּרֹזֵל עוֹשִׂים, מִחֲמַזִּין אֶת הַכְּרֹזֵל עַד שְׂיִעֲשֶׂה גְּחָלֹת, וּמְכַבֵּין אוֹתוֹ בַּמַּיִם, כְּדִי לְחַסְמוֹ; וְזֶה הוּא לְצַרְפוֹ שֶׁהַעוֹשֶׂה אוֹתוֹ חַיֵּב, וְהוּא תּוֹלְדֵת הַמְּכַבֵּה. וּמִתַּר לְכַבּוֹת גְּחָלֹת שְׂלֵמֵתִכָּת בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, כְּדִי שֶׁלֹּא יִזְכּוּ בָּהֶן רַבִּים. הַנּוֹתֵן שְׂמֹן לְתוֹךְ הַנֵּר הַדְּלוּק, חַיֵּב מִשׁוּם מְבַעֵיר; וְהַמְּסַתְּפֵק מִן הַשְּׂמֹן שֶׁבַנֵּר, חַיֵּב מִשׁוּם מְכַבֵּה.

יב, ג דִּלְקָה שֶׁנִּפְלָה בְּשַׁבַּת הַמְּכַבֵּה אוֹתָהּ מִפְּנֵי אֲבוּד הַמְּמוֹן, חַיֵּב; שֶׁאֵינֶן אֲבוּד הַמְּמוֹן דוֹחָה

שָׁבֵת, אֵלֶּא אֶפֶס נִפְשׁוֹת. לְפִיכָּךְ יֵצְאוּ בְּנֵי
אָדָם, כִּדֵי שְׂלֵא יָמוּתוּ, וַיִּנְיחוּ הָאֵשׁ תְּלַהֲטוּ,
וְאֶפְלוּ שׁוֹרְפֵת כָּל הַמְדִינָה כְּלָה.

יב, ד ומתן לעשות מהצה בכל הכלים, בין
מלאים בין ריקנים, כדי שלא תעבר הדלקה.
אפלו כלי חרס חדשים מלאים מים עושין מהן
מהצה, אף על פי שודאי מתפקעין ומכבים:
שגורם בפניו, מתן. ובפנין קערה על גבי הנר,
בשביל שלא תאחז בקורה.

יב, ה תבה שדה ומגדל שאחז בהן האור מביא
עור גדי וכיוצא בו מדברים שאין האור
מלהטת אותן, ופורסו על הקצה שעדין לא
נשרף, כדי שלא תעבר לו האש.

יב, ו טלית שאחז בה האור, פושטה ומתכסה
בה; ואם פכתה, פכתה. וכן ספר תורה שאחז
בו האור, פושטו וקורא בו; ואם פכה, פכה.
ונתן מים, מן הצד שעדין לא נתלית בו
האור; ואם פכתה, פכתה. שכח נר דלוק על
גבי הטבלה, נוער את הטבלה והוא נופל; ואם
פכה, פכה: אבל אם הניחו מבפערב אף על פי
שפכה, אסור לטלטלו.

יב, ז נכרי שבא לבבות אין אומרים לו פכה
ואל תכבה, מפני שאין שביתתו עלינו. אבל
קטן שבא לבבות, אין שומעין לו והוא, שיהיה
עושה על דעת אביו; אבל מדעת עצמו, אין
בית דין מצוין עליו להפרישו. ובדלקה התירו
לומר, כל המכבה אינו מפסיד.

יב, ח החוצאה מרשות לרשות, מלאכה מאבות
מלאכות היא. ואף על פי שדבר זה, עם כל
גופי תורה, מפני משה, מסיני נאמרו חרי הוא
אומר בתורה "איש ואשה אל יעשו עוד
מלאכה, לתרומת הקדש; ויפלא העם, מהביא"
: הא למדת שהחבאה, מלאכה קורא אותה. וכן
למדו מפני השמועה, שהמעביר ברשות הרבים

מתחלת ארבע לסוף ארבע חרי הוא פמוציא
מרשות לרשות, וחיב.

יב, ט אין המוציא מרשות לרשות חיב, עד
שיוציא בשעור המועיל, מרשות היחיד
לרשות הרבים, או מרשות הרבים לרשות
היחיד; ויעקר מרשות זו, ויניח ברשות שניה.
אבל אם עקר ולא הניח, או הניח ולא עקר, או
שהוציא פחות מכשעור פטור. וכן המעביר
מתחלת ארבע לסוף ארבע, ברשות הרבים
אינו חיב עד שיעקר בשעור מצד זה, ויניחו
בצד האחרת.

יב, י חזרק מרשות לרשות, או המושיט חרי
זה תולדת המוציא, וחיב. וכן חזרק או
המושיט, מתחלת ארבע לסוף ארבע חרי זה
תולדת המוציא, וחיב. וחזרק פלאחר יד,
פטור.

יב, יא המוציא מקצת החפץ, מרשות משתי
רשויות אלו לרשות שניה פטור עד שיוציא
את כל החפץ בלו, מרשות זו לרשות זו. קפה
שהיא מלאה חפצים, אפלו מלאה חרדל,
והוציא רבה מרשות זו לרשות זו פטור, עד
שיוציא את כל הקפה. וכן כל הדומה לזה,
שהכלי משים כל שיש בו כחפץ אחד. המוציא
בין בימינו, בין בשמאלו, בין בתוך חיקו, או
שיצא במעות צוררין לו בסדינו חיב, מפני
שהוציא בדרך המוציאין. וכן המוציא על
פתפו חיב, אף על פי שתמשאוי למעלה
מעשרה ברשות הרבים: שכן היה משא בני
קחת במשכן למעלה מעשרה, שנאמר "בפתח
ישאיו"; וכל המלאכות, ממשכן לומדין אותן.
יב, יב אבל המוציא לאחר ידו, בפיו,
ובמרפקו, באזנו, ובשערו, ובכיס שתפור
בבגדו ופי חבים למטה, בין בגד ובגד, בפיו
בגדו, במנעלו, ובסנדלו פטור, שלא הוציא
בדרך המוציאין.

יב, יג המוציא משאוי על ראשו אם היה משאוי כבד, פגון שק מלא או תבה ומגדל וכיוצא בהן, שהוא משים על ראשו, ותופס בידו חיב, שפן דרך המוציאין, ונמצא במוציא על פתפו, או בידו. אבל אם לקח חפץ קל, פגון שהניח בגד או סבין או ספר על ראשו, והוציאו, והוא אינו אוחז בידיו הרי זה פטור, שלא הוציא בדרך המוציאין: שאין דרך רב העולם להוציא החפצין מנחין על ראשיהם. המעביר חפץ מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים אף על פי שהעבירו למעלה מראשו, חיב.

יב, יד מתר לאדם לטלטל ברשות הרבים, בתוך ארבע אמות על ארבע אמות שהוא עומד בצדו; ויש לו לטלטל, בכל המרבע הזה. ובאמה שלו, מודדין לו; ואם היה נגס באבריו, נותנין לו ארבע אמות בבינונית שכלל אדם. ומפי הקבלה אמרו, שזה שנאמר בתורה "שבו איש תחתיו" שלא יטלטל חוץ למרבע זה; אלא במרבע זה, שהוא פנינת ארץ האדם כשיפשט ידיו ורגליו בו בלבד, יש לו לטלטל.

יב, טו היו שנים, מקצת ארבע אמות שלזה לתוך ארבע אמות שלזה מביאין ואוכלין באמצע, ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך שלחברו; ואם היו שלוש, והאמצעי מבלע בנתים הוא מתר עמהן והן מתרין עמו, ושנים החיצונים אסורים זה עם זה.

יב, טז לפיכך מתר לאדם לעקר חפץ מרשות הרבים, ולתנו לחברו שעמו בתוך ארבע אמות; וכן חברו לחברו האחר שפצדו, אפלו הן מאה; ואף על פי שהחפץ הולך פמה מילין בשבת מתר, מפני שכל אחד מהן לא טלטל אלא בתוך ארבע אמות שלו.

יב, יז הואיל ויש לו לאדם לטלטל, בכל המרבע שהוא ארבע אמות על ארבע אמות, נמצא

מטלטל בארץ אלכסונו שלמרבע זה, חמש אמות ושלשה חמשי אמה. לפיכך אין המעביר או הזורק ברשות הרבים חיב, עד שיעביר חוץ לחמש אמות ושלשה חמשי אמה. וכל מקום שאמרנו מתחלת ארבע לסוף ארבע, או המעביר ארבע אמות חיב הוא מתחלת האלכסון שלארבע אמות, עד סופו; ואם העביר פחות מזה, פטור.

יב, יח נמצא פאן, שלוש מדות; ביצד: העוקר חפץ מרשות הרבים במקום זה, והניחו במקום אחר ברשות הרבים אם היה בין שני המקומות עד ארבע אמות, הרי זה מתר; היה ביניהן יתר מארבע אמות ועדין הן בתוך חמש אמות ושלשה חמשי אמה, פטור; היה ביניהן חמש אמות ושלשה חמשי אמה בשווה הרי זה חיב, שהרי העביר החפץ חוץ לאלכסונו שלמרבע.

הלכות שבת פרק יג

יג, א אין המוציא מרשות לרשות או המעביר ברשות הרבים חוץ לארבע אמות, חיב עד שיעקר מעל גפי מקום שיש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר, ויניח על גפי מקום שיש בו ארבעה על ארבעה.

יג, ב ידו שלאדם, חשובה לו כארבעה על ארבעה; לפיכך אם עקר החפץ מיד אדם העומד ברשות זו, והניחו ביד אדם אחר העומד ברשות שניה חיב. וכן אם היה עומד באחת משתי רשויות אלו, ופשט ידו לרשות שניה ועקר החפץ ממנה, או מיד אדם העומד בה, והחזיר ידו אליו חיב; ואף על פי שלא הניח החפץ במקום שהוא עומד בו, הואיל והוא בידו, הרי הוא כמנה בארץ.

יג, ג היה אוכל ויוצא מרשות לרשות, וחשב להוציא האכל שבפיו מרשות לרשות חיב;

מִפְּנֵי שְׂמֵחַ שְׂבִיבוֹתָיִם מְשִׁיבָה פִּיּוּ מְקוֹם, אִם עַל פִּי
שֵׁלָא הוֹצִיא בְּדֶרֶךְ הַמּוֹצִיאִין. וְכֵן מִי שֶׁהָיָה
עוֹמֵד בְּאַחַת מִשְׁתֵּי רְשׁוּיֹת אֱלֹהִים, וְהִשְׁתִּין מִיָּמִים
אוֹ רִקְק בְּרִשׁוֹת שְׁנֵיהֶם חֵיב: שְׁחָרֵי עָקֵר מְרִשׁוֹת,
וְהִנִּיחַ בְּרִשׁוֹת שְׁנֵיהֶם, וּמִחֲשִׁבְתּוֹ עוֹשֶׂה אוֹתוֹ,
בְּאֵלֹהֵי עָקֵר מֵעַל גְּבִי מְקוֹם. הָיָה עוֹמֵד בְּרִשׁוֹת
זוֹ, וּפִי אֶמְנָה בְּרִשׁוֹת שְׁנֵיהֶם, וְהִשְׁתִּין בְּהַ פְּטוּר.

יג, הָיָה עוֹמֵד בְּאַחַת מִשְׁתֵּי רְשׁוּיֹת, וּפְשַׁט
יָדָיו לְרִשׁוֹת שְׁנֵיהֶם, וְנָטַל מִשָּׁם מִיָּמִים מֵעַל גְּבִי
גְּמָחָה מְלֵאָה מִיָּמִים, וְהוֹצִיאָן חֵיב: שְׂחָמִים בְּלֵן,
בְּאֵלֹהֵי הָן מִנְחִין עַל הָאָרֶץ. אֲבָל אִם הָיָה בְּלֵי
צָרָה עַל גְּבִי הַמִּיָּמִים, וּפְרוֹת עַל גְּבִי הַבְּלִי, וּפְשַׁט
יָדָיו וְלָקַח מִן הַפְּרוֹת, וְהוֹצִיא פְּטוּר: שְׁחָרֵי לֹא
נָחוּ הַפְּרוֹת עַל גְּבִי הָאָרֶץ, וְנִמְצָא שֵׁלָא עָקֵר
מֵעַל גְּבִי מְקוֹם אֲרַבְעָה. וְאִין צָרִיךְ לִזְמַר, אִם
הָיוּ הַפְּרוֹת צָפִין עַל פְּנֵי הַמִּיָּמִים, וְהוֹצִיאָם שֶׁהוּא
פְּטוּר. וְכֵן אִם הָיָה שָׂמֵן עַל גְּבִי הַמִּיָּמִים, וְקָלַט
מִן הַשָּׂמֵן, וְהוֹצִיא פְּטוּר.

יג, הָיָה פְּכָר אֶמְרָנִי, שְׂאִין הַמּוֹצִיא מְרִשׁוֹת
לְרִשׁוֹת חֵיב, עַד שִׁיעָקֵר, וְיִנְיַח; אֲבָל אִם עָקֵר
וְלֹא הִנִּיחַ, אוֹ הִנִּיחַ וְלֹא עָקֵר פְּטוּר. לְפִיכָּה מִי
שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּאַחַת מִשְׁתֵּי רְשׁוּיֹת, וּפְשַׁט יָדָיו
לְרִשׁוֹת שְׁנֵיהֶם וְחִפֵּן בִּידָיו, וְנָטַל אַחַר מִמֶּנּוּ; אוֹ
שָׁנְתָן אַחַר לִידָיו חִפֵּן, וְהַחֲזִיר יָדָיו אֵלָיו: שְׁנֵיהֶם
פְּטוּרִים מִפְּנֵי שְׂזֵה עָקֵר, וְזֶה הִנִּיחַ.

יג, בְּמָחָה דְּבָרִים אֶמְרָנִים, בְּשֶׁהִיתָה יָדָיו לְמַעְלָה
מִשְׁלוֹשָׁה; אֲבָל אִם הִיתָה יָדָיו בְּתוֹךְ שְׁלוֹשָׁה
סְמוּךְ לְאָרֶץ חָרִי זֶה כְּמִי שֶׁהִנִּיחַ בְּאָרֶץ, וְחֵיב.

יג, הָיָה עוֹמֵד בְּאַחַת מִשְׁתֵּי רְשׁוּיֹת אֱלֹהִים,
וּפְשַׁט חֲבָרוֹ יָדָיו מְרִשׁוֹת שְׁנֵיהֶם, וְנָטַל חִפֵּן מִיָּד
זֶה הָעוֹמֵד בְּרִשׁוֹת זוֹ, וְהַכְּנִיסוֹ אֶצְלוֹ; אוֹ
שֶׁהוֹצִיא חִפֵּן מֵאֶצְלוֹ, וְהִנִּיחוֹ בְּיָד זֶה הָעוֹמֵד:
זֶה הָעוֹמֵד לֹא עָשָׂה כְּלוֹם שְׁחָרֵי חֲבָרוֹ נָתַן
בִּידָיו, אוֹ נָטַל מִיָּדָיו; וְחֲבָרוֹ חֵיב שְׁחָרֵי עָקֵר,
וְהִנִּיחַ.

יג, הָיָה עוֹמֵד בְּאַחַת מִשְׁתֵּי רְשׁוּיֹת אֱלֹהִים,
וְנָתַן חֲבָרוֹ חִפֵּן בִּידָיו אוֹ עַל גְּבִיו, וְיָצָא בְּאוֹתוֹ
הַחִפֵּן לְרִשׁוֹת שְׁנֵיהֶם, וְעוֹמֵד שָׁם חֵיב: מִפְּנֵי
שְׁעָקוּרָת גּוֹפּוֹ בַּחִפֵּן שְׁעָלוֹ, כְּעָקוּרָת הַחִפֵּן
מֵאוֹתָהּ רִשׁוֹת; וְעוֹמֵד אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הַחִפֵּן, כְּהִנְחָת
הַחִפֵּן בְּקָרְקַע שְׁעוֹמֵד בָּהּ.

יג, ט לְפִיכָּה אִם יָצָא בַּחִפֵּן שְׁבִידוֹ, אוֹ עַל גְּבִיו,
וְלֹא עוֹמֵד בְּרִשׁוֹת שְׁנֵיהֶם, אֲלֵא חֲזַר וְנִכְנַס וְהוּא
בִּידָיו אֶפְלוֹ יָצָא וְנִכְנַס כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ, עַד שִׁיעָא
הַיּוֹם פְּטוּר: לְפִי שְׁעָקֵר, וְלֹא הִנִּיחַ. וְאֶפְלוֹ עוֹמֵד
לְתַקַּן הַמִּשְׁאָוִי עָלָיו, עַדִּין פְּטוּר הוּא עַד
שִׁיעָמֵד לְנוּחַ.

יג, וְכֵן מִי שֶׁהִיתָה חֲבֻלָּתוֹ עַל כְּתָפוֹ רִין בְּהַ
אֶפְלוֹ כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ, וְאִינוֹ חֵיב עַד שִׁיעָמֵד:
וְהוּא, שִׁיחִיָּה רִין בְּהַ; אֲבָל אִם הִלֵּךְ מְעַט מְעַט
חָרִי זֶה כְּעוֹקֵר וּמְנִיחַ, וְאֶסוּר. לְפִיכָּה מִי שֶׁקָּדַשׁ
עָלָיו הַיּוֹם, וְחֲבֻלָּתוֹ עַל כְּתָפוֹ רִין בְּהַ עַד שִׁינִיעַ
לְבֵיתוֹ, וְזוֹרְקָה שָׁם בְּלֹא חֵר יָד.

יג, יא עָקֵר חִפֵּן מְרִשׁוֹת חֲרָבִים, וְהִלֵּךְ בּוֹ פְּחוּת
מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעוֹמֵד, וְחֲזַר וְהִלֵּךְ פְּחוּת מֵאַרְבַּע
אַמּוֹת וְעוֹמֵד אֶפְלוֹ כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ מִתָּר. בְּמָחָה
דְּבָרִים אֶמְרָנִים, בְּשִׁיעָמֵד לְנוּחַ; אֲבָל אִם עוֹמֵד
לְתַקַּן מִשְׁאָו, חָרִי זֶה כְּמַחֲלָה, וּבְשִׁיעָמֵד חוּץ
לְאַרְבַּע הָאַמּוֹת, חֵיב: וְהוּא שִׁיעָמֵד חוּץ
לְאַרְבַּע אַמּוֹת, לְנוּחַ; אֲבָל אִם יַעֲמֵד לְתַקַּן
מִשְׁאָו, עַדִּין הוּא כְּמַחֲלָה, וְאִינוֹ חֵיב, עַד
שִׁיעָמֵד לְנוּחַ חוּץ לְאַרְבַּע הָאַמּוֹת.

יג, יב הָיָה קָנָה אוֹ רִמָּח וּכְיִצָּא בּוֹ מִנְּחָה עַל
הָאָרֶץ, וְהִגְבִּיחַ הַקָּנָה הָאֶחָד וְהָיָה הַקָּנָה הַשֵּׁנִי
מִנְּחָה בְּאָרֶץ וְהִשְׁלִיכוֹ לְפָנָיו, וְחֲזַר וְהִגְבִּיחַ
הַקָּנָה שֶׁהָיָה מִנְּחָה וְהִשְׁלִיכוֹ לְפָנָיו עַל דֶּרֶךְ זוֹ,
עַד שֶׁהִעֲבִיר הַחִפֵּן כְּמָחָה מִלִּין פְּטוּר: לְפִי שֵׁלָא
עָקֵר הַחִפֵּן כְּלוֹ, מֵעַל גְּבִי הָאָרֶץ. וְאִם מִשְׁךְ
הַחִפֵּן, וְגָרְרוֹ עַל הָאָרֶץ מִתְחִלַּת אֲרַבַּע לְסוּף
אֲרַבַּע חֵיב: שֶׁחֲמַגְלָגַל, עוֹקֵר הוּא.

יג, יג עקר חפץ מזוית זו להניחו בזוית אחרת, שנמצאת זו העקירה עקירה המתרת, ונמלך בדרך, והוציאו לרשות שניה פטור: מפני שלא היתה עקירה ראשונה לפי; ונמצאת כאן הנחה, בלא עקירה. וכן העוקר חפץ והניחו על חברו בשחוא מהלך, ובעת שירצה חברו לעמד, נוטלו מעל גבי חברו הרי זה פטור: שחרי יש כאן עקירה, בלא הנחה.

יג, יד הזורק חפץ מרשות לרשות, או מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים, וקדם שינוח קלטו אחר בידו, או קלטו בלב, או נשרף פטור: מפני שאין זו, הנחה שנתפון לה. לפיכך אם נתפון בשעת זריקה לפי, חיב.

יג, טו הזורק חפץ מרשות לרשות, והיה קשור בחבל ואגודו בידו אם יכול למשוך החפץ אצלו, פטור: שחרי אין כאן הנחה גמורה, ונמצא פני שעקר ולא הניח.

יג, טז הזורק, ונחה בתוך ידו של חברו אם עמד חברו במקומו, וקבלה הזורק חיב, שחרי עקר והניח; ואם נעקר חברו במקומו, וקבלה פטור. זרק, ורץ הזורק עצמו אחר החפץ, וקבלו בידו ברשות אחרת, או חוץ לארבע אמות פטור: כאלו נעקר אחר, וקבלו שאין ההנחה הגמורה, אלא שינוח החפץ, במקום שהיה לו לנחה, בשעת עקירה.

יג, יז הזורק מרשות היחיד לרשות היחיד, ורשות הרבים באמצע אף על פי שעבר החפץ באויר רשות הרבים, פטור: והוא, שיעבר למעלה משלושה; אבל אם עבר בפחות משלושה סמוך לארץ, ונח על גבי משהו אף על פי שנעקר או נתגלגל, ויצא החפץ לרשות היחיד האחרת הרי הוא פני שנשאר עומד ברשות הרבים, ולפיכך חיב.

יג, יח וכן הזורק מרשות הרבים לרשות

הרבים, ורשות היחיד באמצע פטור; ואם עבר החפץ בפחות משלושה סמוך לארץ, ונח על גבי משהו אף על פי שחזר ונתגלגל, ויצא לרשות הרבים השניה הרי הוא פני שנשאר עומד ברשות היחיד, ולפיכך חיב.

יג, יט המעביר ארבע אמות, ברשות הרבים זו עם רשות הרבים השניה חיב: מפני שארבע אמות בשתי רשויות הרבים מצטרפים, מפני שלא נח החפץ ברשות שביניהן.

יג, כ המושוט מרשות היחיד לרשות היחיד, ורשות הרבים באמצע חיב, ואפלו הושיט למעלה מאויר רשות הרבים: שכן היתה עבודת הלויים במשכן, מושיטין את הקרשים מעגלה לעגלה ורשות הרבים בין שתי העגלות, וכל עגלה ועגלה רשות היחיד היא.

יג, כא במה דברים אמורים, בשחרי שתי רשויות היחיד בארץ רשות הרבים, פטור: שהעגלות מהלכות ברשות הרבים, זו אחר זו; אבל אם היו שתי הרשויות בשני צדי רשות הרבים אף המושוט מרשות היחיד זו לרשות היחיד שבנגדה, פטור.

יג, כב שכח ופשט ידו והיא מלאה פרות, והוציאה מחצר זו להכניסה לחצר שבצדה, ונזפר קדם שיכניס, וחרי ידו תלויה באויר רשות הרבים מתר להחזירה אליו, לחצרו; אבל להכניסה לאותה חצר שניה, אסור, פדי שלא יעשה מחשבתו, שחשב בשעת שגגה. ואם הוציא ידו במזיד, הרי זה אסור להחזירה אצלו; אלא קנסו אותו, שתהא ידו תלויה עד שתחשף.

יג, כג המתפון לזרק שמונה אמות ברשות הרבים, ונח החפץ בסוף ארבע חיב: שחרי נעשה שעור המלאכה, ונעשת מחשבתו שהדבר ידוע שאין זה החפץ מגיע לסוף

שמונה, עד שייעבר על כל מקום ומקום מכל השמונה. אבל אם נתפזן לזרק ארבע, ונח החפץ בסוף שמונה פטור: לפי שנה במקום שלא חשב שתעבר בו, וכל שפן שתנוח; לפיכך אם חשב בעת זריקה, שינוח החפץ בכל מקום שירצה חיב.

וג, כד זרק לתוך ארבע אמות, ונתגלגל חוץ לארבע אמות פטור. זרק חוץ לארבע אמות, ונתגלגל לתוך ארבע אמות אם נח על גבי משהו חוץ לארבע אמות ואחר כך נתגלגל ונכנס, חיב; ואם לא נח כלל, חרי זה פטור.

הלכות שבת פרק יד

יד, א איזו היא רשות הרבים מדברות ויערים ושדות, ודרכים המפלגין להן: ובלבד שיהיה רחב הדרך שש עשרה אמה, ולא תהיה עליו תקרה. ואי זו היא רשות היחיד תל שגבוה עשרה טפחים, ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר על כן; וכן חריץ שהוא עמוק עשרה, ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן; וכן מקום שהוא מקף ארבע מחצות, גבהו עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן, אפלו יש בה פמה מילין, אם חקף לדירה כגון מדינה המקפת חומה שדלתותיה ננעלות בלילה; ומבואות שיש להן שלוש פותלים, ולחי ברוח רביעית; וכן חצר ודיר וסוהר, שתקפו לדירה: כלן, רשות היחיד גמורה הן.

יד, ב אפלו פלים, כגון ספינה או מגדל שלעין וכורת וכיוצא בהן אם יש בהן ארבעה על ארבעה בגובה עשרה, או יתר על זה חרי הן רשות היחיד גמורה.

יד, ג עבי הפותלים שלרשות היחיד, ברשות היחיד לאחרים עושה מחצה, לעצמו לא כל שפן. איזו רשות היחיד, ברשות היחיד;

ורשות היחיד, איזוה ברשות היחיד עד לרקיע. אבל איזו רשות הרבים אינו ברשות הרבים, אלא עד עשרה טפחים; ולמעלה מעשרה באיזו רשות הרבים, מקום פטור הוא.

יד, ד ארבע רשויות לשבת רשות היחיד, ורשות הרבים, וכרמלית, ומקום פטור. איזו היא כרמלית תל שיש בו ארבעה על ארבעה או יתר על כן, וגבהו משלושה ועד עשרה, שהכרמלית אינה תופסת אלא עד עשרה, ואין רחבה פחות מארבעה על ארבעה; וכן חריץ שיש בו ארבעה על ארבעה או יתר על כן, ועמוק משלושה עד עשרה; וכן מקום שתקף בארבע מחצות, גבהו משלושה ועד עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן; וכן קרן זווית הסמוכה לרשות הרבים, והוא המקום שמקף שלוש מחצות, וחרוץ הרביעית רשות הרבים, כגון מבוי שאין לו לחי או קורה ברוח רביעית; וכן חימים והבקעה, בין בימות החמה בין בימות הגשמים: כל אלו, כרמלית הן.

יד, ה איזו הכרמלית, חרי הוא ככרמלית עד עשרה טפחים; ולמעלה מעשרה באיזו כרמלית, חרי הוא מקום פטור. לפיכך מעל פני המים שפינים ושפנהרות, עד עשרה טפחים באיזו כרמלית; ולמעלה מעשרה, מקום פטור. אבל כל העמק המלא מים, חרי הוא כקרקע עבה. פור שפכרמלית חרי הוא ככרמלית, אפלו עמוק מאה אמה ורחב מאה אמה.

יד, ו רשות הרבים שהיתה עליה תקרה, או שאין ברחבה שש עשרה אמה חרי היא ככרמלית. אצטבה שפין העמודים העומדים ברשות הרבים, חרי היא ככרמלית; וצדי רשות הרבים, ככרמלית. אבל בין העמודים הואיל ורבים דורסין ביניהן, חרי הן רשות

הַרְבִּים.

יד, וְאֵיזָה הוּא מְקוֹם פְּטוּר מְקוֹם שְׂיֵשׁ בּוֹ פְּחוּת מֵאַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, וְנִבְחַח שְׁלוֹשָׁה עַד לְרִקְיָע: שָׁפֵל פְּחוּת מִשְׁלוֹשָׁה, הָרִי הוּא כְּאַרְיָן. אֶפְלוּ קוֹצִים וּבְרִקְנִים, אִו גְּלָלִים בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, גְּבַחַן שְׁלוֹשָׁה, וְאִין בְּחַן אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה הָרִי חֵן מְקוֹם פְּטוּר. וְכֵן חֲרִיץ שְׂאִין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, וְעַמְקוֹ מִשְׁלוֹשָׁה עַד הַתְּחוּם, וְכֵן מְקוֹם הַמְּקַף שְׂאִין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, אֶפְלוּ הָיָה אֲרָפוֹ אֶלְפֵי מִיל, וְרַחְבּוֹ אַרְבָּעָה פְּחוּת שְׁעוּרָה, וְנִבְחַח מִשְׁלוֹשָׁה וּמַעְלָה הָרִי זֶה מְקוֹם פְּטוּר. וְכֵן אֲוִיר רִשּׁוֹת הַרְבִּים אִו אֲוִיר בְּרַמְלִית, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה הָרִי הוּא מְקוֹם פְּטוּר.

יד, ח מְקוֹם שְׂיֵשׁ בְּנִבְחַח תִּשְׁעָה טַפְחִים מִצְמָצְמוֹת, לֹא פְּחוּת וְלֹא יִתֵּר, בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים הָרִי הוּא בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים: וְאִין מִשְׁגִּיחִין עַל מִדַּת אֲרָפוֹ וּמִדַּת רַחְבּוֹ, בֵּין רַחֵב בֵּין קָצֵר מִפְּנֵי שְׂרָפִים מְכַתְּפִין עָלָיו. אֲבָל אִם הָיָה יִתֵּר עַל תִּשְׁעָה, אִו פְּחוּת אִם הָיָה בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה אִו יִתֵּר, הָרִי הוּא בְּרַמְלִית; וְאִם אִין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, הָרִי הוּא מְקוֹם פְּטוּר. גַּג הַסְּמוּךְ לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה טַפְחִים הוֹאִיל וְרַבִּים מְכַתְּפִין עָלָיו, אִסּוּר לְטַלְטֵל בְּגַג, עַד שְׂיַעֲשֶׂה לוֹ סֵלֶם קְבוּעַ לְחֲתִירוֹ.

יד, ט עַמּוּד בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, גְּבוּהַ עֲשָׂרָה וְרַחֵב אַרְבָּעָה הָרִי זֶה רִשּׁוֹת הַיְחִיד. נֶעֱעַן בְּנִבְחַח יִתֵּר כֹּל שֶׁהוּא, אֶפְלוּ אֵינָה גְּבוּהַה שְׁלוֹשָׁה הוֹאִיל וְרֹאוּי לְתֵלוֹת בֵּיתֵד וְלְחֲשֵׁת־מִשׁ בּוֹ, הָרִי זֶה מִמַּעַט וְנִעֲשֶׂה בְּרַמְלִית, וְאִין מוֹדְדִין לוֹ, אֲלֹא מִן הַיִּתֵּד וְלְמַעְלָה: וְאֶפְלוּ מִלְּאַהֵן כֹּל יִתְדוֹת, הָרִי זֶה נִתְּמַעַט גְּבַחוֹ, שְׁחָרִי תוֹלִין בְּאוֹתָן הַיִּתְדוֹת, וּמִשְׁתַּמְשִׁים בָּהֶן.

יד, חוֹרֵי רִשּׁוֹת הַיְחִיד, הָרִי חֵן בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד; אֲבָל חוֹרֵי רִשּׁוֹת הַרְבִּים אֵינָם בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, אֲלֹא הָרִי חֵן כְּפִי מִדְּתָן. פִּיּוּד: חוֹר בְּצַד רִשּׁוֹת

הַרְבִּים אִם יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה וְנִבְחַח עֲשָׂרָה, הָרִי זֶה רִשּׁוֹת הַיְחִיד; וְאִם אִין גְּבוּהַ עֲשָׂרָה, הָרִי זֶה בְּרַמְלִית. וְאִם אִין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, הָרִי זֶה מְקוֹם פְּטוּר; וְהוּא, שְׁגִבּוּהַ שְׁלוֹשָׁה שָׁפֵל פְּחוּת מִשְׁלוֹשָׁה, הָרִי הוּא כְּאַרְיָן.

יד, וְאִ רִשּׁוֹת הַיְחִיד וּמְקוֹם פְּטוּר, מִתֵּר לְטַלְטֵל בְּכֵלָן אֶפְלוּ הָיָה אֲרָף כֹּל אַחַת מִשְׁתִּיחִין כְּמַח מִיִּלִּין, מְטַלְטֵל בְּכֵלָה. אֲבָל רִשּׁוֹת הַרְבִּים וְהַבְּרַמְלִית אִין מְטַלְטֵלִין בָּהֶן, אֲלֹא כְּאַרְבַּע אַמּוֹת: וְאִם הָעֵבִיר, אִו הוֹשִׁיט, אִו זָרַק חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, חֵיב. וּבְכַרְמְלִית, פְּטוּר שְׂאִסּוּר הַבְּרַמְלִית מִדְּבַרְיָהֶם מִפְּנֵי שֶׁהוּא הוֹמָח לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, שְׂמֹא תִתְחַלֵּף בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים. לְפִיכָּךְ אִם לֹא הָיָה צָרִיךְ לְגוּף הַחוּצָא, כְּגוֹן שֶׁהָעֵבִיר קוּץ בְּכַרְמְלִית כִּדִּי שְׂלֵא יִזְקוּ בּוֹ רַבִּים הָרִי זֶה מִתֵּר, וְאֶפְלוּ הָעֵבִירוּ כְּמַח אַמּוֹת; וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא בָּזָה.

יד, יב כִּשֵׁם שְׂמִתֵּר לְטַלְטֵל בְּכֹל מְקוֹם פְּטוּר כֶּךָ מִתֵּר לְהַכְנִים מִמְּנוֹ לְרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, וְאִין צָרִיךְ לִזְמַר לְכַרְמְלִית; וּמִזְצִיאִין לוֹ מִרִשּׁוֹת הַיְחִיד, וּמִרִשּׁוֹת הַרְבִּים, וְאִין צָרִיךְ לִזְמַר מִן הַבְּרַמְלִית.

יד, יג כִּשֵׁם שְׂאִסּוּר לְטַלְטֵל בְּכֹל הַבְּרַמְלִית כֶּךָ אִסּוּר לְהוּצִיא מִמְּנָה לְרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, אִו לְהַכְנִים לְכַרְמְלִית מִרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו מִרִשּׁוֹת הַרְבִּים; וְאִם הוּצִיא אִו הַכְנִים, פְּטוּר.

יד, יד הַמוּצִיא מִרִשּׁוֹת הַיְחִיד לְרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו מִרִשּׁוֹת הַרְבִּים לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, וּכְרַמְלִית בְּאַמְצַע פְּטוּר; וְכֵן הַמוּשִׁיט אִו הוֹזַק מִזוֹ לְזוֹ, וּכְרַמְלִית בְּאַמְצַע פְּטוּר. הַמוּצִיא חֶפֶץ מִרִשּׁוֹת הַרְבִּים לְכַרְמְלִית וְהַנִּיחוֹ שָׁם, וְחָזַר וְעָקְרוּ מִבְּרַמְלִית וְהַכְנִיסוֹ לְרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו שְׁחוּצִיאֵו מִרִשּׁוֹת הַיְחִיד לְכַרְמְלִית וְהַנִּיחוֹ שָׁם,

וְחָזַר וְעָקְרוּ מִכְּרַמְלִית וְהוֹצִיאוּ לְרֵשׁוֹת הָרָבִים
הָרִי זֶה פְּטוּר.

יֵד, טוּ הַמוֹצִיא מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד לְרֵשׁוֹת הָרָבִים,
וְעָבַר עַל מְקוֹם פְּטוּר בִּינְיָהוּן בְּהַלְיוֹתוֹ חֵיב,
שֶׁהַמְחִלָּה אֵינָנו בְּעוֹמֵד; וְאִין צְרִיךְ לֹאמַר, בְּזוּרְק
שֶׁעָבַר הַחֲפִין בְּמְקוֹם פְּטוּר שְׂאִינוּ חָשׁוּב כְּמוֹ
שֶׁנֶּחַ שָׁם. הָיָה עוֹמֵד בְּמְקוֹם פְּטוּר, וְנִטְלָה חֲפִין
מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד, אִם מֵאֲדָם הָעוֹמֵד שָׁם, וְהַנִּיחוּ
בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, אִם בְּיַד אָדָם הָעוֹמֵד שָׁם פְּטוּר;
וְכֵן אִם הַכְּנִיס מֵרֵשׁוֹת הָרָבִים לְרֵשׁוֹת הַיְחִיד,
וְעוֹמֵד בְּמְקוֹם פְּטוּר פְּטוּר.

יֵד, טז עוֹמֵד בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים גְּבוּהָ עֵשְׂרָה וָרֶחֶב
אַרְבָּעָה, וְאִין בְּעִיקְרוֹ אַרְבָּעָה, וְאִין בְּגִבְהָ
הַקָּצֵר שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשָׁה הָרִי הוּא רֵשׁוֹת הַיְחִיד; וְאִם
זָרֵק מֵרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְנָח עַל גְּבִיּוֹ חֵיב. תֵּל
הַמֵּת לְקַט גְּבוּהָ עֵשְׂרָה טַפְחִים מִתּוֹךְ אַרְבֵּעַ אַרְבָּע
אַמּוֹת, הָרִי הוּא רֵשׁוֹת הַיְחִיד; וְאִם זָרֵק מֵרֵשׁוֹת
הָרָבִים, וְנָח עַל גְּבִיּוֹ חֵיב.

יֵד, יז נָעִץ קָנָה בְּרֵשׁוֹת הַיְחִיד, אֲפִלּוּ גְבוּהָ מֵאָה
אַמָּה, וְזָרֵק מֵרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְנָח עַל גְּבִיּוֹ חֵיב;
שֶׁרֵשׁוֹת הַיְחִיד, עוֹלָה עַד לְרִקְיעַ. אֵילָן שֶׁהוּא
עוֹמֵד בְּרֵשׁוֹת הַיְחִיד, וְנֹפֵף נוֹטָה לְרֵשׁוֹת
הָרָבִים, וְזָרֵק וְנָח עַל נֹפֵף פְּטוּר; שְׂאִין הַנּוֹף,
הוֹלֵךְ אַחַר הָעֵיקָר.

יֵד, יח נָעִץ קָנָה בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, וּבְרֵאשׁוֹ
טְרַסְקָל, וְזָרֵק וְנָח עַל גְּבִיּוֹ פְּטוּר; שְׂאִין רֵשׁוֹת
הָרָבִים, אֲלָא עַד עֵשְׂרָה. הַזּוּרֵק אַרְבַּע אַמּוֹת
בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְנָח הַחֲפִין בְּבוֹתֵל, בְּגוֹן שְׂזָרֵק
חֵלֶב אוֹ בָצֵק, וְנִדְבֵק בְּבוֹתֵל אִם נִדְבֵק לְמַעְלָה
מֵעֵשְׂרָה טַפְחִים בְּזוּרֵק בְּאֵוִיר, שְׁלֹמֵעֵלָה
מֵעֵשְׂרָה בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים מְקוֹם פְּטוּר הוּא; נִדְבֵק
לְמוֹטָה מֵעֵשְׂרָה טַפְחִים בְּזוּרֵק בְּאֵרֶץ, וְחֵיב. זָרֵק
לְמוֹעֵלָה מֵעֵשְׂרָה, וְנָח בְּחוּר כָּל שֶׁהוּא פְּטוּר.

יֵד, יט זָרֵק קָנָה אוֹ רִמַּח מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד, וְנִתְקַע

בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד פְּטוּר, שְׂחָרִי
מִקְצָתוֹ בְּמְקוֹם פְּטוּר. זָרֵק כְּלִי מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד
לְרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְהָיָה אוֹתוֹ כְּלִי גְדוֹל, וַיֵּשׁ בּוֹ
אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה בְּגִבְהָ עֵשְׂרָה פְּטוּר; מִפְּנֵי
שְׂכָלֵי זֶה רֵשׁוֹת הַיְחִיד גְּמוּרָה, וְנִמְצָא כְּמוֹצִיא
מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד לְרֵשׁוֹת הַיְחִיד.

יֵד, כ בּוֹר תִּשְׁעָה בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְעָקַר חֲלִיָּה
מִקְרָקְעִיתוֹ וְהִשְׁלִימוֹ לְעֵשְׂרָה אַף עַל פִּי
שֶׁעֲקִירַת הַחֲפִין וְעֵשִׂית הַמְּחַצָּה בְּאִין כְּאַחַת,
פְּטוּר; מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה הַמְּחַצָּה עֵשְׂרָה,
בְּתַחֲלָה. הָיָה הַבוֹר עֵשְׂרָה, וְהִשְׁלִיף לוֹ חֲלִיָּה,
וּמֵעַטוֹ מֵעֵשְׂרָה פְּטוּר, שְׂחָרִי הַנְּחַת הַחֲפִין
וְסִלֵּק הַמְּחַצָּה בְּאִין כְּאַחַת.

יֵד, כא הַזּוּרֵק דָּף, וְנָח עַל גְּבִי יְתֵדוֹת בְּרֵשׁוֹת
הָרָבִים, וְנִעְשָׂה רֵשׁוֹת הַיְחִיד, אֲפִלּוּ הָיָה כְּלִי עַל
גְּבִי דָּף פְּטוּר, שְׂחָרִי עֵשִׂית הַמְּחַצָּה עִם נִיחַת
הַכְּלִי בְּאִין כְּאַחַת.

יֵד, כב בּוֹר שֶׁהוּא עָמוּק עֵשְׂרָה וָרֶחֶב שְׂמוֹנֶה
בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְזָרֵק מִחֲצָלַת מֵרֵשׁוֹת הָרָבִים,
וְחֲלָקָה הַבוֹר בְּרַחְבּוֹ לְשָׁנִים פְּטוּר; שְׂחָרִי עִם
הַנְּחַת הַכְּלִי בְּטֵלוֹ הַמְּחַצוֹת, וְנִעְשָׂה כָּל מְקוֹם
מִחוּץ פְּחוֹת מֵאַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה.

יֵד, כג בּוֹר בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים עָמוּק עֵשְׂרָה וָרֶחֶב
אַרְבָּעָה, מְלֵא מַיִם, וְזָרֵק לְתוֹכוֹ חֲפִין, וְנָח עַל
גְּבִי הַמַּיִם חֵיב, שְׂאִין הַמַּיִם מִבְּטָלִין הַמְּחַצוֹת;
הָיָה מְלֵא פְּרוֹת, וְזָרֵק לְתוֹכוֹ פְּטוּר, שְׂחָרִי
מֵעַטוֹ הַפְּרוֹת אֵת שְׂעוּרוֹ.

יֵד, כד רָקַק מַיִם שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים,
וְרָבִים מְחֻלְכִין בּוֹ אִם אֵין בְּעֵמְקוֹ עֵשְׂרָה
טַפְחִים, הָרִי הוּא בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, בֵּין שֶׁהָיָה
רַחֵב אֲפִלּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת, בֵּין שֶׁלֹּא הָיָה בְּרַחְבּוֹ
אַרְבָּעָה טַפְחִים; שְׂחָרִי רַב הָעַם מְדֻלְגִין עֲלָיו,
וְאִין מְחֻלְכִין בְּתוֹכוֹ, הוֹאִיל וְאִין בְּעֵמְקוֹ
עֵשְׂרָה, הָרִי הוּא רֵשׁוֹת הָרָבִים. וְאִם יֵשׁ בְּעֵמְקוֹ

עֲשָׂרָה או יָתֵר, הָרִי הוּא פְּרָמְלִית בְּשָׂאֵר הַיָּמִים
וְהוּא שֵׁשׁ בְּרַחְבּוֹ אַרְבַּעַת טַפְחִים או יָתֵר עַל
כּוֹן, שְׂאִין פְּרָמְלִית בְּחֻתְהָ מֵאַרְבָּעָה.

הַלְכוֹת שַׁבַּת פֶּרֶק טו

טו, א עוֹמֵד אָדָם בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וּמְטַלְטֵל
בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד בְּלֵה. וְעוֹמֵד בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד,
וּמְטַלְטֵל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים: וּבִלְבָד שְׂלֵא יוֹצֵיא
חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת; וְאִם הוֹצִיא פָּטוּר, מִפְּנֵי
שֶׁהוּא בְּרִשּׁוֹת אַחֲרֵת. וְכֵן עוֹמֵד אָדָם בְּרִשּׁוֹת
הַיְחִיד, וּפּוֹתֵחַ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים; בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים,
וּפּוֹתֵחַ בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד. בַּהֲמָה שֶׁהִיתָה בַּחוּץ,
וְרֹאשָׁהּ בְּפָנִים אוֹבְסִין אוֹתָהּ; וּבְגִמְלָה עַד שֶׁיִּהְיֶה
רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּפָנִים, הוֹאִיל וְצוֹאֵרוֹ אַרְבָּה.

טו, ב לֹא יַעֲמֵד אָדָם בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד, וְיִשְׁתַּחֲוֶה
בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים; בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְיִשְׁתַּחֲוֶה
בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד: אֵלֶּא אִם כֵּן הַכִּנּוּס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ,
לְמִקּוֹם שֶׁהוּא שׁוֹתֵה. בַּמָּה דְבָרִים אֲמֹרִים,
בְּשִׁחִיהָ שׁוֹתֵה בְּכֵלִים נָאִים שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶן
גְּזָרָה, שְׂמָא יוֹצִיאָם; אֲבָל אִם הֵינּוּ כֵלִים שְׂאִינָן
נָאִים, שְׂאִינָן צָרִיךְ לָהֶן, או שֶׁהִיָּה חֲבוּר
בְּכַרְמְלִית, אִף עַל פִּי שֶׁחֲכֵלִים נָאִים מְכֻנּוּסִים
רֹאשׁוֹ בְּלְבָד וְשׁוֹתֵה בְּמִקּוֹמוֹ, וְאִף עַל פִּי שְׂלֵא
הַכִּנּוּס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ.

טו, ג עוֹמֵד אָדָם בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְקוֹלֵט מִן
הָאֵוִיר מִן הַמַּיִם הַמְקַלְחִין מִן הַצְּנֹר או מִן
הַכּוֹתֵל, וְשׁוֹתֵה: וּבִלְבָד שְׂלֵא יִגַּע בְּצְנֹר או
בְּכּוֹתֵל, וְיִקְלֵט מֵעַל גַּבּוֹ. וְאִם נִגַּע אִם הִיָּה
מִקּוֹם שֶׁנִּגַּע כּוֹן לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, בְּפָחוֹת
מִשְׁלוֹשָׁה סְמוּךְ לַגַּב הָרִי זֶה אֲסוּר, שֶׁנִּמְצָא
בְּעוֹקֵר מֵעַל הַגַּב שֶׁהוּא רִשּׁוֹת הַיְחִיד; וְכֵן אִם
הִיָּה בְּצְנֹר אַרְבַּעַת עַל אַרְבַּעַת, בֵּין שֶׁהִיָּה
הַצְּנֹר בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה בֵּין שֶׁהִיָּה לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה,
וְקָלֵט מִמֶּנּוּ מַיִם הָרִי זֶה אֲסוּר. וְלִמָּה אֵינּוּ חֵיב
מִפְּנֵי שְׂלֵא נָחוּ הַמַּיִם, אֵלֶּא הָרִי הֵן נִזְחָלִין

וְהוֹלְכִין.

טו, ד זֵיז שְׂלִפְנֵי חַלְלוֹן יוֹצֵא בְּאֵוִיר שְׂעַל רִשּׁוֹת
הָרַבִּים אִם הִיָּה לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טַפְחִים מִתֵּר
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו, שְׂאִין רִשּׁוֹת הָרַבִּים תּוֹפְסֵת
אֵלֶּא עַד עֲשָׂרָה טַפְחִים; לְפִיכֵךְ מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
בְּכָל חֲבוּתָל, עַד עֲשָׂרָה טַפְחִים הַתְּחַתּוֹנִים.

טו, ה בַּמָּה דְבָרִים אֲמֹרִים, בְּשִׁחִיהָ זֵיז אַחַד
יוֹצֵא בְּאֵוִיר; אֲבָל אִם הֵינּוּ יוֹצְאִים בְּכּוֹתֵל שְׁנֵי
זֵיזִין, זֶה לְמַטָּה מִזֶּה אִף עַל פִּי שֶׁשְׁנֵיהֶם לְמַעְלָה
מֵעֲשָׂרָה אִם יֵשׁ בֵּינֵי הָעֲלִיּוֹן שְׂלִפְנֵי חַלְלוֹן רַחֵב
אַרְבַּעַת עַל אַרְבַּעַת, אֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו:
מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִשּׁוֹת בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְהֵינּוּ שְׁתַּחֲתִיו
רִשּׁוֹת אַחֲרָת; וְאֲסוּרוֹ זֶה עַל זֶה, שְׂאִין שְׁתֵּי
רִשּׁוֹת מִשְׁתַּמְשׁוֹת בְּרִשּׁוֹת אַחַת.

טו, ו אֵין בְּעֲלִיּוֹן אַרְבַּעַת, וְאֵין בְּתַחְתּוֹן אַרְבַּעַת
מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁנְיָהֶן; וְכֵן בְּכָל חֲבוּתָל, עַד עֲשָׂרָה
טַפְחִים הַתְּחַתּוֹנִים. הִיָּה בְּתַחְתּוֹן אַרְבַּעַת,
וְהָעֲלִיּוֹן אֵין כּוֹן אַרְבַּעַת אֵינּוּ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֲלִיּוֹן,
אֵלֶּא כִּנְגַד חֲלוֹנוֹ בְּלְבָד; אֲבָל בְּשָׂאֵר הֵינּוּ
שְׁבִשְׁנֵי צַדֵּי חַלְלוֹן, אֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ, מִפְּנֵי זֶה
שְׁתַּחֲתִיו, שֶׁחֲלַק רִשּׁוֹת לְעֲצָמוֹ.

טו, ז כָּל זֵיז הַיּוֹצֵא עַל אֵוִיר רִשּׁוֹת הָרַבִּים
שְׂמִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו בְּשִׁחִיהָ מִשְׁתַּמֵּשׁ כּוֹן,
אֵין נֹתֵנִין עָלָיו וְאֵין נֹטְלִין מִמֶּנּוּ אֵלֶּא כְּלֵי
חָרָס וְזְכוּכִית וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, שְׂאִם יִפְלוּ לְרִשּׁוֹת
הָרַבִּים, יִשְׁבְּרוּ; אֲבָל שְׂאֵר כֵּלִים וְאֲכֵלִין, אֲסוּר
שְׂמָא יִפְלוּ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְיִבִּיאֵם.

טו, ח שְׁנֵי בְּתִים בְּשְׁנֵי צַדֵּי רִשּׁוֹת הָרַבִּים, זוֹרֵק
מִזוֹ לְזוֹ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה וְהוּא שְׁיָהִיו שְׁנֵיהֶם
שְׂלוֹ, או שְׁיָהִיה בִּינֵיהֶם עֲרוּב; וְאִפְלוּ בְּגָדִים
וְכֵלֵי מַתְכוּבוֹת, מִתֵּר לְזָרֵק. וְאִם הֵינּוּ זֶה לְמַעְלָה
מִזֶּה, וְלֹא הֵינּוּ בְּשׁוֹרָה אֲסוּר לְזָרֵק כִּנְגַד וְכִיּוֹצֵא
כּוֹן, שְׂמָא יִפְלֵ וְיִבִּיאֵם; אֲבָל כְּלֵי חָרָס וְכִיּוֹצֵא
בָּהֶן, זוֹרֵק.

טו, ט בור ברשות הרבים, וחלון על גביו הבור
וחליתו מצטרפים לעשרה, וממלאין ממנו
בשבת. במה דברים אמורים, בשחיה סמוך
לפותל בתוך ארבעה טפחים, שאין אדם יכול
לעבר שם. אבל אם היה מפלג אין ממלאין
ממנו, אלא אם כן היתה חליתו גבוהה עשרה:
שנמצא הדלי פשיצא מן החלית, יצא למקום
פטור.

טו, י אשפה ברשות הרבים גבוהה עשרה,
וחלון על גבה שופכין לה מים בשבת. במה
דברים אמורים, באשפה שלרבים, שאין דרבה
להתפנות; אבל שליחיד, אין שופכין עליה
שמוא תתפנה, ונמצאו שופכין בדרבן ברשות
הרבים.

טו, יא אמת המים שהיא עוברת בהצר אם יש
בגבהה עשרה טפחים, וברחבה ארבעה או
יתר על כן עד עשר אמות אין ממלאין ממנה
בשבת, אלא אם כן עשו לה מחצה, גבוהה
עשרה טפחים, בפניסה ובניצאה; ואם אין
בגבהה עשרה, או שאין ברחבה ארבעה
ממלאין ממנה, בלא מחצה.

טו, יב היה ברחבה יתר מעשר אמות, אף על
פי שאין בגבהה עשרה אין ממלאין ממנה, עד
שיעשה לה מחצה: שכל יתר על עשר פרצה
היא, ומפסדת המחצות. ומה הוא לטלטל בכל
החצר: אם נשאר מצד הפרצה פס מפאן ופס
מפאן בכל שהוא, או פס רחב ארבעה טפחים
מרוח אחת מתר לטלטל בכל החצר, ואין
אסור אלא למלאות מן האמה בלבד. אבל אם
לא נשאר פס כלל אסור לטלטל בכל החצר,
שחרי נפרצה חצר לים שהוא פרמלית.

טו, יג והיאך מעמידין את המחצה במים: אם
היתה למעלה מן המים, צריך שיהיה טפח מן
המחצה יורד בתוך המים, ואם היתה המחצה
כלה בתוך המים, צריך שיהיה טפח ממנה

יוצא למעלה מן המים כדי שיהיו המים
שבהצר מברליין; ואף על פי שאין המחצה
מוגעת עד הקרקע, הואיל ויש בה עשרה
טפחים, הרי זו מתרת. ולא התירו מחצה
תלויה, אלא במים בלבד: מפני שאסור
הטלטול במים מדבריהם, תקילו במחצתו,
שאינה אלא כדי לעשות הפר.

טו, יד אמת המים העוברת בין החצרות,
וחלונות פתוחות אליה אם אין בה פשעור,
משלשלין דלי מן החלונות וממלאים ממנה
בשבת. במה דברים אמורים, בשאינה מפלגת
מן הפותל שלושיה; אבל אם היתה מפלגת
שלושה, אין ממלאים ממנה, אלא אם כן היו
פסין יוצאין מן הפותלים מפאן ומפאן,
שנמצאת האמה פאלו היא עוברת בתוך
החצר.

טו, טז פצוצטרה שהיא למעלה מן הים, וחלון
בתוכה על גבי המים אין ממלאים ממנה
בשבת, אלא אם כן עשו מחצה עשרה טפחים
גבוהה על גבי המים פנגר החלון
שפפצוצטרה, או תהיה המחצה יורדת מן
הפצוצטרה פנגר המים, ורואין אותה פאלו
ירדה ונגעה עד המים. וכשם שפמלאין מזה
שעשו לה מחצה, כך שופכין ממנה על הים
שחרי על הפרמלית הן שופכין.

טו, טז חצר שהיא פחותה מארבע אמות על
ארבע אמות אין שופכין בתוכה מים בשבת,
מפני שהן יוצאין לרשות הרבים במהרה.
לפיכך צריך לעשות גמה מחזקת סאתים בתוך
החצר, או ברשות הרבים בצד החצר, כדי
שיהיו המים נקבצים לתוכה; וצריך לבנות
עליה פיפה מבחוץ, כדי שלא תראה העוקה
הואת מרשות הרבים. והחצר והאכסדרה,
מצטרפין לארבע אמות; וכמה הוא המקום
שמחזיק סאתים, תצי אמה על חצי אמה ברום

שלושה חמשי אמה.

טו, וז היתה העוקה פחותה מסאתים, שופכין לה מלואה; היתה סאתים, שופכין לה אפלו ששים סאה שלמים, ואף על פי שהמים יתגברו, ויפוצו מעל הגומה לחוץ. במה דברים אמורים, בימות הגשמים, שהחצרות מתקלקלות וסתם צנורות מקלחין, ולא יבואו הרואים לומר שזה משתמש והמים יוצאים מבוהו לרשות הרבים. אבל בימות החמה אם היתה מחזקת סאתים, אין שופכין לה אלא סאתים; היתה פחותה מסאתים, אין שופכין לה כל עיקר.

טו, יח ביב ששופכין לו מים, והן נזחלין והולכין תחת הקרקע ויוצאין לרשות הרבים, וכן צנור ששופכין על פיו מים, והן נזחלין על הכותל ויורדין לרשות הרבים אפלו היה ארץ הכותל או ארץ הדרך שתחת הארץ מאה אמה, אסור לשפך על פי הביב או על פי הצנור, מפני שהמים יוצאין מבוהו לרשות הרבים; אלא שופך חוץ לביב, והן יורדין לביב.

טו, יט במה דברים אמורים, בימות החמה; אבל בימות הגשמים, שופך ושונה ואינו נמנע, שסתם צנורות מקלחין הן, ואדם רוצה שיבלעו המים במקומן. היה שופך על פי הביב, והמים יוצאין לברמלית הרי זה מתר, ואפלו בימות החמה; שלא גזרו על בוחו בברמלית. לפיכך מתר לשפך על כותל הספינה, והם יורדין לים.

טו, כ לא ימלא מן הספינה, אלא אם פן עשה מקום ארבעה על ארבעה יוצא מן הספינה על הים. במה דברים אמורים, בשחיה בתוך עשרה; אבל אם היה למעלה מעשרה מן הים, מוציא זיו כל שהוא וממלא, שחרי דרך מקום פטור ממלא, ואינו צריך לזיו זה אלא משום חפר.

טו, כא הקורא בספר בברמלית, ונתגלגל מקצת הספר לרשות הרבים ומקצתו בידו אם נתגלגל חוץ לארבע אמות, הופכו על הכתב ומניחו: גזרה שמוא ישמט פלו מידו, ויעבירו ארבע אמות. נתגלגל לתוך ארבע אמות, גוללו אצלו; וכן אם נתגלגל לרשות היחיד, גוללו אצלו. היה קורא ברשות היחיד, ונתגלגל לרשות הרבים אם נח בה, הופכו על הכתב; ואם לא נח אלא היה תלוי באויר רשות הרבים ולא הגיע לארץ, גוללו אצלו.

טו, כב המעביר קוץ פדי שלא יקו בו רבים אם היה ברשות הרבים, מוליכו פחות פחות מארבע אמות; ואם היה בברמלית, מוליכו בדרך אפלו מאה אמה. וכן מת שהסריח ונתבזה יתר מדי, ולא יכלו שכנים לעמוד עמו מוציאין אותו מרשות היחיד לברמלית. היורד לרחץ בים, בשחיה עולה מנגב עצמו, שמוא יעביר מים שעליו ארבע אמות בברמלית.

הלכות שבת פרק טז

טז, א מקום שלא חקף לדירה אלא שיהיה תשמישו לאויר פגון גנות ופרדסים, וכגון המקוף מקום מן הארץ לשמרו, וכיוצא בהן אם יש בגובה המחצות עשרה טפחים או יתר, הרי הוא ברשות היחיד לחיב המוציא והזורק והמושט מפניו לרשות הרבים, או מרשות הרבים לתוכו. ואין מטלטלין בכלו, אלא אם פן יש בו בית סאתים או פחות; אבל אם היה בו יתר על בית סאתים, אסור לטלטל בו אלא בארבע אמות בברמלית.

טז, ב וכן עמוד שגבוה עשרה ורחב בית סאתים, מטלטלין על פלו; היה רחב על בית סאתים, אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות. סלע שפנים היה גבוה פחות מעשרה מטלטלין מתוכו לים, ומן הים לתוכו; שחבל ברמלית.

היה גבוה עשרה אם רחבו מארבעה טפחים
עד בית סאתים, הואיל ומתגר לטלטל בכלו,
אין מטלטלין לא מתוכו לים, ולא מן הים
לתוכו. היה יתר מבית סאתים אף על פי שהוא
רשות היחיד, הואיל ואסור לטלטל בו אלא
בארבע אמות ככרמלית, הרי זה מתגר לטלטל
מתוכו לים, ומן הים לתוכו: שזה דבר שאינו
מצוי הוא, ולא גזרו בו.

טז, ג פמה היא בית סאה, חמשים אמה על
חמשים אמה; נמצא בית סאתים, מקום שיש
בשבורו חמשת אלפים אמה. וכל מקום שיש
בו פמדה הזאת בין שהיה מרבע שהוא
שבעים ושירים על שבעים ושירים, בין שהיה
עגול, בין שאר הצורות הרי זה נקרא בית
סאתים.

טז, ד מקום שלא הקפ לדירה שיש בו בית
סאתים אם היה ארפו בשנים ברחבו פרי
שיהיה מאה על חמשים כחצר המשכן, מתגר
לטלטל בכלו; אבל אם היה ארפו יתר על שנים
ברחבו אפלו אמה אחת, אין מטלטלין בו אלא
בארבע אמות: שלא עשו בית סאתים
שתשמישו לאויר בשאר החצרות, אלא מחצר
המשכן.

טז, ה מקום שהקפ שלא לשם דירה אם פריץ בו
פרצה יתר על עשר אמות בגובה עשרה
טפחים, וגדרה לשם דירה מתגר לטלטל בכלו;
ואפלו פריץ אמה וגדרה לשם דירה, ופריץ אמה
וגדרה לשם דירה, עד שהשלימה ליתר מעשר
מתגר לטלטל בכלו, אף על פי שיש בו פמה
מילין.

טז, ו מקום יתר מבית סאתים שהקפ לדירה אם
נזרע רבו הרי הוא בגנה, ואסור לטלטל בכלו.
נזרע מעוטו אם נזרע מפנוי בית סאתים, מתגר
לטלטל בכלו; ואם היה המקום הזרוע יתר
מבית סאתים, אסור לטלטל בכלו. נטע רבו

הרי הוא כחצר, ומתגר לטלטל בכלו. נתמלא
מים, אפלו היו עמוקים הרבה אם היו ראויין
לתשמיש, הרי הן כנטעים ומתגר לטלטל בכלו;
ואם אינן ראויין, אין מטלטלין בו אלא
בארבע אמות.

טז, ז מקום שהקפ שלא לשם דירה שיש בו בית
שלוש סאין, וקרניו בו בית סאה קרויו מתירי,
שפי תקרה יורד וסותם.

טז, ח נפריץ במלואו לחצר, ונפרצה חצר כנגדו
חצר מתרת פשהיתה; ותקרה אסור פשהיתה,
שאין אויר החצר מתירי.

טז, ט היה יתר מבית סאתים, ובא למעטו
באילנות אינו מעוט. פנה בו עמוד בצד
הכותל גבוה עשרה, ורחב שלושה או יתר הרי
זה מעוט; פחות משלושה אינו מעוט, שכל
פחות משלושה פלבור הוא. וכן אם הרחיק מן
הכותל שלושה, ועשה מחצה מעט; פחות
משלושה, לא עשה כלום.

טז, י טח את הכותל בטיט אף על פי שאינו
יכול לעמד בפני עצמו, הרי זה מעוט. הרחיק
מן התל שלושה, ועשה מחצה הועיל; עשה
מחצה על שפת התל, אינו מועיל, שהעושה
מחצה על גפי מחצה, אינו מועיל. גבלעה
מחצה התחתונה, והרי העליונה קימת הואיל
ונעשת העליונה לשם דירה, והרי אין שם
נראה אלא היא הרי זה הועיל, ומתגר לטלטל
בכלה.

טז, יא רחבה שאחורי בתים, יתרה על בית
סאתים אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות,
ואפלו היה פתח הבית פתוח לתוכה; ואם פתח
הפתח לשם, ואחר פני הקיפה הרי זו כמקפת
לדירה, ומתגר לטלטל בכלה.

טז, יב רחבה הפתוחה למדינה מצד אחד, ומצד
אחר פתוחה לשביל המגיע לנחר עושה לה לחי

מוצד המדינה, ויהיה מתר לטלטל בכלה, ומתוכה למדינה, ומן המדינה לתוכה.

טז, יג יחיד ששבת בבקעה, ועשה מחצה סביב לו אם יש בה עד בית סאתים, מתר לטלטל בכלה; ואם היתה יתר על בית סאתים, אינו מטלטל בה אלא בארבע אמות. וכו', אם היו שנים. אבל שלוש ישראלים או יתר עליהן ששבתו בבקעה חרי הן שירה, ומתר להם לטלטל בכל צרפו, אפלו במה מילין: והוא שלא ישאר מן המחצה שהקיפו, בית סאתים פנוי בלא פלים; אבל אם נשאר בית סאתים פנוי בלא פלים, ולא היו צריכים לו אסורים לטלטל בכל המחצה, אלא בארבע אמות. ואין הקטן משלים לשירה.

טז, יד שלוש שהקיפו בדי צרפן וקנו שביתה, ואחר כך מת אחד מהן חרי הם מתרין לטלטל בכלה; קנו שנים שביתה בותר סאתים, ואחר כך בא להם שלישי אסורין לטלטל אלא בארבע אמות, פשהו קדם שיבוא זה: שהשביתה היא הגורמת, לא הדיורין.

טז, טו שלוש מקומות המקפין שלא לשם דירה זה בצד זה ופתוחים זה לזה, שנים החיצונים רחבים והאמצעי קצר, שנמצאו לשנים החיצונים פסין מפאן ומפאן, והיה יחיד בזה ויחיד בזה ויחיד בזה נעשו בשירה, ונותנין להם כל צרפן. היה האמצעי רחב ושנים החיצונים קצרים, שנמצא האמצעי בפסין משני רוחותיו חרי הוא מבדל משנים החיצונים; לפיכך אם שבת יחיד בזה ויחיד בזה ויחיד בזה, אין נותנין להן כל צרפן, אלא כל אחד ואחד, יש לו בית סאתים במקומו. היה יחיד בזה ויחיד בזה ושנים באמצעי, או שנים בזה ושנים בזה ואחד באמצעי נותנין להן כל צרפן.

טז, טז כל מחצה שאינה יכולה לעמד ברוח

מצויה, אינה מחצה; וכל מחצה שאינה עשויה לנחת, אינה מחצה; וכל מחצה שאינה עשויה אלא לצניעות בלבד, אינה מחצה. וכל מחצה שאין בגבהה עשרה טפחים או יתר, אינה מחצה גמורה; גדור חמשה ומחצה חמשה, מצטרפין.

טז, יז כל מחצה שיש בה פרוץ מרבה על העומד, אינה מחצה. אבל אם היה פרוץ פרוץ, חרי זו מתרת ובלבד שלא יהיה פאותן הפרצות, פרצה שהיא יתר על עשר אמות. אבל עשר אמות, חרי היא פפתה; ואם היה לפרצה זו צורת פתח, אף על פי שיש בה יותר מעשר, אינה מפסדת המחצה והוא, שלא יהא הפרוץ מרבה.

טז, יח במה דברים אמורים, בזמן שהפרצות משלושה טפחים ומעלה; אבל אם היו הפרצות, כל פרצה מהן פחותה משלושה חרי זו מתרת, ואף על פי שהפרוץ מרבה על העומד: שכל פחות משלושה, חרי הוא פלבד.

טז, יט ביצד: חרי שהקיפו בקנים, ואין בין קנה לחברו שלוש טפחים, או שהקיפו בתכלים, ואין בין חבל לחברו שלוש טפחים חרי זו מחצה גמורה, אף על פי שהיא שתי בלא ערב, או ערב בלא שתי. וצריך שיהיה גבה הקנה עשרה, או שיהיה מן הארץ עד סוף עבי החבל העליון עשרה אם הקיפו בתכלים שאין מחצה פחותה מעשרה. וכל השעורין האלו, הלכה למשה מסיני הן.

טז, כ צורת הפתח האמורה בכל מקום היא אפלו קנה וכיוצא בו מפאן, וקנה מפאן, וקנה על גביהן: גבה שני הלחיים, עשרה טפחים או יתר; והקנה וכיוצא בו שעל גביהן, אף על פי שאינו נוגע בשני הלחיים אלא יש ביניהן במה אמות, הואיל וגבה הלחיים עשרה, חרי זו צורת הפתח. וצורת הפתח שאמרו צריכה

המשך בעמוד אחרון של חומש רש"י...

31 MAY	ראשון Sunday	טו 15	בבלי: חולין לא ירושלמי: בבא קמא ט תוספתא: יבמות יג נ"ך: דברי הימים ב יח רמב"ם: שבת י	נץ החמה..... 5:28 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:33	עלות השחר..... 4:15 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה..... 8:20
1 JUN	שני Monday	טז 16	בבלי: חולין לב ירושלמי: בבא קמא ל תוספתא: יבמות יד נ"ך: דברי הימים ב יט רמב"ם: שבת יא	נץ החמה..... 5:28 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:24 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:33	עלות השחר..... 4:15 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:00 שקיעה..... 8:20
2 JUN	שלישי Tuesday	יז 17	בבלי: חולין לג ירושלמי: בבא קמא לא תוספתא: כתובות א נ"ך: דברי הימים ב כ רמב"ם: שבת יב	נץ החמה..... 5:27 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:24 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:34	עלות השחר..... 4:14 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:00 שקיעה..... 8:21
3 JUN	רביעי Wednesday	יח 18	בבלי: חולין לד ירושלמי: בבא קמא לב תוספתא: כתובות ב נ"ך: דברי הימים ב כא רמב"ם: שבת יג	נץ החמה..... 5:27 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:24 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:35	עלות השחר..... 4:14 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:00 שקיעה..... 8:22
4 JUN	המישי Thursday	יט 19	בבלי: חולין לה ירושלמי: בבא קמא לג תוספתא: כתובות ג נ"ך: דברי הימים ב כב רמב"ם: שבת יד	נץ החמה..... 5:26 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:24 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:35	עלות השחר..... 4:13 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:00 שקיעה..... 8:22
5 JUN	ששי Friday	כ 20	בבלי: חולין לו ירושלמי: בבא קמא לד תוספתא: כתובות ד נ"ך: דברי הימים ב כג רמב"ם: שבת טו	נץ החמה..... 5:26 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:24 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:36	עלות השחר..... 4:13 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:00 שקיעה..... 8:23
Candle Lighting 8:06 הדלקת הנרות 					
6 JUN	הפסחה: רבי שמחי שב"ק Shabbos	כא 21	בבלי: חולין לז ירושלמי: בבא קמא לה תוספתא: כתובות ה נ"ך: דברי הימים ב כד רמב"ם: שבת טז	נץ החמה..... 5:26 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:10 סו"ז תפלה - גר"א... 10:24 צה"כ לשיטת ר"ת... 9:37	בהעלותך, פרק ב עלות השחר..... 4:13 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:34 סו"ז תפלה - פג"א... 10:00 שקיעה..... 8:24
Shabbos Ends 9:37 זמן מוצש"ק 					

וְעוֹר עֵס אִיז אַ וְתָרְן, קָענען זײַנע עבירות נִישְׁט אײַבערװעגן זײַנע מִצְוֹת.

(ספר המדות אות וְתָרְן חלק ב' סימן א')